Чавдар Борачев

СПОМЕНИ И РАЗМИСЛИ НА ВОЕННИЯ РАЗУЗНАВАЧ, ДИПЛОМАТ... И ЧОВЕК

София, 2022 г.

Посвещавам на своите родители – Паунка и Демир Борачеви – участници във всенародната борба против монархо-фашистката власт в България и във Великата Отечествена Война на съветските народи срещу фашизма…

С моята искрена благодарност към Росица задето 55 години е редом до мен и ме подкрепя!

© Чавдар Борачев, автор и редактор

© Дизайн, предпечатна подготовка и печат:
"Джамбо Принт" ООД, 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Глава 1. Въведение 5

Глава 2. Моите предци. Родът Борачеви. 7

Глава 3. Безгрижно детство 13

Глава 4. Юноша. Първа английска езикова гимназия в София . . . 18

Глава 5. Парашутист в ЦАК. Парашутизмът у нас /1962-1967/ . . 26

Глава 6. Москва, слушател във ВВИА „Проф. Жуковски“ 40

Глава 7. България, Толбухин, 26 рап от 10 САК на ВВС 47

Глава 8. София, Разузнавателно управление при ГЩ на БНА . . . 54

Глава 9. Командировка в Анкара, Турция 57

Глава 10. Отново на работа в Центъра 72

Глава 11. Ирак, Багдад, втори секретар в посолството. 74

Глава 12. Размисли на един „наивник на средна възраст“. 104

Глава 13. Време разделно – Превратът на 10 ноември. 109

Глава 14. „Кариери“ в цивилния живот 111

Глава 15. С отворени към света очи. 124

Глава 16. Отново в МВнР – Нигерия, Абуджа. 141

Глава 17. АВР – Асоциация на военните разузнавачи 149

Глава 18. Епилог 154

Глава 19. Жалби, статии, интервюта през годините 155

Глава 20. Използвана литература 178

Глава 21. Фотоалбум 179

„Да похарчиш 100 унции сребро за разузнаването означава да спестиш 10 000 унции сребро от предотвратяването на войната“

Сун Дзъ

„Добрият дипломат е служител на истината в полза на своето Отечество“

Метерних

„Всеки човек е история, който не прилича на никой друг“

Алексис Карел

Книгата „Спомени и размисли на военния разузнавач, дипломат…и човек“ е вълнуващо четиво за житейския и професионален път на Чавдар Борачев - разузнавач и дипломат в българските мисии в Турция, Ирак и Нигерия, учредител и дългогодишен председател на Асоциацията на военните разузнавачи.

Това е второ издание на „Спомени и размисли на военния разузнавач и дипломат“, допълнено с личните преживявания на човека Чавдар Борачев.

А всеки човешки живот е уникален…

Действителността през погледа на „боец от тихия фронт“ е лишена от романтика, но покорява с достоверността на разказа. Всички събития и описания са подкрепени с богата фактология и лични впечатления. Авторът не е просто неутрален наблюдател, а активен участник, който обича и страда за професията, разкрива трудното всекидневие в чужбина и опасностите за здравето и живота на военните разузнавачи и техните семейства.

Книгата не е само мемоарна. Авторът води разговор с читателя като с добър приятел. Силата на повествованието е в неговата правдивост.

Служба в името на Отечеството, достойнството и честта на пагона са над всичко и това е напълно закономерно за потомствения военен човек Чавдар Борачев.

Честността и почтеността в отношенията са висша добродетел в семейството на Паунка и Демир Борачеви - партизани с няколко смъртни присъди. Бащата Демир Борачев има забележителна военна кариера: командир на полк, дивизия, корпус, армия, зам.-началник на ГЩ, заместник-министър на вътрешните работи.

Професионалната подготовка на Чавдар Борачев също заслужава респект и уважение. Като възпитаник на Военновъздушната инженерна академия на ВС на Съветския Съюз в Москва и Военната академия „Г.С.Раковски“ в София той доблестно изпълнява своя професионален дълг.

Пожелавам на автора Чавдар Борачев здраве, сили и вдъхновение за нови творчески победи, а на читателите – наслада от запознанството с интересния живот на този смел, доброжелателен и широко скроен човек!

Снежана Тодорова, Председател на СБЖ

Глава 1.
Въведение

Когато прехвърли 65-70 години човек, без да иска, започва все по-често и подробно да си спомня отминалите години. Повярвайте ми, това не е деменция. Просто човек има много свободно време и то се запълва със спомени – и хубави, и лоши. Нямам намерение да изтъквам себе си. Ще се постарая това да бъдат епизоди от онова, което съм преживял. А животът беше към мене щедър! Пътувах много, видях много страни и народи, сблъсках се с различни от нашите бит, нрави, обичаи. Видях и българина такъв, какъвто е далеч от България... Срещнах различни хора – и добри, и лоши; и умни, и глупави; и прости и интелигентни; и принципни, и не дотам... Нямам намерение да им давам характеристика. Само ще описвам епизодите, които ме свързват с тях. Не мога да не кажа с ръка на сърцето, че през целия си съзнателен живот съм изпитвал силна благородна завист към Юрий Гагарин. Ако си спомняте, на една своя пресконференция в отговор на журналистическия въпрос: „Кое е най-хубавото нещо в живота Ви?“, когато всички очакваха да отговори нещо от рода на „светлото комунистическо бъдеще“, той каза: „Считам, че най-хубавото нещо в живота ми е това, че по своя път имах щастието да срещам само добри хора!“. Е, аз нямах това щастие. Но, за това - по-нататък.

Мога съвсем точно да кажа, че да започна да пиша тази книга най-вече ме подтикна колегата от външното разузнаване Гьончо Гьоков, когато ми подари своята книга „Летопис по избрания път“. Тогава той ми каза следното: „Чавдаре, седни да напишеш как сте работили във военното разузнаване! Помни – написаното остава!“. Замислих се. Наистина, почти никой от колегите не беше написал нещо за това как и при какви условия сме работили и живели и ние – оперативните работници от военното разузнаване, и нашите семейства. Особено при задгранични командировки. Постепенно в главата ми се родиха още много идеи – да бъдат защитени правата и честта на българските военни разузнавачи, несправедливо очернени чрез т.н. Закон за досиетата; с конкретни примери да се доказва огромната полза за националната сигурност и интересите на България, за които със своята работа са допринесли българските военни разузнавачи; развенчаване на мита за нашите огромни заплати /помните – фуражките пълни с пари!/ и много други. Вярно е, че малко по-рано заедно с още 14-15 колеги написахме свои спомени за нашата оперативна работа, но те бяха напълно обезличени откъм имена, държави и градове и останаха за ползване само от нашите по-млади колеги в Службата.

Следвайки съветите и хронологията на книгата на колегата Гьоков, започнах да подготвям тази книга и като спомени за хората, с които съм учил и работил. Затова включих кратка историческа справка за рода Борачеви, включително за родата на майка ми, за моето детство и юношество. В книгата читателят ще се запознае с много мои съученици и преподаватели от Първа английска гимназия в София, с мои другари-парашутисти от Централния аероклуб на ДОСО и националния отбор на България по парашутизъм, с които съм скачал, като сме делили несгоди и трудности по различни летища и лагер-школи, с колеги от Военновъздушната инженерна академия на Съветската армия в Москва, с колеги от 26 разузнавателен авио-полк в Толбухин /Добрич/, с колеги от „дипломатическия фронт“… Някои от тях ми помогнаха за написването на настоящата книга със съвети, литература, спомени… Дължа да благодаря на много от тях, без съветите и помощта на които тази книга нямаше да добие своя завършен вид. Като започна от моите две съученички от английската гимназия Анелия /Нелс/ и Пенка. А парашутистът от ЦАК м.с. Людмил Божилов ми предаде за ползване много интересната и подробна книга на з.м.с. Кирил Воденичаров „Сред природните стихии“, от която почерпих много полезна информация. Много ме впечатли откъс от книгата за един изключително драматичен и рискован парашутен скок на Кирил Воденичаров, който той е описал много майсторски. Подобен авариен скок имах и аз в своята парашутна практика… Като продължа със съдействието от страна на кума ми майстора на спорта по парашутизъм Стефан Мирев. Той бързо съобрази и ме свърза с по-малкия си брат м.с. Радослав Мирев – бивш треньор на НОП-Националния отбор по парашутизъм - жени. Та именно от Радослав получих много ценното за парашутния спорт в България издание на книгата на Николай Драганов „Небесни рицари /Под купола на парашута/“ с подтекст към заглавието „Една уникална книга за историята на парашутизма в България и света“. От тази книга почерпих много ценна информация за развитието на спортния парашутизъм в България, като използвах в своята книга данни преди всичко за моя период на пребиваване в Централния аероклуб /1962-1967/. Книгата на Николай Драганов е много обемна и подробна и аз на много места ще цитирам откъси от нея. Искам тук да изразя своята голяма благодарност на този човек за неговата къртовска работа! Защото българският парашутизъм заслужава да бъде популяризиран. Заслугите на поколенията български и спортен, и военен парашутизъм са огромни. С години ние сме били световна сила, наравно с такива богати и развити в областта на спорта страни, като САЩ, СССР/Русия, Франция, Германия, Великобритания, Италия…

Моите специални благодарности на з.м.с. Юлия Ангелова-Гълъбова /Зърното/, в разговори с която успях да си възстановя много имена и случки от моето и на приятелите ми в ЦАК парашутно битие!

В интерес на истината следва да кажа, че първото издание на моите спомени /„Спомени и размисли на военния разузнавач, дипломат...“, издателство „Земя“/ се появи на бял свят през пролетта на 2021 година. За много кратко време всички книги на това първо издание /няколкостотин на брой/ много бързо се свършиха – подарявах на колеги, приятели, на над 50 регионални и градски библиотеки, на повече от 20 големи читалища из цялата страна. Разбира се, подарих книги на всички военни библиотеки в страната, на няколко специализирани исторически библиотеки. Успях да подаря книги и на немалко представители на висшето командване на българската армия. Получих много отзиви за книгата. Повечето доброжелателни и с пожелания да разширя написаното, да включа повече имена и конкретика, особено в случаите, когато пиша за българския спортен парашутизъм и за онова време, когато държавата даваше пари за развитието на всички видове спортни дисциплини; за работата на българските военни разузнавачи; за разрухата в МВнР през 90-те години, заслуга за която имат повечето от т.н. демократични посланици, назначавани по непонятни критерии…

Глава 2.
Моите предци. Родът Борачеви

Считам, че съм длъжен да започна своето повествование, а и го желая, с разказ за своите деди, най-вече за дедите ми по бащина линия, историята на които зная от началото на XIX век. Разбира се, ще разкажа и за рода на майка ми Паунка Гиндова Колева – за родителите й баба Баласка и дядо Гиндо. Те са от село Куркутлиево, Ямболско… Веднага искам да подчертая, че тези ми деди – баба Баласка и дядо Гиндо – са ме отгледали докато майка ми се е лекувала от туберкулоза по санаториуми, а баща ми като военен... Благодарение именно на баба ми Баласка на пет години съм знаел наизуст стихотворения, като „Героите на Шипка“, „Чавдар войвода“ и други. Именно благодарение на баба и дядо, а и на по-големия брат на майка ми вуйчо Кольо, от малък съм научен да се обличам чисто и спретнато, да ходя подстриган, да се храня с вилица и нож. Заради което не всички деца от махалата във Варна ми се радваха...

Та, да започна с дедите ми по бащина линия - такива, каквито ги зная от баща ми, сестра му леля Радка и от някои братовчеди.

Дядо Гроздьо Генов – родоначалник на рода в с. Николаевка / старо име – Хадърча – след Освобождението на България в 1878

година селото го преименуват на Николаевка в чест на Главнокомандващия руската армия в България Великия княз Николай Николаевич, чийто щаб е бил разположен в селото/. Коренът му е от Килифарево, Великотърновско. Взел е участие във Велчовата завера /1835 г./. За да избягат от преследването на турците, той заедно с двамата си братя – Рашко и неизв. - качват семействата си на каруци и потеглят на изток. За да се запази поне част от родата, отначало единият брат - неизв. се отделя, преминава Балкана и се заселва в района на Нова Загора. По-късно следите им са загубени. По-късно вторият брат Рашко с челядта си се отделят, тръгват на североизток и се заселват в района на с. Голямо Койнаре, Силистренско. В края на XIX век се загубва връзката и с тях. На дядо Гроздьо турците заклали жена му и 2 големи сина още докато живеели в Килифарево. Заселил се в с. Хадърча, защото му харесало там – обичал земеделието, тук имало хубава вода, местността била равнинна. Дядо Гроздьо не се е женил повече. Живял 104 г. Починал от рана в корема, причинена от изгаряне от въглен, докато спял. Запалил се кожухът му. Децата, с които дядо Гроздьо е дошъл в село Хадърча са: Кателия, Митьо, Янка и Стоян /пехливанина/.

Историята за един интересен случай с дядо Гроздьо се предава от поколение на поколение в нашия род. Той бил много силен физически, страстен ловец. Турците му разрешавали да носи оръжие. При едно негово завръщане от лов двама „зевзеци“ турци го причакали при крайселската чешма да остави оръжията си и да пие вода, когато му пуснали една селска мечка да го плаши. Дядо Гроздьо най-напред удушил мечката, после завързал двамата „зевзеци“ и ги предал заедно с оръжията им на бея...

Дядо Кателия Грозев Генов: съпруга Янка от село Засмяново. Деца: 1. Гроздьо. 2. Тоньо. 3. Димо. 4. Панайот. 5. Иван. 6. Байо. 7. Рада. 8. Калина.

Дядо Димо Кателиев Грозев роден през 1837 г. /говорело се е, че е бил набор на Васил Левски/. Съпруга: баба Неда. Деца: Кателия, Демир и Станка. Дядо Димо е бил уважаван и от своите съселяни, и от турците. Старите хора в селото разказват следната история за дядо Димо и предводителя на турците в селото Али. Когато по време на Руско-турската освободителна война 1877-1878 г. турските войски преминават на север към Дунава, Али и дядо Димо се договарят турците да скрият в мазетата на къщите си българите от селото, а когато турците отстъпват и идват руските войски, българите крият своите съселяни-турци в мазетата на къщите си да не бъдат избивани от руските войници, както турският аскер е правел с българите. Само че руските войници не са закачали и убивали турското

мирно население, както това са правели турците. След войната този турчин Али се заселва във Варна и е в сила легендата-предание, че именно той е дал откупа за освобождаването на Петко войвода от стамболовия зандан…

Дядо Демир Димов Кателиев, роден през 1862 г. Починал на 04.08.1945 г. Съпруга: баба Рада, родена на 03.08.1864 г. Починала на 23.12.1952 г. Деца: Неда – р.1887 г. Димитър – роден на 08.11.1889 г., починал на 06.10.1959 г., Никола - р. 1902 г., Стойко – р. 1905 г.

Димитър Демиров Димов /Борачев/ /оттук започва фамилията Борачев/. Дядо Станьо от с. Николаевка дал свой превод на думата „пехливанин" - „борач" и оттогава дядо Димитър си слага фамилията Борачев, т.е. от пехливански род;

Никола Демиров Димов /по-малкият брат на дядо Димитър/ – роден на 19.08.1902 г. Починал през 1991 г. Като студент не ползва фамилията Борачев, а я сменя на Димов поради преследвания от страна на монархо-фашистките власти в България заради смъртната присъда срещу племенника му - моя баща Демир Димитров Борачев;

Стойко Демиров Димов – р.1905 г. /пехливанин/. Починал на 31-годишна възраст поради счупени ребра след борба и хватка „хвърляне" от страна на дядо Тодор Желязков от с. Чернево – брат на баба Баласка и вуйчо на майка ми Паунка Гиндова Борачева.

Дядо Димитър Демиров Борачев /бил е пехливанин, страстен ловец/, поставя началото на фамилното име БОРАЧЕВ, р. 08.11.1889 г. Имал е три съпруги: 1. баба Йова р. 1888 г. – с нея имат син Демир, р. 23.02.1910 г. /бил е пехливанин, запален ловец/; 2. баба Донка – с нея имат син Неделчо, роден на 11.01.1913 г. Починал на 28.03.2009 г. 3. баба Марийка, вдовица с доведена дъщеря Атанаска. Двамата имат общи деца: Йордан, роден 15.01.1922 г., починал на 18.06.1089 г., Радка, родена на 27.04.1924 г., починала на 13.06.2017 г. и Петра, родена на 14.11.1928 г., починала на 02.01.2017 г.

Баща ми Демир Димитров Борачев е роден на 23.02.1910 г. от майка баба Йова, почина на 18.01.1995 г. Искал да учи в строителния техникум в София, но дядо ми Димитър го пратил да учи в Софийската духовна семинария, където ректор е бил негов приятел. След като завършва семинарията, баща ми записва и учи в учителския институт в Шумен, където малко преди да го завърши е арестуван за нелегална работа сред войниците и офицерите. Жестоко измъчван от офицери и подофицери той не издава никого, осъждат го на смърт. Лежи осем години в затворите на Негово Величество.

Освобождават го с намерение да хванат връзките му с нелегалната работническа партия. На 22 юни 1941 г. преминава в нелегалност, организира първите партизански чети във Варненско и партизанския отряд „Васил Левски“. От пролетта на 1943 година е политкомисар на Х ВОЗ – въстаническа оперативна зона, а Главният щаб на НОВА – Народоосвободителна въстаническа армия му присвоява воинското звание „подполковник“ от НОВА. След 9.9.1944 г. взема участие в първата фаза на Отечествената война на България 1944-1945 г. при освобождаването на част от Югославия като помощник-командир на 4 Преславска пехотна дивизия. За това си участие е награждаван с два ордена „За храброст“ и със съветския боен орден „Червена звезда“. По-късно последователно командва 8-ми Приморски полк /Варна/, 3-та Тунджанска дивизия /Сливен/, 4-та Преславска дивизия /Шумен/, 7-ма пехотна дивизия /Ямбол/. Бил е заместник-началник на Генералния щаб и командващ на 2-ра армия в Пловдив. Който се интересува от неговия житейски път, може да прочете книгата му „Една изповед…“, издадена през 2015 година и разпространена от мен в библиотеките и читалищата на повечето областни градове.

Дядо ми Димитър беше русофил, участник в Септемврийското въстание през 1923 година заедно с малкия си брат Никола – бъдещият професор по млекарство. След разгрома на въстанието те „емигрират“ в Беломорска Тракия уж да търсят работа. През това време задължението да крие техните пушки се пада на баща ми – едва 13-годишен.

По мъжка линия следвам аз - Чавдар Демиров Борачев, роден на 24.05.1948 г., моите двама сина Владимир, роден на 18.07.1969 г. и Петър, роден на 28.07.1971 г., синовете на Владимир са Чавдар – роден на 09.08.2000 г. и Стефан – роден на 08.10.2006г. Демир - сина на рано овдовялата ми сестра Кипра, също носи фамилията Борачев – Демир Романов Борачев. По-малкия ни син Петър има две момичета – Розина и Никол. Голямата ни внучка Розина през 2018 година ни дари с правнучката Калина.

Сестра ми Кипра / 25 .09. 1945 г./ завърши първа английска гимназия в София и Московския държавен университет „Ломоносов“ със специалност „История на изкуствата“. Защити там и кандидатска дисертация.

Не мога да не изтъкна високо интелектуалните издънки на нашия род – чичото на баща ми Никола Демиров Димов и неговите наследници. Никола Димов е първият професор по млекарство в България. Докато учил, баща ми лежи осъден във фашистките затвори със смъртна присъда, поради което приема фамилията на

дядо си - Димов. Учил в Прага, Милано, Тулуза... Основава първия и единствен институт по млекарство в България. Беше декан на агрономическия факултет към Селскостопанска академия в София. Негова е идеята и заслугата в организиране използването на голямата пещера „Леденика“ като хранилище и за отлежаване на различни български сортове сирена и кашкавали. Член-кореспондент на Българската Академия на науките. Сдружен земеделец, народен представител.

Дъщеря му Радка Николова Димова /р. 1937 г./ завърши медицина, професор, старши научен сътрудник I степен, доктор на медицинските науки. Дъщеря й Милена Каранешева /р. 1971 г./, завърши архитектура във Виена, понастоящем е водещ архитект във Франция. Заедно със съпруга си Миша Вицман от немско-австрийски род, основава архитектурната фирма „КАРАВИЦ”, чиито достижения в областта на архитектурата - т.н. зелени или еко-къщи са отбелязани на цяла страница в издадената през 2011 г. в Париж енциклопедия на световното изкуство. Синът на проф. Димов - Владимир Николов Димов /р. 1942 г./ завърши биология и химия, беше изтъкнат биохимик в областта на ограничаване на раждаемостта, завеждаше лабораторията на ООН в Стокхолм в тази област преди смъртта си на 50-годишна възраст. Приживе Владимир осъществи две продължителни командировки в Индия и Китай по линия на програма на ООН за ограничаване на раждаемостта в тези държави.

А сега за рода на майка ми Паунка Гиндова Колева-Борачева, родена на 26 октомври 1920 година в с. Чернево, Варненско, починала на 7 март 2008 година. Както казах, те са от с. Куркутлиево, Ямболско. Някои от близките роднини на майка ми запазват фамилията Куркутлиев, дядо ми Гиндо не го прави. През XIX век бабата на дядо Гиндо Дойна повежда родата на север към Русия, но там не й харесало положението на руското селячество и част от родата се върнали в България, тоест в тогавашната Турска /Османска империя. Заселват се в с. Страцимир /днес Чернево/, Варненско. Селото носи името на Иван Страцимир, но никой не знае защо. А баба Дойна става кметица на селото. Била е голяма мъжкарана. Турците са я уважавали, пиели си кафето и си пушели наргилето с нея!

Дядо Гиндо Колев Атанасов /08.03.1890 – 21.06.1963/ участва в трите войни и една година е пленник в Гърция. Като войник по съвета на фелдфебела на частта му: „Завърши фелдшерски курсове, вземи свидетелство, пък го сложи на тавана, може да дойде време да ти потрябва“ - завършва медицинските курсове за фелдшер. Баща му е бил един от десетината заможни селяни в селото. Били

са пет сина и две дъщери. Като се връща от плен, дядо ми предлага на братята си да работят общо имота и да построят най-напред на най-големия брат къща и така по възраст по ред на петимата братя. Намерил се някакъв фитилджия и разубедил братята му: „Гиндо ще ви излъже!“ - ги посъветвал той. Тогава дядо ми взел медицинското свидетелство и потърсил работа във Варна. Назначили го фелдшер в трудови войски. Дядо ми Гиндо е бил извънредно честен, порядъчен и трудолюбив човек.

Баба ми Баласка Желязкова Атанасова /08.11.1886 - 02.05.1970/, беше много набожна жена. Все повтаряла на дядо ми, че се е върнал жив от трите войни защото тя много се е молела на Господ. Та баба ми Баласка успяла да ни кръсти и двамата със сестра ми, като се възползвала от постоянното отсъствие на баща ни.

Когато майка ми е била на десет месеца, баба Баласка и дядо Гиндо заедно с трите си деца Кольо /р. 1910 г./, Елена /р. 1913 г./ и Паунка /р. 1920 г./ се преместват да живеят във Варна.

Майка ми е завършила девическата гимназия „Мария Луиза“ във Варна. Имала е голямо желание да учи в Търговската академия /по-късно ВИНС – Висш институт за народно стопанство/. Пропуснала е една година защото дядо нямал пари. След година започва да следва, но прекъсва през късната есен на 1943 година. Тогава във Варна се случва голям провал на нелегалната организация на РМС – Работнически младежки съюз, в който майка ми е била активистка. За да не попадне в ръцете на полицията става партизанка в отряд „Васил Левски“. Групата ремсисти били изведени в отряда през село Кипра. Там майка ми се запознава с баща ми, като двамата се здрависват на прага на плевнята. И така, двамата преживяха заедно 51 години до смъртта на баща ми… Майка ми завършва своето висше образование след 9.9.1944 г. За съжаление, след моето раждане и поради изтощен организъм /тежала е само 45-46 кг.!/ се разболява от туберкулоза. Така и не успя да работи по специалността си. Занимаваше се с обществена работа.

Глава 3.
Безгрижно детство

И така, накратко за моето детство. Баща ми беше професионален военен, майка ми - общественик. Скоро след моето раждане, което съвпада и с нейното дипломиране във ВИНС-Варна, майка ми се разболява от туберкулоза и в продължение на 4 години семейството ми сме разделени – майка ми е по санаториуми, сестра ми се учеше в интернат, а мен ме отглеждат близки /семейството на Милка и Ламбо Теолови – съпартизани на майка ми и баща ми/ и роднини, най-вече баба Баласка и дядо Гиндо във Варна. Семейството ми се събира едва през 1953 г., след като баща ми се завръща от учение в академията на Генералния щаб на Съветската армия в Москва.

Помня ранното си детство – по потник или тениска, гащета и бос да тичам из квартала, с вечно посинени колена и лакти, често и с кървящи рани. Най-вкусната за мен тогава храна беше „сандвич“ от комат топъл хляб поръсен с олио и червен пипер. Е, разбира се, имаше и редки случаи на разкош – топъл хляб със сирене и домат! Спомням си два „комични“ случая, имащи нещо общо с моя вечен глад и обич към сладкото. Баба Баласка ми дала пари да купя сирене, но аз се спирам пред близкия хан, където едно голямо съседско момче ги взел с обещанието да влезне и да ми купи тулумбички! Видях ги „през крив макарон“! Друг път в горещ летен ден дядо Гиндо ме праща да му купя студена боза, като изрично ми казва на връщане да не спирам никъде /явно е имал нещо предвид!/. Купувам аз бозата, прибирам се, ама в двора на къщата-близнак от другата страна вуйчо ми Кольо ми маха и ме вика при себе си. Отивам при него, той изпива половината шише и го долива със студена вода. Няма да казвам за реакцията на дядо... Но не ме напердаши, много ме обичаше и се грижеше за мен! А относно нашия глад имаме следната случка – със сестра ми наведнъж сме изяли един килограм сирене, един топъл хляб и кило домати, които дядо бил купил за храна на семейството за няколко дни.

Дядо Гиндо – бивш военен фелдшер, участник в трите войни на България от началото на XX век, попадал в плен, прекарал и тиф, и малария, беше много тих, спокоен човек. Беше четири години помалък от баба Баласка и затова тя го „тероризираше“, заради което и досега в спомените си съм запазил искрено съжаление към него. Най-много го гнетеше силната вяра на баба в Бог, която го „гонеше“ да не изостава от нея! А иначе баба Баласка беше много готина /според днешната терминология!/ жена! Родила 7-8 деца, от които

бяха отрасли само 4, но не всички доживяха до старша възраст – леля ми почива на 14 години, а вуйчо ми Данчо почина млад през 1953 г. от занемарена настинка, прераснала в ангина и пневмония, макар че беше служил моряк, много спортуваше. Когато съм бил бебе, през лятото на 1948 г. тоя ме спасява от пожар – забравена ютия в близост до бебешкото кошче подпалва и пелените...

Баба Баласка приготвяше всички тестени неща със сладко тесто, от което много обичах да вкусвам докато е сурово. Та един път, след като съм си хапнал сурово тесто, съм пийнал вода, от което тестото се раздуло и запушило гърлото ми. Започнал съм да се задушавам. Съобразителната ми баба бръкнала в гърлото ми и ... При друг случай през зимата /бил съм на 4-5 години, но вече съм кръстосвал махалата, та дори съм стигал до казармите в горната част на града, където съм се радвал на войниците – нали баща ми е бил военен/ сутринта ме оставили да се наспя. В съня си съм паднал от леглото, но сънен все пак съм примъкнал одеялото при себе си под леглото. След час-два баба и дядо започват да ме търсят. Като не ме виждат под леглото, дядо ми отива да ме търси по улиците и стига чак до казармите. Много се е изплашил, защото и много ме обичаше – нали бях първият внук! Дотогава все момичета. Когато се връща, аз вече съм се облякъл, закусил и седя в мутфака /кухнята/ . Е, този път дядо не се сдържа и в яда си налетя да ме шамароса и тогава баба като квачка /беше пълна и с около 50 см. по-ниска от него/ застана пред мен и го смъмри. А той само седна на трикракото столче до печката да се успокои. Тогава ми стана много жал за дядо, дето заради мен баба така го нахока!

Бях 5-годишен, когато баба Баласка от стар костюм на вуйчо ми уши за мен сако и къси до коляното панталонки. Купили ми риза / първата в живота ми!/ и с костюмчето и вратовръзка на вуйчо сме се снимали с него в морската градина. Смътно си спомням колко бях горд! Това си личи на снимката.

След като баща ми се завърна от учение в Москва около една година живяхме в кв. "Горни Лозенец" в София на ул. "Илия Филипов". Тогава от тази улица в посока Витоша започваха земеделски земи – царевица, картофи, овес... Те даваха на хлапетиите от махалата богата възможност да се крият из тях при игра „на стражари и апаши". При един случай, когато едно от децата ми каза, че баща ми се е завърнал от командировка, и аз се затичах „през глава", ритнах един голям камък от калдъръмената настилка. Нокътят на палеца на крака ми просто увисна на кожата… Живеехме в неголяма 2-етажна къща – ние на първия етаж, а на втория – семейството на ген. Крум Радонов. Живеехме дружно, родителите ни се уважа-

ваха и разбираха, а ние децата по цял ден тичахме по улиците. И ето, един ден леля Лена /Радонова/ слиза при нас и още от вратата ми казва: „Чавдарчо, дай ми моля те една клечка кибрит!“. Защо не беше влезнала да си вземе сама, не знам. А аз, тъй като бях сам у дома, отидох до кухнята, извадих от кутията една клечка кибрит и я занесох до вратата на леля Лена! Няма да казвам колко време след това, дори и след като пораснах, леля Лена ми напомняше за тази моя „спестовност“!

След една година баща ми го преместиха в Пловдив. По наследство от неговия предшественик ни настаниха в голям служебен апартамент. Огромен, но празен! Спомням си, че в огромния хол карах донесения от баща ми руски велосипед с т.н. пълна контра. А една вечер, след като родителите ни се завърнаха от пътуване, донесоха два големи чувала с охлюви и отидоха на някакво мероприятие. Тъй като със сестра ми нямахме никакви занимания, преди да си легнем отворихме чувалите да разгледаме охлювите. Така и ги оставихме отворени. На сутринта заварихме в хола следната картина – охлювите напуснали чувалите и се разпълзели по стените и тавана! Не получихме от никого благодарности задето „освободихме“ охлювите...

В махалата, разположена в подножието на Сахат тепе, имаше един голям строеж. Момчетата от нашата махала често „воювахме“ с момчетата от съседната махала кой да играе и да се крие в строежа. При един от тези боеве, след като нашата страна се оказа помалобройна и започнахме да отстъпваме, аз се оказах в ариергарда на нашата бойна дружина и докато се опитвах да избягам по един от изкопите на строежа едно парче от тухла ме цапардоса между плешките. Че е тухла разбрах едва когато се свестих. Но пък, благодарение на моето временно излизане от строя, нападащите от уплаха, че са ме утрепали, отстъпиха, а пък моите другари успяха да ме изнесат от бойното поле!... По-късно съм си мислил, че да ме беше ударила тухлата 20-30 см. по-нависоко и не се знае...

Като военен командир баща ми имаше служебен кон – Орлик с бели „чорапки“ и бяло петно на челото. Често ходех до щаба и казармите, където войниците ми даваха да го пояздя под техен контрол. Да, но един път войникът изостана от лекия тръс на коня, който в този момент му втръсна да се друса и се понесе. Е, след 20-30 метра не се удържах и паднах от коня. Пак имах късмет – паднах върху купчина пясък! По взаимно с войниците съгласие случката си остана между нас. Но, навярно някой страничен наблюдател е докладвал на баща ми и ми беше забранено да се качвам на Орлик.

Втората година в Пловдив станах ученик в първи клас в училището „Кирил и Методий“, наблизо до пожарната. Имахме за учител един благ и търпелив човек. А в паралелката бяхме повече от 40 ученици!

След още една година баща ми отново го преместиха в София.

Добре помня как пътувахме – в кабината на големия военен камион се побрахме и тримата с майка ми и сестра ми, а в каросерията до кабината се настани багажа ни – няколко куфара и чували. В ремаркето на камиона беше натоварена зимнината за отопление – дърва и въглища. Този път апартаментът в „Лозенец“ над „Римската стена“ беше почти обзаведен. Преместихме се в края на лятото и на първи септември следваше да започна втори клас в 40-то училище „Георги Раковски“ на Перловската река. Моите родители ми гласуваха високото доверие да отида и сам да се запиша в училището. Каква наивност! Почти две седмици аз се мотаех по улиците за да опозная новата махала. Майка ми беше ангажирана с подреждане на багажа, а баща ми от сутрин ди вечер – на работа. Все пак след около две седмици и на двамата им направило впечатление, че въобще не говоря за уроци, нямам учебници и тетрадки. На следващата сутрин баща ми ме хвана за ръката и ме заведе до училището. За да е сигурен, предаде ме в ръцете на директорката. И по мои спомени, и по разкази на мои съученици, споделени покъсно, картинката при влизането ми в класната стая била следната: моя милост, облечен в моряшка тениска и черни шорти, с платненки на краката, ме въвежда директорката в класната стая в която – „О Боже!“ – беше пълно с някакви облечени с униформи деца – в бяло и черно, с къси или три-четвърти бели чорапи и черни обувки /такива виждах за първи път!/!!! Бях шокиран! По-късно мои съученици ми споделяха, че в мен те са видели някакво махленско хулиганче. Стойката на тялото ми била като на готвещо се да се бие момче. Дори съм направил опит да се обърна и да изляза от стаята. Така започна за мен новият, цивилизован начин на живот в София.

Доста бързо и последователно учителката ни ме възпита. Общо взето „влезнах в релси“! И резултатите не бяха никак лоши. Завърших четвърти клас с пълно отличие. Още преди това ми беше обещано да ми бъде купен велосипед при отличен успех. Е, след края на учебната година изчаках седмица-две и, тъй като нищо не се случваше, взех нещата в ръцете си. Един ден преди обяд отидох до работата на баща ми, без да слушам никого, че при него имало хора, влезнах в кабинета му и от вратата с бележника си напред казвам: „Татко, обеща да ми купиш велосипед. Ето ти бележника с отличен успех!“. Всичките му колеги се разсмяха. Нямаше как,

баща ми извади пари и изпроводи един от своите подчинени да купим велосипед! Та с този велосипед със съседски момчета кръстосвахме половин София, стигали сме и до Панчарево и Кокаляне! А беше 1961 г.! По улиците имаше повече каруци, отколкото автомобили и камиони...

И така, в пети клас ме избраха за отряден председател, а в седми клас – за дружинен председател. Така поех и по пътя на онзи вид дейност, наречена обществена. Наистина, бях доста непослушен, но пък имам добра памет и запомнях уроците още в час. По всички предмети имах отлични оценки, само по рисуване – тройка! А след седми клас ми предстоеше да кандидатствам в английската гимназия /това си беше мое желание, тъй като майка ми беше с немски език, а баща ми – с френски, не исках да ми се месят и да ме проверяват/. За поправяне на положението предприех следния отчаян ход – отидох при учителя ни по рисуване Ники Явата /имаше чешки мотор/ и му заявих /според мен беше много нагло от моя страна!/, че искам да се явя на изпит за повишаване на оценката си. Ники Явата прихна да се смее, попита за какво ми е това. Когато разбра, ме заведе в учителската стая, извади тефтера на класа, изтри написаната с молив оценка „среден 3“ и написа с мастило „отличен 6“. Бях изумен, но щастлив! Да, за да е по-пълна картината, следва да спомена, че вече бях започнал да спортувам активно – плуване в басейна на 22-ро училище, тенис на корт на червените кортове на „Спартак“ зад националния стадион, всеки ден карах колелото. Във връзка с тениса – на 15 години станах шампион на „Спартак“ в своята възраст. В един неделен ден спечелих три мача, включително финала на вътрешното първенство. След като съм се прибрал, съм легнал и съм спал до вторник след обяд! Впрочем, във връзка с колелото имах „малък инцидент“ с баща си. Един неделен ден те с майка заминаха за панаира в Пловдив, като заключиха колелото ми в банята за да уча. Да, ама същият ден в София приключваше колоездачната обиколка на България, в която участваше и Ненчо Христов – стар мой познайник от Пловдив, където знаменитият колоездач служеше войник в щаба и неведнъж ми даваше да тикам неговия жълт бегач по пловдивски улици, от което щях да се пръсна от гордост!!! Та като използвах връзка ключове на съседско момче, отворих банята и отидох с колелото до колодрума да посрещна колоездачите. Обаче, за беля, като се прибрах, не можах да заключа отново банята. Е, отнесох си боя заслужено...

Не зная защо, но при едно, според мен, много по-голямо нарушение на воинската дисциплина, баща ми не ме шамароса. А стана така. Родителите ни следваше да отсъстват по-продължително вре-

ме от София и при нас със сестра ми от Варна пристигнаха баба Баласка и дядо Гиндо /явно е било преди 1963 г., когато той почина/ за да ни контролират и да се грижат за нас. Ама, нали шило в торба не стои, още на първия-втория ден аз се разрових из спалнята на родителите и намерих партизанския пистолет на майка ми – 6,35-мм. офицерски „Валтер“. Започнах да си играя с него – изваждам и връщам на мястото пачката, изваждам патрони от пачката и т.н. Помня, че за да се скрия, влезнах в тоалетната. Какво съм правил, не зная, но по едно време, като натиснах спусъка, пистолетът взе та гръмна! Добре, че го бях насочил към стената – от баща си знаех, че празно оръжие гърми веднъж! Можете да си представите какъв екот се чу! Даже баба Баласка го дочула, дотича запъхтяна и през вратата вика: „Чавдарчо, какво стана?“. А аз нали съм оглушен и уплашен си мълча. Както и да е, случката не можа да отшуми само между мен и баба и след седмица хубавият „Валтер“ замина за музея във Варна... След доста години, вече офицер, посетих музея на революционното движение във Варна с надеждата да открия и прибера за спомен партизанския пистолет на майка ми. Оказа се, че „такъв експонат в музея няма“! Е, някой навреме се е погрижил…

И така, мога да кажа, че със завършването на седми клас за мен приключи безгрижното детство.

Глава 4.

Юноша. Първа английска езикова гимназия в София

Бях приет в английската гимназия - 114 ЕСПУ с изучаване на английски език. В класа учениците бяхме 27. Ако кажа, че бяхме силен клас, значи нищо да не кажа. Всички от випуска бяхме силни ученици, много от нас знаеха френски, немски, руски. Ще отида напред, като спомена, че след като завършихме 11 клас целият випуск на 100% бяхме приети в различни ВУЗ – в България, СССР, Полша. А иначе, по време на ученето ни неведнъж някои учители ни се заканваха, че надали и половината ще бъдем приети във ВУЗ. Просто бяхме неординарни, повечето от нас не се вместваха в общоприетите тогава норми за „добри ученици“ или казано по друг начин „всеки си имаше трески за дялане“. Вероятно главната ни отличителна черта беше нашето свободолюбие. Не напразно в класа ни в средата на 60-те години се оформи музикална банда от четири ученика – Кирил, Евстати, Веселин и Бранимир, сред които следва да отбележа Кирил Ампов – бащата на бъдещия популярен поп-певец Графа. Самият Кирчо също пееше и пишеше текстове на песни за групата. За съжаление, единият от бандата – Веско Стоев си отиде от живота много млад...

Не зная защо, но нашата класна още от първите дни не ме хареса. Така си остана до края. А пък аз я „намразих“ още на един от първите уроци по английски език. Съдете сами. За да ни илюстрира научаването на една нова дума empty=празен, която се произнася с озвучаването на две букви М и Т, тя извика пред първите чинове един съученик – Иван /Джони/ – и го накара да произнесе двете букви, посочвайки с пръст челото си. Като каза какво означава думата, всички се разсмяха. На мене, обаче, моето чувство за справедливост ме накара да съчувствам на Джони и да я намразя... И тя ми го връщаше със завидно постоянство! И така след 9 клас по моя молба бях преместен в съседна паралелка. И още нещо. При заучаването на нова дума, означаваща „звукоизолирана врата“, за да обясни на останалите какво е това, класната се обърна към мене с думите: „Чавдаре, ти си влизал в кабинета на баща си. Обясни на останалите какво представлява такава врата“. Вътрешно бях бесен! С какво право тя изтъква, че баща ми заема някакво високо служебно положение?! Следва да отбележа, че според кулоарна информация на моята класна преди време й е било отказано да посети Англия за специализация, а баща ми заемаше отговорен пост в МВР…

Не зная дали тук му е мястото, но ще споделя следното. От малък и до ден-днешен мразя да се споменава пред мен и въобще да се говори какво служебно положение заема или е заемал баща ми. Получава се, че не аз имам някакви способности, не аз със своя труд постигам нещата в живота, а защото баща ми е заемал някакво служебно положение! За мене това е незаслужено и оскърбително! За съжаление, дори когато бях семеен, офицер в БНА, немалко началници ми натякваха: „Знаеш какъв баща имаш, затова ти трябва да си най-добрият!“. От което следва, че щом не съм най-добрият, значи съм лош! Та това беше оскърбление и към моите колеги, и към моето разбиране за справедливост! Понякога си позволявах да отговарям, докато не разбрах, че това си е „политика“ на началниците. Но, за това - по-късно.

Когато преди малко говорех колко ние учениците сме били неординарни и свободолюбиви, още повече хубави думи мога да кажа за повечето от нашите учители. И тогава си ги обичахме /по своему!/, но днес от дистанцията на времето мога смело да кажа: „Имахме чудесни, високообразовани, интелигентни, строги и справедливи учители“. Не мога да не споделя някои епизоди с тях.

Учителката ни по математика Самарева беше една от най-строгите и взискателни. Искаше да решаваме всички дадени задачи от изучавания раздел. На мен не ми стигаше търпението, пък и математиката винаги „ми е вървяла“, та аз правех следното – решавах

по 1-2 задачи от началото, средата и края на раздела. От Самарева ми остана нейната крилата фраза: „Трябва да хванеш мазоли на пръстите и седалището си, Чавдаре!“. Само след 4-5 години аналогична фраза ми казваше учителката по теоретична механика в академията в Москва: „Вам не хватает усидчивости, товарищ Борачев!“. При срещите на съученици често някой споменаваше Самарева с думите, че от нея сме се научили на аналитично мислене.

Може ли да бъде забравен учителят ни по география Никола Рашев! Висок, строен, изключителен ерудит, спортист, той беше „в сърцата“ на много съученички! Никога не повишаваше глас, но обичаше да иронизира глупавите грешки на ученици. Заедно с преподавателя ни по американска литература Либерт Попов те „играеха“ баскетбол на игрището в двора на гимназията. Играеха е доста оптимистично казано, тъй като двамата бяха като Крачун и Малчо – Рашев беше с две глави по-висок от Либерт! Неведнъж, Рашев закъснява за час, играейки на двора. Ние, разбира се, вдигаме шум, а нашата стая се намираше точно над кабинета на директорката Бъчварова. Идва тя да види какво става и през прозореца се провиква: „Рашев, моля те, качи се да проведеш урока си!“. Рашев влиза по потник, от вратата хвърля дневника на бюрото си и отегчено започва... По-късно Рашев много често публикуваше в известно издание свои пътеписи, написани на жив и интересен език. Парадоксално, но много съученички въздишаха по Рашев и същевременно леко го поднасяха помежду си за неговото нескопосано произношение на английски език. Ама на него въобще не му пукаше!

Да продължа за Либерт Попов. Не обичаше „шикалкавенето“. Знаеш – говориш, не знаеш – сядаш и мълчиш. Имаше навика на онези, които „се разсейваха“ в час да подходи отзад и да им удари един чакмак по главата! Благодарение на него много от момчетата от нашия випуск се научихме да играем бридж. Това стана по време на националната ученическа бригада в село Микре през 1965 г. Любима фраза му беше: „Джентълмен без да играе бридж няма!“. И още нещо, което се е врязало в паметта ми ни казваше той: „Учете, но не зубрете! Освен учебните предмети се учете да спортувате – тенис, плуване, шах, бридж – защото един ден повечето от вас ще станат дипломати, търговци и ще пътувате в чужбина. Да не излагате България!“. Колко смислени неща ни е казвал! Моя съученичка си спомня как при екскурзия в Копривщица при някаква простъпка от страна на съученика Николай Вълчанов Либерт го е шамаросал, като преди това учтиво го помолил да си свали очилата.

В тази връзка следва да споделя свои бъдещи впечатления затова, колко мъдри неща ни е казвал Либерт. Езиковите гимназии и

в София, и в провинцията, се оказаха нещо като хранилка на кадри за външно-политическите и външно-търговските министерства и организации, преди всичко за разузнаването... Много наши съученици станаха известни знаменитости в областта на своята професия. Трябва да спомена някои от тях. Бъдещият изтъкнат учен в областта на неврохирургията професор Венцеслав Бусарски, една от водещите днес в областта на археологията професор Диана Гергова – носителка на множество престижни български и международни награди, бъдещият министър на външните работи Георги Пирински, актрисата Мая Драгоманска, бъдещият високопоставен дипломат и политик посланик Филип Боков, музикантът и композитор Кирил Ампов, бъдещите директори на „Балкантурист“ Сашо и Нели, дипломати, търговци, журналисти, разузнавачи...

Любима учителка ни беше Шусти – Шостакова, по руски език. Само един пример колко много я обичахме и уважавахме. По време на националната бригада в Микре при нас дойде „на инспекция“ едно от недоразуменията – останал само за една година като заместник-директор ХХ, семеен. Оказа се, че бил хвърлил око на Шусти. Един следобед се прибираме от работа и виждаме как Шусти излиза от канцеларията плачейки. Като джентълмени на място, вечерта няколко момчета му направихме „мечка“ на ХХ. Който не знае - хвърля се едно одеяло на главата на жертвата и всеки удря и рита където свари. Та този „Ромео“ веднага се измете и от Микре, и от гимназията...

Една година по руски език ни преподаваше новата за нас учителка Градинарска. Отначало всички бяха стреснати от нейните оценки – тройки и четворки „на релси“ – с два минуса. Момичета писнаха, родителите на някои от тях зачестиха в гимназията... Даже на мен тя постави четворка, но без минуси! А всички знаеха, че на мене руският ми език е отличен. Когато дойде краят на годината, в бележниците ни се мъдреха само петици и шестици. Що се отнася до руския език, искам да споделя нещо с гордост. Благодарение на баща си, който още в затвора преди 9-ти септември, 8 години беше преподавал руски език на „колегите“ си – политически затворници, беше написал пак там учебник и граматика на руския език, аз от малък изучавах системно руски език – особено неговата граматика, падежите. До гимназията бях прочел десетки исторически книги и руски класици в оригинал – Пушкин, Лермонтов, Лев Толстой, история на Гражданската война и на Великата Отечествена война на СССР... Имахме в класа 2-3 съученички, които просто зубреха наизуст биографиите на авторите и техни произведения. При завършване на гимназията помня добре как Шусти извади своя тефтер и

ни зачете оценките за дипломите. На зубрачките беше поставила петици, като обясни, че на тях руският език им е чужд. Като чуха това, те „залегнаха“ на чина да реват... На мене, като последен в списъка каза следното: „Чавдаре, през годините си имал оценки от четворки до щестици, защото често не заучаваше биографиите и стихотворенията на поетите, но ти поставям шестица в дипломата, защото съм убедена, че ти ще ползваш руския език в живота и работата си!“. Колко права се оказа Шусти!!! След завършване на академията в Москва се явих на държавен изпит по руски език. В изпитната комисия бяха двама професори и трима кандидати на науките. Допуснах само една грешка на устния изпит, която веднага поправих. Като се усмихна, председателят на комисията ме помоли да поясня кое от двете ми твърдения е вярно и защо, според мен, съм допуснал тази грешка. Обясних кратко и ясно. Всички останаха доволни от моя отговор. Аз, наистина, през целия си съзнателен живот ползвах руския език и в работата си, и в личния си живот, превел съм не една книга от руски на български и продължавам да го правя. Неведнъж съм бил и в ролята на симултанен преводач. Не напразно по време на работата ми в Багдад посланикът ми довери да напиша три пъти съболезнователните адреси от името на българското посолство в книгата за съболезнования в съветското посолство след кончината на Брежнев, Андропов, Черненко.

Учителят ни по история Илиев беше „на години“, винаги спретнат, сдържан, но с чувство за хумор. Може би, защото историята ми е любим предмет, изпитвах искрена симпатия към него и винаги вземах активно участие в заниманията в час. Илиев държеше на предмета си, беше голям родолюбец, което в голяма степен предаваше и на нас.

От преподавателите ни – чужденци особено искам да изтъкна Мерсия Макдърмот и Бартлет. Мерсия беше типична щотландка, висока, стройна, винаги сериозна. Изпъкваше сред останалите учителки с неизменните си дълги плисирани поли, започващи от тънкото й кръсче, плитките на главата, многобройните гривни на ръцете… Беше влюбена в България – в нашата природа, в нашата история, бит и култура! Много рядко можеш да срещнеш чужденец /при това студен британец!/, който да е така очарован от България! Знаете, че Мерсия е написала книга за Васил Левски. Тя е задълбочен изследовател на неговия живот и дело. Затова и нейният упрек към нас българите звучи много искрено и актуално: „Как може никой да не е изследвал и написал за поколенията българи историята за живота и делото на Дякона?!? Как можете така малко да тачите своите герои – та малка България е дала толкова много герои за

своето освобождение!?!“. Наистина, можем само да сведем гузно глави... Мерсия живя много години в България, изследва и написа още не една книга за нашата история – за Гоце Делчев, за Яне Сандански, за Благоев… Беше награждавана с високи държавни отличия за своята изследователска дейност.

Бартлет ни преподаваше един труден и сложен за преподаване предмет – разговорен английски език, в който много се наблягаше на идиомите в английския език. Който не се е занимавал с английски език, той не знае какво огромно богатство на идиоми притежава той! Най-подходящият епитет за Бартлет мисля е „сладка“. Дребна, много жива и винаги усмихната, Бартлет беше една от ярките звезди в съзвездието на нашите прекрасни учители. Предполагам, че повечето българи са гледали прекрасния игрален филм „Вчера“, в който Бартлет изигра самата себе си. Значи имате представа за нея! Бартлет заедно със съпруга си са били членове на английската компартия, т.е. хора с леви убеждения, поради което не са били добре приети в родината си. Затова дълги години живяха и работиха в България.

Сивил беше един много живописен и нестандартен преподавател по физика и биология на английски език. Винаги готов да се пошегува, дори да ти поставя тройка, го прави така, че ти не му се сърдиш. Беше разведен, живееше в България с дъщеря си Тифа, която беше наша връстничка и учеше в гимназията ни. Нали си бях хубавец, та извъртях един кратък, но ярък флирт с Тифа, заради което първата ми класна беснееше... По-късно Сивил се премести в Белград, където се ожени и изглежда се установи за постоянно.

Не зная дали ще се намери някой съученик, който да каже добра дума за учителя по химия на английски език Кинг. Типичен високомерен англичанин, влюбен в себе си, Кинг демонстративно казваше, че химията само той я знае за отличен. Любимата му оценка беше три на релси. Просто издевателстваше над учениците. Изявен антикомунист и славянофоб, Кинг не пропускаше случай да ухапе изпитвания, казвайки: „Е, така ли ще построите комунизма в България?!“. Не се задържа дълго. Разбрахме, че е бил изгонен от България с мотива за сътрудничество със специалните служби на ....

Искам с особена топлота да спомена за нашата любима учителка по химия на английски език Даринка Камбурова. Невисока, дребна, много жива и подвижна, Камбурова беше навсякъде с нас – на екскурзии, на бригади. Обичаше ни и ние й отговаряхме със същото. Бяхме си я кръстили „бабълс“ /мехурчета/ , което си остана нейна запазена марка. Защо ли? В кабинета по химия често се правеха разни химически „свещенодействия“. Нали всеки знае, че

резултатът на всяка химическа реакция е появата на мехурчета. Та извършва някакво химическо свещенодействие на катедрата Камбурова и накрая радостно ни пита: „What we have now?“ /Какво имаме сега?/ и целият клас в отговор дружно отговаряме: „Бабълс!“. Вярно е, че веднъж при една химическа реакция нещо тръгна не както трябва и колбата с разтвора малко гръмна! Макар и поуплашена и леко изцапана, Камбурова остана усмихната и невъзмутима. След години, когато в Москва гледах филма „Неуловимите отмъстители“, неволно си спомних за тази случка. Подобна сцена имаше във филма, пресъздадена от великолепния народен артист на СССР Филиппов – същият, който изигра ролята на партньор на Остап Бендер в екранизацията по романа на Илф и Петров „Дванадесетте стола“. А Камбурова си остана наша гордост и с това, че замина да преподава в Африка, „на сладките негърчета“, както казваше тя, и беше първата жена в света, изкачила Килиманджаро!

След Камбурова химия на английски език за една година ни преподаваше много младата Капка Попова. Спомням си нейната първа поява в класната стая. Влиза тя, като държи дневника на класа пред гърдите си в опит да прикрие леко порасналото си коремче. Момчетата без да искаме силно въздъхнахме, което доста смути Капка и тя почервеня. Вече имахме информация за нея, че е млада и хубава, но не и, че е омъжена, пък и бременна! Това доста ни разочарова! Но не попречи да установим с нея „добри колегиални отношения“!

Следва да кажа, че почти всички предмети в гимназията изучавахме на английски език. Преподавателите ни бяха високо квалифицирани, ерудирани и с малки изключения бяха установили такива взаимоотношения с нас, които се градяха на заслуженото ни уважение към тях.

Когато разказвам за ученето си в английската гимназия, не мога по-подробно да не се спра на големите спортни успехи на моите съученици от няколко последователни випуска. Несъмнено, най-големи успехи и популярност имахме съучениците-парашутисти. Та нашата гимназия завършиха бъдещата з.м.с. Петя Ваклева и м.с. Петя Андонова, парашутистът и бъдещ военен пилот 1 клас Георги Йовчев. Всичките те, както и Чавдар Лозанов, кумата ми Красимира Мирева, моя милост и други бяхме членове на тренировъчната команда на Централния аероклуб, а някои от нас - и на разширения състав на националния отбор. Петя Ваклева имаше поставени световни и републикански рекорди, Краси Мирева постави републикански рекорд на единичен доцелен нощен скок. Един випуск след мен в гимназията завърши бъдещият гросмай-

стор Ерменков. Десетки купи и знаменца за заети призови места завоюваха нашите отбори по хандбал, волейбол, баскетбол, гимнастика, шахмат... В това отношение наши най-големи конкуренти бяха столичните френска, немска и руска гимназии, 34-та гимназия и ТМТ /Техникума по механо-техника/. Това беше благородно съревнование на доста близки по физически възможности младежи и девойки. Без да се приеме, че изтъквам себе си, трябва да спомена главния принцип, на който се основавах при работата си като председател на физ-съвета. А това е личният пример. Това го бях научил от баща си. За да постигнеш нещо при взаимоотношения с хора, трябва да даваш личен пример. Та, поради това, участвах в отборите почти по всички видове спорт. В тази връзка с голямо разочарование следва да спомена решението на учителя ни по физкултура да не ми признае покритите норми за значката „Готов за труд и отбрана“ /ГТО/ - златна, защото, представете си, „съучениците ще възприемат това като облагодетелстване“!?!

Тук искам да разкажа за един много неприятен за мен случай, който ме противопостави на училищното ръководство. През 1964-1965 година покрих нормите за първи разряд и бях включен в състава на тренировъчната команда на ЦАК. А през есента на 1965 година вече взех участие в 13-я Републикански шампионат по парашутизъм в Сливен – 21-28.09.1965 г. в състава на втория отбор на ЦАК. Във връзка с това мое участие имах сериозни неприятности в гимназията. Новата ми класна – учителка по ботаника, недолюбвана от повечето ученици, с прякор „вафлата“ – не призна, а направо скъса служебната бележка, която на основание на постановление на Министерски съвет извиняваше отсъствието ми от учебни занятия през 10-те дни на републиканското първенство. На първия учителски съвет по нейно предложение поведението ми беше намалено с две единици на „добро“. Това, от своя страна, доведе до изваждането ми от състава на Учкома /ученически комитет на Комсомола/, в който в 8 клас от страна на общото комсомолско събрание на организацията в гимназията бях избран за председател на Физ-съвета, т.е. отговарях за работата на Комсомола в гимназията по линия на спорта. А ме освободиха по чисто командно-административен начин – бях извикан при директорката и уведомен за това решение на училищното ръководство. Като че ли то ме е избирало! Родителите ми така и не узнаха за това наказание. Само майка ми с облекчение въздъхна, че ще мога да се отдам и на ученето. По-късно тя ми сподели крилатата си фраза: „Ти завърши гимназия въпреки комсомолската си дейност и парашутизма!“. Да! Беше много права... Между другото, учителският съвет и директорката Бъчварова

ме „забравиха“ с намалено поведение до края на 11 клас. Едва на последния учителски съвет през месец май 1967 г. поведението ми беше възстановено на „примерно“, което ми позволяваше да кандидатствам във висше учебно заведение.

В тази връзка, на фона на начина, по който бях отстранен като председател на физ-съвета /чисто командно-административен!/, за мене беше голямо морално признание награждаването ми от градския съвет на БСФС /Български съюз за физкултура и спорт/ с почетна грамота „за активна работа по издигане нивото на физкултурата в английската гимназия“. Това стана една година, след като бях отстранен, т.е. в 11 клас.

Глава 5.
Парашутист в ЦАК. Парашутизмът у нас /1962-1967/

…Още през есента на „подготве“ /подготвителен клас в езиковата гимназия/ се записах в курсовете по парашутизъм при ЦАК /Централен аероклуб/ към ДОСО /Доброволна организация за съдействие на отбраната/. Имаше тогава такава спортна организация, в която се подготвяха бъдещи специалисти за армията, младежите спортуваха, подготвяха се спортисти за националните отбори. Заниманията и практическата подготовка в многобройните курсове на организацията бяха безплатни и се водеха от висококвалифицирани преподаватели и треньори. Това бяха клубове по стрелба, корабо-моделизъм, авиомоделизъм, радио, авто-мото, планеризъм, безмоторно и моторно летене, парашутизъм… За да се скача, имаше изискване младежът да е навършил 16 години. Нямах проблем, тъй като спортувах и бях с развито телосложение, пък и имах „връзки“ в ЦАК – сестра ми от две години вече скачаше заедно с десетина свои съученици и съученички от гимназията. Сред тях беше и нейният съученик - бъдещият пилот 1 клас на МИГ-21, кандидат на науките и кандидат за космонавт Георги Йовчев. По-късно той трагично загина при самолетна катастрофа на летище Балчик... И така, първият си скок извърших през пролетта на 1963 година – на 19 юни, току-що навършил 15 години, заедно със сестра си при нейния 21 скок.

Считам, че съм длъжен да разкажа, макар и накратко, за състоянието на българския спортен парашутизъм в периода 1962-1967 г. За да бъда точен и конкретен си позволявам да цитирам извадка от уводната част на книгата на Николай Драганов „Небесни рицари“. И така, започвам:

„ … В периода 1946-1990 г. учебни парашути са внасяни от СССР и Чехословакия и парашути за учебно-спортна дейност от

Чехословакия, Съветския Съюз, Франция, ГДР и парашути „ПЛК“ от САЩ. Вносът и родното производство се осъществяваха чрез държавна субсидия от бюджета. Държавата осигуряваше необходимите самолети, щатни пилоти и инструктори, ГСМ /гориво-смазочни материали/ и екипировка. Аероклубовете имаха … щатни инструктори и треньори. За обезпечаване на учебни, тренировъчни и спортни скокове летяха … самолети АН-2 и над … лекомоторни самолети. Щатните аероклубове … подготвяха любители парашутисти, разрядници и спортисти. … На съвместни лагер школи в България идваха НОП /национален отбор по парашутизъм/ основно на ГДР и епизодично на Чехословакия, Съветския Съюз и Югославия. За периода 1946-1990 г. в България са извършени над един милион парашутни скока и са скачали над 22000 човека. Всичко това без заплащане от скачащите /в посочената бройка не влизат тези от т.н. десантни поделения/. …През 1994 година с Постановление на МС бяха закрити аероклубовете и НОП, а през 1996 г. и АПК на ВВС / Армейски парашутен клуб на ВВС/. Бяха създадени някакви измислени наборни центрове, в които генерал Борис Вакавлиев забрани всякаква спортна дейност. Спортните парашути „ПЛК“ бяха раздадени на десантните поделения. Преустанови се участието в национални и международни състезания. Започна погрома.“ /Край на цитата/.

Като ползвам изнесената в книгата на Николай Драганов информация, следва да посоча, че в периода 1956-1989 г. в България са били удостоени със званието „Заслужил майстор на спорта“ по парашутизъм 47 парашутисти, а норматива за званието „Майстор на спорта“ по парашутизъм са покрили повече от 135 души. Нека да поясня: за „майстор на спорта“ се изискваше да бъдат покрити определени нормативи по спортно майсторство и участие в национални и международни състезания. А със званието „Заслужил майстор на спорта“ се удостояваха заслужили спортисти с голям принос в спортния парашутизъм у нас. Благодарен съм на съдбата, че ме срещна с изтъкнатите спортисти, треньори и инструктори заслужилите майстори на спорта Ангел Дойнски-Гелето, Георги Гълъбов-Гълъбето, Георги Димитров-Руски, Димитър Врабчев-Врабеца, Емануил Георгиев, Колю Тотев, Киро Захариев-Багера, Тодор Попов-Тапата, Христо Толев, Юлия Ангелова-Зърното и майсторите на спорта Васил Ганчев, Георги Войводов, Иванка Златанова Брейчева, Людмил Божилов, Михаил Горинов, Петкана /Петя/ Стоева Ваклева-Първанова, Радослав Мирев, Стефан Мирев, Цветан Христов Цветанов-Цве.

Тук искам да разкажа за два трагични инцидента, свързани и с военния, и със спортния парашутизъм, които се случиха през зимата-пролетта на 1964 година.

Нерядко на летище Божурище, където се разполагаше ЦАК – Централния аероклуб на ДОСО, скачаха и военни парашутисти начело с легендата на военния парашутизъм полковник Стефан Калъпчиев. Много може да се разказва за този изключителен човек, парашутист, военен. Военните обикновено скачаха от вертолет МИ-4. В ЦАК дотогава се скачаше най-вече от ПО-2 и 3-местния „Бригадир“. Новата „Антоновка“ – АН-2 тогава се ползваше само от националния отбор. Но Калъпчиев влезе в положението на ЦАК и разрешаваше наши парашутисти да скачат от военния вертолет. Беше през зимата на 1964 година - февруари. Военните правеха скокове от малка височина за изпитание на новопроизведени парашути ПД-47. Такова беше правилото – първите два скока с нов парашут се извършваха от опитни парашутисти. И аз, след като покрих нормите за 1 разряд, правех това. Какво става. Калъпчиев скача от около 600 метра, но основният парашут не се отваря веднага – тези парашути тогава имаха изтеглящо чохъла с купола на парашута едно приспособление – малко парашутче, което ние наричахме „спици“. Четири метални пръчици след отваряне на раницата на парашута следваше да се отворят и да изтеглят чохъла. Да, но тези спици понякога заяждаха. Поради малката височина Калъпчиев удря с едната ръка отстрани раницата на парашута, с което изблъсква парашута настрани и той започва да се пълни. Поради малката височина Калъпчиев решава да отвори запасния парашут, който, за съжаление, се омотава около главния. Калъпчиев се „приземява“ с висока скорост. Беше установено, че при приземяването си е счупил с ръка няколко ребра, които са разкъсали аортата. Получил се е силен вътрешен кръвоизлив. Затова и на погребението лицето на Калъпчиев беше тъмно синьо. Това беше голяма загуба за българския парашутизъм! След гибелта на Калъпчиев беше направена пауза в скоковете, до пролетта на 1964 година.

Междувременно, през 1963 година в аероклубовете постъпиха да се обучават много момичета – заразени от полета на първата жена-космонавт Валентина Терешкова, която беше тръгнала към Космоса от аероклуб. И в ЦАК имаше много нови момичета. Една от тях – Камелия от Горна баня премина подготовката си през зимата и в началото на пролетта следваше да направи своите първи скокове... Спускач на машината беше опитният парашутист бате Милчо Данайлов – член на третировъчната команда на ЦАК. Инструкторите на ЦАК и на националния отбор Ангел Дойнски–Гелето и Георги

Гълъбов–Гълъбето се намираха при центъра за приземяване. След отделянето от машината Камелия полетя в безразборно падане към земята, без парашутът да се отвори. Веднага скоковете бяха прекратени. Започна следствие. Оказа се, че карабинката на въжето, което изтегля чохъла за автоматично отваряне на парашута не е било закачено за стоманеното въже в самолета. Между нас се говореше, че една приятелка на Камелия е споделила пред следовател следното: Камелия казвала, че „ще покаже на всички на какво е способна“. От тези нейни показания можеше да се направи извод, че тя сама си е откачила карабинката с намерението сама да отвори своя парашут. Следствието не установи виновни. Но бате Милчо се кореше за нейната смърт… Всички ние много добре знаехме реда за подготовка за скок и действията на инструктора - спускач. Не можеше бате Милчо да е пропуснал да закачи карабинката… И така, за няколко месеца българският парашутизъм понесе две загуби.

След гибелта на Камелия, за огромното съжаление на всички нас, отношенията между двамата стари приятели заслужилите майстори на спорта от международна класа и инструктори на ЦАК и на националния отбор Гелето и Гълъбето се влошиха. Ние смятахме, че по време на следствието са се опитали да ги противопоставят един на друг… Гелето напусна ДОСО и заедно с няколко наши парашутисти образуваха парашутен отбор на ЦСКА. Гълъбето остана главен инструктор и треньор в ЦАК, където и аз продължих да скачам.

Искам да разкажа за един поучителен епизод от моята скокова практика още от времето, когато бях „незрял“ парашутист. Като поедър и по-тежък от повечето свои другари обикновено скачах първи и затова сядах на седалката до вратата на самолета АН-2. При един скок спускач ни беше Гелето. Имаше практика, когато спускачът няма да скача да се привързва с един коремен колан, който беше закачен на срещуположната на вратата на самолета стена. Набрахме височина, Гелето отвори вратата и в определен момент изхвърли простреловъчното парашутче. В този момент видях, че карабинката, която закопчаваше колана на кръста му, не беше се затворила – не беше щракнала. А самолетът беше влязъл във вираж и Гелето се изнесе напред да следи накъде пада парашутчето. Инстиктивно го хванах за гащеризона и го издърпах навътре. Без да разбира причината за това мое действие, Гелето ме погледна сърдито. С ръка му показах незакопчаната карабинка. Той я закопча, махна с ръка и продължи да наблюдава за полета на парашутчето, изнесъл тялото си навън… Този епизод се вряза в моята памет за да ми напомня винаги да бъда внимателен. Но се оказа, че нещата

се забравят и човек си пати от това… По-късно ще разкажа за мой скок, при който едва не заплатих с живота си нарушаването на летателната дисциплина – 1-2 секунди решиха спора със смъртта в моя полза…

Последователно изкарах курсовете за 3, 2 и 1 разряд. Тук следва да разкажа при какви условия ние – ученици, студенти, работници – се занимавахме с този много привлекателен, но и опасен вид спорт. Отношенията между нас бяха изключително другарски, помагахме си във всичко, но не ни стигаха парите. Едвам събирахме стотинки за рейса от Женския пазар до Божурище. Често нямахме пари за обратното пътуване, което ставаше или пеша, или на автостоп. Във връзка с последния вариант един път имахме колкото смешен, толкова и не съвсем инцидент. В късния следобед на един летен ден трима от нас – две момчета и едно момиче застанахме пред портала на летището да стопираме кола. През онези години по този път преминаваха много югославски коли – поради земетресението в Скопие идваха в София да пазаруват. Та на нас ни спря един такъв човек и ни качи. Да, но някакъв бдителен гражданин сигнализирал народната милиция, че младежи са се качили в кола с чужда регистрация. На караулката при разклона за Банкя милиционерът ни спря и ни свали от колата. С една патрулна кола на милицията ни закараха в районно управление на МВР, откъдето дойдоха да ни освободят наши родители. Това си имаше и своя положителен ефект за нас – родителите ни започнаха по-често да се интересуват от нашето финансово положение и ни даваха някакви пари за рейса. Но, с това не свършваха нашите младежки неволи. Освен да пътуваме с рейса, следваше някак си и да се храним! Когато бяхме във ваканция често оставахме да спим на летището в неголямата сграда, наречена „батареята“ – навремето на това немско летище в тази сграда се е намирала зенитната батарея. Спяхме на каквото попадне – на стари дюшеци, върху стари парашути… Често обикаляхме околните ниви с царевица, която печахме или варяхме. Не един път под ръководството на старите парашутисти бате Милчо, Стареца, Цве… ходехме на лов за жаби в близкото блато. Нямате си на представа колко са вкусни печените жабешки бутчета – когато си гладен!... Запомнил съм и едно посещение на две майки, които ни донесоха баница, топъл хляб, домати и сирене! Разкош!!!

И така, през 1964-1965 година покрих нормите за първи разряд и бях включен в състава на тренировъчната команда на ЦАК. А през есента на 1965 година вече взех участие в 13-я Републикански шампионат по парашутизъм в Сливен – 21-28.09.1965 г. в състава на втория отбор на ЦАК, на което при груповия доцелен скок зае-

хме 3-то място след първия скок, но съдиите /по неизвестни причини!/ декласираха резултатите и следваше да правим нови скокове

Длъжен съм да отделя специално място на ЦАК и хората, които работеха в него и на онези, които тренираха там парашутизъм. Продължително време началник на ЦАК беше запасният полковник-летец Ганчев. Суров, но честен и комуникативен човек. Това беше летецът, който години преди това като активен военен летец беше прелетял с витловия си изтребител под моста на река Янтра при Велико Търново. Спазваше строга дисциплина и нас ни учеше на същото. Един път си заслужавах да ме напердаши, но ми се размина. За това по-късно. Треньори-инструктори ни бяха заслужилите майстори на спорта /з.м.с./ Ангел Дойнски – Гелето и Георги Гълъбов – Гълъбето. И двамата имаха на сметките си по хиляди скокове, бяха започнали да скачат още по времето, когато инструктори са им били парашутисти от известната парашутна дружина... Помагаше им по съвест Георги Войводов - Войводата. И той като тях беше започнал от парашутната дружина. Когато не беше по майчинство, особено на момичетата много помагаше Юлия Ангелова – Зърното. Тя беше съпруга на Гълъбето, също заслужил майстор на спорта. По-късно тя стана основен треньор. В тренировъчната команда на ЦАК постоянни членове бяха Тодор Попов – Тапата, Стефан Мирев - бъдещият ми кум, Цветан Цветанов – Цве, Михаил Горинов – първият ми инструктор, Павката..., а по-късно и Чавдар Лозанов, Людмил Божилов, моя милост и други. При жените изпъкваха Петя Ваклева, Петя Андонова, Ванчето Златанова, Красимира Мирева и други. Отношенията в клуба и отборите бяха изключително другарски. А и нямаше начин сред нас да виреят хора с друга нагласа. Имахме 1-2 случая на проява на недисциплинираност, водеща до предпоставка за произшествия, които не се толерираха от треньорите. Такива хора просто отпадаха.

Започнах да скачам заедно с бъдещият известен журналист Мико Петров. Бяхме еднакво луди! След като покрихме нормите за 1-ви разряд и бяхме допуснати да скачаме без КАП-3 /контролен апарат на парашутиста/, който се намесваше за отваряне на парашута по време или по височина, ако парашутистът не го е направил сам, ние с Мико се „съревновавахме“ кой ще отвори парашута пониско когато правехме групов скок при демонстрации на различни места. Тогава, през 60-те години, демонстрации обикновено се правеха при откриването на мото-кросови състезания – на „Ридо“ край Самоков, край Берковица, Бобов дол – т.е. на места, където имаше мотописти. Та при един такъв скок при Бобов дол скачаме с Мико и при свободното падане се гледаме – „дебнем!“ един

друг. В един момент, поглеждайки към земята, виждам, че докато аз „падам“ между два хълма, то Мико се е „устремил“ към върха на единия от тях! Веднага дръпнах ръчката. Мико ме последва. Вече на земята ми казва: „Е, какво, спечелих!“. Когато му обясних какво можеше да се случи, ако аз не бях отворил, той пребледня и ме прегърна... За съжаление, приятелят, талантливият журналист Мико Петров почина нелепо – в болнични условия, при поставяне на упойка направи алергичен шок...

По онова време „на въоръжение“ в парашутните секции на ДОСО имаше няколко вида парашути. Като се започне от десантния съветски ПД-47 – квадратен, без прорези, от материя „перкал“, който се произвеждаше и в България, и продължим със спортните парашути: СП-5 /български, с кръгъл купол, с прорези/ който вече беше доста амортизиран и с него скачахме само с незабавно отваряне на парашута при доцелни скокове; СП-6 /български, с кръгъл купол, с прорези/ - основен спортен парашут през годините 1962-1967; Т-2 /съветски, с кръгъл купол, с прорези/ - вече много амортизиран, с такъв имам само два скока при лагер-школа в Михайловград на 7 август 1966 година при групов доцелен скок; Т-4 / съветски, с кръгъл купол, с прорези, с по-висока от на българските парашути вертикална скорост, но по-маневрен/ - това беше за мен основен парашут след като направих сто скока заедно със СП-6; РТСН-6 /ПТЦХ-6/ - чехословашки, синтетичен, планиращ купол – началото на т.н. парашути-крила. Запасни парашути бяха: съветският ПЗ-47 /с кръгъл купол, гръден/ и ТОР /ТОП/ - американски, с кръгъл купол, от найлон, преработен от седалищен пилотски за гръден. Последният модел запасни парашути, т.н. топчета бяха останали от времето на Втората световна война от екипажите на свалените над България американски бомбардировачи-крепости. Тъй като българските спортни парашути нямаха карабинки за откачане при аварийна ситуация, отгоре на запасните парашути всеки от нас следваше да има нож-кама за да може да отреже засукани или прехвърлени през купола върви. Редом с него много от нас монтираха и подходящ секундомер за отмерване на времето при свободното падане. А който нямаше секундомер, разчиташе на т.н. парашутно броене – сто двадесет и едно, сто двадесет и две, сто двадесет и три… Но на такова нещо човек може да разчита само при задържане отварянето на парашута до 10 секунди.

Малко ще се отклоня да разкажа накратко за своето развитие като спортен парашутист в ЦАК. Както вече казах, първият си скок извърших на 19 юни 1963 година, едва навършил 15 години, като инструктор ми беше Михаил Горинов. През 1964-65 год. последо-

вателно изкарах курсовете за 3-ти разряд /инструктор Цветан Цветанов-Цве/, за 2-ри и 1-ви разряд /инструктор Тодор Попов-Тапата/, а през 1965-66 г. и курса за обществен инструктор при Емануил Георгиев, което ми даваше правото да бъда спускач на по-млади парашутисти. Имах късмета през 1964 година в ЦАК да бъдат извършени нощни скокове, което даваше право да бъдат защитени нормите за 1-ви разряд. И така, на 28 август 1964 година /точно четири години преди да се оженя!/ извърших своя 15-ти /нощен/ скок. Също през месец август 1964 година имах едно малко произшествие . При един от първите ми скокове с ръчно отваряне на парашута сторих това в гръбно положение /още бях много незрял! и не можех да контролирам тялото си при свободното падане!/, при което парашутът се изниза между краката ми, които останаха омотани с няколко върви. Отначало висенето с главата надолу не ми се стори опасно, но самолетът започна рязко да се снижава и явно от него искаха да ми подскажат, че трябва да се освободя от вървите, за да мога да се приземя на крака. Приближавайки земята започнах енергично да ритам с краката, успях да ги освободя от вървите и се приземих нормално. Да, но това стана буквално на метри от ж. п.-линията София-Банкя и парашутът се „преметна“ през линията, а вече се чуваше свирката на наближаващ локомотив. Бързо скочих, примъкнах към себе си парашута и изчаках да дойде газката да ме прибере. Последния си парашутен скок извърших на 22 август 1967 година. Точно след една седмица следваше да замина за Москва.

Нека разкажа за онзи инцидент, когато си заслужавах началникът на ЦАК полк. Ганчев да ме напердаши. Това стана на 14 септември 1966 година при моя 121 парашутен скок. През цялото лято на 1966 година лагер-школите следваха една след друга – в Казанлък, Божурище, Михайловград... Вече бях сдал изпита за инструктор. При завръщането ни на Божурище с Анчето /АН-2/ решихме да направим по няколко скока, тъй като ни предстоеше кратка почивка от скокове. От доста време „врънках“ Тапата да ми даде да скоча с неговия парашут - ПТЦХ-6 /РТСН-6/, с каквито скачаха националите. Ние скачахме предимно със съветските Т-4 и българските СП-6. Даде ми Тапата да скатая неговия РТСН-6, ама аз в бързината пропуснах факта, че купола на РТСН-6 се скатава по по-различен начин от този на Т-4. Какво стана. Качих се в самолета като инструктор - спускач на машината. На 1000 м. пуснах една група „младоци“, а при следващия кръг на машината на 1200 м. - втората група и с ръка направих знак на пилота при следващия кръг да набере височина. С ръка ми показа, че е набрал 1500 м. За незапознатите ще кажа, че стилните скокове с изпълнение на фигури /

спирали и салта/ се правеха от 2000 м. височина. И задължително при наличието на КАП. А моя милост, от 1500 м. и без КАП направих 4 или 6 салта /така и не помня/ – просто не можех да спра, защото ми се получиха много добри! Та, като излезнах от последното салто, земята ми се видя твърде близко! Дръпнах ръчката. Веднага установих, че половината купол се е вмъкнал под втората му половина, вследствие на което започна да ме люлее с махове с голяма амплитуда. Ако при такова странично люлеене на парашута трябваше да се приземявам, щях да се разбия. Затова незабавно се откачих от главния парашут /добре, че тези парашути, както и Т-4, имаха карабинки за откачане!/, изчаках 2-3 секунди да набера скорост и отворих запасния парашут. Тъй като бях с гръб към земята, хванах купола на запаската и го изхвърлих нагоре. Чу се силният звук от динамичния удар, което означаваше, че куполът се е напълнил и е „укротил“ падането ми ... и се приземих. При парашутистите има едно неписано правило – когато се случи инцидент или предпоставка за такъв, веднага след приземяването си парашутистът е длъжен да стане на крака и да ръкомаха в посока на своите другари. Изглежда, че аз съм бил замаян и в главата ми вече е започнала да се прокрадва мисълта: „Какво щеше да стане?!!“, та след приземяването си продължих да лежа на земята и да се наслаждавам на синьото небе. Дойдох на себе си едва, когато чух воя на сирената на линейката. Скочих и започнах да ръкомахам. От линейката слезе полк. Ганчев. Той винаги на летището ходеше с кожено летателно яке, брич, ботуши и нагайка в ръката. Блесна ми мисълта, че няма да ми се размине! А полк. Ганчев само се приближи и със спокоен тих глас ми каза: „Е, разбра ли какво щеше да направиш!“... Покъсно съм си мислил, че не нагайката, а неговият тих глас „ме шамароса“... Минаха много години. Рядко се връщах към спомена за този авариен скок. Но когато прочетох описанието на Кирил Воденичаров на неговия аналогичен авариен скок, честно си признавам, че неведнъж нощно време се събуждах с усещането на студенина в стомаха… Да, за 1-2 секунди се разминах с „онази с косата“!...

Тук искам да поместя непълна препечатка на един репортаж на журналиста от списание „Български воин“ подполковник Лазар Лазаров, посветен на ДОСО /Доброволна организация за съдействие на отбраната/ и поместен в списание „Български воин“ брой 12 от 1966 година, тъй като втората половина от материала не е репортаж, а подполковник Лазаров го е посветил по доста лирично-поетичен начин на този мой авариен скок. Първата част на репортажа е всъщност интервю с председателя на ЦС на ДОСО тогава гене-

рал-лейтенант Стою Стоев /бащата на моя рано споминал се съученик Веселин Стоев/. И така:

„1 300 000 души, организирани в повече от 14 000 първични организации във всички градове и села на България. Милионна армия! Това е доброволната организация за съдействие на отбраната.

Едва ли тази картина ще бъде пълна, ако не разкажем за онази широка мрежа от технически клубове - авто-мото, радио, морски, авио- и стрелкови. Едва ли може тук въображението да замени цифрата. Нужен е делови, стегнат разказ за онова, което всеки ден се върши в тези клубове – близо хиляда на брой…. Тук започват първите уроци по мъжество на бъдещите бранители на отечеството….

От всички кътчета на родината към казармата тръгват младежи, накичени с цветя, с много заръки от бащи и майки, близки и роднини. Едва ли някой се е замислял, че те са минали през клубовете и школите на ДОСО… На отбраната на родината е посветена всяка дейност на ДОСО. Военно-приложните и техническите спортове – парашутизъм, мотоциклетизъм, спортна стрелба, радио, морско дело и др. – печелят все повече привърженици. Могат да се изброят много успехи, постигнати от ДОСО-вци на наши и международни състезания…

…Те идват на летището, построени в колона. Като войници, а приличат на момчета от някаква интересна игра. Само пристегнатите колани на парашутите и кожените бонета подсказват, че тази игра не е обикновена… Сега момчето оправя коланите на парашута и навярно мисли за едно момиче. Когато стигне до края на приказката, то ще знае повече, отколкото сега… Още няколко кръга да направи самолетът над столичния град и младежите ще заоглеждат равния аеродрум – тяхното малко бойно поле. Това поле сега е обозначено с бяло платно, което от самолета прилича на откъснат лист от хартия. Върху него в този ден ще бъде записан още един подвиг. Той ще бъде различен от приказката на Андерсен и ще започне както винаги с една сурова команда: „Приготви се за скокове!“. Младежите отлепват очи от квадратните илюминатори и се подреждат пак така като войници, както и дойдоха. Към теленото вече се проточват белите шнурове на малките парашутчета /чохлите/. През изрязания правоъгълник на вратата се люшва човешка фигура. След нея втора, трета… Застигат се и, като дръпнати от невидима ръка, спират за миг. Нещатният инструктор Чавдар Борачев оглежда пъстрото ято от парашути и брои: „Един, два, три…“. Той е отговорен за живота на тези, които сега се реят под пъстрите куполи. Това са негови приятели: ученици, студенти, работници… Инструктор е, а

доскоро идваше с ученическа куртка…/Тук авторът на репортажа греши – аз тъкмо започвах да уча последна година в гимназията/.

Последен ще скача Чавдар. Той има да изпълни сложно упражнение със забавяне отварянето на парашута /И тук авторът греши – не следваше да изпълнявам фигури, а само да извърша комбиниран доцелен скок – фигурите са мое грубо нарушение на дисциплината!/. Сам на себе си отдава команда. Изведнъж полита надолу. Силната струя го обгръща, той разперва ръце и започва да изпълнява сложни фигури – спирали и салта.

Секретарят на Централния аероклуб полковникът от запаса Георги Михайлов държи в ръката си секундомера. В един миг на лицето му се изписва ужас – трепкащата стрелка отброява най-страшните секунди, които е преживял досега. Чавдар продължава да пада без парашут… Всички наоколо изтръпват. Когато Чавдар приближава земята, те виждат, че той се освобождава от главния парашут с изключителна бързина и ловкост. Разбират какво се е случило – едва на 150-200 метра над земята Чавдар разтваря запасния парашут … и се приземява – в прегръдките на своите другари /Е, тук това е поетичен сантимент!/.

Тук хората не са сантиментални, но когато Чавдар /един буен Ян Бибиян/ стъпва на земята и започва да сваля коланите, Михайлов заплаква. Той е прекарал много години от живота си във въздуха, обучил е толкова много соколи, а плаче и прегръща това непокорно момче, което се усмихваше и сънуваше края на една хубава приказка. За кой ли път тия смелчаци попадат в прегръдките на полковника от запаса?

Тази година майсторът на спорта Тодор Попов спечели първото място на републиканското първенство по парашутизъм и стана шампион. Той и сега е студент, само няколко години по-голям от Чавдар Борачев. И Попов донесе слава на Централния аероклуб, така, както и Иван Благоев, който стана шампион в първенството между клубовете на ДОСО… Хора и рекорди!“ /край на репортажа/.

Следва да спомена за няколко случая на „аварийно“ приземяване на парашутисти в ЦАК, на които съм бил свидетел. Начинаещите парашутисти скачаха с бонета тип „десантно“, с каквито скачаха и военните парашутисти, най-вече защото скачаха с тромавия и почти неуправляем десантен парашут ПД-47. Напредналите парашутисти – спортисти скачахме с летателни кожени бонета, тъй като нашите парашути бяха с прорези, с добра хоризонтална скорост и добре управляеми – при силен вятър при снижението ние ги обръщахме срещу вятъра и така значително намалявахме хори-

зонталната скорост при приземяването. Само постоянните членове на националния отбор имаха специални каски. Та при един скок, добре че беше с каска, Павката се приземи при доста силен порив на вятъра. И се започна – на крака – на глава – на крака – на глава… Добре, че успяхме да дотичаме и да погасим парашута. На Павката му нямаше нищо, но си беше доста замаян! Не такъв късмет имаше съученичката от английската гимназия Васка /сестра на моя съученик Спартак Чочев/. Тя скачаше с ПД-47 и с обикновено „десантно“ боне. И тя се приземи при силен порив на вятъра, при което започна да се премята от крака на глава… За съжаление, получи сътресение на мозъка и престана да скача. Предполагам, че подобни случаи е имало във всички аероклубове.

Тъй като вече споменах за апарата КАП-3, длъжен съм да споделя малко повече информация за историята на този уникален апарат. През 30-те години на XX век, когато в Съветския Съюз назрява бързото развитие на парашутизма, преди всичко военния, възниква необходимостта от изработване и патентоване на апарат, който да помогне за отварянето на парашута, ако парашутистът не е в състояние да отвори сам парашута. Кратко казано – да му спаси живота. Създават комисия. Тя започва да приема и оценява „творбите“ на отделните колективи. Всички те са нежни и чувствителни, а такъв апарат трябва да е и прецизен, и устойчив на удари и на температурни разлики. И ето влизат трима млади мъже – братя. Единият от тях носи някаква кутийка с метален шнур. Без да отронят и дума, този младеж, като държи края на металния шнур, удря силно кутийката в земята. И отново, и отново. Комисията е шокирана. След това тримата братя настройват часовника на прибора, той отброява 5 или 10 секунди и „гръмва“, т.е. издърпва намиращото се в железния шнур жило, което означава, че парашутът е отворен. Така се патентова и приема „на въоръжение“ този уникален апарат. Това са били братята Николай, Владимир и Анатолий Доронини. Моля да запомните тяхната фамилия! Това са хората, на които десетки и хиляди парашутисти, а и летци, дължат живота си. Тяхното изобретение спасява живота на попаднали в беда и парашутисти, и летци. Братя Доронини създават повече от 30 различни приспособления за нуждите на парашутното дело. Трудно може да се оцени бойният и материалният ефект от техните изобретения. За своята работа те са удостоявани нееднократно с държавна премия на Съветския Съюз. Най-големият от тях Николай става старши инженер по парашутни прибори и автоматика в научно-техническия комитет при Управлението на Командващия ВДВ /въздушно-десантни войски/, инженер-полковник, два пъти лауреат на държавна премия на

СССР, заслужил изобретател на РСФСР, майстор на спорта по парашутизъм. Владимир Доронин става председател на Научно-техническия комитет, генерал-майор-инженер, доктор на техническите науки, три пъти лауреат на държавна премия на СССР, заслужен изобретател на РСФСР, майстор на спорта по парашутизъм. Анатолий Доронин става конструктор-изобретател на парашутна техника, инженер-подполковник, два пъти е лауреат на държавна премия на СССР, заслужен изобретател на РСФСР, майстор на спорта по парашутизъм, загива трагично по време на своя 1442 парашутен скок при изпитание на нов тип парашут. Четвъртият и най-малък брат Вениамин Доронин е летец, инженер-полковник, като водещ инженер-изпитател е взел участие при доработката и усъвършенстването на апарата КАП-3.

Тримата братя Доронини – Владимир, Николай и Анатолий вземат участие в знаменития Парад на Победата на 24 юни 1945 г. на Червения площад в Москва.

През онези години у нас не се произвеждаха каски за нуждите на парашутистите. Та на международни състезания нашите състезатели правеха бартер – един КАП за три-пет каски. КАП-3 си остана най-верният и точен уред за контрол и спасяване живота на парашутиста.

Като начинаещ парашутист „закачих“ последните скокове от ПО-2, който през 1962 година беше пенсиониран, но не съм скачал от него. Скачах от АН-2, „Aero L-60“ „Бригадир“ и PZL-101 „Гаврон“. Последните два самолета бяха 4-местни – пилот и трима парашутисти, а АН-2 беше 10-12 местен. Летци на тези самолети бяха и военни, и цивилни пилоти, като: о.з. Никола Митев Кърлежов и Пенка Жечева Вълчанова. И двамата ни „хвърляха“ от АН-2, а по-късно Кърлежов стана пилот на големи пътнически самолети в БГА „Балкан“. За съжаление, не си спомням други имена на пилоти, особено на такива, които летяха на „Гаврон“ и на „Бригадир“. От последните два типа 4-местни самолети обикновено скачахме при провеждането на демонстративни парашутни скокове /военния полигон „Сливница“ пред младежи-донаборници и други места/. Помня години по-късно при една командировка до Варна стюардесата обяви: „Командирът на екипажа Кърлежов моли Чавдар Борачев да дойде при него в кабината“. Не мога да опиша колко се зарадвах на тази среща!

През годините много инструктори и спортисти-парашутисти се преквалифицираха на пилоти – любители и професионалисти в Селскостопанската авиация и в БГА „Балкан“. Тази двойна квалификация на парашутист-пилот е прилагана успешно в САЩ, СССР/

Русия, Чехословакия, Полша, Франция, Югославия, ГДР, Турция и Великобритания. Такива, които зная от моето време на спортен парашутист, са Георги Радославов Гълъбов /София/, Иван Георгиев Каракашев /Варна/, Киро Захариев Киров /Пловдив/, Колю Тотев Андреев /Стара Загора/, Кирил Владимиров Воденичаров /София/, Мария Воденичарова /София/, Михаил Брайчев Горинов /София/, Тодор Асенов Попов /София/, Христо Димитров Толев /Сливен/, Цветан Христов Цветанов /София/ и други. Треньори, инструктори и състезатели завършиха ВИФ – днешната Национална спортна академия – полковник Ангел Атанасов Дойнски - Гелето, Георги Ангелов Димитров /Руски/, Георги Викторов Алексиев, Георги Иванов Динев, Димитър Георгиев Врабчев.

Искам с чувство на дълбоко уважение да спомена имената на наши изтъкнати парашутистки от времето когато бях в ЦАК и неговата тренировъчна команда. Така, първите жени – световни шампионки от всякакъв вид спорт станаха през 1956 година на световния шампионат по парашутизъм /СШП/ в Москва з.м.с. Юлия Ангелова Илиева-Гълъбова /Зърното/ и з.м.с. Пенка Недялкова Митева-Пелтешка. По-късно Юлия Ангелова стана три пъти абсолютен републикански шампион /1957,1958,1960/, участва общо в 7 РЩ /републикански шампионата/ и в 5 СШП, извърши 1380 скока, а Пенка Недялкова участва в 9 РШ и в 1 СШП. Освен Юлия Ангелова, абсолютна републиканска шампионка през 1972 година стана м.с. Иванка Златанова Брайчева в индивидуалната надпревара, участва в 7 РШ и в 1 СШП, има извършени 1632 скока. Трябва да спомена и: з.м.с. Жени Гаврилова Василева-Стоянова с 13 РШ и 6 СШП, 3850 скока; з.м.с. Димитрина Иванова Теклевчиева-Андреева с 11 РШ и 2 СШП, 2500 скока; м.с. Николина Иванова Жекова-Тенова с 10 РШ и 2 СШП, 1964 скока; м.с. Иванка Стоянова Илиева-Цветанова с 18 РШ и 2 СШП, с 5000 скока! и з.м.с. Петкана Стоева Ваклева-Първанова с 5 РШ и 2 СШП, с 800 скока.

И до днес съм изпълнен с чувство на благодарност към нашите инструктори-треньори в ЦАК и националния отбор – Георги Гълъбов, Георги Войводов и Цветан Цветанов. Малко преди да завърша гимназия те ми поставиха резонния въпрос – какви са ми намеренията - ще остана ли в София да се уча и ще продължа ли да скачам? Подтекста беше ще продължа ли да скачам в разширения състав на отбора или не. Бях напълно откровен, а иначе и не можеше да бъде – най-вероятно няма да остана в София. Продължих с моя молба – ако преценят, че е възможно, да продължа да скачам до моето заминаване. Чест им прави на тримата, че не само ме оставиха да скачам заедно с тренировъчната команда, но и скачах наравно

с всички! Така през лятото на 1967 година правехме по 5-7 скока на ден! Последния си парашутен скок извърших на 22 август 1967 година.

Юношеските години се изнизват много бързо. Завърших гимназия. Отрано започнах да се „оглеждам“ – а сега накъде?! Имах голямо желание да завърша право в Юридическия факултет на Софийския университет /това ми желание не угасна и вече като офицер пуснах рапорт да ми разрешат да следвам право задочно, но моите началници преценихa, че съм достатъчно образован.../. Но, за добро или за лошо, моята приятелка и бъдеща съпруга вече завършваше първа година в ЮФ на СУ. Тя философски отсече: „В едно семейство един юрист е достатъчен!“. И така, без да иска, предопредели моята по-нататъшна професионална съдба. Небето ми беше в сърцето и не исках да се разделям с него. Затова се възползвах от появилата се възможност да замина да уча в Москва. Сдадох необходимите изпити „на отличен“. И в края на август групата нови слушатели отлетяхме за Москва. Започна съвършено нов, привлекателен и много отговорен етап от моя живот.

Глава 6.
Москва, слушател във ВВИА „Проф. Жуковски“

Военно-въздушната инженерна академия, носеща името на професор Николай Егорович Жуковски /ВВИА „Н.Е.Жуковски“/, беше едно от най-старите висши военно-учебни заведения на Съветския Съюз. Дипломите на академията се признаваха по цял свят още от 20-те години на XX-ти век! Сред преподавателския състав на академията преобладаваха старши научни сътрудници, професори, член-кореспонденти на Академия на науките на СССР... Например, преподавател по аеродинамика ни беше 75-годишен професор, който в началото на 20-те години на XX-ти век беше започнал трудовата си дейност като лаборант в лабораторията на Циолковски и Жуковски! Професорът ни забраняваше да зубрим. На зачьоти и на изпити той изискваше от слушателите не да знаят наизуст формулите, а да могат от дадените начален и краен техен вид да извършват всички промеждутъчни действия. Така се разбираше кой е наясно с материала.

Тактика и оперативно изкуство ни преподаваше участник във Великата отечествена война – летец, полковник. Беше воювал почти през всичките години на войната на самолет-щурмовик „ИЛ-2“, наречен от немците „черната смърт“ поради високите си възможности да поразява бойната техника и живата сила на противника. Той нерядко ни споделяше интересни за нас неща. От него научи-

хме при какви обстоятелства се е давало званието „Герой на Съветския Съюз“ – за летците-изтребители са били необходими да свалят 15 вражески самолета. А летците от щурмовата авиация са получавали орден „Червено знаме“ за три пресичания на фронтовата линия при изпълнение на бойна задача. Запитахме го защо той е награден само с един такъв орден. Сподели следното. Той е бил инструктор на млади летци-щурмоваци. Провеждал по няколко бойни полета с пресичане линията на фронта в един полк, после в друг и така по време на цялата война. Много спокойно и разсъдливо той не винеше някогашните командири на авио-полкове дето не са го представяли. Смяташе това за нормално – та те са били толкова силно ангажирани с ръководството на бойните действия, че просто не им е било до него. Неговата скромност е потресаваща! Този летец беше прелетял фронтовата линия при изпълнение на бойни задачи повече от 50 пъти! Веднъж той каза няколко простички, но много силни думи: „Та ние воювахме не за слава и ордени, ние воювахме зя своята Родина!“.

Първата година за слушателите от България, Виетнам и Куба беше нещо като подготвителна – приравняване на образователните системи в различните държави, изучаване и полагане на изпити по всички военни и военно-административни дисциплини, усъвършенстване на руския език до степен да се обучаваме на него. Може би най-запомнящото се от тази година беше едномесечният лагер, който се проведе след полагане на пролетно-лятната сесия в края на учебната година в големия лагер на академията край град Кашира – до там през 1941 година бяха стигнали немците... Там имахме възможност да общуваме с подготвящите се да кандидатстват в академията офицери от ВВС на Съветската армия, пристигнали от всички краища на необятната съветска страна. Както и да провеждаме обучение „на местността“ – 30-километрови маршове, водене на „бойни“ действия и в отбрана, и в нападение ...

След първата година с моята приятелка Росица сключихме граждански брак – бяхме първата сватба в ресторанта на новооткрития х-л „Хемус“. Тя беше завършила втори курс в Юридическия факултет на Софийския университет и родителите й уредиха да продължи следването си в Московския държавен университет / МГУ/ „Ломоносов“. След време, когато стана ясно, че ще ставаме родители, тя се завърна в България да роди. Пристигна отново в Москва след като сина ни Владимир стана на 1 годинка. Да се оженя на 20 години както казва народа „сам се насадих“. Защо? През пролетта всички колеги от академията бяхме поканени на сватбата на нашия приятел Сергей. На нея майка му – рускинята леля Саша

„се изцепи“ със следната реплика: „Всички казват, че снаха и свекърва не се разбират. Ние с Леночка ще опровергаем това - само тя да ме слуша!“. Отначало всички онемяхме, после последва дружен смях. След това леля Саша зададе риторичен въпрос: „Кой е следващият“. Като най-пъргав, станах и казах, че това съм аз. Всъщност с Росица вече бяхме решили, че ще се оженим, което да подтикне родителите ни да помогнат да се съберем и живеем заедно в Москва.

Ученето в академията си беше голям зор! Занятията продължаваха до 15,00 часа, а до 19,00 часа имахме задължителна самоподготовка. В събота учехме до 14,00 часа. Неделите обикновено използвахме или за културни мероприятия, или за туристически преходи из близките околности на Москва. Хващахме електричка от някоя гара, слизахме след няколко спирки и пеша се отправяхме към съседната радиална линия на влака. Зимно време, разбира се, това ставаше на ски-писалки. Имахме 2-3 колеги, които лятно време с байдарките се устремяваха по течението на река Волга. Що се отнася до културните развлечения, то в това отношение, поне за нас българите, надали има друг град, който да предлага толкова много възможности за културен живот и развлечения – кино, театър, опера, концерти, изложби, дори само разходки из града. За разлика от България, в Русия се отнасят много грижовно към гробищните паркове. Нерядко посещавахме известния гробищен парк „Новодевиче кладбище“ с разкошната си църква, в езерото пред която дори и зимно време живееха няколко двойки бели лебеди. В това гробище са погребани много руски и съветски знаменитости – учени, писатели, поети, журналисти, политици… По време на големите църковни празници посещавахме някоя от вече възстановените след войната църкви и катедрали. За съжаление, през цялото време на нашето обучение в Москва така и не приключиха ремонтно-възстановителните работи на известния храм „Василий Блажений“ на Червения площад.

Няма да споменавам богатата палитра от ресторанти на различни народи – арменски, грузински, казахстански, украински... Имаше тогава и български ресторант „София“ на площад „Маяковски“. Там ние бяхме „почетни гости“. Директорката на ресторанта Нина Александровна /може и да греша/ ни водеше „на отчет“ в специална тетрадка – поради ниските заплати не всеки път можехме да се разплащаме, но сметката ни се записваше в тази тетрадка. Когато си получавахме следващите пари, се разплащахме. Тази „традиция“ наследихме от своите по-стари колеги.

Спортната зала на академията вечерно време беше на наше разположение. Бяхме млади, здрави и много оптимисти! За мен и моя приятел Светльо ще остане спомена от бенефисния мач на легендата на футбола Лев Яшин – единственият вратар, удостоен с приза „Златна топка“!, който мач се проведе на олимпийския стадион „Лужники“. Играха сборен отбор на Съветския Съюз и сборен отбор на света, в който участваха Пеле, Еузебио … и нашият Петър Жеков. Тогава Яшин игра само през първото полувреме и добре видяхме как с наистина пантерски скок отби една много силна и ниска топка в ъгъла на вратата, изпратена от левачката на Еузебио. През второто полувреме резервният руски вратар допусна гол, който беше отчетен, че е вкаран от нашия Петър Жеков. Приказките на коментатора ни разсмяха: „След изпълнението на ъгловия удар няколко играчи скачат пред вратата на съветската команда и … да, топката се удари в главата на … българина Жеков … и влезе във вратата!“. А знаменитият Пеле вкара един брилянтен гол, като тръгна от центъра на игрището, финтира трима противникови играчи и вкара топката неспасяемо.

Зимно време всички открити тенис-кортове на стадиона в „Лужники“ биваха заледявани и цяла Москва се пързаляше или там, или в заледените алеи на парк „Горки“. Една зима температурите бяха паднали много ниско – до -25’С. Карайки кънки на Лужники се полъгах по светещото /но нетоплещо!/ слънце и бях вдигнал „ушите“ на ушанката си. Много скоро едно момиче с червена лента на ръката ме хвана за ръката и ме отведе в едно топло помещение, където внимателно ми разтри ушите и ме нагости с топъл чай. Обясни ми, че ушите ми вече са били побелели от студа. Да, можеха и да ми окапят!...

Не мога да не спомена голямото разнообразие от театрални и оперни постановки и концерти, които съм гледал и слушал в Москва. При това с участието на най-известните съветски, български и други чужди изпълнители. Ще спомена само няколко от тях. В театъра „Таганка“, където играеше Владимир Висоцки; в сатиричния театър, където в много нашумялата тогава постановка „Женски манастир“ играеха Олег Табаков, Сергей Миронов, Арам Джигарханян… - гледах я 3-4 пъти; многобройните концерти класическа музика в концертната зала „Чайковски“; запомнящи се оперни постановки в „Большой театър“, където в постановка на „Дон Карлос“ участваха всички известни български оперни мъже – Гяуров, Николов и други с участието на хора на Большой театър; в прекрасната зала на Големия Кремълски дворец, където в постановката на „Лебедово езеро“ участва знаменитата Мая Плисецкая, гостува

балетна трупа на Франция… На последния спектакъл по време на антракта се разигра една доста весела сценка. Българската група стояхме и разговаряхме, а наблизо имаше група от облечени в национални дрехи индийци. Един от нас, на който руският му беше наистина майчин език, изведнъж спонтанно възкликна: „Посмотрите какие индейки! /в превод – „Погледнете какви пуйки!“/. Хората наоколо с любопитство се заоглеждаха в търсене на пуйките! Искрено му се смяхме!... Беше объркал „индийки“ с „индейки“.

Несъмнено, най-атрактивно и интересно за нас беше времето на ежегодните ни практики. Те се провеждаха в различни авиационни предприятия – заводи за двигатели, за планери на самолети и други. Така посетихме известни градове, като Киев – столицата на Украинската ССР, Запорожие – сърцето на украинската житница, Ейск – известен най-вече със старото си авиационно училище, което са завършили много известни руски летци, като Чкалов, както и с авиационния си завод. Една от практиките ни се проведе на територията на Военно-въздушната академия в Монино, където тогава се разполагаше огромният музей на руската-съветска авиация. Разбира се, паралелно с обучението ни в тези градове, на място се провеждаше и богата културна програма – разглеждахме многобройни културно-исторически паметници и паметници на културата, например в Киев - Киево-Печорската Лавра с нейните многобройни подземни галерии... В Ейск посетихме един от най-големите совхози – имаше си собствени футболен, хокеен и мотокрос отбори, цирк, театър... В този район на необятната съветска страна никой не добавя захар към чая и кафето просто защото подземните води са сладки – природен феномен! Но пък и бирата местно производство също е сладка. Затова много се котираше „вносното“ „Жигольовско“ пиво! Та по време на концерт в наша чест в културния дом на совхоза се срещнахме с потомци на българите, изселили се по време на руско-турската война от 20-те години на 19-ти век. Те говореха на един за нас архаичен български език. Но бяха запазили паметта за своите български корени!

Що се отнася до изпитите по време на зимните и летните сесии, то при нас правилото „щом си българин, значи тройката ти е сигурна“ не важеше. Обратното, преподавателите ни казваха, че за нас тройката е равносилна на двойка. Оставаше ни избора – четворка или петица. Тази нагласа имаше голямо значение за нас – от цялата група през годините на обучение получихме само 2 или 3 тройки. Един от нас завърши със златен медал, а няколко души – с червени дипломи за отличен успех.

След изпитната сесия през лятото преди последната година следваше да изкараме двумесечен преддипломен стаж в авиационни части в България. Мен ме разпределиха това да стане в авиополка в Доброславци. Запомнил съм този стаж с интензивната летателна дейност на полка, което няма нищо общо с днешните възможности на българските ВВС – летеше се ежедневно, и денем, и нощем. Техниците и инженерите едвам успяваха да извършат техническото обслужване на самолетите. На мене силно впечатление ми правеше благородното съревнование между летците, които упорито се подготвяха за полетите. Особено съм запомнил надпреварата кой тип самолет ще набере височина по-бързо – МИГ-19 или МИГ-21. А това бяха летци от противовъздушната отбрана. Разбира се, МИГ-19 поради двата си турбореактивни двигателя с форсаж и по-голямата площ на крилете се справяше по-добре. Но пък за нас – техническия състав – обслужването на двигателите на МИГ-19 беше несравнимо по-трудоемко от двигателя на МИГ-21. В полка в Доброславци при едни нощни полети се случи произшествие – пилотът на един МИГ-19 не успя да спре в рамките на пистата и самолетът „заора“ в т.н. уловка – разорана полоса. Веднага полетите бяха спрени и се разотидохме. На сутринта, тъкмо се бяхме построили на плаца – летци и инженерно-технически състав, когато приемащият строя висш командир във ВВС внезапно нареди на висок глас: „Масльонкаджиите да напуснат!“. Това беше проява на много грубо и обидно отношение от страна на летец, пък бил той и висш командир, към инженерите и техниците, затова и съм го запомнил. А причината да ни изгонят по такъм начин скоро я разбрахме – по нескъсаната пломба на аварийната спирачка на самолета са разбрали и докладвали на генерала, че „масльонкаджиите“ нямат отношение към това произшествие. За съжаление, вече като инженер в 26 разузнавателен авио-полк в Толбухин /Добрич/, след две години станах свидетел на подобна грозна сцена с участието на друг генерал. Хайде, за това – по-късно.

Дипломните работи по моята специалност „летателни апарати и двигатели за тях“, освен писмената обяснителна част, се състоеше и в изготвянето на четири огромни чертежа, единият на самолетен двигател в мащаб 1:1. Тогава и сложих очила. Гордостта на нашата група – випуск 1973 година беше, че в бъдеще един от нас - Петър стана конструктор на вертолети и леки самолети, Христо – инженер на авиационен корпус по нашата специалност, а Светлозар – главен инженер на бойната авиация в продължение на 10 години! Наши колеги в бъдеще станаха отговорни специалисти в своята област –

професори, доценти, директори на научни лаборатории и военни научно-изследователски институти.

При мен и съпругата ми Росица две години след Владимир се роди брат му Петър, който беше доведен в Москва едва навършил 40 дни. При посрещането на летище „Шереметиево“ допуснах гаф, който едва не ми коства главата! Добре знаех точният час на пристигане на полета на „Балкан“. Канех се да пристигна на летището около половин час по-рано. Да, но поради по-малкото пътници нашите сменили самолета от турбовитлов ИЛ-18 на турбореактивен ТУ-134, който пристига с около един час по-рано. Представете си следното – пристигам на летището с такси и пред сградата виждам следната картина: на един куфар седи любимата ми тъща Петра с малкия Петър на ръце, около нея тича вече 2-годишния Владимир и напред-назад нервно се разхожда моята благоверна съпруга! Щях да припадна! Е, оставиха ме на поправителен!

От академията ми бяха дали самостоятелен 2-стаен апартамент – две стаи и кухня, за което ежемесечно плащах 15 рубли, включително ток, вода, парно, газ. Със 120 рубли месечно живеехме разкошно! Вярно е, че в последните дни преди заплата събирах и връщах бутилките и бурканите от закупените по-рано млечни продукти. Нарочно ги купувахме в стъклена, а не в картонена, опаковка. Но бяхме млади и щастливи! Благодарение на баба им Петра можехме понякога да оставим децата на нейните грижи и „да поживеем“.

При дипломирането ми Росица пристигна без децата, тъй като исках да й направя подарък – посещение на Ленинград и на неговите забележителности. Така, около една седмица разгледахме повечето исторически музеи, дворци, паметници – Ермитажа, Исакиевския собор, Пискарьовското кладбище, Петропавловската крепост, двореца в Петерхоф, Екатерининския дворец, Павловския дворец, Белите нощи, повдигнатите мостове над Нева…

Смешна сцена се беше разиграла в деня преди заминаването ни за Ленинград. Исках един от първите да сдам държавния си изпит по руски език /това ставаше на доброволен принцип и даваше право на диплом за преводач по руски език/ и отидох рано в академията. Да, ама моите немски колеги застанаха пред вратата и казаха, че ще влезна преди тях само през труповете им. Просто се страхуваха, че ще „вдигна летвата“ и те няма да могат да преодолеят бариерата за заветната тройка! А за тях това беше важно – тапия за чужд език!

Друг интересен момент от последните месеци в академията беше когато с моя приятел Светльо рисковано и напълно незаконно посетихме един от т.н. затворени градове недалеч от Москва.

Как стана това? Ползвайки и двамата свои „връзки“, успяхме да издействаме разрешение да закупим малокалибрени пушки с оптически прицел. Но заводът се намира в затворен не само за чужденци град. Нали сме само на по 23-24 години, адреналинът е в кръвта ни, та се качихме на електричката и през цялото време в купето „дремахме“. Като пристигнахме до входа на завода, казахме важно-важно на пропуски, че идваме от Москва и отиваме при директора на завода. За наша радост /но и голямо учудване!/ един човек от охраната ни придружи до кабинета на директора. И досега помня изненадата на директора, когато му казахме кои сме и с каква цел идваме, като му връчихме и писмото-разрешение за закупуване на две пушки. Оказа се, че същият ден в завода очаквали пристигането на някакви контролни органи от Москва, поради което ни бяха пропуснали по такъв “нестандартен“ начин. Следва да допълня, че след пристигането на съпругата ми парите за пушката бяха пренасочени за закупуването на палатка, походни легла и друго оборудване за лагеруване. Това беше влог в бъдещите ни пътешествия!

Глава 7.
България, Толбухин, 26 рап от 10 САК на ВВС

...След завършване на академията, в София в „Кадри“ на МНО кратко и ясно ни беше обяснено: „Нужда от инженери има навсякъде, можете да си изберете поделение, но без тези в София!“. Останалите колеги избраха поделенията в и недалеч от Пловдив – нали е най-близко до София, един колега се върна в полка си в Безмер. Аз, като варненско чедо, прецених, че ще ми бъде добре близко до родата и помолих да ме изпратят в Толбухин. Там се дислоцираше единственият във военната ни авиация разузнавателен полк. Тъй като всичките тези поделения бяха подчинени на 10 САК /смесен авиационен корпус/ ние се представихме на тогавашния заместник-командир на корпуса по летателната част полковник Трифонов – баща на три деца. По-късно този забележителен летец и човек стана командир на 10 САК и получи генералско звание.

В 26 рап /разузнавателен авиационен полк/ се представих на началник-щаба подполковник Янев и на зам.-командира по ИАС / инженерно-авиационна служба/ подполковник Атанасов, получих своето назначение в ТЕЧ /технико-експлоатационна част/ като началник на група за обслужване на самолети /планерите/ и двигатели. В групата бяхме 6 офицери и няколко сержанти. В авио-градчето ми беше предоставена самостоятелна стая, но трябваше да мисля за жилище за семейството ми. Разбрах, че вече е завършен нов 12-етажен блок на МНО в квартал „Дружба“, където след 2-3

месеца следваше да получа квартира. Междувременно Росица беше сдала държавните си изпити и й предстоеше да изкара своя едногодишен юридически стаж. Като майка на две деца законът повеляваше тя да изкара стажа си в София. Навярно тя ще остане в историята на ЮФ на СУ като единствената софиянка, пожелала да го стори далеч от София – в Толбухинския окръжен съд. Кадровичките по разпределение не вярвали на ушите си!...

А на мен ми предстоеше не само да осигуря дом за своето семейство, но и превоз за неговото придвижване. От няколко години стояхме на ред за закупуване на „Москвич“ и ни оставаха още „някакви си“ 200-250 номера. Само че на нас колата ни беше необходима веднага. Има една руска пословица: „Не имей сто рублей, имей сто друзей!“. И така, един приятел, близък до „Мото-техника“, ме открехна, че в магазина на предприятието на „Хладилника“ има коли, леко пострадали при превоза, които директорът на магазина продава и на хора като мен. Облякох си военната униформа и при директора на „Мото-техника“. По военному обясних своето положение. Човекът се оказа разбран. Заведе ме зад зданието на администрацията, където имаше около десетина Москвича – с одраскани я калник, я капак... Е, и пребоядисани. Избрах един резедав най-вече защото беше с лоста на скоростите на пода, което беше нещо ново. Оправихме със съпругата ми необходимите формалности, качваме се на колата и потегляме, още не повярвали какво сме направили. Изведнъж ни спира на бариерата една „много стара“ за нас жена и строго казва: „Документите!“. В този момент Росица вижда, че колата има и радио, пусна го и от него се понесе Лили Иванова. Запрегръщахме се от радост! А „лелката“ строго: „Ей, вие, давайте документите и излизайте! Там се прегръщайте!“.

След няколко дни с напълнена „до козирката“ кола сам потеглих за Толбухин. Скоро пристигна и семейството ми заедно с рано овдовялата ми тъща Петра. Откакто почина уважаваният ми тъст Петко Канчев – народен учител тъща ми стана член на нашето семейство – идваше при нас и в Москва, и в Толбухин...

Няма да забравя колко добре колегиално и по другарски ме посрещнаха в полка! Всеки се стремеше да ми помогне с нещо. Когато споделих, че мога да си купя кола, но нямам никакви спестявания, колегите ме успокоиха – предложиха следния работещ вариант: аз вземам от ВСК /взаимоспомагателна каса/ на поделението 2000 лева, а още 3 колеги – по 500 лева, като аз им ставам гарант и поемам изплащането на заема. Така си купих първия „Москвич“. А номерът му беше впечатляващ – С Т 1234. Както го изтълкува Росица: „София – Толбухин, една-две-три-четири години!“. В блока бързо

намерихме колеги с деца на възрастта на нашите. Както беше прието тогава, помагахме си, заедно посрещахме празниците...

Ръководният състав на полка по линия на ИАС се отнасяше с внимание към новопостъпилите на служба в полка офицери. Особено следва да изтъкна инженера на полка по моята специалност майор Василев, който често наминаваше към ТЕЧ-а. И имаше защо – в академията аз бях изучавал само самолета МИГ-21, а с МИГ-17 и Ил-28 се запознавах „в движение“. Подчиненият старшински състав, както се полага, ме оглеждаше и преценяваше. Особено „старателен“ в това отношение се оказа един доста опитен старшина У – голям зевзек. Един път идва при мен и докладва, че „нещата не вървят – самолетът не го бивало“! Нещо интуитивно в мен ми подсказа, че старшината ме провокира. Отиваме при колесника и той ми показва ... хванала ръжда. И мълчи. Питам го какво има. А той смутолеви: „Ами не знам, ама не е на добре“. Отначало се направих на сериозно загрижен, а после го тупнах по рамото с думите: „Хайде да зачистиш ръждата и повече без номера!“. Така престана да ме „пробва“.

Като млад и новопостъпил в полка офицер ми бяха възложили да водя политическата подготовка на старшините и сержантите. Та този старшина и тук се опита да се проявява. Бързо прецених, че задава въпроси, на които добре знае отговорите. И един път на неговия пореден въпрос казах: “А сега, колеги, старшина У ще ни разкаже какво е прочел и какво знае по така поставения от него въпрос!“. Всички се разсмяха.

Още първите месеци от службата ми в полка с този старшина се случи голям куриоз. Той имаше стар модел „Запорожец“. Много се грижеше за него, беше като кукла. Един ден, след поредния ремонт на колата и след като беше взел от столовата храна за в къщи, старшината тръгнал към портала, до който водеше прав като струна път само с един завой. Та точно преди този завой старшината нещо си отвлякъл вниманието и точно в средата „нацелил“ едно ябълково дърво. Сварваме следната картина – старшината се тюхка около колата и събира нападалите ябълки „да не отидат зян“!

Друг случай с наш колега. По онова време поради недостига на бензин /войните в Близкия изток/ горивото се продаваше с купони – по 40 литра на месец. Този колега цяла зима събирал купоните си да ги ползва през лятото. През пролетта установява, че е загубил портфейла си с купоните. Човекът изпищя! Как да каже у дома. С колегите се разбрахме всеки да задели, според възможностите си, купони на този колега.

През първата зима ни се случи един кошмарен инцидент с малкия Петър – на 2,5 години. Докато баба им Петра готвела и шетала, батко му Владко, играейки на добрия „чичко доктор“, захранил Петьо с хапчета. Намерили лекарствата на баба си. В първия момент тя много се уплашила – хапчетата били в кутийка от хинин. Добре, че се оказа аспирин. Пристигнахме с Росица и веднага отведохме Петьо в болницата. Казаха, че ще му направят промивка на стомахчето. Не зная защо, тогава не ни разрешиха майка му да остане с него – не било редно. Всеки ден ходехме да го нагледаме, ама не ни допускаха до леглото му. Когато след три дни отидохме да го вземем, само военната ми униформа ме възпря да не се разплача – от едно пухкаво, „с гривнички“, винаги усмихнато, вече проходило и проговорило дете, пред нас едва стоеше на краката си, хленчейки нашият малък син! Нямаше сили да говори, да стои на крачетата си... Оказа се, че той от аспирина много се е потил, нямало е кой да му обърне внимание и силно се е простудил. Направил бронхопневмония. Така се научихме, че не винаги трябва да се подчиняваме на правилата!

В полка имаше четири ескадрили с три вида самолети. В първа ескадрила на въоръжение бяха неотдавна получените от СССР МИГ-21Р – съвременни за времето си самолети, които със закачаните на тях различни контейнери имаха високи разузнавателни възможности. Другата беше с вече поостарелите, но доста ефективни и с големи възможности за въздушно разузнаване Ил-28. Останалите две ескадрили имаха на въоръжение МИГ-17Ф. Освен тези четири ескадрили, на летището бяха дислоцирани и две ескадрили със законсервирани МИГ-15, на които ежемесечно се извършваше техническа поддръжка. Като на новодошъл, на мене беше възложено ежемесечно да извършвам запуск на двигателите на тези самолети със съдействието на старшини от групата в ТЕЧ, а колегите от другите специалности в ТЕЧ – по своите направления. Във военната авиация има много истински и не дотам куриозни истории. С мен се случи един подобен на тези куриози инцидент. А приказката гласеше, че през 50-те години на XX век, когато току-що на въоръжение във ВВС постъпват първите реактивни самолети, е имало нужда от попълнение на командирския състав, конкретно с политически офицери. Къде ти през 50-те години технически грамотни офицери за такива длъжности?! Назначавали са учители, партийни секретари... МИГ-15 има една особеност при запуска на двигателя – пред самолета и зад него стоят двама души. Когато намиращият се в кабината техник или летец извърши необходимите действия за запуск на двигателя, тогава стоящият зад самолета извиква: „Има

пламък!“. Това означава, че запускащият двигателя следва да даде ръчката за управление на двигателя /РУД/ напред, т.е. на автомобилен език „да даде газ“. При един случай техниците не отстранили добре чергилото на самолета, което при запуска на двигателя се запалва. На ЗКПЧ-то /зам.-командир по политическата част/ възлагат да разследва случая. Той изслушва техниците и при думите, че след командата: “Има пламък!“ запускащият е „дал газ“ заключава: „Ето, ясно е – запускащият в кабината е виновен – дал е газ!“. Та, при нас се случи следното. Старшината-зевзек У се доверил на войник да свали от самолета чергилото в задната част на самолета /ама не дотам!/, което при запуска на двигателя се запалва. Стоящият отпред старшина У се развика: „Пожар! Чергилото гори!“. Седейки в кабината и познавайки вече добре „закачливия“ нрав на старшината, аз първоначално възприех това като част от майтапа, свързан с разказаното по-горе и не изключих веднага двигателя. Добре, че войничето отзад докопал едно от въжетата на чергилото и го изтеглил настрани. Та щяхме да станем за резил.

Зимата на 1973-1974 година беше много люта – много студено и духа силен северо-източен вятър, навсякъде по пътищата навяваха преспи… Та в един такъв мразовит зимен ден сутринта в 5 часа полкът беше вдигнат по тревога и се разбра, че следва да се предислоцираме на летището в Балчик. Като млад офицер ме назначиха за старши на челната кола /камион „Молотовка“/ на ТЕЧ-а. Добре, че имам навика никога в кола да не си отвличам вниманието, камо ли да дремя! По едно време войничето на волана навярно придряма и колата излезе на банкета. Рязко хванах волана и изправих движението ни напред по пътя. Още секунда-две и щяхме да се обърнем! Та през тази зима неведнъж се случи на техници да им се отлепва кожата по замръзналия метал при обслужване на самолетите – ръкавиците не винаги можеха да се ползват при определени дейности…

През лятото на 1974 година странете-членки на Варшавския договор проведоха оперативно-стратегическото учение „Гранит-74“. При нас в разположението на полка в Толбухин /Добрич/ бяха предислоцирани N броя от съветските самолети-амфибии. Тогава се случи едно произшествие с наш МИГ-21Р, в изясняване на причините за което и аз взех участие. По време на полет пилотът на този самолет докладва, че е чул характерен „хлопок“ и предполага, че има пукнати лопатки на турбината на двигателя. Веднага му нареждат да се приземи. Тъй като всеки един самолет беше необходим при провеждане на учението, командващият учението разпоредил в рамките на един час да му се докладва дали самолетът ще про-

дължи да изпълнява задачи. Мен ме извикаха на плаца и инженерът на полка подполковник Атанасов ми постави задачата да влезна през соплото на двигателя до турбината и да извърша магнитна дефектоскопия на лопатките с цел да установя наличието или не на пукнати лопатки. За несведущите обяснявам следните правила за експлоатация на двигателите на тези самолети. След кацането и рулирането на самолета до стоянката му двигателят бива оставян да работи около минута на малки обороти, а след неговото изключване около 45 минути самолетът остава непокрит, за да може двигателят да изстине. При описвания от мен случай, поради малкото време за реагиране и невъзможност да се изчака двигателят да изстине, мен ме облякоха с пълния комплект зимно облекло с подплата от овча кожа, на главата – кожено боне, намазаха ми лицето обилно с вазелин и така „ме вкараха“ в соплото на двигателя. Последни наставления ми даваше подполковник Атанасов. Влезнах в соплото, пропълзях до лопатките на турбината и след направената дефектоскопия /прави се с намазването с четчица на лопатката с фини метални стружки/ установих наличието на две пукнати лопатки. Наистина, пилотът правилно е „диагностицирал“ случилото се. И така, задачата, поставена от командващия на учението, беше изпълнена. Следва да подчертая, че подобни инциденти в бойната авиация не се срещат често, но инженерно-техническият състав винаги има готовност да реагира…

… Беше през зимата, когато един ден спеца на полка /ВКР/ ми каза да отида в неговата канцелария за среща с негов началник. Бях изненадан какво има да си говори с мен този началник от ВКР. Когато влезнах в канцеларията видях познат човек – полковник Тонев, който преди години беше помощник военен аташе в Москва и се познавахме. Без много предисловия полковник Тонев подчертано официално каза буквално следното: „Другарю старши лейтенант, предлагаме Ви да преминете 6-месечен курс в школата на МВР в Симеоново, след което да бъдете назначен за спец на авиационен полк“. Явно за да изглежда предложението по-привлекателно, допълни, че ще имам на разположение самостоятелна канцелария, автомобил, подчинени старшина-школник и войник... В главата ми се прокрадна тревожната мисъл: „Те вече са начертали живота ми напред!“. След като изредих няколко „солидни“ основания, поради които ми е трудно да взема такова решение от рода на „тук колегите разчитат на мен, още имам да се квалифицирам...“ помолих за известно време да помисля. Полковник Тонев отговори, че след две седмици отново има път към нас и дотогава да съм си избистрил „положителния отговор“. Няма да крия, че и от баща си, и от про-

четените книги, пък и макар като млад офицер, имах някаква представа за това, с какво се занимават в специалната служба военно контраразузнаване. Не бях никак във възторг. Росица ме подкрепи. Приятели от МВР – също. Междувременно ме командироваха за десетина дни в Пловдив и аз още първата събота-неделя отскочих до София за разговор с баща си. Олекна ми, когато той без много приказки каза: „Взел си правилното решение!“. Спомням си, че на полковник Тонев не му стана никак приятно от получения от мен отказ. Вероятно не се е случвало често... След много години, когато след смъртта на баща ми прочетох неговата последна книга, която никое издателство не искаше да публикува /90-те години на XX век/, разбрах за неговия мъдър съвет. Представители на ВКР и в България, и при ученията му в Съветския Съюз бая са го тормозили... Успях да изпълня своето синовно задължение и при финансовата подкрепа на синовете ни и силната морална подкрепа от страна на Росица да издам тази книга едва през 2015 година под заглавието „Една изповед…“. В нея имаше имената на много „видни партийни и държавни ръководители“, за които баща ми „от първо лице“ не се изказваше никак ласкаво! Дори беше убийствено прям и точен... Особено що се касае за извършителите на преврата на 10 ноември 1989 г., когато започна погрома на строеното с десетилетия от нашите родители…

Няколко месеца след горния случай по време на обедната почивка играем волейбол. Приближи се началник-щаба на полка подполковник Янев и ми съобщи, че след два дни в 10,00 часа следва да се явя в щаба на ПВО и ВВС на 4-ти километър в София. Колегите се спогледаха. Беше месец юли – времето, когато промените в заеманите длъжности се нанасяха „с молив“. На мене началникът на ТЕЧ подполковник Марков вече ми беше показал „на молив“ как възнамеряват „да ме развиват“. Така че имах някаква увереност в своето бъдеще в полка.

В уречения ден и час се явявам облечен в униформа на пропуски на ПВО и ВВС и очаквам да ми укажат при кого следва да се явя. Пропускарят ми каза да почакам, а след малко кимна и ме посочи на влезналия немлад цивилен човек. Каза ми да вървя с него. Когато излезнахме се представи като полковник Х. Първо ме „смъмри“ задето съм облечен във военна униформа. Това ме накара да бъда „нащрек“ – кой е той, за какво са ме повикали?!? Качихме се в една черна „Волга“ и без много приказки се насочихме към центъра на града. От там продължихме... Спряхме пред една бариера, охранявана от цивилен. Приближихме се до вехта на вид сграда на два етажа. Качихме се на втория етаж и полковникът ме остави в кори-

дора. През прозореца видях паметна плоча, на която пишеше: „В памет на загиналите при изпълнение на служебния си дълг военни разузнавачи...“. Така разбрах, че се намирам в РУ-ГЩ /Разузнавателно управление на Генералния щаб/. Известно е сред обществеността като РУМНО – Разузнавателно управление на МНО. След малко близката канцелария се отвори и полковник Х ме покани да влезна. Вътре се намираха трима цивилни, явно началници. Най-възрастният /оказа се първият зам.-началник на РУ и председател на мандатната комисия тогава полковник Марков/ първо ме попита дали зная къде се намирам. Отговорих, че съм видял надписа на паметната плоча и съм разбрал. Това ги впечатли. Предложиха ми в продължение на две години да завърша обучението си за военен разузнавач, след което да се готвя да замина в продължителна командировка в чужбина. Единият началник /оказа се началникът на отдел „Кадри“/ започна „да ме плаши“ – работата ще бъде много трудна, опасна, може да се наложи да съм ..., може да се наложи да... Полковник Марков тактично го спря с приказката: „Е, и тук работят млади офицери. Не трябва така да плашим“. Получих указания кога и къде да се явя след като изкарам годишната си отпуска. Да кажа, че съм се зарадвал на полученото предложение, значи нищо да не кажа! Аз бях преизпълнен от радостно вълнение – та нали бях прочел толкова много за началника на съветското военно разузнаване Берзин, за Зорге, за генерал Владимир Заимов, за генерал Никифор Никифоров... Разбирах, че в живота и в професионалната ми кариера на военен започва съвършено нов, засега неизвестен, но примамлив за мен период!

Глава 8.

София, Разузнавателно управление при ГЩ на БНА

В края на август се прибрахме в София. Трябваше за дни да уредим децата на детска градина. След като приключи юридическия си стаж в Толбухин, през есента и Росица се завърна и започнахме да търсим за нея работа. А за мен от септември беше започнал онзи напрегнат, но интересен период от живота ми, през който трябваше да се подготвям за бъдещата си дейност на военен разузнавач...

Трудно мога да охарактеризирам двете години на подготовка. Мога да кажа, че това бяха години на напрегната, интересна, разнообразна и наситена с изненади работа. Именно работа. Който си мисли, че разузнаването е романтика, дълбоко се заблуждава. Разузнаването е работа, работа и пак работа. Разбира се, като всяка професия, за да стане добър разузнавач, необходимо е човек да притежава, поне на средно ниво, някои качества, като съобразителност,

адаптивност, решителност, умение за работа в екип, добра памет, бърза и на моменти светкавична реакция, умение да взема решения дори в най-сложна обстановка, честност; отработени до високо ниво някои технически умения, като шофиране, машинопис; добра обща култура, умение да се изпълняват изискванията на протокола и много други, които за обикновените професии никак не са задължителни. Преди да замине на работа в дадена страна, разузнавачът с месеци и години се подготвя. Той изучава не само бита, нравите, обичаите, административните особености на страната, но и състоянието на оперативната обстановка в нея, икономическо развитие, въоръжените сили, органите за сигурност, инфраструктурата, климатични и други особености. Когато се казва въоръжени сили, се разбира от Генерален щаб до рота – структура, въоръжение, складови бази. Перспективи за изброеното по-горе следва да знае и за съседните, понякога и за съпределни страни. Не мисля, че съм в състояние да изброя всички изисквания, които са предмет на подготовката и изграждането на един човек като военен разузнавач.

Освен всичко останало, оперативните работници преминават и изпит-проверка на психо-физическите си качества в института на МВР. Това става след завършване курса на обучение, както и преди заминаване в задгранична командировка. Проверката беше всестранна и заключението на комисията от специалисти можеше да стане присъда за отстраняване от оперативна работа. Имаше и такива случаи. Искам да разкажа за моя първи изпит в този институт при завършване на двегодишния курс на обучение. След приключването на различните проверки на психо-физическите качества, преминавам „през ръцете“ на заключителен разговор с психоложка – оказа се кандидат на науките, макар и млада. Спомням си, че явно с цел проверка на моята морална устойчивост тя започна да флиртува с мен – чисто по женски. Ако е смятала, че ще се смутя, дълбоко се е заблуждавала! След като й намекнах, че можем да продължим общуването си по-късно в неформална обстановка, тя рязко прекрати своето заиграване с мен и сложи край на беседата. Оценката й за мен беше отлична! След около 25 години, когато вече като цивилен работех в една голяма банка като директор по банковата сигурност и в един от клоновете на банката в провинцията беше извършена кражба от трезора на банката, случаят ме срещна отново с тази жена. И тя като мен, вече в частна фирма, работеше като психолог. Бяхме наели тази фирма за да пресеем заподозрените служители на банката. Свалям им шапка на тази дама и нейния колега, които за два дни след беседи с 5-6 заподозрени лица посочиха търсения човек. Оказаха се прави. Та тогава с психоложката

ден-два се гледахме изпитателно, докато аз не й припомних откъде и как се познаваме. И двамата се смяхме на онзи епизод, когато тя служебно „ме сваляше“, а пък аз не й останах длъжен! За съжаление, горният епизод с кражбата приключи трагично – имахме случай на чисто човешка трагедия, човекът се самоуби от срам пред своите близки и колеги за извършеното… в името на свое дете…

Що се отнася до обучението през двете години, ще спомена само един епизод при сдаването на държавните изпити. Председател на изпитната комисия беше заместник-началникът на РУ по оперативната работа тогава полковник Добрев. На изпита по една от специалните дисциплини ми се падна един от двата много близки по формулировка въпроси, като съдържанието на отговорите беше много сходно. След като отговорих на другите два въпроса, започнах да отговарям и по този. Още на второто-третото изречение полковник Добрев ме прекъсна и спокойно ми каза: „Другарю старши лейтенант, седнете и помислете дали отговаряте на поставения Ви въпрос!“. За секунди погледнах билета и „включих“. Незабавно отговорих: „Другарю полковник, разрешете да отговоря на така поставения въпрос“. Полковник Добрев и членовете на изпитната комисия се спогледаха и той ми разреши да говоря. Развих въпроса и получих отлична оценка. Защо се спирам на този епизод. Той, оказа се, изигра немалка роля в моето бъдещо професионално развитие. Когато след време се представих на началника на отдела, той ме уведоми, че по решение на полковник Добрев ми е сменено прикритието - в бъдеще следваше да работя под легендата на дипломат в МВнР. Не зная защо, но немалко колеги считаха, че това е станало след намеса на „връзки“... Мисля, че с бъдещата си работа, както по линия на РУ-ГЩ, така и по линия на прикритието - МВнР, доказах, че съм в състояние и изпълнявах поставените ми задачи качествено и в срок. А приказки и сплетни винаги е имало и ще има...

След месец-два един от старите колеги ме представи в „Кадри“ на МВнР, а след това и в т.н. линеен или ресорен отдел „Балкански страни“. Паралелно с работата в РУ започнах системна и планова подготовка, както в ресорния, така и в други отдели на МВнР – културен, информационен, консулски... Особено интересна за мен беше подготовката в отдел „Консулски“. Там работеха стари и опитни колеги, които щедро споделяха своя опит. Тази подготовка се оказа невероятно ценна и полезна за мен – през целия ми професионален живот тя ми е помагала. Ще забегна доста напред – след 30 години. Тогава се подготвях да замина /отдавна напуснал РУ!/ на работа в далечната, голяма и много интересна африканска страна

Нигерия, където щях да работя сам и следваше да „опресня“ подготовката си най-вече по консулските въпроси. Изкарах едномесечен курс „Консулска дипломация“ към Дипломатическата академия на МВнР. Останах изненадан, че по много въпроси на консулската работа можех да допълвам лекторите...

Що се отнася до подготовката по линия на отдел „Протокол“, то следва да спомена, че по онова време всички служители на МВнР биваха изпращани на няколкомесечни курсове в АОНСУ /Академия за обществени науки и социално управление/, където лекции ни четяха „мастити“ дипломати и лектори по обществени науки, включително и директора на „Държавен протокол“. Винаги съм бил признателен на тези преподаватели, които ни втълпиха „азите и буките“ на дипломацията и на протокола. Това беше и причината неведнъж при работата ми в посолства на НРБ, когато посланикът ми е „доверявал“ да отговарям за протокола, след това „със съжаление“ да ме освобождава от тези задължения поради „несъблюдаване на особеностите на характера и чувствителността на някои колеги и най-вече на техни съпруги“... Една стара истина за българина, особено в чужбина - всеки иска с едни гърди да бъде напред!!!

Глава 9.
Командировка в Анкара, Турция

И така, след година и половина подготовка, извършвана паралелно с оперативната работа в РУ, заминах в първа задгранична командировка в Анкара. Големият ни син Владимир се учеше във втори клас, а малкият Петър – в предучилищна група. С Росица решихме да опитаме поне Владимир да дадем в някое училище-интернат, а за Петър да се грижи баба му Петра. Все пак беше добре Росица да пътува с мен. Получихме първото голямо разочарование – оказа се, че Владимир не отговарял на изискванията на т.н. училище за вундеркинди в Горна баня! А той от първи клас се учеше в експерименталното училище на Лозанов. Посетих училището в Горна баня да се поинтересувам за тази ситуация. Оказа се, че директор на училището е моята съученичка от английската гимназия Дария. Това ме обнадежди. Но в разговора с нея не получих никакво вразумително обяснение на какви точно изисквания на училищната програма не отговаря Владимир. Та той беше направил необходимия писмен тест, но видите ли при проведения устен диалог със „специалист“ не отговарял на изискванията! И така, наложи се Росица да си остане повечето време в София…

Турция беше една от най-лоялните страни-членки на НАТО по време на междублоковото противопоставяне. С огромна по числе-

ност и въоръжение армия /над 600 хилади души!/ и служби за сигурност. Посрещнаха ме добре. Посланик Грънчаров ме разпредели да работя в консулската служба, в която бяхме двама – консулът и аз. А ежедневно се издаваха по 500-600 /предимно транзитни / визи! По време на работата ми в Анкара се смениха двама консули. И двамата с опит в работата, който споделяха с мен. Тук искам накратко да разкажа част от историята на видовете визи, които българските консулски служби издаваха. Когато започнах да се обучавам в отдел „Консулски“ на МВнР, издаваните визи се полагаха с печат – голям квадратен за вида на визата и неголям кръгъл за поделението на МВнР, издало визата плюс подпис на консулското длъжностно лице. Да, но в една от страните в Близкия изток една служителка в консулската служба на посолството злоупотребявала с възможността да поставя нерегламентирано визи с цел обогатяване. Тогава, точно преди моето заминаване за Турция, въведоха няколко вида марки, с които се заместваше големия квадратен печат. Та тези марки, макар и с различен цвят, много си приличаха и ние, още несвикнали с тях, често бъркахме – транзитна, двойно-транзитна, входна… Това налагаше с консула да сме в постоянна бойна готовност с един голям чайник, с парата от който успявахме да отлепяме погрешно залепени марки и да оправяме нещата. Много сме се смяли тогава, но нямаше как – всяка марка се отчиташе.

По онова време отношенията между България и Турция бяха започнали да се подобряват, но това никак не пречеше на местните служби за сигурност почти ежедневно да ни напомнят за себе си. Така, още през първите дни ми беше показано пробитото с куршум арматурно табло на колата на пресаташето /стъклото вече беше сменено/. След няколко месеца културният аташе преди да тръгне за работа сутринта забелязал под колата му да стърчат някакви жици. Беше повикана полиция, която обезвреди „някакво устройство“. Казаха, че то било поставено „по погрешка“ под колата на колегата. Било предназначено за съседната кола – ама коя и на кого е не казват... Пък и откъде знаят?!

Още в първите дни на пристигането ми в Анкара в турската преса се разгоря един добре режисиран скандал. Във връзка с честване 100-годишнината от Освобождението на България от Турско /Османско/ робство – 3 март журналистите напълно провокативно и преднамерено бяха „притиснали“ съветника по културните въпроси в посолството да разясни какво означава фразата, че „на мероприятията по повод 100-годишнината щели да бъдат поканени представители на всички страни – чиито войски са участвали във войната“. Уж тази фраза била казана от него. Разбира се, те веднага

направиха своя „натрапващ се“ извод, че и турски представители следва да бъдат поканени. Представяте ли си, на честване на нашето освобождение да бъдат поканени и представители на нашите вековни поробители!!! На практика нито журналистите можеха да докажат истинността на своите твърдения, нито нашият колега, че не е казвал подобни думи. За „замазване“ на нещата българското МВнР премести този колега от Анкара в Истанбул.

С първия консул Любо имахме интересна история – опит за груба провокация от страна на КРО /контра-разузнавателни органи/. Един ден залисан в работата „на гише“ не съм забелязал, че Любо е напуснал стаята. Изведнъж той се провиква /после му казвам: „А, бе, човек, ще спукаш тъпанчетата на онези на слушалките!“/: „Чаво, ела бързо, тук един голобрат младеж иска да му дадем политическо убежище!“. Досетих се, че става въпрос за провокация. Влизам в т.н. стая на Консула и сварвам следната сцена: седи доста „притеснен“ един „голобрад младеж“ над 30-годишна възраст, вярно – слаб и невисок. Любо на висок глас „се съветва“ с мен какво да го правим. „Младежът“ бил чел речта на Георги Димитров на Лайпцигския процес, много го харесал и искал да емигрира в България „да строи социализъм“. Същито с бели конци! Ние спокойно, на висок глас като на глух, му обясняваме „процедурата“, която не ни позволява да му помогнем. Е, тръгна си „съкрушен“. Малко покъсно, когато след като се наобядвах в къщи /жилището ми беше на 10 минути пеша от посолството/ и тръгнах към посолството, изведнъж из-зад един ъгъл изскочи този „младеж“ и се засили да ме прегръща с широко разтворени ръце! Мигновено реагирах, приклекнах и се мушнах под едната му „приятелска“ ръка и си продължих по пътя. Повече така грубо не са се опитвали да ме провокират.

През онези години – 60-те-70-те на XX век – през Турция много пътуваха български ТИР-камиони. Нерядко с тях се случваха произшествия – обикновено по вина на турски шофьори. Когато произшествието ставаше в т.н. консулски район на посолството ни в Анкара, обикновено аз пътувах до мястото за оказване на консулска помощ на българския шофьор.

Искам да разкажа за два характерни случая.

Една сутрин, току-що сме започнал работа, Любо ме командирова на катастрофа на наш ТИР станала на около 70-80 километра от Анкара по пътя за Дамаск. По нареждане на посланика в такива случаи пътувах с домакинската кола на посолството - една черна „Волга“-комби стар модел. Здрави ламарини! Когато се движех извън Анкара, карах повечето със запалени фарове и в средата на платното – насрещните турски шофьори добре познаваха здрави-

ната на ламариите на „Волга“-та и отстъпваха. Пристигам на местопроизшествието и сварвам следната картина. На един неголям наклон шофьорът на турския автобус към 05,30 часа спускайки се надолу заспива и удря нашия ТИР чак в канавката, т.е. нашият шофьор се е опитал да избегне удара, но... Тъй като в района нямаше полицейски участък, неговите задължения изпълнява началникът на жандармерийския участък. Цитирам дословно неговото обяснение: „Представете си, в 05,30 часа нашият шофьор мирно и кротко се е движел със съобразена скорост и ИЗВЕДНЪЖ Аллах му изпраща този ваш камион! Какво е можел да направи – нищо!“. А и двамата шофьори са с наранявания – турчинът със счупен крак, нашият – със счупена лява ръка. Цялата работа се състои в следното: ние, т.е. аз да се съглася, че вината за инцидента е поделена – 50х50%! Такива са правилата в Турция – винаги вината е от 0 до 100%. Турците драпат техният човек да няма повече от 50%, за да може да не лежи в ареста. Независимо, че той, както в този случай, може да е виновен на всичките 100%. Ама и ние драпаме за същото! Тъй като за нас най-важното беше в такива случаи да изведем нашия шофьор от Турция, ние се съгласявахме на вина 50х50. Нали застрахователят ще поеме щетите. Така и направихме.

При друг, доста по-драматичен, случай нещата се развиха по следния начин. През нощта нашият шофьор паркирал камиона на няколко метра встрани от пътното платно на околовръстния път на Анкара. Още по тъмно един пиян турчин-сватбар се забил отзад в камиона, въпреки че той е бил с включени светлини. Тежко ранен го откарват в болница. Когато пристигнах на местопроизшествието заварвам следната картина: роднини и приятели на ранения турчин ме гледат с кръвясали очи, показват с палец как се реже глава и викат: „Кръв за кръв!“. Добре че полицаите веднага след произшествието са отвели нашия шофьор в участъка. Тук вече не ставаше въпрос за поделена вина 50х50, а нашият шофьор да бъде виновен 100%. Помолих полицаите да ме отведат в полицейския участък при нашия шофьор. Когато влезнах вътре, ей богу щях да се разплача! – в участъка има само една голяма стая-килия претъпкана с пияни турци. За да не насилват нашия шофьор, полицаите го сложили в тоалетната. Турците викат за кръв, а нашият човек се хвърли в краката ми и плачейки ме моли да го извадя от там. С началника на участъка проведохме спокоен разговор. Казах му, че положението е извънредно, те нямат възможност да осигурят живота и здравето на нашия шофьор и помолих ние да приберем българския шофьор в посолството, да му осигурим здравни грижи /та и той беше в кръв – вероятно роднините на турчина са успели да го

докопат преди полицаите да го отведат!/, ще гарантираме неговото явяване пред съда. Капитанът се съгласи. Буквално за час в посолството изготвихме необходимия документ и си прибрахме човека при нас. В рамките на 24 часа на нашия шофьор му издадохме пасаван, качихме го на един пътуващ за България ТИР и го отпратихме „по живо по здраво“.

Първи съветник в посолството беше душата на всяка компания Стамат Стаматов – мир на праха му, почина след години като посланик в Ливан. Бай Стамат беше една изключително контактна личност, винаги готов да помогне и да се пошегува. По онова време в Анкара, където нямаше оперен театър, оперна трупа и симфоничен оркестър, в дълготрайна командировка се намираха артисти, певци, оркестранти, постановчици и балетмайстори от България, начело със също така колоритния диригент Боби Хинчев, също душа на всяка компания. Обикновено след концерт се събирахме в къщата или апартамента на някой от нас... Друг център на т.н. обществен живот на българите в Анкара беше домът на известния журналист и тогава представител на БТА Стефан Солаков. Една вечер при него се преброихме осем души възпитаници на английската гимназия – работещи, командировани или временно приходящи в Анкара. Е, как да не се гордееш със своята английска гимназия!!!

Втори съветник в посолството беше спокойният и много улегнал бай Георги Любенов-Абито. Той наблюдаваше работата на консулската служба, респективно моята по линия на прикритието. На него също човек можеше винаги да разчита за съвет и съдействие.

Културен аташе беше съученикът от английската гимназия от по-старшите класове Добрин Анастасов. С него веднъж имахме интересно „преживяване“. По линия на посолството ни се налагаше почти ежедневно да посещаваме различни административни институции на местната власт. В посолството очакваме пристигането на наши учени, които да пребивават няколко месеца с цел запознаване с някои източници на историческа информация, касаеща България. Посланикът възлага на нас двамата да подготвим и осигурим в консулско отношение тяхното пребиваване в страната. Както сме правили неведнъж дотогава, отправяме се към местната полицейска структура за паспортен контрол на чужденците. Познавахме добре контактния и отзивчив капитан Х, който се занимава с такива въпроси. Когато влизаме в голямата зала на офиса го виждаме обграден от множество хора, които говорят едновременно и нищо не се разбира. За да бъде чут, моят колега се провиква: „Приятелю, капитан Х, трябва да уредим пребиваването на наши учени за няколко месеца!“. Надвиквайки останалите, капитанът се провиква:

„Оставете ме на мира! Не виждате ли какво е тук при мен!... Отидете при комисар У, ще го намерите в /и назовава името на местната контра-разузнавателна служба/, той ще ви свърши работа“. Това на нас ни прозвуча странно, но след като ни го казва – речено-сторено. Пристигаме пред сградата на КРО, паркираме автомобила на паркинга за посетители и влизаме в сградата. Посреща ни напет сержант в униформа, след като споменаваме името на комисар У ни закача по един бадж с надпис „Посетител“ и ни насочва към втория етаж. Тръгваме по дългия коридор и примерно, като ученици, четем надписите по вратите – и имената, и отделите, от което си правим изводи за структурата на КРО... Накрая намираме нужната врата, зад която се чуват оживено да разговарят няколко души. Почукахме веднъж, два пъти – никакъв отговор. Решаваме да влезнем. Вътре виждаме трима костюмирани, явно оперативни работници, да обсъждат на висок глас някакъв проблем. Не ни обръщат внимание. По едно време седящият зад бюрото, явно виждайки нашите баджове, се обърна към нас с въпроса какво търсим при него. Когато ги уведомихме, че сме сътрудници на българското посолство, лицата и на тримата се издължиха... След като обяснихме подробно къде сме ходили и как капитан Х ни е изпратил при него да ни свърши услугата, началникът зад бюрото през зъби и с много заплашителна нотка в гласа ни каза: „Сега се върнете при капитан Х и му кажете, че съм наредил повече да не изпраща хора по такъв повод при мен!“. Когато влезнахме в офиса на капитан Х той се хвана за главата и буквално изплака: „А бе хора, ще ми подпалите къщата! Как можахте да отидете при комисар У?! Не разбрахте ли, че просто искам да ви разкарам – нали видяхте какъв кошмар беше при мен?!“. Вярно е, много се извинихме на капитана за своята „неразумна“ постъпка, ама нали това пък беше и си остана може би единственият случай на посещение на български дипломати в централата на КРО на Турция – страна-активен член на НАТО!...

Пресаташе на посолството беше мустакатият Иван Бояджиев. На неговата „Жигула“ арматурното табло видях пробито първите дни след пристигането ми в Анкара. Съпругата му също беше завършила езикова гимназия. Иван много пушеше, от което мустаците му по средата бяха жълто-кафяви. Той беше и най-активният сутрин при „5-минутката“ при посланика. На тази 5-минутка, продължаваща понякога до един час, се обсъждаха въпроси от изминалия ден, поставяха се задачи пред сътрудниците.

Един от най-начетените по историята на Турция и най-добре владеещ турски език в посолството беше преводачът Дончо Пеев. Поради високите му познания на Турция почти всички се обръща-

хме към него с „бат Дончо“. Ще приведа само един много характерен пример от неговата богата преводаческа биография. На един от международните кино-фестивалите в Анкара България беше представена с филма „Селянинът с колелото“ с Георги Георгиев – Гец в главната роля. При представянето на филма в най-големия кинотеатър на ул. „Туналъ“ бат Дончо следваше да превежда на членовете на нашия екип. А всички знаехме, че той силно се е простудил. Получи се следното. Ние в залата гледаме как двама служители на посолството излизат на сцената хванали бат Дончо от двете му страни за ръцете и почти го носят. В някакъв полусън бат Дончо превеждаше като автомат. Мисля си, че публиката разбра правилно ситуацията и нейните продължителни аплодисменти бяха не толкова за представянето на филма, колкото за мъжеството на бат Дончо. На този кинофестивал се случи още една не дотам благоприятна за нас българите случка. След прожекцията на българския филм на сцената излязоха вторият режисьор и изпълнителката на главната / най-вече заради това, че беше снета във филма в една гола сцена/ женска роля. Та тази млада актриса, на която никой не беше говорил какво е това протокол и как следва да се облича в подобни случаи, излезе на сцената по тениска, тънък летен панталон и платненки. Щяхме да умрем от срам! Веднага след българския филм беше представен един не особено популярен съветски филм. От съветското посолство се извиниха, че режисьорът и главните артисти са заети и не могат да присъстват, затова беше представена изпълнителката на второстепенната женска роля. На сцената се появи висока руса представителна жена, облечена в дълга тъмно-синя рокля с дълбоко деколте, умело прикрито в основата си с една голяма червена роза. Залата спонтанно избухна в аплодисменти! И изригна в такива, когато на прощаване съветската актриса се поклони дълбоко на публиката. Това беше един голям шамар за нашето нескопосано момиче!...

Посланик Грънчаров беше опитен, ерудиран и улегнал човек, никога не повишаваше глас. Веднъж при негова среща с гръцкия му колега имах неприятен за мен инцидент. Обикновено на такива срещи превеждаше Добрин. Ама той нещо настинал и неговата съпруга – секретарка на посланика в последния момент ме извика аз да превеждам. Не че посланик Грънчаров не владееше английски език, ама си мисля, че просто искаше да ме „пробва“. Добре, но като влезе да донесе кафе и коняк, секретарката, в нарушение на протокола, донесе и за мен. Двамата посланици посегнаха за „наздраве“ към мене, от което аз се смутих. Превеждайки, спомням си ставаше въпрос за българското селско стопанство, аз изведнъж „за-

пецнах“ на думата „селско стопанство“ – agriculture. Започнах да импровизирам и внезапно гръцкият гост „ми помогна“. Оказа се, че той пет години е бил посланик в България! Егати срамът! Посланик Грънчаров само се усмихна успокоително...

Следва да разкажа за един комичен случай. В Турция има „длъжност“ капъджия – портиер. Портиерът и семейството му живеят в помещение на приземния етаж и обслужват живеещите в сградата – мият, чистят, пазаруват... Та, пристига съпругата ми в Анкара и още през първия ден - преди да бъде запозната с особеностите на живота там решава да измие прозорците. Прибирам се за обяд и още от вратата капъджията ме посреща и умолително ми обяснява, че е трябвало да кажем неговата съпругата да измие прозорците, защото съседите отсреща останали учудени и го укорили дето го прави жената на българския дипломат! Човекът беше прав – можеше да си загуби работата...

Искам да поразкажа за отношенията между нас – чуждестранните дипломати и търговци и служителите от службата за проследяване на КРО. Преди да замина за Турция мои приятели – служители в българските КРО и конкретно в службата за проследяване, освен по официална линия, приятелски ми даваха съвети как да се държа, какво поведение да имам. Набиха ми в главата, че в отношенията със служителите на КРО следва да изхождам от житейската максима: „И те са хора, и те семейства хранят!“. Тоест да не ги предизвиквам с поведението си. В потвърждение на тази максима трябва да споделя един случай с колега. Тръгват цялото семейство на екскурзия, за което „уведомяват“ в свои разговори т.н. слушалки – хората от службата за подслушване. В деня на пътуването тръгват, но след половин час съпругата се сеща за нещо забравено и тръгват обратно. Подсъзнателно колегата решава да остави семейството си в близката сладкарница, докато той се прибере у дома. Когато отваря вратата, вижда трима души в коридора – един стъпил на стол, вторият му помага нещо, а третият контролира работата. И тримата останали като вцепенени. Колегата помолил „началника“ да го последва в кухнята, където го попитал колко време им е необходимо да си свършат работата. Човекът отговорил „половин час“. Колегата му казал, че ще се прибере след час и му предложил да се разхладят с бира от хладилника. След време семейството на колегата си заминало за България. Една вечер, докато колегата седял в хола, на улицата се вдигнала гълчава и последвал изстрел – един куршум пробил стъклото на прозореца. На сутринта колегата помолил капъджията да смени стъклото. Когато се прибрал на обяд и попитал колко струва ремонта, капъджията отговорил, че сметката

е уредена. Прибирайки с в апартамента, колегата намерил бележка: „Не сме ние!“. Хората платили ремонта и казали, че не те са гърмели. В руския език има една стара поговорка: „Ты по человечески и я по человечески!“.

И все пак, следва да подчертая, че оперативният работник при пребиваването си на чужда територия никога не бива да се отпуска и да понижава своята бдителност. Имах такъв случай. В Анкара беше пристигнала малка група от „отговорни другари“, които пътуваха за Дамаск с автомобил. Трябваше да останат в Анкара, тъй като колата им нещо беше „дала фира“. Посланик Грънчаров ми възложи да следя как върви ремонта на колата. Та при първото ми отиване до сервиза /явно беше станало неочаквано за хората от проследяването!/ отначало ме бяха изпуснали. Но след малко едната им кола ме изпревари рисково отдясно, като ме притисна към средната разделителна полоса на булеварда, а седящият отзад филер се обърна и с ехидна усмивка ми даде да разбера „да не бързам“. Така е, проследяването и контра-разузнавачите са си у дома и в много случаи „диктуват правилата“…

И така, пътуванията из страната ставаха трудничко, след искането на специално разрешение от МВнР с указване на маршрута, местата за нощувки и т.н. Например, веднъж с колега пътувахме до Измир, като предварително не бяхме запазили стаи в хотела. Пристигаме, в хотела има свободни стаи и ни дават две, настаняваме се и изведнъж разтревожени пиколото и администраторът ни уведомяват, че „имало грешка и следва да се преместим в други стаи“! Просто първите две стаи не са били оборудвани за подслушване. Отнесохме се с разбиране.

Относно пътуванията из страната ние от Анкара бяхме привилегировани – търговски представител там беше известният с най-продължителното си пребиваване на работа в Турция търговски представител бай Стойко Михайлов. Със своите многобройни връзки в търговските среди бай Стойко беше нашият „пропуск“ за пътуване в провинцията. В повечето случаи това ставаше при активното „съдействие“ от страна на местен търговец, който желаеше за няколко дни да се откъсне от дома си и „да поживее“. Турчинът канеше бай Стойко и още няколко души от посолството и търговското на турне из страната „по работа“. При такива пътувания пълнехме багажниците на колите с хранителни запаси – плодове, зеленчуци, сирене... достатъчни за „една рота войници“! Защо ли? Пътувайки, спираме „на теферич“ да хапнем, а на стотина метра от нас спират нашите придружители напълно неподготвени за „пикник“. Бай Стойко изважда от багажника една кошница или кашонче, извик-

ва с ръка един от младежите и като му подава храната по християнски му казва: „Ето, хапнете за наше и за ваше здраве!“. Разбира се, храната се придружава и с бутилки бира. Обикновено при такъв случай с нова бригада на външното наблюдение /ВН/, бай Стойко най-напред пита: „Момчета, вие нали сте от организацията за съдействие на туризма?!“. Следва положителен отговор. При един такъв случай през лятото, когато в Турция имаше силна криза за бензин и на бензиностанциите се редяха километрични опашки, на втория ден от пътуването ни бензинът беше на свършване. Спряхме, бай Стойко повика един от нашите придружители и му обясни ситуацията. Той го успокои, като каза да ги следваме до близката бензиностанция, но да изчакаме наблизо, докато те уредят нещата. Така и стана. За кратко време нашите хора укротиха готовите да се бунтуват чакащи и всички ние заредихме колите с гориво. След няколко дни срещнахме същите младежи в близост до нас в залата, където се провеждаше международен мач по волейбол. Грижовни момчета!... Е, не им се отвори парашута да се сприятеляваме!...

Може би следва да разкажа за странното, меко казано, отношение на резидента в Анкара към мене. Полковник от старите кадри, от когото се научих да работя ежедневно с ножицата – да изрязвам съобщения с интересна информация от вестниците. Това помагаше в случаите, когато трябваше даден въпрос да бъде разгледан в процеса на неговото историческо развитие. Та при пристигането си в Анкара нямах никакви пари. Насочиха ме към касиера на посолството и получих заем в размер на половин месечна заплата, както било прието. Буквално след няколко дни при разговор в специалния сектор резидентът ме нахока защо „без съгласуване с Центъра и без негово знание“ съм взел заем. А с какво да живея?! По-късно отново ме нахока дето съм проявил нарушение на конспирацията – бил съм занесъл списание „Български воин“ в дома си, което ме разкривало като военен. Опитах се да му обясня, че не съм занесъл списанието, а само последната корица, на която има кръстословица. Безполезно. И с това съм нарушавал конспирацията! А когато ми даваше служебната си кола да я закарам на сервиз, това не беше нарушение на конспирацията от негова страна, така ли?!? Но, началникът винаги е прав!... За разлика от него, помощникът му и неговата съпруга се отнасяха много топло към мене. И досега помня как ме е гощавала кака Мария с вкусни домашни гозби! Та нали когато бях сам се хранех само на ресторант. Наистина вкусни шкембе и дьонер-кебап в близкия до посолството ресторант на ул. „Туналъ“. Е, и сладък сютляш!

Съпругата на посланик Грънчаров постави началото на една традиция – един път месечно последователно всеки от служителите да кани колегите в дома си на нещо вкусно. Та моят ред дойде, когато бях сам. Какво мислите, че нагостих колегите – качамак с пръжки и сирене! Вярно е, че получих помощта на някои от съпругите на колеги!

През почивните дни нерядко пътувахме извън Анкара. Така, веднъж се организирахме една сплотена компания и с няколко коли отидохме до историческите места – Гьоремето и Подземния град. Това са места, където християните са се укривали при навлизането на османлиите по тези земи. Намират се на около 300-350 километра югоизточно от Анкара по пътя за Дамаск, недалеч от Соленото езеро /Тузгьолю/. Гьоремето представляват издълбани в хълмовете варовикови пещери. Подземният град, намиращ се недалеч, представляваше подземни тунели, издълбани на 7-8 „етажа“ под нивото на земята. Поне до толкова са известни. За Подземния град колегите от съветското посолство разказваха интересен случай. Голяма група сътрудници на посолството пътуват до Подземния град, наемат си там местен водач и влизат, т.е. слизат в „града“. В бързината сътрудниците на службата за сигурност, т.н. външно наблюдение / ВН/, не успяват да наемат водач. След време сътрудниците на съветското посолство излизат, но хората от ВН /филерите/ ги няма. Парадоксално, но и съветските хора, и останалите на повърхността филери провеждат съвместна спасителна операция по издирване. След няколко часа, когато и последният филер е спасен, благодарността на турците е била искрена!

При едно мое служебно пътуване до Истанбул се получи доста весела ситуация. Тогава пътят Анкара – Истанбул беше само две платна с двупосочно и много натоварено движение. Застигнеш ли голям камион или рейс не можеш да го изпревариш поради непрекъснатия насрещен поток. Изходът беше само един – да го изпревариш отдясно по банкета. Това беше една особеност на турските пътища по онова време – банкетите не бяха павирани или асфалтирани, но бяха добре утъпкани. Следваше само да се внимава при изпреварването отдясно по банкета да не се „натъкнеш“ на някой канал! Шофирам от малък, учители ми бяха братовчеди – рали състезатели. Затова вместо за обичайните за други шофьори 7-8 часа, аз пристигнах в Истанбул за 4 часа. Влизам в Генералното консулство, а там /поради летните жеги/ е само дежурният. Каза ми, че всички отишли на плаж на Килиос. Лятно време дипломатическите представителства работеха до 13,00 часа. Стигам за минути до плажа, оставям колата и тръгвам по пясъка. Гледам на пясъка лежат

двама мои колеги – и двамата от нашата гимназия. Единият повдигна глава, погледът му разсеяно „премина“ през мен и пак легна. След 3-4 секунди скочи и извика: „А, бе, това привидение ли е или Чавдар е пристигнал?!“. После се шегувахме, че реакцията му е била забавена като при жирафите и поради жегите... При пътуванията до Истанбул имах добра възможност да разгледам историческите забележителности на града. Когато посрещнах съпругата си /“Балкан“ летеше само до Истанбул/ можах да й ги покажа. Тогава за малко да се скараме с нея. За първи път я завеждам в турска сладкарница да опита от известните източни сладки лакомства. Тъй като добре познавах колко са сладки, взех за двамата 2-3 неголеми неща. Гледам тя нещо се намуси – „толкова ли ти е свидно“, че си взел само това?! Казва го преди да е опитала. Вземам още няколко неща. А тя успя да хапне само едно от тях! Е, останалите сладки си ги взехме в кутия.

При друго пътуване до Истанбул следваше да посрещна бай Стойко Михайлов, който носеше дипломатическа пратка. На следващия ден при пътуването за Анкара се създаде потенциално опасен прецедент. Настигаме един доста стар автобус /тогава авто-паркът на Турция беше много стар и износен!/, от който изведнъж се изсипаха куп железни парчета. Добре, че вече се бях ориентирал да го изпреварвам отдясно, та имах тази готовност – рязко се изнесох на банкета и дадох знак на шофьора на автобуса, че има проблем. Спряхме и той, и ние. Като видя железата, турчинът се хвана за главата – разбира се, Аллах му ги беше изпратил!

Посрещнах съпругата си в Истанбул и съответно имах разрешение от турското МВнР да пътувам, но само по пътя Анкара – Истанбул и обратно! Ама, нали „шило в торба не стои“, решавам, без да имам за това санкция от никого!, да минем „малко“ по-встрани – през Бурса и Ескишехир. Легендата ми за пред местните власти беше да покажа на съпругата си местни забележителности. Всъщност, исках да преминем покрай летището на турските ВВС в близост до Ескишехир. Малко преди летището колата – „Лада-2103“ започна да загрява. Спряхме, отворих капака на двигателя и виждам, че се е скъсал ремъка за водното охлаждане. Разбира се, кой ти е мислил за това – в багажника няма. След минути спират две коли пълни с млади офицери от ВВС /тогава разбрах колко гостоприемни на практика са обикновените турци!/. Като разбраха за проблема, ме посъветваха да използвам дамски чорапи или чорапогащник. Оказаха се много прави! Предлагаха и да ми помогнат при „монтажа“. Бяха млади и въобще не обърнаха внимание на дипломатическия номер на колата. За да не им създавам проблеми,

казах им, че съм български дипломат и ги посъветвах да продължат пътуването си. Така и стана. А съпругата ми извади от багажа си едни дамски чорапи и ги „монтирах“ вместо скъсания ремък. Продължихме. Наближавайки летището край Ескишехир, заварвам следното – турските пилоти явно тренират упражнението „кацане без приземяване“, т.е. снижават се, на 200-300 метра /а би следвало доста по-ниско!/ включват форсаж на двигателя и продължават полета. Заключението ми беше, че това са млади и неопитни летци, обучаващи се на съвременните тогава самолети F-4 „Фантом“. Пристигаме в Анкара. Докладвам на резидента, написвам справка за видяното и си мислех, че с това въпросът е изчерпан. Да, ама не – след месец в посолството получаваме нота на МВнР с протест за моето самоволно отклоняване от разрешения маршрут. Посланик Грънчаров ме „смъмри“ за проявеното своеволие, а от Службата получих устна забележка. Все пак „минах метър“!

През един почивен ден с Росица и колегата Любо от търговското с неговата Таня и дъщеричката им излезнахме недалеч от Анкара на разходка. В късния следобяд, когато се прибирахме към града, един явно много пиян турчин едва не ни преби – застигна ни с голяма скорост, наби спирачки, не овладя голямата си американска кола, преобърна се и започна странично да се търкаля на 3-4 метра зад нас! Тази сцена я видях в огледалото за обратно виждане от дясната страна на колата и единственото нещо, което можах да направя беше да натисна силно крака на колегата Любо върху педала на газта. Колата на турчина плавно се измести и претърколи в канавката. Имахме огромен късмет!...

Следва по-подробно да разкажа какви бяха по онова време /70-те години на XX век/ пътищата в Турция и какви бяха навиците за шофиране на турските хора. Тогава нямаше магистрали, дори главните пътища бяха с двупосочно движение. Някои, в равнинни участъци, бяха по-широки, позволяваха дори изпреварване при насрещно движение, но при добро „взаимно разбирателство“ с насрещния шофьор. Така турците бяха придобили навика, особено когато караха голяма американска кола, да се движат по средата на пътя. Това напълно противоречеше на общоприетите правила за движение по пътищата и затрудняваше шофьорите-европейци. Така, само на пътя от Анкара на 30-40 км. до тогавашното летище на турската столица „Ататюрк“ за последните десетина години бяха станали десетина тежки катастрофи с участието на дипломатически коли от посолствата на България, Съветския Съюз… При тези катастрофи бяха загинали няколко души, включително съпругата и детето на секретаря на българския военен аташе. И на този път славата му

се носеше като на „път на смъртта“. Още при първото ми пътуване до летището ми направи впечатление, че пътят е прав, широк и почти без канавки, тоест пътят „преливаше“ в околното поле. Чудех се как така при станалите предимно челни удари шофьорите на дипломатическите коли не са успели „да избягат“ в полето?! Бях започнал да карам кола, мотор и дори камион още в юношеската си възраст. Имах братовчеди във Варна и на село шофьори, монтьори и дори един рали-състезател. От тях знаех, че при опасност от челен удар е най-добре да се напусне пътното платно – колата може да се счупи, но хората ще останат живи. Така, когато пътувах из страната да посещавам ПТП с участието на наш ТИР с домакинската „Волга“-комби от стария модел аз обикновено се движех със запалени фарове по средата на пътното платно. Добре познавайки здравите ламарини на волгата турските шофьори почтително ми отстъпваха. Но това беше нещо друго – аз винаги имах готовност да отбия вдясно.

На анкарското летище имах предпоставка за малък инцидент. Отишли сме почти всички служители на посолството начело с посланик Грънчаров да посрещнем високопоставена българска делегация, водена от другаря Пенчо Кубадински. Той се славеше, че е добър преговарящ, особено с турските ръководители, а нашето държавно ръководство имаше нужда от подобряване на отношенията с Турция. За моя зла участ, поради общите им рибарски и ловджийски интереси, баща ми и Пенчо Кубадински дружаха. Покрай това и аз го познавах добре, а се познавах и с неговата лична охрана. Случи се следното: посланик Грънчаров и турските официални лица се ръкуваха и заговориха с Пенчо Кубадински, а в това време от групата се отдели личната охрана на Кубадински, забърза към мене с разтворени ръце да ме прегърне. Нещо инстинктивно ме накара като го прегръщах да му прошепна на ухото: „Тук съм като дипломат, а не като военен!“. Защото той добре знаеше, че съм завършил военна академия в Москва. И наистина, малко по-късно той ми призна, че е искал да ме поздрави, че съм военен аташе!...

Когато изпращах съпругата си на летището в Истанбул /тя си тръгна доста преди мен/, си направих кратък майтап с нея. Оставих я малко настрани и помолих един млад служител на КПП да й каже, че тя не може да напусне Турция, тъй като визата й е изтекла и следва да го направи заедно с мен при моето окончателно заминаване. Евала на този служител на КПП – бързо схвана майтапа ми. А съпругата ми се хвана и само дето не се разплака – тя бързаше да се прибере при децата!...

Тъй като водата в Анкара не беше добра за пиене, в посолството имахме няколко големи бидона, които мъжете последователно пълнехме от чешмите на Гьолбашъ – голямо питейно езеро недалеч от града. Там често си правехме седмичния джогинг – и тогава имаше такива упражнения. Обиколката на езерото беше около 10 километра. При едно от моите дежурства за вода, след като съм напълнил бидоните, се спускам много бавно с „Волгата“-комби по стръмния булевард „Ататюрк“. Като че ли нарочно един местен шофьор ме изчака да се приближа и излезе от пресечка, като ме засече. Е, набих спирачки. Наложи се да паркирам до тротоара, да отворя вратите на колата за да дам път на водата – всички бидони се бяха преобърнали...

Освен работата в посолството понякога ни се случваха и приятни моменти за „разпускане“ и „сваляне на напрежението“. Такива бяха футболните мачлета, които си организирахме съвместно най-вече с колеги от съветското посолство и търговско. Нерядко участие взимаха и колеги от посолствата на Чехословакия и Полша. При тези случаи верен спътник на футболистите винаги беше един голям 3-литров руски чайник. На всеки 15-20 минути един от резервните играчи тичаше с него до най-близката бирария и го напълваше. Съдържанието му бързо свършваше. Хубава си е турската бира!...

С 3-4 колеги от посолството на Чехословакия ходихме на лов за патици в района на голямото езеро Гьолбашъ. Колегите имаха и пушки, и две лодки, и куче. Та при един такъв излет колегите ме засипаха с дребните сачми, предназначени за патиците. Добре, че поради хладното време бях облечен с една винтяга с качулка. Как стана това. Намерихме един удобен залив доста обрасъл с камъши, където патиците прелитаха от единия бряг на залива та на другия. Качих се на лодката, за да бъда „на гюме“ по средата на залива. По едно време излетя едно ято патици и колегите и от двата бряга на залива като запукаха едновременно – въобще бяха забравили за мен и водата около лодката „завря“ от попаденията на сачмите! Е, спаси ме винтягата и качулката! С това екшъна не свърши. Убихме доста патици – почти два чувала. Носим ги на жените на колегите в посолството на Чехословакия и седнахме да починем „на по чаша бира“. По едно време влизат техните жени и с нервен тон ни съобщават ние да си чистим „проклетите кокошки“! Жените въобще не можели да ги оскубят. Един от колегите се обади на свой колега в съветското посолство и той веднага се съгласи да приеме така „бракуваните“ патици. Какво се оказа? Този „сорт“ местни патици имали тази особеност, че не се скубят след запарване, както голяма

част от пернатия дивеч, а се деряли! Е, като не знаем! Та съветските колеги после дълго време при срещи ни подиграваха, но и ни благодаряха за вкусните подаръци!

На един от футболните турнири, организирани от турското МВнР, станахме свидетели на следното. Посолството на САЩ пое ангажимента да осигури безалкохолни напитки. И така, встрани от футболното поле бяха разположени две палатки-навеси за публиката /лятно време в Авкара става много горещо!/ и пред всяка от тях по един варел, пълен с вода, лед и безалкохолни напитки. В съдържанието на двата варела имаше една малка разлика – пред палатката на американците той беше пълен с безалкохолни напитки в стъклена опаковка, а пред другата палатка - в тенекиени кенчета. От тогава съм запомнил в каква опаковка следва да пия бира и безалкохолно – в стъклена.

Дойде време да отида в турското МВнР „да си взема довиждане“ в дирекция „Консулска“, при което и да ми положат т.н. изходна виза в паспорта. Директорът, разбира се човек на полицията, се помайтапи – „Г-н Борачев, няма как да Ви положим изходна виза!“. На въпроса ми „защо“ отговори, че те си имат правило – който не е преспал с местна кадъна, не го пускат. Наперено му отговорих: „Че вие откъде знаете?“. Последва дружен смях от тяхна страна, към който и аз искрено се присъединих! Та как няма да знаят?!?

Глава 10.
Отново на работа в Центъра

При завръщането ми в България нямах никакви очаквания, освен да продължа работата си в отдела. При първото ми появяване в Службата още на портала ме среща един по-стар колега и с усмивка ми каза да се готвя скоро за друга командировка – да го сменя в посолството на България в една близкоизточна страна. Останах учуден. Нещата се изясниха когато се представих на началника. Посрещна ме навъсен като буреносен облак. Въобще не стана въпрос за работата ми в Турция, а защо съм се хвалел пред хора от посолството, когато съм купувал неща за съпругата си! Като че ли всички не купуват, само дето аз съм се радвал на удачна покупка пред останалите. После, от колегите в отдела разбрах, че наистина е имало предложение да замина в друга командировка, но резидентът в Анкара ми дал /подчертавам!/ устно твърде „положителна“ характеристика...

А може би нарушението ми с отклонение от разрешения маршрут да е повлияло. Както и да е, останах си в отдела. Тук искам да вметна нещо, което характеризира българите в чужбина. Всички се хвалят със закупена хубава и на добра цена стока. Но никой не спо-

деля откъде е купена и каква е добрата цена. Така, в един златарски магазин на сърбин, препоръчан ми горещо от българи, закупените дребни бижута след години се оказаха не от 14, а от 9-каратно злато…

Продължи се, общо взето, еднообразната работа, командировки из страната, поддържане на изградени връзки... Децата растяха. Но доста време мен нещо ме глождеше – така и не разбрах за промяната в решението на ръководството за моето използване. Постепенно нещата се уталожиха и забравих за това. Оказа се, че рано съм се успокоил. Тепърва ми предстояха немалко изпитания, но тогава бях млад и не обръщах толкова сериозно внимание на такива неща...

Следва да разкажа по-подробно какво разбирам под „еднообразна работа“ в Центъра. Тя не беше никак еднообразна, а изпълнена с напрежение, отговорности, изпълнението на редица организационни и информационни задачи, повишаване нивото на професионална подготовка – езикова, специална, военна… Непрекъснато обработвахме за сдаване в архив стари дела. Така разбрахме, че през 50-те години на XX век колегите из страната са разполагали с доста „мобилни“ средства за придвижване – велосипеди, файтони! На всеки три години следваше да потвърждаваме знанието на поне един западен/източен език /руският език при нас не се брои за чужд!/. Заместник-началникът на РУ-ГЩ по информационната работа имаше навика внезапно да се обажда на някой началник на отдел и да изиска оперативен работник от отдела да отиде при него за да го изпита по военна подготовка. А това означава, че всеки един от нас следва да се намира в постоянна бойна готовност по познаване армиите на разузнаваните страни – членки на НАТО. Най-коварни бяха въпросите по снимки – генералът ти показва една снимка на бойна техника на сухопътните войски, на военно-въздушните сили или на военно-морските сили и ти следва да изброиш тактико-техническите данни на тази техника. Не зная защо, но генералът нещо ме хареса. Само дето беше се объркал с моята военна квалификация – смяташе, че съм от ВМС, а аз съм си ве-ве-сар – от ВВС. Поради което винаги ми показваше снимки на самолети и ракети за тях. Аз, разбира се, отговарях без да бързам, „замислях се“, с което не се издавах, че това за мен е много позната материя. Това се хареса и на началника на нашия отдел, който в случаите, когато се искаше при генерала да отиде неназован работник, моят началник изпращаше мен. Докато при поредния случай още при появата ми в кабинета на генерала той вдигна телефона и „скастри“ моя началник на отдел повече да не ме праща за проверка на знанията, тъй като ги е проверявал многократно.

Едни от най-неприятните за всички ни занятия бяха тези по т.н. марксистко-ленинска подготовка /МЛП/. При тях се „изучаваха“ документите от пленумите и конгресите на БКП. На тези занятия аз обикновено не си водех бележки, защото темите ми бяха „до болка познати“. И поради това няколко години по-късно получих партийно наказание – за нищо! На партийно събрание се повдигна въпросът да бъда наказан с аргумента „Не си води бележки на занятията по МЛП и /забележете!/ не ги повдига“. „Повдига“ означава да ги оцветявам с флумастер за да е цветно! Ставам аз, признавам си голямото „провинение“, но моля във формулировката на аргумента за наказание да се премахне втората половина, а именно „и не ги повдига“. Като се аргументирам, че не може да се повдига нещо, което не съществува. Е, не! Партийният секретар се заинати и с тази аргументация наказанието ми беше вписано в партийния картон. Да се смееш ли, да плачеш ли!!!

Ежеседмично провеждахме походи на Витоша за поддържане на добра физическа форма. Ежегодно се провеждаха изпити по физическата ни подготовка. Играехме волейбол, футбол, тенис на маса.

Глава 11.
Ирак, Багдад, втори секретар в посолството

Неочаквано за мен, някъде в края на пролетта на 1981 година ме извикаха в „Кадри“ да ме уведомят, че следва по ускорената процедура да се подготвя да сменя един колега в Багдад. Точно за там не съм очаквал. Първо, защото колегата не беше направил и две години престой в страната. И второ, защото в Ирак вече се водеше иракско-иранската война, имаше взаимни въздушни бомбардировки, недостиг на храни, затъмнения... А в такива командировки следваше задължително да заминаваме със семействата си. Нашите деца завършваха 3 и 5 клас – имаше ли къде да се учат?! Имаше още много въпроси, които си задавах и не им знаех отговорите, но аз бях офицер и следваше да се подчиня на решението на своето ръководство.

Разбрах, че колегата, когото следваше да сменя, беше направил някакъв гаф и го отзоваваха незабавно. Това означаваше, че нямаше да има възможност за дори няколкодневно приемане на работата. Той се прибираше преди моето пристигане. Дотогава колегата е отговарял в посолството по консулските въпроси. За да не подсказваме на местното КРО, че сме колеги от Службата, аз следваше да отговарям по политическите въпроси. За два месеца преминах опреснителна подготовка в МВнР – отново във всички линейни

отдели. Направи ми силно впечатление обема на последния годишен доклад за работата на посолството през 1980 година – цели 150 страници! Колегите от МВнР в един глас ме съветваха да направя всичко по силите си следващият доклад да бъде 3-4 пъти по-кратък. Разчитаха на мен, защото практиката е дипломатът по политическите въпроси да отговаря за разпределението при написване на отделните части и за сглобяване на доклада. Тогава ме предупредиха, че най-големи главоболия ще имам с посланика – бивш търговец, който държи да се подчертава именно търговско-икономическата дейност на посолството. Нали по онова време беше силна тенденцията за работа на посолствата по търговско-икономическа линия – т.н. икономизация на външната политика на България. Така и стана в бъдеще...

Още преди заминаването ми за Ирак със съпругата ми разбрахме, че в Багдад има елитно езиково училище – Багдадското международно училище /Bagdad International School/, в което се учеха децата на чужди дипломати и в него преподаваха много учители-чужденци. Това училище е било създадено като такова за децата на работещите в щаб-квартирата на организацията на ООН за Югозападна Азия. Вярно, поради войната с Иран, седалището на тази организация беше преместено в Кайро, но училището останало. Заверихме необходимите документи на децата. Тогава държавата плащаше 50% от таксата за обучение, която не беше никак ниска. Росица уреди да й се запази работното място. Запригответяхме багажа. Аз следваше да замина сам, а семейството ми да пристигне след месец.

И така, на девети август 1981 година, който се оказа един от най-горещите дни в Багдад от десетилетия, в 22,00 часа вечерта кацнахме на летището на Багдад /на същата дата след 19 години се роди първото мъжко внуче - Чавдар!/. На излизане на вратата на самолета не можех да си поема дъх – оказа се, че температурата е 59 градуса по Целзий! Добре, че въздухът беше сух! Колегите, които ме посрещнаха, казаха, че предишният ден било 60 градуса, та днес вече „може да се диша“! Посред нощ пристигнахме в къщата.

Следва да поясня как при тези високи температури живеят повечето жители на Багдад. Поради високата цена на електрическия ток, повечето къщи се охлаждат с т.н. кулери – охладители. Това е съоръжение, което се инсталира на покрива на къщата /в Близкия изток почти всички къщи са с равни покриви/. Представлява нещо като метален сандък с формата на удължен куб, с решетчести стени от трите страни и помпа за вода. На дъното се намира вода, която помпата излива отгоре по стените, в които има вградени подвиж-

ни възглавници, пълни с нещо като стърготини. Вентилатор „гони“ въздуха към специални отвори във всяка стая. На практика „охлаждането“ става с помощта на този влажен въздух. Доста опасно за настиване, ако духа върху теб! На практика повечето семейства с невисоки доходи, които ползват кулери, през нощта спят на покрива на къщата – затова те са равни и в много случаи с ниска ограда.

Поради ниският разход на електричество от помпата и вентилатора, този начин на „охлаждане“ е доста по-икономичен, но и по-неефективен, отколкото използването на климатици. Още в първия почивен ден с помощта на колега от търговското сменихме всички възглавници на двата кулера – на покрива, под палещите лъчи на слънцето, при температура на въздуха на сянка от 58-59 градуса! Не хапнахме нищо през целия ден – колегата, който имаше опит в подобни операции, беше донесъл един кашон с 24 кенчета бира. Това беше нашата „храна“ за деня.

Искам най-напред да разкажа какво представляваше Багдад по онова време – август 1981 година. Войната с Иран се води вече една година. Вярно, в общи линии позиционна война. Но столицата Багдад се намира във военен режим – през нощта улиците и домовете са затъмнени, фаровете на колите са боядисани в тъмно-синьо, шофьорите карат на лунната светлина, по улиците се движат патрули, които фиксират нарушения на режима на затъмнение. Но най-страшни бяха почти ежедневните въздушни тревоги, непрекъснатата стрелба на зенитната артилерия на ПВО и все още прелитанията на иранските „Фантоми“ над града. И още една особеност на градската архитектура – къщите нямаха мазета. Хората нямаха къде да се скрият при бомбардировки. Т.н. Единна дипломатическа мисия /посолство и търговско/ имаше изградено скривалище в двора на търговското. Към края на 1981 година ефикасността на иракската ПВО позволи да се смекчи режимът на затъмнение, ирански самолети вече не долитаха до града. Багдад тогава беше с около пет милиона жители, които живееха най-вече в едно- и двуетажни къщи. Поради тази причина разстоянията между отделните квартали бяха големи. Но вече беше започнала реконструкцията на пътната мрежа – имаше няколко широки с по няколко платна за движение в двете посоки булеварди, имаше изградени и няколко мостови каскади на две нива. Най-странното за нас европейците беше отсъствието на светофари – през август 1981 година заварих само два светофара на тази огромна градска територия! Кръстовищата бяха оформени с кръгови движения – филки. Полицаи имаше навсякъде.

И така, първият работен ден един колега ме взе от дома и ме отведе до посолството. След това трябваше да се оправям сам. От

предшественика, освен хубавата къща, наследих и добра кола – „Тойота Кресида“. Следва да отбележа, че в Близкия изток колата е необходима за оперативния работник както въздуха и водата! Беше невъзможно да се ползва обществен транспорт. Главната ми задача преди да посрещна семейството си беше възможно най-добре да опозная града, неговите забележителности, различните варианти за придвижване от едно място до друго. Е, един месец горе-долу ми стигна. Когато в началото на септември моите пристигнаха, аз вече можех да се оправям. Следва да отбележа, че в това отношение помагаха високите ориентири – новопостроените високи хотели, президентският дворец и няколкото големи джамии – всяка със своята характерна архитектура – „Яйцето“, „Бялата джамия“… Други характерни обекти са паметникът на Али баба и 40-те разбойници, сградата на гарата, един странен паметник под формата на дълга и невисока арка, където са бесели по време на многобройните преврати в тази страна. Несъмнено, главен ориентир си беше река Тигър и мостовете над нея.

Да разкажа накратко какво представляваше къщата, в която ни предстоеше да живеем през следващите 3-4 години. Едноетажна, почти квадратна по форма, с огромен и озеленен двор /впоследствие разбрах, че всички колеги от посолството и търговското са завиждали на този хубав двор/. Дворът беше ограден с почти двуметров зид, имаше порта за гаража и малка портичка за човекопотока. Дворът, образно казано се делеше на три градини – източна с няколко портокалови дървета, западна с няколко лимонови, грейпфрутови и портокалови дървета и голямата южна градина с портокалови и мандаринови дървета. Да подчертая, че половината от портокаловите дървета бяха т.н. диви портокали – кисели като лимони. В южната градина децата играеха на футбол, федербал, просто цялото семейство почивахме, когато не бяха големи жеги. Откъм северната страна се намираше гаражното място – навес за колата и врата за кухнята. Цялата лицева страна на къщата заемаше огромен хол, в който се намираха две холни гарнитури и маса за 12 човека, на която децата често играеха пинг-понг. Кухнята беше просторна, имаше и три спални. Холът и стаите бяха свързани с голям и малък коридори под формата на правоъгълник, по които децата тичаха и се гонеха. Топлата вода се осигуряваше от газов бойлер, разположен от задната страна на къщата. Във връзка с газовия бойлер ще споделя следното. Още през първите дни един от техниците на наше външнотърговско представителство много любезно ми предложи да поддържа газовия бойлер и да ме снабдява безплатно с газови бутилки. Знаех добре, че безплатен обяд няма и си замъл-

чах. Оказах се прав – следвало е да се реванширам със споделяне на част от дипломатическата си квота за алкохол и цигари. Защото скоро узнах, че практиката в посолството е част от тази квота да споделяме с колегите от търговското, а те вече по свое усмотрение – нататък…

Времето преди пристигането на семейството ми беше запълнено с многобройни срещи за запознаване с колеги от други мисии, посещение на МВнР на Ирак за да ме представят, изучаване на града – магазини, пазари, паркове, заведения, които се посещават от европейци. Посетих и съветската клиника – единственото здравно заведение за нас - представителите от социалистическите страни. Следва дебело да подчертая, че в клиниката работеха лекари и медицински сестри с богат практически опит. Един от лекарите имаше специалност и по полева хирургия. Посетих също така и багдадското международно училище за да се запозная с условията на записване и последващо обучение на децата ни.

Междувременно навлизах в работата на посолството и търговското, включително запознаване с техните сътрудници. Посланикът ме посрещна доста вяло. Представи ме на съветника по политическите въпроси, за когото скоро разбрах, че е пътник – търсел си място в друго наше посолство в Близкия изток. Причината се коренеше в неразбирателство с посланика... Така и стана след няколко месеца.

Следва да разкажа за някои особености на обществения живот в Багдад по онова време, тъй като това налагаше сериозен отпечатък върху нашите възможности за работа. В Багдад нямаше никакъв културен живот. През целия период на моята командировка само унгарското посолство на два пъти устрои кратки музикални събития с участието на музиканти в камерен състав. Обществениятживот за жителите на града започва привечер след 18-19 часа. Тогава болшинството мъже натоварват семействата си в коли, пикапи, камионетки… и отиват на някоя улица да закупят готова храна, като обикновено я консумират на място в колата, на тротоара. При наличието на много деца някои от тях биват возени в багажника на превозното средство.

По онова време градът нямаше изградена канализация! На много места, особено в бедните квартали, всичко се „изливаше“ по едни канавки в средата на улицата. С помийни шахти разполагаха не всички къщи. Поради войната и обичаите на местната религия често по улиците се срещаха млади момчета на донаборна възраст хванати за ръце. А момичетата и жените ходеха накачулени с черни наметки от главата до земята – т.н. гълабии. Който не познава нра-

вите в Близкия изток, трудно разбира някои неща от поведението на жените. Те са затворени в домовете си и жадуват за нещо различно. Така, веднъж на улицата срещу мен върви една загърната в гълабията си жена. Вероятно зад мен е нямало никой и тя изведнъж разгърна наметалото си, а отдолу си беше дибидюс гола! Явно на лицето ми се е изписала странна физиономия, защото жената прихна да се смее и се загърна. Беше нещо обичайно местна жена при отсъствието на съпруга си да се закача с непознати мъже, особено с европейци. Така, след доста време, когато бяхме установили някакви „съседски“ отношения със семействата от двете страни на къщата, в един почивен ден рано сутринта едната съседка беше излезнала да мие с маркуч плочника откъм нашата къща облечена само по нощница и го правеше така, че пръските от вода я бяха поизмокрили и дрехата се беше залепила по голото й тяло. А съседката кокетливо поглеждаше към мене.

Още първата седмица след пристигането на моите се качихме в колата и тръгнахме на пазар, пък и да им покажа част от града. След като бяхме напазарували и багажникът беше пълен с продукти, плодове, зеленчуци и няколко тарги с безалкохолни напитки, се насочих към дома. Намирахме се на една от най-оживените търговски улици с разделителен висок бордюр между платната в двете посоки. Следваше да направя обратен завой, дадох мигач, наредих се на опашката и зачаках реда си. В това време отзад чух писък на спирачки и в нас се заби с голяма скорост една кола. Секунди преди удара, тъй като видях какво става, извиках на моите: „Дръжте се!“. Колата отзад почти беше влезнала в багажника на нашата кола. Всички се уплашиха, но бяха здрави и читави. Слязох, насочих се към виновника за произшествието. Оказа се млад лейтенант от президентската гвардия – те носеха специална униформа с червени барети. С него в колата бяха още трима млади офицери. Като разбраха, че говоря само английски всички те, а ги последваха и насъбралите се сеирджии, завикаха на висок глас: „Каламбуч! Каламбуч!“ и показваха с ръцете си, че на мен ще ми поставят белезници. След няколко минути, когато вече бяха пристигнали някакви полицаи, които също ми казваха „каламбуч“, а и никой не говореше английски, от тълпата излезе млад европеец и заговори на арабски с полицаите и с гвардейците. Той също показа жеста за „каламбуч“, но това се отнасяше за виновника на произшествието. Мъжът се оказа вицеконсул в съветското посолство. Той им обяснил, че следва да се изготви схема на произшествието и компетентните органи веднага ще посочат виновника – младия офицер. Освен това му казал, че за такова произшествие него най-малкото ще го изпратят на

фронта! Офицерът и неговите колеги помръкнаха – разбраха, че с викане и заплахи няма да им се размине. Със съветския колега после се сближихме и неведнъж си разменяхме полезна за двама ни информация.

Първото значимо за цялото ми семейство събитие беше честването деня на Българската народна армия. Моят началник – военният аташе, както и съпругата му леля Петя, бяха бивши партизани и очароваха всички на приема с многобройните си правителствени награди. А нашите синове се изявиха – бяха облечени с пионерски униформи и помагаха при разнасянето на хапки. Тъй като двамата са породени и много си приличаха – бяха с еднаква тъмнокестенява къдрава коса, с бяла кожа и светли очи - всички им се радваха. Най-вече гордата им майка!...

Важно мероприятие, касаещо нашите деца, беше записването им да учат в Багдадското международно училище /Bagdad International School/. След подробен разговор с директорката на училището стана ясно, че на големия ни син първата година ще му бъде много трудно – за една година следваше да изучи английския език до ниво да се обучава свободно на него по всички предмети, като в края на годината следваше да сдаде изпит по английски език. Тук ще спомена, че през първите два месеца на обучението му Владко ходеше като замаян – мълчеше, не отговаряше на въпросите ни, беше съвсем друго дете. Но пък след около два месеца се отприщи, заговори на английски и нещата потръгнаха. А неговата „основа“ на езика се състоеше от посещението на уроци в местното читалище в София… Малкият ни син, на когото явно езиците се отдаваха повече, нямаше проблеми – най-напред научи немалко псувни и мръсни думи на езиците на свои съученици!... Постепенно установих, че поради наличието на преподавателки, омъжени за местни граждани, и на такива от азиатски страни, произношението на децата доста куцаше. Хванах ги навреме, ежедневно ги контролирах как произнасят новите думи и поправях тяхното произношение. Не успях да се справя с всички грешки, но все пак имаше положителен резултат.

Междувременно от Центъра се получи разрешение да замина за Кувейт да закупя нов служебен автомобил. Заминахме с Росица. Децата останаха под грижите на леля Петя. Колеги, най-вече от търговското, ги водеха на училище. Командировката ми беше кратка – само пет дни, включително пътуването. Първия ден след пристигането ни посетих няколко представителства на японски компании. В Кувейт европейските коли са много по-скъпи от японските. Спрях се на последния модел на „Нисан“, модел „Блу бърд“-1980 г.

Това беше колата, получила приза „семейна кола на годината“. А и цената й беше по-ниска от аналозите на „Тойота“, „Мицубиши“ и „Мазда“. Разбира се най-важното беше, че влизах в разрешения ми бюджет. За два дни дилърите на „Нисан“ оформиха документите. Много ме развесели англичанинът, който ми помагаше при избора на кола. На моите въпроси, касаещи техническите характеристики на колата, той упорито сочеше огледалото в сенника пред предната седалка на пътника и повтаряше: „For madam, for madam!“ /“За госпожата, за госпожата!“/. Е, толкова му бяха явно познанията на техническите характеристики на колата! Едно кратко пояснение. В Кувейт местните хора работеха само като директори. Изпълнителите бяха пришълци от Европа и Азия. Така, например, на митницата проверяващият не е местен и нерядко с виновен израз на лицето моли чуждестранните дипломати да отварят багажника за проверка, като тихо се извинява, че работи под надзора на своя мениджър. Причината беше съществуващият в Кувейт „сух режим“. Още при пътуването ни обратно за Багдад успях да установя отличните ходови качества на колата. Тъй като тръгнахме от Кувейт привечер, тъмната част на денонощието ни свари по средата на пътя. Който не е пътувал нощем из пустиня, не знае какво е това. Няма никакви ориентири, еднообразен пейзаж. А и валеше дъжд. Асфалта черен. В тези условия настигнахме колона от военни трейлери, возещи танкове. При задминаването на първия трейлер пред колата изведнъж се появи захвърлена в лявата част на пътното платно гума от голям камион. Буквално на сантиметри се вмъкнах между гумата и стърчащите от трейлера вериги на танка. Изплашена, съпругата ми инстинктивно се хвърли към мене. Размина ни се! Прибрахме с в Багдад по малките часове на нощта…

И така, започна напрегнатото трудово ежедневие, както за мен, така и за семейството ми. Още втория месец Центърът постави задача да започна да посещавам Багдадския университет с цел изучаване на арабски език. Следваше да се подчиня. По този начин дневният ми график се оформи така: от 9,00 до 14,00 работа в посолството по линия на прикритието; 14,00 – 15,00 – прибиране на децата от училище и хапване набързо у дома; 15,00 - 17,00 – учение в Багдадския университет; 18,00 – 21,00 – посещения на коктейли и приеми в мисиите в Багдад или работа в интерес на РУ. Така издържах два месеца. Доложихме в Центъра, че такъв график е непосилен и възпрепятства изпълнението на поставените ми от ръководството на Службата информационни и организационни задачи. Изглежда в Центъра разбраха правилно така поставения въпрос и ме освободиха от тези занимания…

В работата по линия на прикритието навлезнах бързо. Та нали това беше дейност преди всичко за добиване на интересна за българското МВнР информация – хода на военните действия с Иран, положението в страната, отношението на другите страни към проблемите на Ирак… Но и за изпълнението на тези задачи се изискваше създаването и поддържането на много полезни връзки. На практика това беше в унисон и с изпълнението на задачите по линия на разузнаването. Няма да преувелича, ако кажа, че в рамките на няколко месеца създадох стотици запознанства с дипломати от други посолства, с представители на някои международни организации, на палестински организации, както и със служители в местни ведомства. Тук следва да кажа, че това не можеше да се случи, ако нямах пълната подкрепа и разбиране към моята работа от страна на съпругата ми. Росица не ме занимаваше с никакви домашни дела. На практика моите ангажименти се състояха заедно да пазаруваме веднъж на 7-10 дни, на разменни начала с колеги от търговското да водя и/или вземам децата на/от училище. От баща си – кадрови военен съм запомнил, че залог за успешната работа на военния /на военния разузнавач - особено!/ е наличието на здрав тил – съпругата, семейството.

През втората година започнаха да се раждат плодовете на упоритата работа за изпълнение на поставените задачи. Няколко лица с добри и перспективни възможности се „вляха“ в различни агентурни категории. Създадох здрави връзки с представител на едно от влиятелните тогава крила на ООП /Организация за освобождение на Палестина/. Чрез него добивах интересна информация за реалното положение на фронта, за моралното състояние на иракските военнослужещи… С него имахме със съпругата ми един интересен и малко смешен случай. За заздравяване на връзката ми с този палестинец съдействах 2-3 младежи от неговата организация да бъдат приети да следват в България. В знак на благодарност той покани мен и Росица на гости. Още от живота си в Москва познавах обичаите на хората от средноазиатските републики на Съветския Съюз – мюсюлмани. Ама не се сетих да припомня някои неща на съпругата си. И така, сядаме ние на земята около ниска софра, съпругата му донася голяма тава с прясно приготвен плов /парчета овнешко месо с ориз и подправки/, като домакин моят палестински приятел взе с пръсти топка ориз с месо, малко ги посмачка да станат като залък и го поднесе към устата на Росица! Тя почти занемя и ме погледна тревожно – „Какво да правя?!“. Засмях се и й казах, че домакинът очаква да чуе от нея колко е вкусна храната. Както и да е, преглътна, направи удивена физиономия. Но после си получих наказателната порция упреци!...

Следва да разкажа за посолството и търговското, които тогава се именуваха Единна дипломатическа мисия /ЕДМ/ и преди всичко за хората в тях. В онези години ръководството на България предприе действия за т.н. икономизация на външната политика на страната. Това и определяше изискването посланиците да са „икономически грамотни“. Ще започна с посланика. По образование беше търговец и по тази линия беше достигнал до поста директор на българския павилион на Експо-то в Япония през 70-те години на миналия век. Там го видял Първият и го харесал. Направил го заместник-министър на …. Да, ама както казва народът „шило в торба не стои“ и там той проявил своето хоби – женкарството. Поради което бил „наказан“ и изпратен посланик. Но, все пак е отговарял на условието да е икономически грамотен. Нищо лошо не искам да кажа за този човек – ние мъжете сме си повече или по-малко женкари – затова сме и мъже /самци, мъжкари…/. Но когато това хоби е в съчетание с управленски /властови/ позиции, тогава нещата загрубяват. Та посланикът не пропускаше нито една нормална жена, като се стигне и до жената на шофьора… Имаше навика на събиранията в посолството да кани жените на танц и да ги натиска пред всички. Затова и някои колеги не водеха жените си. Съпругата му кака Цецка беше като него статна жена – висока, стройна, но с две години по-голяма от него. И така на поредното събиране дойде ред и на моята съпруга да танцува с посланика. А тя е размер 6/35! Реших да му преподам малък урок. Поканих кака Цецка и както си бях почти една глава по-нисък от нея си положих главата върху пищния й бюст. Посланикът като видя това се развика“ „Ей, Божидарчо /така ми казваше/, ти какво?!“. „Вземам пример от Вас, другарю посланик!“ – му отговорих. Та след тази случка той, поне пред всички, престана със своите изпълнения. Но не престана да задява колеги да го канят на гости да провери как домакинята се грижи за тях и за дома. Истината е, че от него всички научихме и някои полезни неща. Например, когато се захванеш с нещо голямо да ползваш услугите на голяма и авторитетна фирма. Или, когато бързаш с колата, да се движиш само по широки булеварди. Същевременно си беше и заядлив. Новата ми кола беше цвят тъмно-син металик. Просто само такава имаше в наличност в Кувейт. Та не пропускаше случая да ме задява, че моята кола била по-официална от колата на посланика /цвят бордо „Кадилак“/ и да иска аз да го возя. След време това с возенето наистина се случи, но беше по вина на икономическия съветник Генчо. Посланикът закупи за официални нужди нов „Мерцедес“, но вместо черен цвят – доматено червен! С помощта на колегите в Кувейт бързо установихме причината. Оказа се,

че черният мерцедес се забавял, а имало в наличност този червен. Посланикът „кандисал“ да го вземе срещу определена компенсация… Та на първото съвещание в градината на посолството Генчо, който леко заекваше, изведнъж, „ни в клин ни в ръкав“, се изцепи: „Другарю посланик, четох някъде /тук всички наостриxме уши в очакване на изцепката!/, че доматено-червеният цвят бил … /пауза за нагнетяване на напрежението!/ любимият цвят на снайперистите!“. Настъпи гробно мълчание. Но посланикът реагира веднага и крайно негативно за нас – извика шофьора Иван: „Иване, прибираш новата кола в гаража!“. А към нас: „От утре вие ще се редувате да ме возите!“. Всички изгледахме кръвнишки Генчо, но нямахме изход. Та нали това означаваше да занемарим своите задачи, да ощетим семействата си! И най-лошото – като доайен на дипломатическия корпус нашият посланик отиваше на коктейлите първи и си тръгваше последен. Това означаваше за нас загуба на 3-4 часа само вечерта! Добре, че на посланика му омръзна да ни тормози по този начин и след месец започна да ползва мерцедеса.

Моля да ме разберете! Зная, че не е хубаво да се говорят недобри неща за отсъстващ човек. Но какво да правя, като това си беше истината! Истината, на която свидетели бяхме всички от Единната мисия! Друг пример. Поради войната инфлацията в Ирак достигна 300 %. А ние получавахме заплатите си в местна валута – иракски динари. Това автоматично понижаваше доходите ни три пъти! Аз, например, вместо 630, получавах 210 долара. Е, докъде да ми стигнат тези пари, след като половината от тях отиваха за таксата за обучение на децата. А освен наема на къщата, всичко останало ние си плащахме сами. Вярно, аз бях един от тайно привилегированите – колата беше служебна и всички разходи за нея се поемаха от Службата. Освен това, тайно зад гърба на служителите в посолството, посланикът от наше име уведомил МВнР и ЦК за „нашия отказ“ да получаваме т.н. рискови пари, които съставляваха 15 % от заплатата. А търговците си ги получаваха. Единствената възможност за нас беше пътуването до някоя от съседните страни, където в банките и в обменните бюра курсът беше нормален – 1:3 – един иракски динар за три долара. Но това ставаше нередовно…

Във връзка с организирането на прием в българското посолство по повод 1300 години на българската държава очаквахме, както се знаеше, да се получат значителни хранителни продукти и напитки. Какво стана на практика. Самолетът Ту-134 на „Балкан“ пристигна, но от него не беше свалено нищо! Обратното, в него бяха натоварени немалко кашони с аудио- и видео-техника от Кувейт и самолетът си замина. Ще попитате с какво беше осигурен приемът? Ами,

посланикът привика представителите на всички външнотърговски дружества, преди всичко на „Родопа“ /сирене, кашкавал, луканки/ и на „Винимпекс“ /алкохолни напитки/ и така реши въпроса. А къде отидоха нещата от самолета за нас си остана загадка…

Не искам да ви отегчавам с приказки за посланика, но не мога да не спомена и още нещо. Когато му бях необходим – за добиване на искана от МВнР информация – той се обръщаше към мене с ласкавото: „Божидарчо, България чака от нас работа!...“ и на съвещанията ме караше да сядам до него – „Сядай тук, ти си ми дясната ръка!“. Разбира се, последното въобще не беше вярно. Така, когато беше нещо ядосан, или просто беше дошъл така на работа, ме извикваше в кабинета си и въпреки, че беше наясно, че ни слушат от КРО, на висок глас: „Махай ми се от главата! Да си те прибират тези, които са те изпратили!“. За съжаление, пристигналият след първата година нов резидент – военен аташе /бивш пилот/ не ме защитаваше. А искаше от мен да работя за двама с приказките: „Аз съм официален шпионин. Отивай и работи – сега ще се разбере дали ще станеш орел или ще си останеш пръхаво орле“. И така, основната организационна, пък и информационна, работа предоставяше на мене – „с широка ръка“!!!... Такива бяха времената, такива хора имаше навсякъде. Не вярвам нещо особено да се е променило и до днес.

Вторият в йерархията на дипломатическия списък на посолството беше „съветникът“ – парторг! Дошъл от ЦК за да ръководи партийния комитет /в Ирак по онова време имахме около 3500 работници!/ той си позволяваше да се опитва „да коли и да беси“. Изключително прост, мога смело да кажа – простак, той беше първото голямо недоразумение в посолството. Беше дошъл да печели. За целта постоянно пътуваше по обектите. На третата година, тъй като бях заместник на партийния секретар в ЕДМ и отговарях за събирането на членския внос, трябваше да събирам информация за месечните доходи на партийните членове. Какво беше моето изумление, когато установих, че един месец парторгът беше получил заплатата си плюс командировъчни за 33 дни!!! Отидох при него със справката за доходите му – подписаната от него самия декларация за месечен доход и го попитах как става така?! Отговорът му беше фрапантно нахален: „Ами на няколко пъти съм се прибирал преди обяд от командировка и съм заминавал отново след обяд! Аз работя, моето момче, не търкам като вас панталоните в канцеларията!“.

Пак на третата година от престоя ми в Ирак за да ми „запушат устата“ посланикът и парторгът решили да ме направят член на партийния комитет /ПК/! Каква чест! На партийната конференция

това беше представено като гласуване на високо доверие да представям партийните членове от Единната мисия. Аз, обаче, си бях направил труда да се запозная предварително със списъка на кандидатите за членове на ПК. Оказа се, че сред 15-те кандидати аз бях единствения без партийно наказание! Това ми даде основание при оповестяването на списъка с кандидатите да си направя отвод с думите: „Другари, чувствам се недостоен да бъда член на ПК – та от всички кандидати само аз нямам партийно наказание!“. Не мога да опиша кръвнишките погледи на двамата инициатори на тази провокация!...

Трети в листата на посолството беше също не дипломатът 1-ви секретар – представител на Българските професионални съюзи Спас. Един кротък човек, който никому не правеше зло, но се прослави със своята висока военна некомпетентност, което не му пречеше да взема „компетентно“ отношение по въпросите на войната между Ирак и Иран. На съвещанията в градината на посолството той редовно изръсваше по някой бисер от рода на: „Иракските самолети не летят защото арабите генетично не издържат голяма височина!“ или „Иракските танкове са недееспособни, защото в тях е много горещо!“. Така той уверено пое жълтата фланелка от Генчо / нали помните доматено червения цвят на мерцедеса!/.

В списъка следваше един колега, който малко се задържаше в посолството, защото постоянно си намираше работа по обектите… Уж отговаряше за консулската работа, но постоянно намираше претекст да ме помоли аз да го заместя. Така, на практика, консулската работа стана неразделна част от моето ежедневие до пристигането на титулярен консул в началото на втората година от пребиваването ми в Ирак.

Следващ в списъка бях аз - 2-ри секретар и завеждащ политическата секция с единствен служител в мое лице! Вече споменах, че колегите от МВнР се надяваха на мен да съкратя значително годишния доклад за работата на посолството. И така, от 150 страници за отчетната 1981 година успях да го съкратя до 70 страници. Но посланикът се изгаври с моите усилия – написа 30 страници за изключителната икономическа работа на посолството, разбирай на посланика. Все пак с всяка година това количество намаляваше. Тъй като съставът на посолството беше малък, покрай политическите въпроси аз отговарях и за междудържавните отношения по линия на обществените организации /ОФ, профсъюзи, женски и младежки организации…/, спорта, олимпийските комитети. Това означаваше да организирам посещенията, да посрещам, да съпровождам и да пиша отчетите до МВнР за тяхното пребиваване на

делегации или представители на тези организации. Така през четирите години на своето пребиваване в Ирак съм осигурявал пребиваването в Ирак на представители на Българския съюз на жените, на профсъюзите, на различни спортни отбори /футбол – отборът на ЦСКА представен като национален отбор, борба/, на Батето – Иван Славков, когато пристигна да търси подкрепа за нашето домакинство на зимните олимпийски игри през 1992 година… А председател на иракския олимпийски комитет беше големият син на Саддам Хюсеин, известен с жестокия си характер, наследен от баща му. На два-три пъти съпровождах по двама представители на Българска национална телевизия – чичко Филипов, много младата тогава говорителка Ина Симеонова и други. Една седмица се изнервих с журналистката Даниела Кънева! Искаше да й организирам интервюта с най-високопоставените мъже в страната, без да се интересува, че това е просто невъзможно. На един прием, след като вече бях се договорил с близък сътрудник на външния министър Тарик Азиз за интервю, тя внезапно буквално се втурна към него! Разбира се, охраната й препречи пътя. Наложи се да се намеся – обясних на министъра коя е тази жена и защо тя търси контакт с него! А той възпитано и с усмивка изрази своето възхищение от нейния напорист професионализъм!..

Около година и половина в посолството работи като културен и пресаташе покойният вече Венцислав Кънев – добър арабист, станал по-късно преводач на Първия. За съжаление, той направи катастрофа с колата, при която получи тежка травма на главата и се завърна в България. С Венци направихме няколко интересни и запомнящи се командировки в северната кюрдска част на Ирак. За тях – по-късно. И така се получи, че от средата на моята втора година на пребиваване в Ирак аз трябваше да поема и неговите ресори на културен и пресаташе. Пристигналият в началото на моята втора година колега – арабист пое само консулската служба. Едва в началото на четвъртата година от престоя ми в Ирак в посолството пристигна и заработи арабистът Венелин Лазаров като културен и пресаташе.

Тук искам да вметна един епизод, който характеризира частично отношенията между „старата гвардия“ и младите в Управлението. Началник на отделение в арабския отдел на РУ беше станал моят бивш резидент в Анкара, който ми беше „написал“ устно такава оценка, заради която и не заминах на работа в Ливан /оказа се за мое и на семейството ми добро – там междувременно се развихри жестока гражданска война!/. Та този стар кадър на службата направи едно революционно предложение – новопристигналият колега

и аз да ползваме една кола. Слава Богу, на резидента му достигна смелостта да възрази срещу това предложение и след две седмици на съвместно ползване на моята кола Центърът разреши колегата да замине за Кувейт да закупи служебна кола за себе си. Следва да вметна, че тези служебни коли ние легендирахме като свои лични, което беше обществена тайна за останалите служители на посолството, тъй като не получавахме никакви компенсации за ползването им от касиера на посолството, а и не бяхме взели заеми от МВнР.

С течение на времето установих близки служебни отношения с представители от посолствата на Унгария, Чехословакия, Съветския съюз. Представителите на някои социалистически страни и тогава се държаха малко „по-настрана“. С колегите често обменяхме информация по интересуващи ни въпроси, което е основната част от нашата работа и като служители на МВнР, и като разузнавачи /някои от нас/. Унгарският колега Пал Фабиан беше втори човек в посолството, завършил международни отношения в Москва – МГИМО /Московски държавен институт за международни отношения/, беше женен за рускинята Наташа, имаха две момчета на възрастта на нашите деца. Това спомогна доста бързо нашите служебни отношения с Пал да прераснат в добри приятелски семейни такива. Често си гостувахме, ние приемахме за „стопанисване“ тяхното огромно куче – боксер, когато те пътуваха. С Пал и Наташа запазихме добрите приятелски отношения и след завръщането ни от Ирак. По-късно той стана посланик в Египет, директор на дирекция в МВнР. Пал притежава остро аналитичен ум, умееше да анализира нещата и да търси правилните решения.

Макар по-млад от мен, с Душан Ровенски от посолството на Чехословакия бързо установихме добри служебни и приятелски отношения. И Душан беше завършил в Москва МГИМО, вече беше защитил кандидатска дисертация. Съпругата му Людмила беше рускиня от Прибалтика. И тя, и двете им по-малки от нашите деца имаха добро приятелско отношение към нас. Душан беше наследник на известен дипломат. Баща му също Душан Ровенски беше посланик на своята страна в ООН, директор на дирекция в МВнР. Душан притежаваше онова добронамерено излъчване на славянин – след като веднъж ти се е доверил, той не лукавеше. С него, както и с Пал, споделяхме информация по всякакви въпроси без да крием източниците си.

И с двамата колеги – Пал и Душан – имахме негласната договорка да се търсим по всяко време при необходимост от изясняване на някаква информация. Така, при един случай те и двамата ми поставиха важен за изясняване въпрос за нашите външни министер-

ства. Умувахме какъв източник да използвам. Появи се подходящ случай. На един коктейл, на който присъстваше и временно управляващата американското посолство /по наши данни – резидент на ЦРУ/, една много противна за общуване жена – беше с безцветни очи, поради което ние я бяхме кръстили „кобрата“. Та на своите тридесет и няколко години аз проявих безумната смелост да я заговоря – с широка усмивка и по общи въпроси, които ме представяха в светлината на „малък глупчо“. Тя ми отговаряше снизходително – и с интонация, и със съдържание на казаното. Възползвах се от нейната заблудена представа за моята личност и невинно й зададох важният за нас въпрос. За моя изненада тя продължи да отговаря със снизходителен тон, но с две думи на практика отговори на въпроса ми. А той засягаше позицията на САЩ по важен проблем … Веднага споделих с приятелите си получената информация, като се договорихме да посочваме различни източници. Впоследствие се оказа, че и тримата сме получили „потупване по рамото“ от своите работодатели. Разбира се, в Центъра аз назовах истинския източник на тази информация. Този случай имаше и продължение. На един следващ коктейл се опитах по същия начин отново да подходя към тази американка, но този път тя ме „отряза“ с надменен змийски поглед. Помните приказката за стомничката…

От Пал неведнъж съм получавал ценни съвети към какви източници да се отнеса/обърна, за да добивам достоверна информация, за което съм му благодарен и до днес. Не напразно добрата ми работа в информационната област ми помогна по-късно да продължа да изпълнявам своите разузнавателни задачи, въпреки силно усложнената от гледна точка на КРО обстановка около мен. Но, за това - по-късно…

За да разберете по-добре в каква силно усложнена обстановка работехме тогава в Ирак ще приведа няколко житейски примера.

Прибираме се цялото семейство от гости при наши приятели. На едно от приближаващите кръстовища, недалеч от нашия дом забелязвам голяма тълпа – и цивилни, и военни. Разбирам, че става нещо извънредно и се опитвам да отклоня вниманието на Росица и децата да не гледат навън. Оказвам се прав – до оградата на дома след кръстовището отдясно стоят изправени няколко мъже, облечени във военни дрехи, но без колани, брадясали и мръсни. На няколко метра пред тях се бяха строили няколко гвардейци с насочени напред калашници. Буквално секунди, след като отминахме кръстовището, се раздадоха няколко автоматични поредици от изстрели. Явно това бяха дезертьори от армията на местния диктатор, които ги разстрелваха пред домовете им „за назидание“ на останалите.

...Една сутрин в посолството ни се появи мой колега /за съжаление вече покойник/, като изразът на лицето му беше доста необичаен – сериозно-замислен. Някой от нас възкликна: „Ей, ти много удоволствия си преживял за една нощ! Какъв е този бял кичур в косата ти?!“. Всички се вгледахме в него и наистина открихме един неголям бял кичур в косата му, което беше нещо ново. След известен размисъл колегата разказа за своето преживяване от предишната нощ. Наложило му се да пътува с колата от района на посолството до друга част на града. А в столицата още имаше затъмнен режим заради опасността от бомбардировки. Карахме колите на габарити, добре че луната все пак даваше някаква светлина. При преминаването под един от новите големи мостове колегата усетил лек удар откъм дясната страна. Не обърнал особено внимание, докато след минути не го засякъл голям автомобил. Спрял. От колата слязъл старши офицер от местната армия. Колегата решил, че предстои проверка на документите му. Свалил стъклото на шофьорската врата и показал дипломатическото си удостоверение. В този момент офицерът насочил пистолета си към неговото слепоочие. Така го държал няколко минути, които за колегата ни се сторили цяла вечност!... После офицерът прибрал пистолета и си тръгнал. Едва на сутринта колегата ни установил, че минавайки под моста, където видимостта е почти нулева, е имал огромен късмет да не се удари в спрялата до бордюра кола на офицера, а само с края на дясното външно огледало е ударил огледалото на шофьорската врата на другата кола. И заради това офицерът по такъв „кавалерски“ начин изразил своето негодувание...

...След едно вечерно мероприятие с Росица се прибираме в наетата под наем къща. Приближавайки, виждаме, че всички стаи и цялото осветление на двора са включени, което е нещо необичайно – та децата отдавна би следвало да спят, тъй като сутринта стават рано за училище. Малко след като влезнахме разбрахме причината за такова „тържествено“ посрещане от страна на нашите деца – и двамата спяха в стаята си, а на бюрото се мъдреше един лист, на който те са си разменяли мисли, по-точно емоции. Мога да предам приблизително съдържанието на този диалог: „Тихо, те са тук!“ – пише единият. „Не бива да ги предизвикваме, много тихо!“ – отговаря другият. „Тихо! Много Тихо!“. Явно, по време на нашето отсъствие представителите на КРО са решили „да си свършат работата“ и са посетили жилището ни, но какво са виновни за това децата?!...

Подобен случай имаше с двете, по-малки от нашите, деца на дипломатически представител на наша дружествена страна. По

време на отсъствието на родителите им от дома представителите на КРО влезнали през малкия прозорец на банята „да си вършат работата“ и изплашили децата. Едното от тях няколко месеца не можеше да говори, заекваше от получената уплаха и се възстанови при помощта на специалист-логопед.

Една вечер цялото семейство се прибираме към 12 часа през нощта от гости при Пал и Наташа. Градът е затъмнен. За лош късмет двигателят на колата угасна точно пред портала на президентския дворец. В тъмнината чувам викове, като слезнах, видях към мене да тичат гвардейци, размахвайки автомати. Отнякъде заработи двигателят на един БТР, който явно имаше за цел да ме „изтласка“ от площада. Извиках високо „Сафара булгария!“ – „Българско посолство!“, но това не ги спря. Добре, че няколко полицаи се притекоха на помощ, като помогнаха да избутаме колата. А в края на площада тя взе, че запали…

Една година в медиите съобщаваха упорито, че при ПТП из страната са загинали …. Голяма цифра хора. Саддам поискал от МВР да установи причините. Най-лесната за тях било да кажат, че главна причина за това са чужденците, включително дипломатите, които не спазвали правилата. И като се започна един тормоз от страна на полицията – бързаш за среща, преминаваш на зелен светофар в група с местни коли, но те спират само теб. Държат те половин час и те пускат. А ти закъсняваш…

Дано никой не възприеме тези мои спомени като опит за „героизиране“ на нашата работа на разузнавачи – оперативни работници! Такава беше действителността. Ние предполагахме за нея, но в някои случаи тя се оказваше много по-груба и жестока от нашите очаквания…

Така, през лятото на 1981 година, когато иранските „Фантоми“ все още са прелитали над Багдад, един самолет е прелетял доста ниско над големия 6-етажен жилищен блок с офисите и общежитието на „Булгаргеомин“. За беля в този момент на покрива се намирала съпругата на ръководителя на офиса, която простирала пране. От уплаха жената онемяла в буквален смисъл – нужни са били няколко месеца за да започне отново да говори нормално…

В Ирак за четири години изминах повече от 150 хиляди километра със служебната кола. Плюс поне 10-15 хиляди с други служебни коли. Много пътувах. Пет-шест пъти проведох командировки в северната част на страната – сам, с колега, със семейството си. Всички те бяха свързани с определени усложнения, неочаквани изменения на обстановката, които изискват вземането на бързи, обмислени решения за действие. За някои от тях мога да разкажа, за

други – не. Така с колегата Венци Кънев /Светла му памет!/ проведохме голяма /3-4 дни/ командировка на север, където имаше силно развито партизанско кюрдско движение – Сюлеймания, Киркук, Мосул. Повече не можехме да отсъстваме от столицата. Случиха се събития, за които си заслужава да разкажа. Разбира се, и двамата щяхме да положим усилия за изпълнението и на задачи по линия на разузнаването. В този район на практика през нощта партизаните владееха положението, правителствените сили контролираха само големите градски центрове. В късния следобед пристигнахме в Сюлеймания. Както си му е редът, разходихме се из центъра на града, традиционно посетихме големия градски пазар, убедихме се, че „не сме сами“, което внесе определено успокоение у нас... След вечеря се оттеглихме в стаите си на 6 или 7 етаж на хотела в самия център на града. Към 22,00 часа в покрайнините на града започна престрелка със стрелково оръжие, която бързо прерасна в ожесточена. Явно партизаните бяха притиснали правителствените сили, които получиха помощ от разположените на покрива на 10-етажния хотел зенитки. Виждаха се трасиращите редове на зенитките. В отговор партизаните „зачесаха“ по хотела с картечници. Чуваха се шумовете от техните попадения в етажите над нашия. Не зная какво е направил колегата, но аз откровено си признавам, че за секунди се намерих под леглото – най-безопасното място в стаята, поне инстинктивно така реших!... На следващия ден продължихме по пътя си. На едно място военни постове спряха движението на автомобили. На склона на планината на 2-3 километра от нас се водеше престрелка със стрелково оръжие, натам се бяха насочили няколко БТР-а на правителствените сили...

В Киркук посетихме голямо производствено предприятие, в което по наша информация работеха няколко завършили образованието си в България кюрди. Помолихме за среща с тях. Срещнахме се с двама кюрди, завършили ХТИ /Химико-технологичен институт/ в София. И двамата не вярваха на очите си – за първи път служители на посолството се интересували от тях. На въпроса ни имат ли нужда от нещо и двамата в един глас отговориха, че много ще се радват да получават специализирани списания и литература по тяхната специалност. Насаме с горчивина споделиха, че тях ги държат на редови инженерни позиции, докато за началници издигат и по-необразовани, и по-некадърни, но завършили образование в САЩ и Великобритания…

В Мосул посетихме големия Мосулски университет. Имахме договорена по телефона среща с ректора на университета. Задачата ни беше да обсъдим възможностите за възобновяване на вза-

имната размяна на студенти със СУ „Климент Охридски“, както и да открием, по възможност, преподаватели в университета, които са завършили образованието си в България. По посочените по-горе въпроси ректорът говореше доста разсеяно?! Така и не си изяснихме неговата позиция. Но пък той постави за обсъждане един много „важен“ за университета въпрос – важен най-вече за него самия! Дали можем да доведем в Мосул нашите златни момичета по художествена гимнастика за да изнесат спектакъл във връзка с предстоящите след шест месеца поредни избори за ректор?!? Явно това беше цената за положителното решаване на всякакви въпроси, поставени от наша страна. Добре, че бяхме седнали! Наложи се „много дипломатично“ да обясним на ректора, че календарът на нашите златни момичета е запълнен с години напред, че много съжаляваме дето не можем да откликнем на неговото пожелание. Мисля, че повече думи не са необходими… Това е част от манталитета на арабите…

Заслужава си да споделя за едно друго мое пътуване на север заедно със семейството ми. Български строителни фирми изграждаха в страната множество мирни обекти – инфраструктура, предприятия на хранително-вкусовата промишленост, аграрни и петролно-газови проекти. Приетите по договор правила са следните: 50% от парите се предплащат от възложителя, останалите 50% - след сдаването на обекта „под ключ“. В района на един от обектите, който предстоеше да бъде завършен до 2-3 месеца, обстановката рязко се влоши – имаше спорадичен обстрел с артилерия от страна на Иран. Човешко е в тази обстановка работниците на обекта да поискат да се завърнат в България, за да не излагат на опасност своя живот и здраве. На съвещание в посолството обсъждаме какви мерки следва да предприемем, за да може обектът да бъде успешно и в срок предаден на възложителя, а България да си получи парите. В един момент аз спонтанно казвам: „Не трябва ли един от нас да посети обекта, да се срещне с работниците и по този начин да внесе успокоение сред тях?!“. В следващия момент погледите на останалите колеги се отправиха с очакване към мен – „Ти предлагаш, ти и отивай!“ – беше смисълът в техните очи. Посланикът „овладя“ ситуацията и мъдро заключи: „В твоите задължения влиза и обикалянето на тези райони на страната, така че готви се и до ден-два ще пътуваш до обекта“. Нямаше място за възражения – че децата ми ходят на училище, че на мен ми предстояха не по-малко важни мероприятия в столицата! Трябваше да изпълнявам. Поставих само едно условие – с цел осъществяване на „легендирано“ пътуване в тази отдалечена от столицата част на страната с мен да пътува и

моето семейство. Всички с облекчение го приеха... Като се посъветвах с резидента, решихме да извърша 2-3 дневно пътуване, което да съчетая и с изпълнението на задачи на РП /резидентура под прикритие/ в тази част на страната.

Пътят до обекта минаваше през един район на действие на местни партизани, които само преди месец бяха отвлекли кола на българската фирма с началника на обекта и касиер-финансиста. Както се казва в един виц /ама си беше истина!/ командирът на този партизански отряд бил учил /или негов роднина?/ в България и той питаел добри чувства към нашата страна. Та поради тази причина, няколко дни след като ги бяха задържали, нашите специалисти бяха пуснати, само че без колата – високо проходим джип. Представям си какъв страх е брал финансистът на обекта, който в чантата си е носил заплатите на своите колеги!?! Той през цялото време е стискал чантата в ръцете си, но никой не проявил интерес към нея... А са ги посрещнали наистина добре – заклали овен!...

И така, пристигнахме в обекта някъде по обяд. Помолих найнапред да ни настанят в бунгалото за гости, за да могат Росица и децата да се освежат след дългия път, след което да обядваме. Междувременно обиколихме с началника на обекта територията на лагера, той ми посочи местата, където са падали снаряди. Наистина, на около 500 м. с просто око се виждаха ями от взривяването на снаряди. Иранците бяха обстрелвали с 203,2-мм. гаубици. Обядвахме. Стана към 3 часа след обяд, когато всички се прибират в бунгалата да почиват от голямата жега. Към 4 ч. след обяд при нас в бунгалото дойде началникът на обекта да ни предупреди, че след 17,00 ч. пътуването към следващия голям град - Сюлеймания, който се държеше под контрола на правителствените сили, се преустановява поради опасност от нападения на партизани. Казах му, че ние ще нощуваме на обекта, като се позовах на отличните условия в бунгалото. Помолих го вечерта да уреди възможност преди вечеря да поговоря с работниците. Когато към 18,00 ч. се появихме пред столовата, всички работници ни гледаха с недоверчив интерес – „А бе тия наистина ще останат да нощуват при нас?!“ – се четеше в очите им.

На следващия ден продължихме пътя си. В центъра на Сюлеймания, когато обикаляхме местния пазар, големият ни син отегчено и с тон на човек „в играта“ ми казва: „Тати, тия ни пазят, ама много се стараят! Човек не може да пипне нещо без те да го контролират!“... Това си беше истината – при подобни пътувания из страната местните служители на КРО проявяваха старание да не изпуснат от поглед някой наш контакт или действие. Но пък и ние

по този начин се чувствахме защитени от изненади... Така завърши това мероприятие – пътуване до български обект с цел вдъхване на кураж у работниците. И наистина, обектът беше предаден в срок, България си получи парите...

... Мен и колега от сродната служба ни командироват за няколко дни в съседна страна за изпълнението на отговорна задача по линия на прикритието – посолството на България. Пътуваме с две коли – моята служебна лека кола е нова и за подсигуряване - един високо-проходим автомобил. На отиване пътуването протича нормално. На връщане тръгваме навреме, тъй като ни предстои отново дълъг път – 1200-1300 км. Някъде преди средата на пътя, вече сме в пустинята, втората кола започна да „прави номера“ – не можеше да се движи със скорост по-висока от 60-70 км/час! А ни предстояха още стотици километри път. Опитахме се да отстраним повредата, но безуспешно. С колегата се посъветвахме и решихме, независимо от риска, ние с него двамата да продължим пътя си за да може да пристигнем в някакво „човешко“ време – та нас ни очакваха и в посолството, и в домовете ни! Решението ни се оказа вярно – в посолството пристигнахме в малките часове на нощта. А наближавайки дома си, видях, че прозорците на голямата гостна стая са силно осветени. Когато влезнах, разбрах причината – моята съпруга беше запалила всички осветителни тела и беше заспала на един от диваните както си шиела гоблена... За сетен път се убедих колко е важно за военния разузнавач да има до себе си „здрав гръб“, разбираща го съпруга...

Искам да разкажа един случай, свързан с начина на работа на гвардейците на президента. Наближава краят на моята задгранична командировка. С Росица и децата решаваме да направим обиколка на най-забележителните места на града и да ги заснемем с новото ни видео. Речено - сторено. Под моето „мъдро ръководство“ съпругата ми шофира, децата са седнали отзад като наблюдатели, а аз снимам с камерата. Заснехме почти всички забележителности на столицата. Накрая решихме да посетим наш приятел, който работеше на обект край града и живееше там в добре оборудван кемп. По пътя към кемпа и при влизането в него бях вдигнал камерата пред себе си за да прегледам заснетия материал. Това ми изигра лоша шега. При спирането ни пред бунгалото на нашия приятел големият ни син помоли да му дам колата да покара из алеите на кемпа, което беше правил и преди това. Само след минути чуваме звук на свистене на гуми и „биене“ на спирачки пред бунгалото. Изскачам навън и какво да видя – децата стремглаво изскачат от колата и се втурват в бунгалото, а след тях „на пожар“ спират два автомобила

на гвардейците на местния управник с извадени оръжия! Направо „изстинах“! Какво ставаше?! Един от гвардейците незабавно опря дулото на калашника в корема ми, гледайки ме зверски! Опитах се да им покажа дипломатическото си удостоверение, никаква полза. А и никой от тях не говореше поне сносен английски за да разбера какъв е проблема. Разбирах само една дума „камера“. След около 15 минути, през което време дулото на калашника не мърдаше от корема и гърдите ми, а виждах, че предпазителят е поставен на „автоматична стрелба“, пристигна един майор, който заговори на добър английски. Оказа се, че охраната на кемпа е сигнализирала дето аз боравя с видеокамера. А по пътя към кемпа се намираше едно от „леговищата“ на местния диктатор... Гвардейците решили, че аз заснемам подходите към бункера на вожда... Каква висока бдителност!... Помолих майора да му покажа заснетия материал, на което той се отзова положително. Изнесох камерата, включих на преглед на заснетия материал и майорът видя всички местни забележителности. Прекъсна ме, извини се и си тръгнаха. Разбира се, грешката си беше моя дето не съобразих по какъв път се движим, пък и можех да прегледам материала при пристигането ни в кемпа. Така или иначе, стоенето под дулото на калашника „ми държа влага“ дълго време...

Следва с думи на дълбока благодарност да спомена за голямата отзивчивост на лекарите и медицинския персонал от съветската поликлиника. Винаги с голяма отговорност се отзоваваха на нашите болежки. Така, един ден тъкмо съм пристигнал в посолството сутринта и секретарката ме извика на телефона – малкият ни син се обаждаше от телефона на съседите /ние чуждите дипломати нямахме телефони у дома/, че батко му паднал и си „разцепил главата“! Съпругата ми вече беше на работното си място в „Техно-комплект“. Можете да си представите с каква скорост съм се прибрал до дома. Наистина, от челото на Владимир тече кръв. Каза, че като отивал до банята, сънен и с висока температура /и двамата се бяха заразили с варицела/ залитнал, ударил се в ръба на рамката на вратата и си разцепил кожата на челото. По най-бързия начин го откарах до съветската клиника /тя се намираше на 20-тина километра от нашата къща/, където хирургът заши раната му без упойка. И до днес си личи този белег. Същият този хирург заши и голямата рана на главата на Венци след тежката катастрофа.

С болка следва да разкажа за няколко случая, когато при заместването на консула ми се наложи да посещавам различни обекти с цел опознаване и полагане в ковчези на наши починали при различни обстоятелства работници. Първият случай отначало доста ме

шокира. При пристигането ми на обекта ми казаха, че работникът, който се беше самоубил, се казва Александър Томов! Веднага попитах дали е борец. Отговорът беше: „Да, тежка категория. Но не е известният олимпийски и световен шампион!“. Оказа се, че този човек е получил анонимно писмо с „информация“ дето съпругата му в България си има любовник. Нервите му не издържали и … При друг случай двамата починали работници си бяха виновни. Взели да свалят /крадат!/ капачки от газови бутилки и последните гръмнали. Работниците получили силни изгаряния. За техен лош „късмет“ лекарят на лагера се оказал гинеколог! Започнал да ги лекува с разни мазила, уж започнало подобрение и изведнъж настъпил срив и смърт. Откъде да знае този гинеколог, че така не се лекува при изгаряния?!...

По отношение на „кадровата“ политика на заминаващите в чужбина специалисти може много да се говори. Много и то в отрицателен аспект. Ще приведа само няколко, макар и комични, случая. На един обект пристига работник за да работи като водач на фадрома. Както си му е редът, първата сутрин го завеждат до поверената му фадрома „да се запознаят“. Като застанал пред машината и разбрал, че това е неговата машина, човечецът загубил и ума, и дума – просто побягнал към офиса! Добре, че се оказал добър майстор-готвач, та го оставили да готви на работниците! При друг случай, пристигналият да работи като строителен техник се оказал майстор-коафьор, т.е. бръснар! Е, и него решили да го оставят да подстригва работниците от няколко обекта на фирмата…

Не мога да не разкажа за онази доста негативна част от нашето житие-битие в Ирак. Благодарение на посланика. Поради войната в Ирак не се произвеждаха никакви хранителни продукти – всичко се внасяше, най-вече от Турция. Пари имаше – Саудитска Арабия и другите заливни страни плащаха по 2 млрд. щ. д. на месец, за да ги пази Ирак от персийците. Един милиард беше предназначен за войната, един милиард за развитието на страната. И наистина, макар и по време на война, в Ирак продължаваха да се строят мащабни инфраструктурни проекти – заводи, пътища, магистрали… Така, в Ирак главно от България се внасяха пилета, яйца, кашкавал, сирене, но за нас българите това не важеше – нареждаме се на опашка, идва нашият ред, но продавачът ни отстранява да чакаме докато има още местни хора след нас. На чакащ се дава по едно пиле или една кора яйца. Аз чакам с децата, но ми се дава само една бройка! Просто не ни брояха за хора! На фона на тази обстановка всички посолства се бяха организирали един-два пъти месечно техни коли /бусчета, джипове/ да пътуват до Кувейт за продукти. Ние предлагахме на

посланика да плащаме част от пътните и да ни се купуват продукти от съветското посолство. Отказа. И така само ние българите бяхме оставени на самотек. Трябваше да се организираме. Правехме възможното поне веднъж в месеца някой да пътува до Кувейт. Обикновено това правехме с колата на зам.-търговския представител Николай Николов /Светла му памет!/ - едно много здраво „Волво“-комби. Веднъж дойде и моят ред да пътувам до Кувейт за продукти. Както се полага, поисках разрешение и Центърът не възрази да пътувам със семейството си. На връщане в колата едва се намери място за децата – те „седяха“ на две педи от седалката зад мен, като в краката им имаше две огромни колкото ломски любеници зелки. В краката на съпругата ми се беше разположил един чувал с някакви продукти. Както се казва, купето беше легнало на тампоните на шасито! А пътят от Кувейт до Багдад беше дълъг 850 километра!...

В началото на своето повествование споменах за онази легендарна реплика на Гагарин, че най-голямото щастие за него си остава това, че през живота си е срещал само добри хора. Казах и това, че с мен не беше така. Затова следва да се поясня. Вероятно главната причина съм си бил аз. Не мога да премълчавам неправдата, да казвам на черното, че е бяло и обратното, да се „слагам“ на началници. Или, както казват руснаците да съм „поддакивающий“ / на турски „еветчия“ – evet на турски означава да, а днес е популярен на английски изразът „Yes, sir!“/. Е, какво да правя – не мога! Мисля, че сте наясно – такива хора не са любимци на началниците. С първият ми резидент в Багдад, благодарение на неговия положителен улегнал характер, бяхме установили принципни колегиални отношения. Още в началото той ми каза следното: „Работи, планирай си нещата, ти си достатъчно добре подготвен. Искам само да ме запознаваш с работата си“. И една година работих така, че си постлах нелошо за бъдещата ми работа както по отношение изпълнението на организационните, така и на информационните задачи. Но следващият резидент /това го разбрах с течение на времето/ беше от хората, които така поставят нещата, че ако се случи нещо лошо в работата на резидентурата въобще или на отделен оперативен работник, то той да „остане на сухо“ пред ръководството на РУ. От негова гледна точка – мъдро! Не пропускаше случай при обсъждането на различни аспекти от работата да вметне: „Тук грешиш не за първи път!“, „Много си самоуверен!“… А любимата му реплика, когато ставаше въпрос за решаването на организационна задача от моя страна, беше: „Аз съм официален шпионин. Така че ти работи! Сега ще се разбере дали ще станеш горд орел или ще си останеш пърхаво орле!“. Нито веднъж не ме защити от нападките на посла-

ника. Когато по своя вина катастрофира тежко и със съпругата си лежаха две седмици в болница, отидох с колега да ги посетя. Пожелавайки му скорошно оздравяване, му прошепнах, че Центърът му желае същото. Направо озверя, изсъска: „На тебе кой ти разреши на своя глава да уведомяваш Центъра!?!“. Представяте ли си да не го бях направил?! Явно искаше в Центъра да не разберат за катастрофата, защото това го излагаше /може би според неговите разбирания?!/. Върхът на неговото „ласкаво“ отношение беше при един случай, когато докладвах за провалена не по моя вина среща с агентурна категория, като се опита да ме обвини в лъжа. При докладването в Центъра смекчи тона, но все пак написа, че съм се опитал да го заблудя, като не съм докладвал нещата по реда, който той е искал. Като че ли той може да прецени каква по важност следва да е последователността на изложението, след като това се е случило с мен!!! За да разберете какви са били резултатите от моята и от неговата работа ще кажа, че много години по-късно, когато четях личното си дело в т.н. Комисия по досиетата, документите ми напомниха, че в Багдад в продължение на три години съм работил със 7-8 агентурни категории от общо 11 за цялата резидентура. Неговият дял е бил две категории, при това сътрудници-български граждани. И отново си спомних нерядко казваните от страна на съпругата ми приказки: „Успокой топката. Погледни другите колко работят! Нали знаеш, че магарето носи колкото го натоварят!“. Колко е била права! Защото когато в края на третата година мой агент /с големи връзки навсякъде!/ ме предупреди, че ми се готви провокация от страна на местните КРО, резидентът направи всичко възможно последствията за това да паднат само върху мен. Обвини ме в какви ли не грехове – неспазване на оперативната дисциплина, подценяване на мерките за противодействие на КРО, слаба оперативна бдителност… За мой късмет, въпреки неговата крайно негативна оценка на събитията, в Центъра ръководството на РУ-ГЩ е реагирало по много по-разумен и достоен за българския офицер начин. Аз вече „стягах куфарите“, когато Центърът уведоми за своето решение: „Борачев да продължи да се занимава и да отговаря в РП за информационната работа, като прекрати изпълнението на всякакви организационни задачи“. Това е станало благодарение на намесата на заместник-началника на РУ по оперативната работа генерал-майор Любен Добрев. Той попитал направленеца /куратора/ на РП-Багдад как се оценява моята информационна работа. Докладвали му като „добра“ /на наш си оперативен език това значеше „отлично“/. Тогава последвало споменатото по-горе указание до резидентурата.

Така и не ми стана ясно дали Центърът беше поставил една организационна задача или това си беше самоинициатива на резидента. Той ми нареди да работя за установяване на близки отношения /с цел евентуална вербовка!/ с отговорен служител в посолството на една от най-големите и важни страни - членки на НАТО – Турция. Представяте ли си как ще вербовам такъв човек!?! Та нали добре познавах работата на турските КРО! Добре. Установих нелоши служебни отношения с такъв дипломат. Само че той държеше да провеждаме срещите си само в нашето и в тяхното посолство – не можеше и дума да става за създаване на предпоставки за „разхлабване“ на обстановката, за създаването на по-близки човешки отношения. Един случай накара резидента да се откаже от това си начинание. Имах договорена среща с турския дипломат в тяхното посолство. Пристигам в уречения час. Дежурният ми казва, че човекът е на среща извън посолството, но помолил да го изчакам. Сядам в приемната. „Изведнъж“ по стълбите се появява тяхното военно аташе, с когото се познавахме добре от срещите ни на приеми и коктейли, и с широка усмивка ми предлага да се кача при него в кабинета му „да пийнем чай или кафе“ /тук ще вметна, че по време на коктейли този военен аташе нерядко водеше със себе си дъщеря си, а не съпругата си, като неведнъж негови колеги ме снимаха в разговор с нея!/. Приех, като си мислех, че ме кани в официалния си кабинет. За моя изненада той ме въведе в специалния си изолиран срещу подслушване кабинет! И той, и неговият помощник внимателно следяха моята реакция. Мисля, че ги разочаровах, като изразих неодобрението си, че в кабинета е доста хладно за сезона. С това исках да демонстрирам своето пълно „неразбиране“ къде се намирам!... След този случай резидентът направи извод, че срещу мен е извършена провокация и случаят с „вербовката“ на турския дипломат приключи.

Следва да спомена и за един епизод, който говори много. Още първата година създадох близки доверителни отношения с представителя на една от палестинските организации в Багдад. На принципа на това да си правим взаимни услуги /така е, ако искаш да добиваш интересна и своевременна информация!/ аз съдействах 2-3 младежи от тази организация да заминат за България да следват. Тогава партийни, държавни и обществени организации отпускаха стипендии – ЦК на БКП, БЗНС, ОФ, ДКМС… На една от поредните ни срещи този палестинец ме покани с Росица на гости. При това гостуване в знак на благодарност ни направиха доста скъпи подаръци – на мене златен часовник, на съпругата ми тежка златна брошка. Това е обичайна практика в Близкия Изток. Разбира се,

още на следващия ден докладвах на резидента, като споменах, че тези подаръци следва да изпратим в Центъра заедно с отчета за проведената среща. Явно незапознат с историята на моите отношения с този палестинец /което е странно – та нали преди да отпътува от България той е следвало да се запознае с всички дела на РП?!/ резидентът учуден ме попита: „И за какви твои заслуги са тези подаръци?!“. Трябваше да му обяснявам…

Благодарение на „принципното“ отношение на резидента към мене не успях да изпълня една важна информационна задача, оценката за което най-вероятно щеше да бъде „отличен“! Тази задача беше поставена на всички колеги от посолствата на т.н. братски страни и имаше чисто военен характер. За всички това беше от първостепенна важност. На поредната среща с мой агент той ми докладва, ама съвсем небрежно! /от къде да знае, че това е толкова важно?!/, за изпълнение на така НЕпоставената му задача. Внимателно започнах да го разпитвам за подробностите – как, кога, при какви обстоятелства и т.н. Нямаше съмнение – получената от него информация потвърждаваше изпълнението на тази задача. Окрилен /оказа се напразно!/ докладвам подробно на резидента. След кратък размисъл той ми изтърси следната фраза: „Не може да е вярно, след като съветските другари нямат информация“. След няколко месеца съветските колеги добиха, на практика потвърждаваща информация, но „лаврите“ така и си останаха за тях! Не ми беше за лаврите! Такова отношение направо може да убие желанието на човек за работа…

Малко повече за някои от методите на работа на контраразузнаването в Ирак. Скоро след пристигането си в Багдад съпругата ми настоя да продължи изучаването на английски език – подготовката й от студентските години беше слаба. С разрешение на Центъра я записахме в курсовете на английския културен център. Това налагаше да я откарвам и вземам с колата. Нерядко при вземането й закъснявах. И така, един път пристигам „на нокти“ с около половин час закъснение и заварвам следната картина – един млад, строен и атлетичен мъж стои до жена ми пред Центъра и говорят. Когато ме видя, той набързо се сбогува с нея и напусна. Разбира се, поисках да узная какъв беше този човек. Каза ми, че при тези мои закъснявания да я взема, вече два-три пъти този мъж, който се представял за изучаващ езика в нейния курс, изниквал до нея и й предлагал да я закара до дома й. След като се извиних за закъснението /тя много добре разбираше, че не е по моя вина/, и след като слезнахме от колата й обясних, че това е груба подстава на КРО, целяща извършването на провокация срещу нея, респективно срещу мен. Росица

добре се ориентираше в тези неща и не следваше да й приказвам излишни приказки…

В края на третата година от престоя ни в Ирак стана ясно, че децата и съпругата ми следва да се завърнат в България – големият ни син Владимир следваше да се подготви и да кандидатства в английската гимназия направо за 8 клас. Поисках и Центърът ми разреши преди тяхното заминаване да направим една екскурзия до Йордания, Сирия и Ливан, разбира се за сметка на годишната ми отпуска. Това пътуване съвпадна с моя рожден ден, който прекарахме в Аман. Когато пристигнахме пред новопостроеното наше посолство в Аман, пред сградата беше паркирал един голям ТИР-камион с българска регистрация. Оказа се, че бяха пристигнали мебелите за резиденцията и офисната част. Вътре заварихме един човек, облечен в синя работна престилка, който нещо „майстореше“ и тихичко на нос попържаше някого! Оказа се директорът на мебелен завод в България, започнал трудовия си стаж от обикновен мебелист, изучил се и станал директор. Разбрахме защо попържва – неговите подчинени, при опаковането на мебелите и съединителните части, бяха „позабравили“ някои необходими детайли! Явно така са искали да се „отблагодарят“ на директора дето не е изпратил някой от тях до Аман! Прекарахме две незабравими седмици в Йордания и в Сирия. До Ливан успях да се добера само аз със свой колега от Дамаск по работа, тъй като там все още си беше опасно. В Йордания посетихме Мъртво море, старинния скален град Петра, видяхме тогава чистите води на Червено море, добре запазилия се римски град Джераш. В Сирия имахме малко приключение – поради отсъствието на пресни зеленчуци в Багдад, ние се нахвърлихме на наличните такива в Дамаск, което не ни позволи 2-3 дни да напуснем временното си жилище!... Но все пак успяхме да разгледаме града, огромния и прочут Дамаски пазар, да се насладим на панорамната гледка на града от близкия висок хълм… На връщане към Багдад, за да си почина от шофирането, давах на Росица да шофира. Тя, която нямаше богат опит, поради отсъствието на странични обекти /пустинята е равна като тепсия!/ без да усеща се увличаше да кара със 140 км/час! Трябваше да я възпирам…

И така, в края на третата година още през юни Росица и децата си заминаха на практика окончателно. Към двете ни болни от шарка деца, добре завити с дрехи за да не се виждат пъпките по лицето, беше се прибавило и бебето на секретаря на военния аташе, което като „стъклен багаж“ кротуваше в ръцете на Росица. По-късно, в края на годината Росица пристигна при мен за новогодишните празници, което съвпадна и с моето поредно пътуване до Кувейт за

снабдяване с храна на колонията, та така направихме и прощална разходка в Кувейт…

Последната година от пребиваването ми в Ирак беше за мен хем по-лека от гледна точка на работата, хем по-трудна, защото бях останал сам, което не е никак за завиждане в онази обстановка. През тази година се случи лошото с нашия котарак – чинчила Яки. Той беше моят верен приятел – нощем, когато и да се прибирах, той ме чакаше на една от колоните на входната порта. А се прибирах и в 2, и в 3 часа, поради късното излитане на нашия самолет. Яки имаше навика да изчезва от двора за по 2-3 дни, но веднъж се прибра съвсем „сдал багажа“ – слаб, мърщав, не иска да яде. Явно беше натровен. Опитах се да го лекувам с пеницилин на прах, напразно…

В края на четвъртата година от пребиваването ми в Ирак следваше да се завърна в България, което предстоеше и на секретаря на военния аташе. Поискахме разрешение и Центърът не възрази да го направим с коли – Ангел имаше „Жигула“, а аз отличен автомобил – „Москвич-412“ с оригинален двигател на BMW! През втората година от престоя ни в Ирак Центърът разреши и аз закупих този „Москвич“ от съветското посолство за някакви си 70 щ. д. Колата беше в отлично състояние – след основен ремонт, пребоядисана, с нови гуми. Целта на покупката беше Росица да отвежда децата на училище и да ги прибира след това. Но нещата така се завъртяха, че с 2-3 колеги от посолството и търговското последователно го правехме ние мъжете. Та колата основно се ползваше от Владимир, а като се прибрахме в България, и от Петър, да се учат на нея да шофират. Те бяха благодарни за тази възможност.

И така, Ангел с полупразната си „Жигула“ /не зная защо с няколко кашона върху багажника на покрива, което дестабилизираше колата при силния страничен вятър!/ и за спътник икономическия съветник Генчо /помните за доматения цвят на колата дето е любим за снайперисти!/ и аз с моя „до козирката“ натоварен „Москвич“, което го правеше доста стабилен на завоите, направихме едно запомнящо се пътешествие: Багдад – Аман – Дамаск – с ферибот през Лимасол /Кипър/ до Волос на п-ов Магнисия /Гърция/ - Солун – Кавала – София. В Аман и в Дамаск починахме по един ден и се видяхме с колеги. В Лимасол престояхме 4-5 часа, наехме такси и разгледахме един много добре запазен римски амфитеатър някъде западно от града. Във Волос пристигнахме сутринта и поехме към Солун, после решихме да се изкъпем, тъй като старият път за Кавала се виеше покрай морето. На границата ми се случи приключение – тъкмо потеглихме след различните проверки и на метри от КПП-то всички светлини на „Москвича“ изгаснаха! А беше 10,00 ч. ве-

черта. Явно бяха изгоряли някои бушончета, ама къде ти в тъмното да ги оправяме! Помолих Ангел да не спира рязко, да кара с умерена скорост и така, залепен зад него на 5 метра, към 3 часа сутринта пристигнахме в София. Бързахме, защото на Ангел му се беше родило второ дете. Честно казано днес не бих се опитал да направя такова пътешествие!...

Глава 12.

Размисли на един „наивник на средна възраст“…

Може би е дошло времето да дам обяснението – моето виждане - за недоброто отношение не само на представители на ВКР към мене, но и на немалко мои непосредствени началници. Причините, според мен, се коренят в двама души. Моят баща с неговото изключително принципно отношение към работата и към хората. В това отношение той беше известен сред своите началници и подчинени. В тази връзка си беше създал и немалко врагове в истинския смисъл на думата. Врагове в партийното и държавното ръководство на България. Ще изредя няколко имена, като предварително се извинявам, че споменавам покойници. Но те всичките приживе бяха буквално заклеймени от баща ми в неговата последна книга „Една изповед…“ /а някои и в първата му книга „Бойци“/. Книга, която не можа да види бял свят докато беше жив, защото съдържанието й беше станало достояние на тези хора благодарение на редактора и/или на машинописката. Не мога да твърдя. Та, това са Ангел Цанев, Кирил Халачев и Георги Богданов-Левака от Варна, които на 10 септември 1944 година извършват антипартиен преврат във Варна – незаконно сменят ръководството на областта с обяснението, че не можело да работи във вече легалните условия. Баща ми ги заклеймява и веднага заминава за София, където Антон Югов по телефона възстановява законно избраното от ЦК ръководство.

Това е Добри Джуров, от когото в началото на 1949 година баща ми приема 3 пехотна дивизия. Джуров „предава“ командването на дивизията за 24 часа и високомерно си заминава с думите „Чакат ме“. При обхода на частите и подразделенията на дивизията баща ми установява, че голяма част от оръжието – лично и дивизионно – е с ръжда. Но това не пречи на входовете в щаба на дивизията и в дивизионния военен клуб да се мъдрят портрети на „героя-партизански командир“ Джуров с лента на ОФ на шапката! В спомените си баща ми пише, че първата му заповед по дивизията е била да бъдат свалени тези портрети и в бъдеще да не се закачат никъде портрети на командири на дивизията. В края на 50-те години на XX век баща ми, бидейки завеждащ отдел „Административни органи“

на ЦК заедно със секретаря на ЦК Боян Българанов докладват на Тодор Живков, че в БНА съществува недоволство от неефективната работа на Добри Джуров, като предлагат да му се обърне внимание. Отговорът на Тодор Живков е категоричен и недвусмислен: „Вие Джуров не закачайте!“.

Това е Тодор Живков, който подкрепя всякакви прояви на „недоволство“ към работата на баща ми от страна на свои съмишленици. В края на 50-те години на XX век при един доклад от страна на баща ми в присъствието на Боян Българанов Тодор Живков изразява своя гняв с думите „попски му работи“. Имал е предвид, че баща ми е завършил пълния курс на софийската духовна семинария. Така той влиза в историята на страната като единствения български генерал завършил това учебно заведение, даващо много високо общо образование – латински, френски, руски език, логика, реторика… Та само с това си образование баща ми беше с поне едно стъпало по-високо в образователно отношение и от Тодор Живков, и от Ангел Цанев, и от много други „партийни и държавни ръководители“. Без да споменавам гражданското му образование в учителския институт в Шумен, военните му образования в Москва – Висшите академични курсове „Выстрел“ и Военната академия на Генералния щаб на Съветската армия. При друг случай на съвещание на висшата партийна номенклатура Тодор Живков обвинява баща ми, че на едно честване в Коджа балкан в изказването си не бил зачел ролята на Партията /разбирай на Тодор Живков!/ за партизанското движение във Варненско. Та за каква роля на никому неизвестния преди 9 септември 1944 година Тодор Живков може да се говори?!? И то във Варненско.

Това е бившият началник на ГЩ на БНА Иван Бъчваров. Човек без всякакво образование, но съселянин на член на Политбюро… Този човек в буквалния смисъл на думата яде нервите на баща ми в продължение на една година, когато баща ми е назначен за негов заместник. При всяко влизане на баща ми в кабинета на Бъчваров, последният го посрещал с думите: „Борачев, не ми гледай креслото – няма да седнеш в него!“. За да спаси баща ми от това негово меркантилно отношение, главният съветски съветник предлага на министър Петър Панчевски да назначи баща ми на овакантената длъжност командващ 2-ра армия в Пловдив. И така, в продължение на две години генерал-майор Демир Борачев – единствен генерал във 2-ра армия – командва около 50-хилядният състав на армията. Читателят може да сравни това с днешното състояние на БА!

Това са някои от ръководителите на Държавна сигурност, които през 1967 година предлагат на новоназначения началник на РУ-ГЩ

генерал Зикулов да му дадат за първи заместник-началник на РУ ръководен служител на 1-во главно управление на Държавна сигурност. И това с благовидното обяснение за „подобряване кадровия потенциал на военното разузнаване“. Всички тези ръководители на ДС бяха хора без образование, още по-малко пък военно такова! Но това не попречи на Тодор Живков напълно незаконно да им раздава висши воински звания, включително до „генерал-полковник“. Но пък те му бяха лично верни! Някой да вижда прилика с днешната действителност?!

Следва да разкажа и за „отношенията“ на баща ми с ВКР. Още през 1946 година, когато поема командването на 8-ми Приморски полк във Варна, баща ми се сблъсква с отчайващото физическо състояние на личния състав и на главната теглителна сила – конете. Първата му заповед е да уволни дисциплинарно артелчика на полка майор Иванов задето той ежедневно изнасял чанта с месо от дажбата на войниците. Следващата заповед била да се удвоят дажбите както на личния състав, така и на конете. Веднага ВКР съвместно с тиловаците започват разследване и обвиняват баща ми в нарушаване на редица заповеди и разпореждания. Тези обвинения се точат до 1955 година. Тогава, във връзка с негови действия за строителството на армейския полеви лагер край Болярово, за което са били изразходвани извънредни средства, ВКР и тиловаците отново повдигат въпроса пред министъра на отбраната Петър Панчевски за строго наказание на генерал Борачев. Предавам състоялия се разговор, описан в книгата на баща ми: „Генерал Борачев, докладваха ми, че грубо нарушаваш войнския порядък! Строиш! Не се съобразяваш с никакви войскови норми! Как стои работата?!“. Докладвам му: „Другарю министър, Вие сте ми поверили цяла армия. Аз нося отговорност и за хората, и за материалната част! Мога ли да оставя всичко на открито през зимата?! Какъв командващ ще бъда, ако не се погрижа за личния състав и оръжието и материалната част в съединенията и частите?! Аз през ден, през два съм в Устово. Не мога иначе!“. „Е, добре, добре! Завърши строителството! Да сложим точка!“ – примирително отговори Панчевски.

Не мога да не спомена случай, при който на карта е бил поставен животът на близкия съратник на баща ми Ламбо Теолов – бивш командир на Х ВОЗ /въстаническа оперативна зона/ - Варна, впоследствие първи секретар на окръжния комитет на БКП – Варна. По време на ученето си в Москва през 1952 година при отпуската му в България баща ми е извикан при ръководни сътрудници на ВКР и представители на НКВД /Народен комисариат на вътрешните работи/ на СССР, които му поставят въпроса да напише негати-

вен отзив за Ламбо Теолов. Причината – как така Теолов през 40-те години по времето на монархо-фашистката диктатура при една облава /блокада/ във Варна успял да се измъкне невредим. Баща ми отказва с думите: „Другарят Ламбо Теолов е честен и предан на делото комунист!“. Последвал отговорът на един от НКВД-истите: „Ние знаем, че другарят Теолов е честен комунист. Но Вие трябва да напишете!“. Така чичо Ламбо бива спасен от лапите на „раздаващите правосъдие“… Само дето от първи секретар във Варна беше изпратен за … директор на язовир!...

Някой ще попита защо и моят баща не е бил репресиран? Нямало е как при наличието на два рапорта, открити в архивите на Дирекция на полицията, в които се казва, че на един ятак - агент на полицията - е наредено да предаде на баща ми отровен хляб, а на друг – да го убие с ловната си пушка. В това отношение баща ми е имал късмет! Но и това не е попречило на ВКР-ДС да го преследва…

И така. Вторият човек – причина за „ласкавото“ отношение към мене от страна на ВКР съм си самият аз. Но, по реда на събитията. През първата година от моята служба като млад офицер в 26 рап /разузнавателен авиационен полк/ отказах на предложение на началника на ВКР на 10 САК /смесен авиационен корпус/ да премина на работа във ВКР. Това съм го описал по-горе. През 1983 година моята овдовяла през 1972 година сестра се омъжила за френски гражданин. Аз по това време бях в командировка в Ирак. Когато получих писмо от родителите си с информация за това събитие със съпругата ми започнахме „да си стягаме куфарите“. Такава беше действителността – сестра ми женена за гражданин на „вражеска“ натовска държава. Нищо, че беше член на компартията и секретар на дружеството за френско-българска дружба. Голямо беше моето учудване, когато в отговор на моя рапорт Центърът отговори с резолюция „към дело“. Само след няколко години, вече в България, усетих повишеното внимание на двамата служители на ВКР в управлението. Ни в клин, ни в ръкав единият ми предложи „да другаруваме семейно!?“. Скоро нещата се изясниха. Вика ме началникът на отдела и ми казва: „Борачев, трябва да те накажем!“. Отговарям: „Слушам, другарю полковник!“. И комично, и не дотам, нали? „Ти защо не си докладвал, че сестра ти ще се омъжва за чужд гражданин?!“… Отговарям, че това е станало преди 2-3 години, за което в личното ми дело има мой рапорт. Началникът светкавично „обърна палачинката“ - „Ти запознат ли си с разпореждането да докладваш за всеки контакт с чужд гражданин?!“. „Тъй вярно!“ – отговарям. „А защо в личното ти дело няма нито един рапорт за

такива контакти със зет ти?!“. Отговарям, че това се случва рядко и той на мене ми се пада роднина по сребърна линия. И така бях наказан със „строго мъмрене“ – наказанието преди „несесер“ – непълно служебно съответствие. Още тогава трябваше да си закача една голяма обица на ухото и да внимавам, ама … След време на партийно събрание влезнах в пререкание с един по-голям началник. Причината беше, че исках да защитя мой колега и приятел от незаслужено наказание, което повличаше след себе си сериозни служебни последствия за него. Не мина много време и партийният секретар ме извика и ми каза: “Чавдаре, трябва да приемеш за шест месеца да не играеш авангардна роля!“. Отново трагикомично положение! За повечето хора понятието „да играеш авангардна роля“ не говори нищо. Ще поясня. През 1986 година тогавашният началник на ГлПУНА /Главно политическо управление на народната армия/ за да се докара пред Тодор Живков измисли, че армейският комунист трябва да играе авангардна роля като такъв. Да, ама щом трябва да играе, значи има и такива, които не го правят. На практика това си беше начин да се „поставят на място“ преди всичко офицерите с мислене, различно от това на началниците си. Тъй като това понятие не е прието на конгрес на БКП, то не можеше да се разглежда като наказание. Да, ама не! То си беше равносилно на предвиденото в уставите наказание „непълно служебно съответствие“ – последното преди дисциплинарно уволнение /замразява ти се повишаване в звание, повишаване в длъжност и заминаване в задгранична командировка!/. И така, предлагаше ми се да приема такова НЕнаказание!?! Разбира се, че се противопоставих. За мой късмет ме подкрепиха колегите от партийната група. Наказаха ме със „строго мъмрене“. Явно беше, че „песента ми е изпята“! Запознат с това положение на нещата, подкрепа получих от началника на „Кадри“ - той и заместник-началник на РУ генерал-майор Чавдар Калайджиев. Премести ме в друг сектор на РУ – далече от нечистите ръце на моя предишен началник… Няма да споделям нищо за двете години след това. Това бяха за мен като професионален разузнавач загубени години.

Глава 13.
Време разделно – Превратът на 10 ноември…

И ето, че дойде време разделно – Десети ноември 1989 година. За да спасят себе си, своите деца и внуци, за да продължат да ни управляват не с властта на Партията, а с властта на Парите, ръководни партийни функционери – най-близките до Тодор Живков извършиха безкръвен партиен преврат. Всички чакахме и искахме промяна, но не такава, каквато ни бяха замислили тези партийни функционери – Андрей Луканов, Добри Джуров, Петър Младенов, Димитър Станишев…

Веднага след преврата в медиите започнаха да излизат многобройни материали за злоупотребите на бившите властимащи /като че ли новите такива нямаха нищо общо с това!!!/. Разбира се, основната идея беше, че за всичко са виновни Тодор Живков и Държавна сигурност. И така, в един от тези материали се мъдреше и моето име – на два пъти съм се бил облагодетелствал да закупя лек автомобил без ред! Тъй като знаех, че това не е вярно, бях спокоен. Но някои „приятели“ започнаха да ме отбягват… Получих призовка да се явя „на разговор“ при следователя Иванов в Съдебната палата. Получи се доста комична ситуация. Представете си как този наперен „демократ“ се опитваше „да ме завре в миша дупка“! А пък аз, знаейки своята правота, ама хич не му са давах! „Разговорът“ ни се документираше от една немлада жена, която познавах – беше работила в МВР по времето на баща ми. Жената буквално се гърчеше от неудобство защото добре познаваше и баща ми, и нашето семейство. И така, въпросите на Иванов: „Колко коли сте закупили от „Мото-техника“ без ред?“ – отговор „Николко!“. „Значи е хубаво да карате само нови коли?!“. Отговор – „Разбира се!“. „Аз имам доказателства, че сте закупили на два пъти коли без ред!“. Отговор – „Не е вярно!“. Показва ми две писма на баща ми от 1987-1988 години, на които има резолюция „Да“. Казвам му, че виждам тези писма за първи път и попитах дали е сигурен, че те са стигнали до баща ми или до мен. Мълчи, но възразява: „Щом има резолюция, значи са стигнали!“. Обръщам му вниманието, че в молбите на баща ми не е посочен адрес за кореспонденция! Мълчи. Повече не ме потърсиха. По-късно в разговор с баща ми нещата се изясниха. Без мое знание, но виждайки колко често колата ми е на ремонт, той решил да ми направи услуга. Да, и той се е учудвал дето не е получавал отговор на своите писма до министър … Явно никой не се е опитал да потърси по телефона адреса на местоживеене на родителите ми. Независимо от тези, на практика бездоказателствени обвинения, контрата си остана в мен – постепенно охладняха немалко „прия-

тели“. Ама „Всяко зло – за добро!“ казва народът… Разбрах кои НЕ са ми приятели…

Баща ми посрещна преврата болезнено тежко. И как не! Неговата партия се очертаваше да поеме по един неизвестен път. Партията, на която той служи предано и беззаветно 59 години! Ръководители на неговата партия се оказаха ренегати и предатели. За да се отвлече от тежката за него действителност, баща ми продължи да пише и завърши своята трета книга с работно заглавие „Преживяно след 9 септември 1944 година“. В продължение на две години никое издателство не пожела да издаде тази книга. Така и остана неиздаденият ръкопис. Баща ми почина на 18 януари 1995 година около месец преди да навърши 85 години. И досега се чудя как след преживени толкова тежки инквизиции в казармата на шуменския гарнизон, където попада по т.н. шуменска военна конспирация през март 1933 година, след смъртна присъда и 8 години в затвора, след три години в нелегалност и като партизанин във варненския край, баща ми доживя тази почтена благородна възраст?!? Та по време на инквизициите, когато са стягали с железен обръч главата му, биели са го по кръста и петите за да няма следи в съда, при хвърлянето му в килията едно младо момче със съчувствие попитало: „Какво прави тук този старец?“. А баща ми е бил само на 23 години!... Едва през 2015 година успях със съдействието на синовете ни да издам тази книга със заглавие „Една изповед“ и да я разпространя в почти всички области на България и във всички възможни библиотеки.

Настъпи „зимата на Лукановото управление“. После СДС започна разгрома на всичко, което беше създавано с десетилетия. „Последният мохикан“ Жан Виденов си остана в света на своите илюзии… И дойде времето за реванш при Иван Костов.

Междувременно през 1993 година напуснах армията. Новите власти нямаха нужда от хора, като мен. Малко преди това, при желанието ми да остана в армията, защото зам.-министърът на отбраната по военно-икономическите въпроси генерал Симеон Петковски така предпочиташе да ме вземе на работа и дори ми даде писмо-препоръка до министъра на отбраната, тогавашният зам.-началник на ГЩ Аню Ангелов ми каза запомнящата се реплика: „Та с Вашето CV всеки началник ще мисли, че му гледате на стола!“ и отказа. За 20 години в цивилния живот смених десетина местоработи – помощник-съветник на заместник-министъра на отбраната /1993-1995/, началник на сигурността на МВнР /1995-1997/, директор банкова сигурност, оперативен директор на голяма търговска фирма, административен директор в други фирми. Между тези места имах и периоди на безработица. Така със съпругата ми в рам-

ките на два месеца бяхме уволнени от „най-демократичното“ правителство на Костов през април-юни 1997 година – мен на 1 април, съпругата ми на 2 юни. Все запомнящи се дати! Но се справяхме – напук на враговете!…

Глава 14.
„Кариери“ в цивилния живот

Най-запомнящи се и плодотворни за мен като професионалист бяха годините, когато отговарях за сигурността на МВнР и на всички дипломатически представителства на България в чужбина /1995-1997/, когато работих като директор банкова сигурност на една от големите тогава банки – „Хеброс“ със 157 офиси и изнесени работни места в страната /2000-2001/, когато като оперативен директор отговарях за всички дейности, освен чисто търговските и финансовите, в една голяма чуждестранна търговска фирма с десетки магазини и складове за разпространение на стоките – „Стамбули“ /2001-2003/. Разбира се, с голямо удовлетворение и напрежение работих и през последните си три години като държавен служител – консул и временно управляващ посолството на България в Нигерия /2008-2011/. На 1 юли 2011 година окончателно се пенсионирах.

Работата ми в МВнР през 1995-1997 г. беше свързана с голямо напрежение и чести пътувания в чужбина. За по-малко от шест години след преврата на 10 ноември министерството и дипломатическите представителства в чужбина бяха станали „разграден двор“. Новоизлюпени началници и ръководители на мисии рушаха създаваната с десетилетия система за сигурност на информацията, помещенията и служителите. Новоназначените от „първия демократично избран президент на България“ ръководители не съблюдаваха и в минимална степен утвърдилите се и все още действащи нормативни документи в това отношение. Дебело следва да подчертая, че много от тях не бяха кариерни дипломати, а просто знаеха езици! Вече имаше и такива, които от дипломатически ранг „аташе“ или „III секретар“ бързо изкачваха служебната йерархия „не за дни, а за часове“. Не мога да не разкажа от първо лице за многобройни случаи. Тук следва да подчертая, че единствените, които съблюдаваха и строго спазваха изискванията на тези нормативни документи бяха радистите-шифровачи и все още останалите на някои места колеги от Първо главно управление на МВР и от РУ-ГЩ. На тях и разчитах. Поради това, при пристигането си в някое дипломатическо представителство аз се стремях най-напред да имам възможност да се срещна и разговарям с радиста и/или шифровача. С тях разговорите ни са били винаги открити и професионални. Те ме

запознаваха с проблемите на мисиите, с междуличностните отношения, които често влияят непосредствено на работата по опазване сигурността на мисията, отправяха своите пожелания. Към тях и бяха отправени моите въпроси относно тяхното битово осигуряване. А то в много случаи беше на ниско ниво. За съжаление, новите ръководители не гледаха с добро око на тази категория служители. Неведнъж ми се налагаше още на място да се свързвам с директора на БОДК Драшков с молба да вземе мерки да се ремонтират техни жилища. Така беше във Виена, в Ню Йорк…

Следва да спомена, че с цел икономии на средства нерядко пътувах като втори дипломатически куриер. Така и се запознах отблизо с трудната и отговорна работа на тези служители. Не минаха и няколко месеца, когато след моя докладна записка до министър Пирински излезе министерска заповед, уреждаща пътуването на дипломатическите куриери по маршрути с повече от 3 часа в полет да става в първа класа. Скоро след това куриерската служба премина на ръководство при мен. За съжаление, при „демократичното“ правителство на Костов тази много рационална разпоредба беше отменена. Началниците, разбира се, продължават да я ползват, без да носят бремето и отговорността на дипломатическите куриери…

При един от поредните обявени търгове за закупуване на техника за МВнР бях назначен със заповед на министъра за председател на комисията за избор на доставчик. Направи ми впечатление, че началникът на IT-отдела има пристрастия към определени 1-2 доставчици. Поисках от архива документацията за по-рано проведени търгове. Веднага изпъкнаха тези доставчици, спечелили търговете. Доложих на министъра. Разликата в цените за доставка и пазарните беше очевадна! Беше ми възложено да предприема необходимите действия, които да подтикнат този началник на отдел да напусне МВнР по собствено желание. Разбра, че или трябва да напусне, или неговите пристрастия ще бъдат дадени на следствието.

…Бях командировка в Берн във връзка с някои неблагополучия. Малко преди да отпътувам от Берн за Цюрих за полет към Лондон, „демократичната“ посланичка кокетно ме „помоли“ да взема дипломатическата поща на посолството, защото годишният отчетен доклад на мисията щял да закъснее! Категорично й отказах – та на мен ми предстоеше сам да пътувам до Лондон и след това до София. Същата тази посланичка впоследствие остана да живее в новата си „родина“… Във връзка с изпращането на годишните отчетни доклади на посолствата ще спомена следното. Още в края на 1995 година десетина ръководители на мисии ме засипаха с грами с въпроси как и по какъв начин да ги изпращат в МВнР. А този въпрос

си беше регламентиран и добре уреден. Та в запитванията си тези ръководители предлагаха да изпратят докладите си: „по пощата“, „по факс“, „чрез пътуващи недипломатически служители“… Няма да забравя, как от едно посолство се бяха похвалили, че докладът е бил подвързан в реномирана местна книговезница!!! Безумие!...

…Едно пълно недоразумение в дипломатическата практика беше посланика на България към ООН Пашовски. В пълно противоречие с нормативните документи този, уж кариерен, дипломат беше наредил да отстранят от кабинета му специалните защитни срещу подслушване устройства защото „му било студено“! Той не се качваше в защитената стая да чете и да пише грами, а карал шифровача да му ги носи в кабинета. Страдаше от манията за преследване. Беше докладвал, че служители на посолството – „ченгета“ му били прерязали спирачните маркучи на служебната кола. Направената по наше искане експертиза в местен сервиз не потвърди това. Поведението му ни даде основание да бъда командирован до Ню Йорк. В разговора с него не бях особено дипломатичен. Казах му, че заради „обезкостяването“ на кабинета му срещу подслушване, което на държавата струва 250-300 хиляди долара, ще му бъде повдигнато обвинение за разхищение „в особено големи размери“. Не зная дали това или нещо друго му повлия, но този човек не се завърна в България след изтичане на мандата му. И той, като немалко други „демократични“ посланици предпочетоха свободата на Запада…

…Във Вашингтон бях във връзка с убийството на сина на наш дипломатически служител, станало на стълбите пред вратата на посолството. Още първия ден ми направи впечатление, че посланик Снежана Ботушарова отсъства. Ръководела дейността от резиденцията! Съпругът й вземал и връщал служебните документи. Била неразположена… В разговор с нея по телефона поисках незабавно да поиска среща с отговорен служител в Държавния департамент. За моя изненада, отначало тя „зачупи китки“ – ама как така, какъв отговорен служител, та тя дотогава /вече 8 месеца!/ е имала среща само с референта за югоизточна Европа. Щях да падна!!! Кратко и делово настоях за поисканата среща и нотата за това да бъде изпратена още същия ден. Сработи. На следващия ден от Държавния департамент се обадиха, че ни очакват. Тръгваме с нея от посолството, а тя не нарежда на шофьора да постави българското знаме на колата. Като че ли е срамно! Аз му наредих. Пристигаме, на входа ни посреща любезна служителка и ни съпровожда до кабинета. Посреща ни човек на средна възраст, любезно ни предлага да седнем, предлага напитки. Напитки отказвам. Представям му се като

бивш служител на военното разузнаване, учил във военна академия в Москва, работил в Турция и в Ирак. От няколко месеца отговарям за сигурността на МВнР и мисиите. Не съм и очаквал да го изненадам с нещо, но не ми убягна неговата коректно доволна усмивка, че го казах. И той се представи – до днешния ден отговаря за сигурността на чуждите дипломатически мисии в САЩ и вече има заповед за назначаването му за помощник на помощник-държавния секретар на САЩ. В общи линии назначават го на аналогична на моята длъжност. Тъй като вече познавах добре „географията“ на посолството и на пространството /сградите/ около него, където точно през улицата срещу входа на посолската сграда се открояваше едно 4-етажно здание с черни стъкла, за което можеше да се предполага, че е офис на ФБР, в разговора ни недвусмислено намекнах, че вероятно извършителите на убийството са известни на американските компетентни служби и скоро ще бъдат заловени, ако това още не е станало. По леката му усмивка разбрах, че съм попаднал в целта. Въпросът беше кога ще ни го кажат. Срещата приключи с взаимни пожелания за успех в нашата бъдеща работа. Извън изискванията на протокола този служител ни изпрати до изхода на сградата на Държавния департамент. Когато се качихме в колата посланик Ботушарова се беше изпотила от напрежение. Вероятно от мисли: „Ама как така този отговорен служител ни изпрати до изхода на сградата?!“. С тъга си помислих тогава колко не на мястото си беше нашата посланичка!... Последваха срещи с представители на Сикрет сървис и с полицейския служител, водещ разследването. Показаха ни един обикновен полицейски участък. Последва официална вечеря за всички нас от страна на посланичката в резиденцията. Е, на петия ден от моето пребиваване във Вашингтон ни уведомиха, че двама от извършителите са заловени и в близките часове ще бъде арестуван и третият участник в това престъпление, който се укривал в съседен щат. Запомнящо от това мое посещение във Вашингтон беше посещението на музея на ФБР в голямата сграда на службата, където се пазеха и експонираха хиляди експонати, свързани с извършени през миналия век гръмки престъпления. Разбира се, ще помня и „визитата“ ни в служебния магазин на ФБР, от където си закупих няколко сувенира, като бял детски лигавник с надпис „FBI agent in training“ = „Агент на ФБР по време на подготовка“ за малката ми внучка Розина, както и бирена халба от матово стъкло с герба и химна на ФБР. Ще пропусна подробностите, че при тази ми командировка в САЩ с мен пътува и един български следовател, представен ми като един от най-добрите следователи по тежки криминални престъпления. На практи-

ка този човек се оказа следовател по детска престъпност, но добре местел фигурите на шахматната дъска с началника си… Пътуваше за първи път в чужбина… За да „приключи“ със своето разследване на убийството, остана след моето отпътуване още една седмица … за сметка на МВнР.

…В сградата на нашето посолство в Лисабон, Португалия от касата откраднат съдържащите се пари. Касиерка на посолството е съпругата на радиста. По телефона не можем да си изясним какво и как е станало. Заминавам за там. Посланикът беше приключил мандата си и преди две седмици си беше заминал – на отговорна работа в Президентството. „Посрещна“ ме консулът – моят предшественик на поста в МВнР. Посрещна е силно казано – просто ме повери на радиста. Не останах изненадан, което се потвърди и с неговото оставане в тази страна след приключване на мандата му. Беше ми казано, че и стаята, и касата са отворени с ключ. В нарушение на всякакви правила и установилата се практика такива ключове да има само в касиера и в запечатана кутия в дежурната стая, се оказа, че вторите ключове от стаята и от касата са се намирали в посланика. В резиденцията беше останала съпругата му, която отказа да се среща с мен и казала, че при нея нямало никакви ключове. Последното се оказа неистина. За това по-късно. Поисках среща с отговорен служител в полицията, който да е запознат с разследването, защото от посолството били „алармирали“ полицията. Срещата беше кратка, но ползотворна. Полицейският комисар изложи тяхната версия – кражбата е вътрешен проблем на посолството, защото е извършена не с разбиване или с подправени ключове, а с оригинални такива. Благодарих. И отнесох срама със себе си. След завръщането ми в София поканих на среща този вече бивш посланик. С мазна усмивка и с кършене на китките ме уверяваше, че е готов да окаже пълно съдействие на нашето разследване. В един момент рязко го прекъснах с въпроса къде са ключовете, които е държал при себе си. Изненадан от прекия ми въпрос отговори, че в бързината при заминаването си ги е оставил на съпругата си, а тя ги била предала на шофьора /защо ли?!/. Беше ми ясно, че нищо не може да се направи за неговото разобличаване – пазеше го отговорният му пост в Президентството…

…В нашето посолство в страна от Близкия Изток - Йемен беше извършена дръзка кражба чрез изнасяне от сградата на посолството на касата!!! А в нея, освен парите на посолството, са се съхранявали и пари на служители?!? Веднага заминах. Още при първия ми разговор с ръководителя на посолството – временно управляващия Алекси ….. /както разбрах по-късно – син на бившия шофьор на

един големец/ установих за себе си, че нещата са вътрешна работа. На срещата с началника на службата за охрана на дипломатическите мисии се потвърдиха моите съмнения. Градинарят на посолството – както обикновено човек на полицията, им съобщил, че късно вечерта с кола на посолството е била изнесена касата. Разбира се, човекът нищо не казал на нашите служители. За да си изясня нещата ми помогна много един мой бивш съученик. Той работеше в едно от българските представителства. Когато го срещнах, той се направи, че не се познаваме. А насаме ме предупреди, че срещу мен се замисля нещо именно от извършителите на обира. Договорихме се да не даваме вид, че се познаваме и как да се свързваме. От него разбрах за следното. Временно управляващият „Х“ - Алекси … бил изпаднал в пълна зависимост от ръководителя на едно от нашите представителства /лицето „У“/, занимаващо се с износ на медицински персонал. Той и го „снабдявал“ с жива плът… В замяна на това временно управляващият предоставял на лицето „У“ една от служебните коли на посолството, за да му служат като пропуск дипломатическите номера при превоза на забранени в страната стоки, главно уиски и цигари... Какво стана по-нататък. „Х“ и „У“ ме канят на „рожден ден“ в дома на „У“. Там е пълно с медицински сестри. Започват разговори, наздравици. А междувременно „незабелязано“ от мен „У“ постоянно снима от различни ракурси предимно мен, на моменти дори залягаше на пода! Моят съученик свърши добра работа, като предложил услугите си да отнесе лентата за проявяване и копиране при свой добър познат без заплащане. Донесе ми снимките – „Х“ и „У“ бяха си въобразявали, че с тези „компромати“ ще ми запушат устата. Все пак моят съученик им казал, че при проявяването се оказало, че лентата или е била некачествена или се е осветила. За съжаление, това се случи малко преди идването на власт на „най-демократичното“ правителство на Костов. Делото беше предадено в архив…

…През втората половина на 1996 година всички сили бяхме хвърлили за подмяната на телефонните централи в нашите дипломатически представителства. Техниците постоянно пътуваха. Към края на година бяха останали за подмяна няколко централи. Едната беше в Рим – голямо посолство. Бях учуден, че това не е станало по-рано. Наредих и един от нашите техници замина в командировка. На втория ден след отпътуването му той ми се обажда от посолството и казва, че посланикът не му разрешава да демонтира старата централа, която по неизвестни причини се намирала в неговия кабинет – страхувал се, че ще му бъдат поставени „бръмбари“ – устройства за подслушване. А без демонтирането на старата, не

може да се монтира новата централа. Опитах да се свържа с този посланик, но той не отговаря… Написах докладна за командировка и с всички подписи върху нея отивам при финансиста Митев. Той ме поля със студена вода: „Чавдаре, твоите пари /има предвид парите на управлението/ бяха разпределени на други управления. Нямаш пари за командировка“. Отивам при ресорния зам.-министър, обяснявам каква е ситуацията и получавам неговото съгласие да ползвам една седмица от своята отпуска, като замина с личния си автомобил за Рим и на място да реша въпроса. Обадих се на моя приятел търговския представител Бойко Къдринов с молба да осигури престоя ми в Рим – посрещане, спане... Качваме се на колата с Росица, пътем преспиваме при посланика ни в Белград вече покойния дипломат от кариерата Филип Ишпеков. Бай Филип ни посреща радушно, със съпругата си ни нахранват вечерта, приготвят ни и неща за по пътя. Тогава зимата беше много студена. Налагаше се в резервоара да наливам освен нафта и по малко бензин. Пристигнахме. Посланикът ми каза, че няма време да се занимава с мен, тъй като на гости за Коледа му бил избраният за президент Петър Стоянов. Мислеше да ме уплаши! Казах му, че няма да си тръгна без да бъде монтирана новата централа. В знак на „добра воля“ ме „предаде“ на сина си, който да контролирал процеса. Е, този син по-късно стана съветник на новоизбрания президент… И така, в присъствието на сина на посланика нашият техник демонтира старата телефонна централа и нещата тръгнаха. С Росица изкарахме една прекрасна Коледа в Рим – сред приятели, на площада пред едноименната катедралата „Свети Петър“, в музеите на Ватикана, из старинните улици на Рим… На връщане „се отбихме“ и във Венеция – при температура 2-3 градуса водата беше черна. Пренощувахме в един мотел с името „Лом“ на магистралата в Словения. На следващия ден ми се случи една забавна случка. Тъй като ни предстоеше дълъг път, а денят беше къс, „шпорих“ колата на пълна скорост – моето „Пежо-309“ беше с големия 1,9-литров дизелов двигател. Пътищата заснежени, но на колата имах нови зимни гуми. На едно място, нещо като кръстовище, забелязах вляво спрял полицейски „Голф“. Не му обърнах внимание. Но, след десетина минути някъде далеч зад себе си видях синята светлина на полицейска кола. Аз карах със 140-150 км/час, въпреки това синята светлина бавно ме настигаше. А пътят празен, само ние. Реших малко да намаля и полицейската кола – същият бял фолксваген ме настигна и след като ме изпревари ми направи знак да спра. Разигра се следната комична сценка. Полицаят козирува, представи се и със задъхан треперещ глас ми поиска документите. Подадох му ди-

пломатическия си паспорт. Със същия трепереш глас полицаят каза по радиостанцията си: „Друже началник, човекот е дипломат!“. От отсрещната страна се чу една дълга и цветиста псувня – да ме разкара. Отново с трепереш глас, но вече по-спокойно полицаят ми казва: „Виж, друже, сбъркал си дето си надминал с голема скорост старийот мерцедес на началника! Он искаше да ти … яйцата! Сега со кротце да караш до граница!“. Така се разделихме. Разбира се, извиних му се и мисля, че той ме разбра.

В София се прибрахме в 3 часа посред нощ – снегът, виелицата и студът си казваха думата… След като се прибрахме в София ни „посрещна“ една изненада – във вестник видяхме репортаж на известната журналистка Кърдинка Кърдинова – сестра на Бойко, която беше с нас в Рим, съпроводен с голяма снимка от площад „Св. Петър“. На снимката добре се виждаше моята съпруга, застанала да съзерцава сцената с раждането на Исус.

…В командировка съм в Бон - тогава все още административна столица на обединена Германия. Но част от министерствата вече се бяха преместили в Берлин. Колеги от посолството ми разказаха един странен и срамен за българската дипломатическа служба случай. Сестрата на първия „демократичен“ премиер на България до неговото назначаване работела като технически сътрудник в консулската служба. След неговото назначаване в посолството пристигнало разпореждане, че на неговата сестра е присъден дипломатически ранг. На това действие на нашето МВнР немското външно министерство отговорило със запитване, дали не е станала някаква грешка при информирането от страна на посолството за станалата промяна в дипломатическата листа…

…В наше посолство във важна страна на Западна Европа - Лондон са настанени офисите на местни фирми. На практика половината от сградата, заемана някога от нашето търговско представителство, сега е предоставена за офиси на местни фирми. Изключително грубо нарушаване на всякакви норми на дипломатическия протокол, на изискванията за сигурност и най-вече на Виенската конвенция. Заминавам за там с изричното поръчение на министъра тази аномалия да бъде отстранена. Посолството се ръководи от човек с „меки китки“. Кърши китките пред мен и се оправдава, че това било наследство от предишен посланик. А че не е изпълнил многократните нареждания на МВнР да поправи нещата мълчи! Казвам му в категоричен тон, че министърът ме е изпратил за да бъдат сложени нещата на своето място. За една седмица повечето от договорите с такива фирми бяха прекратени. Тук е мястото да кажа с думи на благодарност за подкрепата, която получихме от

представителите на службата за сигурност на Форийн Офис, осигуряваща чуждите дипломатически представителства, които свидетелстваха пред тези фирми за неправомерността на тяхното пребиваване в сградата на посолството. Следва да спомена още нещо за това посолство. Навремето си то е било посетено от първия „демократично“ назначен министър на отбраната Димитър Луджев. Живеел в хотел и поискал шифровача да му носи шифрограмите в хотела! Служителят отказал, като се позовал на съществуващите нормативни документи. Луджев се разгневил и се обадил в София този служител веднага да бъде уволнен дисциплинарно. Добре, че в службата на този колега още не бяха дошли „демократичните“ промени, та го бяха спасили с преназначаването му в друго наше посолство…

…Следва по-подробно да разкажа за т.н. случай Стефан Наумов – нашият тогавашен посланик в Тирана, Албания. В края на 1996 година от посолството ни в Тирана постъпи писмен сигнал – оплакване от група служители, начело със съветника за грубо безпардонно отношение на Наумов и неговата съпруга спрямо служителите на посолството и членове на техните семейства. Достигало се е до заплахи за убийства. На съвещание при министър Пирински с началника на управление „Кадри“ умувахме каква да бъде реакцията на МВнР. Най-правилното решение беше на Наумов да му бъде прекратен мандатът /и без това се беше застоял вече пета година/. Но за това беше необходим указ на президента. А знаехме добре, че Наумов беше един от любимците на нашия „демократичен“ президент. Пирински реши да издаде заповед, с която се отнемат пълномощията на Наумов да ползва закритата шифрова връзка, като му се оставя ползването на резиденцията и колата. Смятахме, че Наумов сам няма да поиска да посещава сградата на посолството. С „приятната“ задача да му връчи тази заповед министърът натовари мен. Предположих, че Наумов може да „ни извърти някой номер“ и да не приеме заповедта. А така също и да предприеме действия, които да ме злепоставят. Всички ние знаехме за топлите приятелски отношения на Наумов с местния ъндърграунд! Затова помолих да бъда придружаван от 1-2 колеги. По договореност с директора на Националната служба за сигурност беше решено двама служители на Службата да ме придружават навсякъде. И така, пристигнахме. Още при първите разговори със служители на посолството си пролича тяхната болка, страх и отчаяние от положението, в което се бяха оказали. Договорихме се със съветника да не се казва на никого за целта на нашето посещение. Да се пусне приказката, че сме пристигнали за да проведем „приятелски, колегиален“ раз-

говор с Наумов. Сработи! А междувременно в Тирана вече бяха пристигнали журналистка и оператор от една българска медия „да осветяват събитието“! Отнякъде беше изтекла информация за нашето пътуване. Дори по-късно в своята мемоарна книга „демократичният“ ни президент беше написал, че „комисарят на Пирински е отишъл в Тирана за да върне посланик Наумов в чувал“!!! Та тези журналисти бяха посетили Наумов в неговата резиденция, което впоследствие се оказа печелившо за нас. Съветникът на посолството се свърза с Наумов и се договориха кога да го посетим в резиденцията. Пристигаме четиримата – аз, съветникът и двамата служители на НСС, представени като служители на МВнР от управление „Правно“. Интересно, но вратата ни отвори съпругата на Наумов – засмяна, покани ни на чай и кафе. После разбрахме, че ни е объркала с журналистите, благодарение на което спечелихме време. Влезнахме при Наумов. Виждаше се, че човекът е крайно напрегнат. Опитах се да успокоя обстановката с приказки, май успях. В хода на завързалия се разговор му подадох заповедта на министър Пирински с думите „Трябва да се запознаете“. Четейки, лицето на Наумов почерня и се изкриви. Подадох му химикалка с молба да се разпише, че е получил заповедта. Добре, че съпругата му още не беше дошла! Той се разписа нервно и ми върна нашия екземпляр, аз му връчих неговия. В този момент в стаята влетя съпругата му – вече беше разбрала кои сме ние, беше побесняла – опита се да издърпа листа с министерската заповед от ръцете му. Добре, че на него му стигна „смелост“ да не й го даде. Тя се развика нещо несвързано. Тук следва да поясня, че Наумова се е занимавала с екстрасенси, цялата резиденция миришеше на тамян и някакви други „благоухания“. Изведоха я. С Наумов нямаше какво повече да си кажем. Той помоли да разрешим на сина му да изкара личната им кола от гаража на посолството. Приехме и с потиснато настроение напуснахме резиденцията. Както се знае, след приключване на своя мандат Наумов и семейството му не се завърнаха в България – още по онова време се е знаело, че те всички вече са получили и албанско, и италианско гражданство… За съжаление и за голям срам на България немалко от посланиците и други служители на МВнР, назначени от „демократичния“ президент след приключване на своите мандати оставаха в новата си „родина“… На практика течеше погром на българската дипломатическа служба! Така, при временното правителство на Софиянски за началник на управление „Кадри“ на МВнР беше назначена парашутистка – бивша диспечерка на някакво учреждение за пътнически превози – колеше и бесеше тази тъмносиня седесарка!...

Следва да разкажа и за своята последна командировка като началник на управление „Сигурност“ на МВнР. Това е знаменателна за мен командировка. Готвих я 2-3 месеца. Защо ли? Защото исках да посетя Москва – да проведа разговори със своя колега в руското външно министерство. Причината? Още не бях успял да довърша изграждането на пълноценно управление, липсваше ми правна база, съвременна организационна структура и исках да приема опита и практиката на руските колеги. Освен това, практиката показа, че при необходимостта от евакуация на персонала на наше дипломатическо представителство и техните семейства от страна с размирици ние нямаме никакъв практически опит – надяваме се някой да ни окаже помощ. А каква е цената й – не знаем. Така, при евакуацията на посолството ни в Тирана, когато в Албания назряваше гражданската война в началото на 1997 година, вече новото служебно ръководство на министерството не се вслуша в моето предложение българските граждани да бъдат евакуирани заедно с представителите на Русия – още тогава Министерство на извънредните ситуации /МЧС – Министерство чрезвычайных ситуаций/ притежаваше огромен потенциал. Нашите граждани биваха евакуирани със съдействието на страни от ЕС, което доведе до огромно объркване и напрежение за тях – семействата биваха разделяни по някакъв необясним принцип, децата разделяни от родителите си. Помня в нашата преса се спомена случая, при който 4-членно семейство на родители и две деца не са могли да се съберат в Италия в продължение на две седмици! Исках да започнем преговори с руските колеги и по този въпрос. Приеха ме с внимание, но в очите им се четеше въпросът – този за какво е тук? Ледът бързо се стопи. Започнахме делови разговори. Заедно с мен в разговорите взеха участие нашият посланик в Москва Христо Миладинов – /Стотака - заради високия му ръст/ и представителят на МВР при посолството. Руските колеги се отнесоха с разбиране към поставените от мен въпроси, подготвиха и ми предадоха пълна документация за структурата и организацията на работата на тяхната дирекция „Сигурност“. Организираха посещение в централата на МЧС, среща с един от заместниците на министъра. Там и ни показаха Централния команден пункт на МЧС. Останахме впечатлени от нагледността на разположението на всички наземни, морски и въздушни средства за спасяване на министерството, както на територията на Русия, така и по света. Колегите откликнаха на моята молба и ми помогнаха да възстановя връзките си с мои приятели от времето, когато учех в академията в Москва. Дадоха ми възможност отново да посетя някои паметни за мен места. А така също и един впечатляващ орга-

нен концерт в зала „Чайковски“. В МВнР на РФ нашата делегация беше приета от заместник-министър Александър Фадеев – бивш посланик на РФ в София, с когото се познавахме и от ресорния заместник-министър – вицеадмирал, бивш началник на ВКР на ВМС на Русия, който даде обяд за членовете на делегацията в известния Особняк на МВнР на РФ.

Започнах своя разказ за последната си командировка в Москва с това, че е знаменателна, т.е. запомняща се за мен. В деня на отпътуването ми за Москва – 18 март 1997 година - си взех довиждане със залежалата се от тежко боледуване тъща. Тя вече почти не говореше. Пошегувах се, че когато се прибера на 23 март ще й донеса подарък от Москва – това беше нейният рожден ден. Не успях. Същият ден – 18 януари тъща ми Петра починала. Не ме уведомили за това за да не ме разстройват. Заварих я вече погребана…

В края на 1996 година, когато в България назряваше социалната и финансова криза, някои колеги – началници на управления се опитаха да се спасят – скоропостижно заминаха на задгранична работа. Но това не ги спаси – много демократичното правителство на Костов незабавно ги върна, като ги уволняваше по процедурата за „непригодност“, т.е. дисциплинарно. Всички те съдиха МВнР, спечелваха делата си, отново биваха уволнявани… Аз бях единственият уволнен от служебното правителство и то не дисциплинарно! Защо ли? Защото все пак бяха прочели, че от 1993 година съм военен пенсионер. Бях уволнен по същия параграф „за непригодност“ по времето на един безличен министър Стоян Сталев – мой съсед от махалата над Римската стена, на когото майка му ми беше учителка, а баща му беше преподавал някакви правни науки на съпругата ми в ЮФ на Софийския университет. Та, явно за да „не си цапа ръцете“ го направи с ръцете на своя първи заместник – бързо издигнал се демократ с меки китки, който ми каза, че ме уволняват „за да се разделят с хората под пагон“!!! А на мое място сложиха най-младия дипломатически куриер – под пагон!... Но, брат на ръководен служител от една специална служба!... Явно и двамата „демократи“!...

След уволнението ми от МВнР и до средата на 2000-та година бях без постоянна работа. С помощта на синовете ни техен „продавач“ на кадри съдейства да започна работа в една от големите тогава български банки „Хеброс“ на позицията „директор банкова сигурност“. Банката имаше общо 157 офиса и изнесени работни места в цялата страна. Отново започнах да пътувам. Чувствах се „в свои води“. Работата ми беше позната. На повечето места работеха добри професионалисти, много от които бяха напуснали работа с

охранителен профил в МВР. Тук можех да работя и да работя. Ама нали „шило в торба не стои“! След като мина време и хората от офисите ме опознаха, започнаха да споделят с мен определена конфиденциална информация. Най-вече за това как се източва банката. Ами много просто. Предоставеният като залог за получаване на милионен кредит обект се „нарязва“ на парчета и вече всяко отделно парче става предпоставка за получаването на нов кредит като залог… За целта ръководни служители на банката „си затваряха очите“ най-вероятно срещу тлъсти комисионни. За да си затварям и аз очите направи опит да ме купи с един пищен обяд добре известното лице Георги Гергов от Пловдив. По време на обяда в ресторанта на неговия голям хотел уж случайно влезна сина му и с небрежен тон „уведоми“ баща си, че взема самолета да отиде до щатите за участие в търг за породисти коне! Гергов с умиление му каза: „Отивай, синко. Зная, че ще свършиш добра работа!“ Ах-ах! Тук навярно се очакваше аз да падна от стола! При направената проверка се оказа, че Гергов е един от хората, които източват банката. Имах глупостта да информирам за тези неща главния изпълнителен директор - индиец. След време усетих, че „земята под мен пари“ – финансовият директор започна да бави, а впоследствие и да ми отказва пари за да си върша работата. Който разбира що е то сигурност знае, че това се прави с пари. Тоест това е разходна, а не приходна дейност. Разбира се, не съм си и помислял, че финансовият директор прави това по своя инициатива, макар че беше с „меки китки“, което аз не толерирам. Няколко месеца преди да ми изтече годишния договор /с такива работехме в банката/ уведомих главния изпълнителен директор, че повече така не мога да работя с финансовия директор. Отговорът от негова страна беше ясен – като не мога, да си подам оставката. Беше много демократичен – оставка по взаимно съгласие. И така, получих си заплатите за оставащите по договор месеци. Впоследствие установих, че в банката са ме осигурявали върху половината от получаваната заплата.

Иска ми се да разкажа за личните си впечатления от лицето Георги Гергов. Навремето той е работил като животновъден техник в големия свине-комплекс в село Маноле. Главен зоотехник на свине-комплекса беше нашият семеен приятел Александър Бобадов – син на стар партиен другар на баща ми, който след години работа в САЩ като миньор се замогва в България и предоставя всичките си имоти за ползване от партизаните и нелегалните. Та Александър ми е разказвал за Гергов, че освен пряк ръководител, му е бил и поръчител за член на БКП. И когато при нашата среща на обяда в неговия хотел споменах пред Гергов за батко ми Сашо /род.1937г./,

то Гергов снизходително рече:“ А, познавам го това момче! Беше ми помощник“. Каква наглост, какво самодоволство, какъв нарцисизъм!...

Скоро след това започнах работа в голямата чуждестранна фирма „Стамбули“ на позицията „оперативен директор“, което означаваше да се занимавам и да отговарям за цялата дейност, която не е свързана с непосредствено финансово-търговската дейност на фирмата. Голямо доверие. Явно добре ме бяха проучили. И тази фирма имаше в страната повече от 40 складове и магазини, които следваше да обследвам на предмет тяхната сигурност. Отново започнах да пътувам. И така докато след две години изпълнителният директор уж между другото прояви загриженост към мене – много съм пътувал, това е изморително, да взема да подготвя 2-3 от моите подчинени по-активно да ми помагат, да ги запозная със спецификата на работата. Усетих, че нещо не е наред. След няколко месеца моите съмнения се оправдаха – беше ми намекнато, че поради финансови затруднения би било добре да оставя вече обучените си колеги да вършат моята работа, а аз … Договорихме се да си подам молба за напускане „по собствено желание“ и след отработването на един месец да напусна. Така приключи и тази моя работа. А бях само на 55 години! Следващите 4 години се захващах с непостоянна работа колкото да не седя у дома…

Глава 15.
С отворени към света очи…

Тук искам да разкажа за няколкото пътешествия, които извърших или с родителите си, или със съпругата си, или цялото ни семейство, или със съпругата и малкия ни син. Пиша за тях защото чрез тях, освен при командировките си по време на работата ми в МВнР, успях да видя и позная много и различни страни, известни градове, да почувствам техния забързан или забавен ритъм на живот, да „помириша“ от техния незабравим аромат. Както неведнъж споменавам, животът ми предостави тази възможност – да пътешествам, да опознавам, да представям България… Последното е свързано с изпълнението на моите официални функции на представител на България в различни страни, по различни поводи и на различни нива. Частните пътувания са нещо различно.

През лятото на 1961 година родителите ни взеха сестра ми и мен със себе си на почивка в Албания – през ония години служители на различни ведомства на разменни начала прекарваха своята почивка в т.н. дружествени страни. Запазил съм мили спомени от това посещение – столицата Тирана, пристанищния град Дуръс,

центърът на килимарството Вльора, центърът на нефтодобивната индустрия Корча /по онова време Албания беше голям износител на дзифт и се гордееше, че много европейски столици са ползвали албански дзифт/, северната столица Шкодра с красивото си едноименно езеро... Помня, че при срещата ни с кмета на Дуръс той с гордост каза дето и последният жител на града е сменил дървените си обувки с нормални още през 1958 година! Правеше ми силно впечатление облеклото на военните и милиционерите – едно към едно с това на съветските военни и милиционери от времето на Великата Отечествена Война на Съветския Съюз. Оказа се, че всичкото това е било подарено на Албания. Просто хората са нямали с какво да се облекат и обуят. Оръжието – пистолети, автомати, пушки – също беше подарено. Друго, което много впечатли всички ни, беше наличието на хиляди малки и големи бункери, които буквално заливаха местността навсякъде! Това беше следствие на възприетата от албанското ръководство на китайската доктрина за „съпротива от всеки и на всяка крачка“! Когато след 35 години отново посетих Албания и попитах какво ще правят с тези бункери, беше ми казано, че възнамеряват да преработят железобетона и да го ползват за основа на нови пътища. Това така и не стана поради много скъпата технология за такава преработка…

Запомнил съм няколко интересни за мен тогава епизода. Найнапред в столицата Тирана все минавахме покрай един район с много високи стени, бодлива тел върху тях и стражеви кули. За себе си го кръстих „затвора“. Оказа се, че това е бил силно укрепения район, където живеят партийните и държавни величия на Албания начело с диктатора Енвер Ходжа! И друго. При пътуването ни в южната част на страната пътят минаваше през едни високи планини – теснят път се извиваше, като от едната страна се виждаше Йонийско море, а от другата страна като стена се издигаше планината. Доста страшничко! При това пътуване имаше един отрязък от пътя покрай Преспанското езеро, където нас българите ни настаниха в каросерията на камиона на охраната облечени с войнишки шинели, а войниците седнаха в колите. Казаха, че това е предпазна мярка да не би снайперисти от гръцка страна да ни обстрелят!

През лятото на 1966 година с родителите отново на разменни начала прекарахме три незабравими за мен седмици в Съветския Съюз. Москва с нейните неповторими паметници на архитектурата и на културата, с Кремъл, Червения площад, просторните булеварди, метрото… Подмосковието със своите запазени дворянски имения, Загорск – седалището на руската патриаршия, на руската духовна академия… Ленинград със своята разнообразна и прекрас-

на архитектура, Исакиевския събор, многобройните исторически паметници, тишината на Пискарьовското гробище, нарушавана само от равномерното тиктакане на метронома, дворците в Павловск и Екатеринбург, разтварянето на мостовете над река Нева, белите нощи… Сочи със своята екзотична средиземноморска растителност, в Дендрариума на който имахме късмета да се насладим на цъфтежа на едно рядко растение-храст, което цъфти веднъж на няколко години, кавказкото крайбрежие, чистите води на езерото Рица, към което води един много живописен и опасен път с многобройни завои, по които местните шофьори на летни автобуси за екскурзии /без покриви/ летяха с висока скорост – на такива завои пътуващите, най-вече жените, надаваха невероятни викове от уплаха… Уникалното езеро Байкал, водите на което поне тогава бяха наистина кристално чисти – при доближаването към брега поисках да сляза от катера и бях спрян с думите „Не бива! Тук дълбочината е 15-20 метра!“. А си представях не повече от половин метър! И това само на няколко метра от брега!... Братското езеро и най-голямата тогава Братска електростанция, вкусната уха, с която местните сибиряци ни гостиха… А може ли да се забрави гледката от самолета на безкрайната сибирска тайга?!....

…През пролетта на 1977 година децата вече бяха поотраснали и баба им Петра се съгласи да ги гледа с помощта на своя млада роднина, докато ние с Росица направим едно пътешествие с кола до повечето европейски социалистически страни – Унгария, Чехословакия, Германската демократична република, Полша и обратно през Чехословакия, Унгария и Румъния. Дадоха ни разрешение на отиване да преминем през СФР Югославия /тогава такъв беше редът за хора като нас!/. Пътувахме с почти новия ни „Москвич-408“, сглобен в Ловеч, но там „майсторите“ били пропуснали да му монтират един спирателен клапан за топлия въздух от двигателя! А беше един от най-горещите месеци – през 1977 година юли беше толкова горещ, че в Румъния пръскаха пясък по асфалта за да не се пързалят колите! И така, през време на цялото пътуване моят навигатор Росица пътуваше с вдигнати на бордното табло крака, а аз - „да му мисля“ къде съм гледал!...

Тогава за първи път видяхме какво е това автомобилна магистрала – Ниш – Белград. На повечето места нощувахме в закупената още в Ленинград палатка. Оборудването за нея – спални дюшеци, спални чували, фенер и др. – закупихме в голям магазин в центъра на Братислава. Най-дълго се задържахме в Прага. Не само защото това е един много красив и със запазена средновековна архитектура град, но и защото още на втория ден успяхме да се свържем с по-

знати на нашите родители, които бяха на работа в Прага и те предложиха да се настаним при тях. Прага беше и си остана един от нашите любими градове!

След Прага продължихме към Лайпциг, а в южната част на ГДР спахме в колата, тъй като пристигнахме вечерта късно в един младежки лагер в планината, като сутринта цялата кола беше в скреж – температурата през нощта е била 0'С! Спасиха ни спалните чували. В Берлин имахме запазена стая при една фройлен на средна възраст. Запомнил съм няколко неща от пребиваването ни в Берлин. Още през първия ден бяхме свидетели как млади хора и деца с дрехите си влизаха в шадравана на Александърплац поради високите температури. По време на един от нашите „обед на крака" някъде в центъра на Берлин се присъединихме към една за нас стара жена. На масата тип кракмаг вече се мъдреха 4-5 чаши от изпита бира, а симпатичната фройлан ни се усмихваше кокетливо!... Все пак следва да кажа, че тази бира беше с доста по-ниско алкохолно съдържание от нормалната. Пак в Берлин в най-големия детски магазин / нещо като нашия Детмаг в София – имахме и такъв магазин!/ Росица си купи няколко подходящи за нейните размери дрехи, които и до днес „красят" гардероба й на вилата. А на децата купихме по няколко чифта детски обувки. Та с тези обувки си взехме белята. Нашите познати ни казаха, че тъй като в ГДР детските стоки са на ниски и субсидирани от държавата цени, то е забранено изнасянето им в чужбина. Та се наложи да разглобявам тапицерията на двете задни врати на колата, където да „паркирам" обувките. На границата, проверявана съвместно /тогава за първи път го видях това нещо!/ от полски и немски митничари имахме невероятен късмет. При пристигането на граничния пункт заварихме следната картина – преди нас едно полско семейство с автомобил „Варшава" ги бяха накарали да разтоварят всичко от колата и да го положат на едно платнище. Изтръпнахме! Но, проверяващите най-напред ни попитаха къде сме били в ГДР. Като им заизреждах многото места, които бяхме посетили, те ме прекъснаха с думите: „Ясно. Туристи. Продължавайте!".

В Полша много лошо впечатление ни направиха няколко млади жени, които на следващите няколко паркинга, където спирахме да починем по пътя за Варшава, сменяха своето местопребиваване от един ТИР- камион в друг…

Край Варшава се паркирахме в един къмпинг „с всички удобства" – голяма лампа осветяваше пространството наоколо. Само дето не знаехме, че от север, откъм Скандинавските страни, се е задала мощна гръмотевична облачност. Та на втория ден вечерта

като ни запердаши една гръмотевична буря, придружена със силен вятър – аз една удържах двата алуминиеви колци за да не се разлети палатката. Но една мълния ударила близкия електрически стълб, светлината угасна, а към нас разтревожени се насочили наши съседи – решили, че мълнията ни е утрепала. И тогава Росица категорично каза: „Искам при децата!“. Това беше 17-ят ден от нашето пътешествие. Рано сутринта прибрахме багажа и потеглихме. Е, не беше без произшествия – някъде в южна Полша спукахме гума – добре, че беше задна дясна, та успях да удържа претоварената ни кола. Едни полицаи ни помогнаха и продължихме. И така пътувахме непрекъснато съпровождани от тази гръмотевична буря почти до София! Малко починахме в Сегед във вече познатия ни къмпинг и през Румъния без спиране чрез ферибота при Видин стигнахме до подножието на Стара планина, където спряхме и подремнах 2-3 часа в колата. Когато на следващия ден в ранния следобяд пристигнахме на вилата при децата, няма да описвам настроението на всички ни…

След някакви си 12 години през 1989-та Паметна година за България през юли направихме една доста продължителна екскурзия с кола. По покана на сестрата на Росица, която вече работеше в СИВ /Съвет за икономическа взаимопомощ – търговско-икономическа организация на социалистическите страни/ в Москва, пътувахме с нейната дъщеря и съпруг. Маршрутът ни беше, както следва: София – Русе – Букурещ – Кишенев – Киев – Москва – Ленинград – Талин – Рига – Вилнюс – Брест – Прага – Будапеща – Сегед – през Румъния – София. На покрива на колата подвижният багажник беше препълнен с багаж. Бях монтирал газова уредба на „Лада“-та и се надявах в Съветския Съюз да мога да зареждам газ. Така и стана – в Москва на една газостанция на околовръстния път служителят беше така добър срещу една бутилка коняк „Поморие“ да изработи необходимия щуцер и да зареди бутилката с газ. На съседна бензиностанция срещу друга бутилка коняк работникът напълни резервоара и двете ни туби с бензин.

Ще разкажа какви бяха впечатленията ни от тази екскурзия в различните места, които посетихме, както и за интересни случки.

Още когато съставях плана за пътуването ни реших след София да преспим в Русе, откъдето рано сутринта да потеглим в посока Букурещ-Кишенев-Киев. Букурещ го преминахме транзит. На съветската граница предизвикахме интереса на граничаря, който се поинтересува с какви касети за касетофона в колата разполагаме. Това доста ни учуди. Вече в Москва ни беше обяснено, че са ни проверявали да не внасяме забранени записи. Пътят от границата

до Кишенев и след това до Киев беше кошмарен! По подобие на германските магистрали от времето на фашистка Германия тези пътища са били строени от немски военнопленници и представляваха бетонни плочи с фуги между тях. За разлика от ГДР /Германска демократична република/, където с Росица и „Москвича“-а пътувахме предимно по такива пътища през 1977 година и които бяха добре поддържани, то по пътя ни до Киев колата на места подскачаше от неравностите поради разместването на бетонните плочи. А не можехме да караме бавно. Въпреки бързането, нощта ни настигна някъде на около 250 км. от Киев. Спряхме в едно селище при седящи пред малко жилищно блокче хора, разказахме кои сме и ги помолихме да разпънем палатка в близост до блокчето. Бяха отзивчиви, донесоха ни и туба с вода да се измием. Младите спаха в колата, а ние с Росица – в палатката. На сутринта рано потеглихме и успяхме за 4-5 часа да разгледаме центъра на Киев и някои от неговите забележителности – Киево-Печорската лавра, катакомбите под нея, техниката в музея на Великата Отечествена война, която се разполагаше на открито… В късния следобед продължихме към Москва. По съвет на нашите роднини към Москва не поехме по прекия, но в лошо състояние път, а отначало взехме на север. Когато достигнахме пресечката на пътя Москва – Минск вече се беше стъмнило. От многобройните пътувания с баща ми из България и най-вече по границата бях добил навика в кола да не дремя, а винаги да бодърствам. Така, беше някъде около 12,00 часа през нощта зад волана беше зетя на Росица. От двете страни на пътя може би вековните борови гори започваха на разстояние от 100-150 метра. Пред нас луната бледо осветяваше пътя. Изведнъж на метри пред нас пътя ни ПРЕСКОЧИ един огромен лос! Инстинктивно погледнах към шофьора – той климаше глава и не беше видял нищо. Спряхме и се сменихме. Така до Москва карах само аз. Пристигнахме окол 3 часа сутринта. Добре, че познавах града и бързо намерихме жилищния район на СИВ. В Москва и Подмосковието с Росица отново обиколихме паметни за нас места, нови забележителности. С болка трябва да споделя, че попаднахме в Съветския Съюз в много лошо за страната и народа време. В магазините нямаше нищо. В един голям универмаг в Югозападния район на Москва на двата етажа се мъдреха само два вида артикули – потници и слипове. Но продавачките стояха чинно пред празните рафтове. Не успявахме да си купим от известните и любими ни шоколадови и тестени сладки. Навсякъде ни казваха да отидем в своя магазин. Едва в Ленинград в една сладкарница ни продадоха.

Пребиваването ни в Ленинград беше добре организирано от гледна точка на спането. Моят баджанак имал приятел – съветник в Генералното ни консулство, който пое ангажимента да ни подслони в апартамента за гости. Каква беше моята изненада при пристигането ни, когато в лицето на този съветник видях свой познат. Тъй като пристигнахме в петък следобед, на нас ни беше гласувано доверието през почивните дни да „охраняваме“ консулството. Изкарахме 4-5 прекрасни дни в Ленинград. Ние с Росица вече го бяхме посещавали, та затова разведохме младите до всички известни и интересни забележителности. Тук да споделя, че благодарение на възможността да зареждам газ, правех това навсякъде, което беше изгодно за нас при тези големи разстояния.

Пристигнахме в Естония преди обед и вече към 13,00 часа спряхме в един доста добре изглеждащ къмпинг да обядваме. Тук се разигра една много грозна сцена. Противно ми е, но ще я разкажа. Тъй като тя илюстрира отношението на естонците /пък и на повечето хора от прибалтийските съветски републики/ към руските хора и към всичко руско още в ония времена. Влезнахме в ресторанта, попитахме бармана /разбира се на руски език!/ къде да седнем да обядваме. На сносен руски език той ни настани и ни взе поръчката. Добре, че жените седнаха с гръб към входната врата и бара! След малко вратата шумно се отвори и влезнаха девойка и младеж, облечени по бански. Олюляваха се, явно бяха силно пияни, младежът се опря на бара, а девойката се наведе, свали банския му и започна орален секс! Хората на масите седяха безмълвни. Явно бяха свикнали на такива сцени. След 1-2 минути, като видяха, че никой не им обръща внимание, младежите се изнесоха. Барманът, който вече беше разбрал, че ние сме българи, ни обясни ситуацията. Тъй като номерата на колата ни бяха черни /АВС 6088/ и много приличаха на московските номера на коли тези пияни младежи ни бяха взели за руснаци и по този начин демонстрираха своята омраза и ненавист към тях. С това нашите приключения в трите прибалтийски републики не свършиха.

Талин не успяхме да разгледаме добре поради следния инцидент. Паркирам колата до един жилищен блок, като добре се огледах да няма някакви забранителни за паркиране знаци. Тъкмо се канехме да тръгнем из града, пред колата застана един висок и кльощав естонец и започна нещо явно мръсно да говори на естонски. Вече бях наясно за тяхното отношение към руснаците и затова на руски език му казах: „Мы не русские, мы иностранцы!“. На което той злобно изсъска: „Знаю я какие вы насранцы!“. Т.е. знам какви посранковци сте вие. И така, успяхме да разгледаме само стария

център на Талин, а имахме намерение да посетим и готическата катедрала с един от големите музикални органи.

В Рига имахме договорка да преспим две нощи при роднини на наши с Росица руски приятели още от времето, когато се учех в академията в Москва. Хората ни посрещнаха много радушно. Руснаци! Но в тях се чувстваше напрежение – от неясното и несигурно бъдеще. Мъжът работеше в МВР, майор от милицията. И двамата със съпругата си „под сурдинка“ споделяха за лошото отношение на местните хора към руснаците. И в Рига имахме инцидент – ПТП с местен джигит. Добре, че зад волана бях аз. На едно кръгово движение, където влезлият в него е с предимство, изведнъж отдясно изхвърча и ми пресече пътя една „Жигула“. Едва не обърнах натоварената кола за да избегна удара, но джигита все пак ме закачи – с левия болт на предната си броня ми нарани десния преден калник, добре, че не отнесе фара! Спряхме и двамата, но той, като видя, че по неговата кола няма поражения, скочи в колата и замина. Все пак запомних номера му. Какво беше моето удивление от коментара на застрахователя в Рига: „Е, нищо не можем да му направим – той е от специалните служби!“.

Във Вилнюс успях да заредя отново газ, без да го ползвам, а на съветско-полската граница и да напълня всички вместимости с бензин – резервоар и туби. Защото вече знаех, че в Полша има силен недостиг на бензин. И добре направих – на всички бензиностанции имаше километрични опашки, като не навсякъде имаше гориво! И така, с всичкия този бензин и газ успяхме да стигнем до Чехословакия. Когато на близката след границата бензиностанция заредих бензин, се оказа, че са ми били останали някакви си 2-3 литра. Тоест карал съм на „бензинови пари“!

В Прага пребиваването ни беше осигурено от сестрата на Росица при нейна колежка от СИВ. Въобще не успяхме да изпълним набелязаната си програма, въпреки че Прага беше и си остана наш любим град. Пристигнахме в града на 26 август 1969 година. Силно отдадени на отпуската и на впечатленията от екскурзията ние съвсем бяхме забравили, че се навършват двадесет и една година от навлизането на войските на страните от Варшавския договор в Чехословакия! Още първия ден като отидохме на Вацлавския площад и във въздуха „замириса на барут“ – на площада имаше много хора и милиционери. Последните проверяваха документите на хората и изземваха техните камери и фотоапарати. Тогава ние се усетихме. Заминахме за Братислава на 27-ми, а на 28-ми август в хотела по телевизията гледахме сблъсъци на протестиращи и милицията в Прага на същия този Вацлавски площад…

Будапеща разгледахме бегло, пък и вече натежа умората от продължителното пътуване. Все пак посетихме известния кралски дворец, крепостта в Буда, разходихме се около парламента в Пеща. На връщане в Румъния имахме няколко дребни преживявания. На няколко места покрай пътя момченца протягаха едната ръка да просят цигара, а в другата държаха камък, ако ги подминем. Някак си успяхме да опазим колата. Когато спряхме на едно място за почивка да обядваме, при нас спряха две румънски „Дачии“. В тях се возеха четири семейства. Заговориха ни на английски език. Личеше си, че са интелигентни хора. Представиха се като преподаватели в университета на близкия град. И в тона, и в посърналите им лица си личеше неудобство и притеснение. Попитаха дали имаме да им продадем цигари и кафе. Казаха, че това са много дефицитни стоки в Румъния, извиниха се дето ни занимават със своите проблеми. Ние нямаше какво да им дадем – никой от нас не пушеше, а кафе и въобще не носехме. Можехме само да изразим своето съчувствие. Тази случка доста ни развали настроението. Без да знаем, че само месеци по-късно и ние щяхме да се окажем на техния хал!...

Година след като на 1 април 1997 година временното правителство ме беше уволнило от МВнР „за непригодност“ със съпругата ми имахме юбилеи – и двамата кръгли годишнини - 50 и кръгла годишнина от нашата сватба - 30. Реших да си направим подарък. С помощта на приятели закупих от Швейцария първия семеен автомобил с всички екстри – „Рено-19“ с един много икономичен двигател – бензин 1,8 16 клапана. И с тази кола направихме обиколка на половин Европа – 15000 километра за 43 дни по следния маршрут: София – Белград – Будапеща – Виена – Мюнхен – Страсбург – Бон – Хага – Амстердам – Брюксел – Париж – Мадрид – Лисабон – Мадрид – Барселона – Марсилия – Верона – Венеция – Белград – София. Ако кажа, че цялата обиколка ни струва само около 2300-2400 щ. д., няма да ми повярвате. Така си беше, защото в повечето наши посолства все още работеха мои бивши колеги от МВнР. Те ми помагаха при настаняването в хотели на посолствата, при зареждането на бензин с дипломатическо намаление, при съставянето на план за пътуване… На всички тях – моите искрени благодарности! Така, в Будапеща бяхме приети радушно от мой колега, който много ми помогна да се ориентирам из забърканите еднопосочни улици на града. Във Виена няколко нощи отседнахме в хотела на посолството, който разполага и с подземен паркинг и нямахме грижа за паркирането - движехме се из града с добре уредения градски транспорт. Във Виена ми помогнаха да заредя колата на т.н. дипломатическа бензиностанция с намаление цената на гориво-

то. Както се полага в Залцбург разгледахме известния Залцбургски дворец. След това имахме малък проблем – по пътя за Германия изведнъж, както това често се случва през лятото, заваля проливен дъжд – порой, колите спираха в аварийното платно на магистралата. Но не и ние! Та никой не се движеше и аз шпорих „Реното“. Предстоеше ни дълъг път – общо 1300 км. Преди Мюнхен спряхме в малкото градче Улм. Малко, но известно със своята най-висока в света катедрала. Ще отворя малка скоба – който е посещавал Рим и катедралата Свети Петър, от прозореца на която Папата отправя своите Коледни послания, знае, че от входната врата към олтара на пода има едни отметки с наименования – това са височините в метри на най-високите катедрали в света. Продължихме към крайната точка на това пътуване Страсбург. За лош късмет, не хванах навреме отбивката от магистралата и към 16,30 часа влезнахме в Мюнхен. Така загубихме цял час докато се измъкнем от оживеното движение. Пристигнахме в Страсбург към 12,00 часа през нощта. Залисан в подготовката на пътуването съвсем изключих, че тази година във Франция се провежда световния шампионат по футбол. Та навлизаме ние в града, а наоколо от всички коли се веят френски национални знамена, колите надуват клаксоните. На един светофар от съседната кола възбудено ме питат защо не се радвам?! Попитах за какво. Отговориха ми, че Франция вече е на полуфинал. Е, и аз започнах да надувам клаксона и включих четирите мигача. Да не вземат да ме линчуват, че не се радвам! За два дни разгледахме старинните забележителности на града, знаменитата катедрала с часовника и витражите на Великия Микеланжело… В Бон отново бяхме приети радушно от мой колега, който на следващия ден заминаваше в отпуск. Времето беше хладно за сезона. Останахме в тихия и спокоен Бон няколко дни, най-вече за да приведем в ред бельото и дрехите си – изпрахме се, починахме. Продължихме към Хага. Бях говорил с посланика Камен Величков – бивш съветник на президента да ни запази хотел. Не направи нищо. Помогна радиста, който ни насочи към хотела на една сръбкиня – там отсядали наши командировани. Посетихме и Амстердам, разгледахме центъра, качихме се на воден трамвай – така наричат корабчетата за туристи, които обикалят из каналите на града. Тогава да първи път видяхме какво е това нещо „Ботел“ – т.е. хотел в закотвен голям кораб. След години, когато по телевизията показваха мястото, където беше убит „картофения“ бос, ние познахме мястото и златарския магазин, пред който това се беше случило – намираше се на по-малко от километър от кралския дворец. Ще спомена една доста симптоматична случка в посолството в Хага. В деня на пристигане-

то ни там оставих Росица да ме изчака във фоайето на партера, а аз се качих да се видя с радиста. Докато ме чакала към нея се присъединил непознат /както го описа „мазен“/ господин, който започнал да я разпитва по какъв повод е там, коя е и какво прави. Когато разбрал, че е съпруга на Борачев и какво правим в Хага, „закършил“ ръце и „с болка“ споделил, че „не всеки може да си позволи такова скъпо пътешествие“! Та този човек се оказа посланик Величков. Да го съжалил човек!

От Хага продължихме към Брюксел. И там посланика ни Бойко Ноев, който по телефона беше ми обещал съдействие за нормален за нашия пенсионерски джоб хотел, само ми каза да не го закачам, защото бил много зает. Е, имаше и добри хора – колеги от външното разузнаване, които ни помогнаха. Разгледахме забележителностите в центъра на Брюксел, кралския дворец и разкошния парк срещу него, попаднахме и на традиционната изложба на цветята на площада пред градската мерия /кметството/. Разбира се, не пропуснахме да посетим музея на знаменитото Ватерлоо, изкачих се на могилата, от където Наполеон е наблюдавал сражението. Тук ще вметна, че тази могила е с три метра по-висока от могилата, върху която през 1967 година в Беларус са издигнали паметник на загиналите във Великата отечествена война. Приятелите в Минск споделиха, че не им е достигнало времето да издигнат могилата с още 3-4 метра, за да бъде по-висока от тази при Ватерлоо…

Пътуването от Брюксел до Париж беше малко приятно – само магистрала, на много места отстрани с високи шумозаглушителни щитове. Та в Париж ни очакваше нова изненада. Мой бивш колега от МВнР, на когото разчитах за настаняване в стаята за куриери в комплекса на посолството, ме уведоми, че на служебно съвещание посланикът /оня с меките китки от Лондон!/ разпоредил никой от служителите „да не оказва каквато и да е помощ на Борачев“ и да не бъда допускан до територията на посолството. За моето пристигане той явно беше узнал от своя колега в Белгия Ноев… Е, не спахме на улицата – тогава хотелите „Етап“ имаха широка мрежа в Европа и бяха „на народни“ по днешните понятия цени. Настанихме се в един „Етап“, който се намираше на нещо като „Садовое кольцо“ в Москва, на 10 минути от станция на метрото и със собствен подземен паркинг, за който плащахме „стотинки“, след като заявихме, че колата няма да напуска паркинга до нашето заминаване. В Париж прекарахме една незабравима седмица. Още първия ден следобед изведох Росица до центъра – „Шан-з-елизе“ и Триумфалната арка. Та тук на арката, когато разглеждахме Париж, Росица взе, че се разплака! Оказа се, че чак сега е осъзнала какво сме направили! Е, дълго време я майтапех, че й е трябвало доста време!

Оказа се, че предишния ден е завършил шампионатът по футбол и Франция го е спечелила. Първата сутрин, когато се озовахме на площад „Конкорд“ бяхме поразени от огромните купчини боклуци, които една армия от комунални работници събираха! Било е голямо честване! По повод боклуците – във Франция никъде няма да видите кошчета за боклук. Но пък навсякъде се движат едни малки самоходни управлявани от човек машинки, които на тротоарите събират боклука. Причините? Те са две. Първо, още от 50-те години на XX век, когато в Алжир се разгаря борбата за независимост и във Франция хората, най-вече армията и полицията, са разделени дали да се дава независимост на Алжир и се разраства мощно движение срещу това, неговите привърженици са ползвали кошчетата за боклук да поставят в тях бомби. От тогава ги премахват. Втората причина, според обясненията на самите французи – така се създавали работни места за ниско-образовани хора, за студенти и учащи се за почасова работа.

Постарах се да покажа на Росица всички забележителности на града и околностите – Нотр-дам-дьо Пари, Айфеловата кула, цялото протежение на „Шан-з-елизе“, малката „Статуя на свободата“, Елисейския дворец… Разходихме се и тук с воден трамвай по Сена. По съвет на наш приятел открихме един неголям магазин със странното име „Козлето с пет крачета“. В него се продават бутикови стоки, които имат някакъв наистина малък дефект, а за „народни“ цени. И досега лятно време обличам купеното от този магазин леко лятно сако от шлиферен плат „а ла франсе“. Наблизо се намират Центърът Митеран и старата сграда на прочутата парижка опера. Дълго разглеждахме картини на художници, разположили се около Нотр-дам-дьо-Пари и покрай Сена. Недалеч от българското посолство се намира един малко странен монумент, посветен на принцеса Даяна – златно на вид полукълбо. Наблизо в подземния тунел покрай Сена е загинала принцесата. След доста години, когато посетихме Лондон, в подземния етаж на прочутия универсален тузарски магазин „Харродс“ видяхме скромен монумент в памет на Даяна и загиналия й приятел Доди ал-Файед. Париж предоставя много възможности за развлечение на хора с всякакъв вкус. В това отношение той и Рим май си съперничат…

След Париж по съвета на моя колега в посолството поехме на юг не по международната магистрала, а по т.н. национална магистрала. На места тя преливаше в първокласен път, който минаваше през населени пунктове, но това ни даваше възможност да се насладим на прекрасната гледка на околностите по течение на река Лоара. Преноцувахме в град По в подножието на Пиренеите. Пресякохме планината през един висок проход, в горната част на който

се намира един от ски-курортите на Испания. В Мадрид временно се намираше на 2-месечна практика сина ни Владимир и приятелката му Весела – бъдеща съпруга. Те бяха отседнали в огромния бивш апартамент на БГА „Балкан“ – 600 кв. м. В напълно занемареното и обезкостено жилище се спеше на матраци на земята. Вероятно този апартамент е струвал много повече от колкото беше продаден БГА „Балкан“ – за 200000 щ. д. Бях идвал в Мадрид в командировки. Затова показахме на Росица главните забележителности. Посетихме, разбира се, старинния Толедо. След няколко дни, като си починахме от дългия път, заедно с децата продължихме към Лисабон. Владимир ме беше предупредил, че магистралата е нова и по нея няма много бензиностанции. Поради това по стар навик от Багдад карах без включен климатик. По едно време Владимир „проплака“: „Тати, по радиото току-що съобщиха, че температурата е 46 градуса на сянка! Моля те пусни климатика!“. Е, оживяхме! Магистралата в Португалия беше чисто нова и празна! Хората още не бяха свикнали да я ползват. А пътувахме за Лисабон, защото там през 1998 година се провеждаше поредното световно „Експо“ под надслова „Водата и хората“. Само за три години след предишното ми посещение на Португалия и Лисабон пътищата и автомобилния парк се бяха променили. Дори повечето къщи в столицата бяха пребоядисани, явно във връзка с Експо-то. Мой бивш колега от МВнР ни настани в апартамента за гости в комплекса на посолството. Прояви разбиране към нас и ни разведе из Лисабон, показа ни неговите забележителности. При посещението на старата крепост на невисок хълм имахме малко приключение. Колата ни явно обърна вниманието на няколко млади мъже с черни тениски. Веднага съобразих, че се канят да ни я откраднат. При изкачването към крепостта бях забелязал сградата на полицейско управление. Затова при тръгването към центъра на града направих няколко зиг-зага по тесните улички, но черният „Сеат“ на младежите не изоставаше. Затова се изнесох към полицейското управление и спрях пред него. Младежите постояха малко и си отидоха. Консулът ни предположи, че това са били български крадци. Посетихме и един курортен комплекс на Атлантическия океан. На плажа имаше хора, някои се къпеха. Понечих и аз да направя това. Още след първите крачки във водата се отказах – щях да замръзна. Оказа се, че температурата на водата е едва 8-9 градуса! Океан!

При посещението на „Експо-98“ ни очакваше голямо разочарование в българския павилион. Въпреки мотото на изложението „Водата и хората“, в нашия павилион нищо не говореше за големите богатства на България откъм минерални курорти, реки, езе-

ра… Но затова пък, „гвоздеят“ на павилиона беше скромния бар. На него се мъдреше надпис, канещ любителите на българско вино – който изпие на място 4 бутилки, петата му е безплатна! Защо да се учудваме, че на бара се бяха заредили няколко местни пияници /моряци, докери?!?/, които шумно се наливаха. Като си помислите какви пари държавата е платила за командировки на разни незнайни аранжьори, а резултатът беше повече от срамен.

След като се прибрахме в Мадрид, с Росица продължихме за Барселона. Там Владимир ни беше осигурил малък апартамент на свои колеги, които отсъстваха. Останахме в Барселона 4-5 дни. Честно казано – не ни се тръгваше! За разлика от тихия и спокоен Мадрид, Барселона е много оживен и динамичен град. Навсякъде щъкат малки шумни моторчета - глисери, по улиците е оживено до късно вечерта. Посетихме и курортите на юг до към 80-100 километра по брега на Средиземно море. Те са интересни със своята архитектура, предлагат място за отмора по всякакъв вкус. Голяма част от строителството са не хотели, а 2-3-етажни къщи, апартаментите в които се предлагат за ползване – месечно, сезонно, целогодишно.

Когато сравнявам Мадрид с Барселона, искам да приведа един типичен пример. По време на моя командировка в Мадрид през 1996 година в свободното си време бях съпровождан от моя бивш съученик от английската гимназия Христо Данов – търговски представител по онова време. Та един път сме спрели на червен светофар и си говорим. Когато светна зелената светлина, шофьорът пред нас не реагира. Изчакахме следващия зелен сигнал, но той пак не тръгваше. Попитах Христо дали това е нормално за испанците. Той ми отговори: „А, сигурно се е замислил нещо човекът!“. Чак на третата зелена светлина шофьорът на таксито зад нас подаде сигнал и колите потеглиха. По същия начин мога да сравня Вашингтон с Ню-Йорк – във Вашингтон нещата са по подобен начин „забавени“…

В района на олимпийския стадион в Барселона има изграден един комплекс за демонстриране на цветна водо-музика – под такта на прекрасни мелодии струите на фонтаните се издигат оцветени на различна височина. Комплексът е разположен така, че вълшебството на цветната водо-музика може да се наблюдава отвисоко. Посетихме един много интересен като разположение манастир на около 80 км. от Барселона – „Санта Мария де Монсерат“. Той е разположен на едно много високо над околността място, повечето страни на което са „оградени“ с почти отвесни скали. Пътят до манастира е с много завои, но всичко по пътуването до него, паркирането и пребиваването в този район е добре уредено. От манастира

се открива красива гледка към близката равнина и долината на реката. А над Барселона е разположен туристическия обект за гости на града „Тибидабо“ - високо над града с изглед към него и морето. Там е монтиран и един огромен кръст, подобен на този покрай магистралата преди стария мост над река Тахо в Лисабон. Във връзка с „Експо-98“ доста по-на север от този мост беше изграден нов мост, който водеше направо към района на Експо-то.

От Барселона поехме обратно към България. Поради вече налегналата ни умора решихме да оставим Марсилия за следващо пътуване. На места слизахме от магистралата за Италия и се движехме покрай морето – целият бряг е зает от курортни селища, като на първа линия са кафенета и ресторанти. За добро или за лошо, но места в хотелите нямаше. Наложи се след Монако вече късничко вечерта да се изкачим в планината и да преспим в една стара с може би 2-метрови стени къща-хотел. Вместо прозорци имаше нещо като амбразури. Но пък вътре беше доста прохладно и без климатик. Продължихме през Верона към Венеция, която помнехме от мразовитата Коледа на 1996 година. Сега беше друго, но пък прилива беше залял голяма част от града, включително площада „Сан Марко“, по който имаше сковани дървени платформи, за да може туристите да го разглеждат. Този път се разходихме с малко туристическо корабче по „Гран Канал“ до площад „Сан Марко“.

По-нататъшното ни пътуване до София мога да оприлича с военния термин „марш-бросок“. Бяхме се затъжили за България и спирахме само да преспим, да се нахраним и починем.

През 1999 година нашият син Владимир завършваше своята магистратура в Барселона и му предстоеше да се дипломира. Покани ни да присъстваме на официалната церемония за дипломиране на випуска му и на уредената от университета IESE гала-вечеря. Междувременно те с Весела се бяха оженили и ни очакваха. И нали „шило в торба не стои“ тримата с брат му Петър се подготвихме и поехме по маршрута София – Солун – Игуменица – с ферибот до Бари – Рим – Флоренция – Ница – Барселона. При това пътуване аз бях силно подпомогнат в шофирането – Петър вече беше добил добра практика. По пътя, освен на ферибота, преспахме в Рим и в Ница. И така за 4 дни пристигнахме в Барселона. Очаквахме, че ще присъстваме на пищна церемония, но в някои отношения нашите очаквания бяха надминати. Особено що се касае до гала-вечерята. С Росица бяхме трогнати от вниманието, което ни беше оказано от страна на ръководството на университета. Ще се поясня. На кръгла маса ние с Росица, Петър и Весела бяхме поставени заедно с родителите на състудентка на Владимир от Китай. И когато започна

своето приветствено слово ректорът на университета подчерта, че за тях е чест, дето родителите на техни двама студенти са пристигнали да почетат това събитие от толкова далеч – от Китай и от България. Бяхме горди, че заради нас беше спомената и България, което на всички направи силно впечатление.

През лятото на 2010 година, като се възползвахме от наличието у нас на дипломатически паспорти, което ни осигуряваше безвизово пътуване, а и ползването на хотелската част на българското посолство, с Росица извършихме едно 14-дневно пътуване до Москва със самолет. Аз не бях посещавал града на своята младост от 1997 година, а Росица – още от 1989 година. Предварително бях изготвил подробен план на местата, които и двамата желаехме да посетим. Градът беше силно променен, дори от времето на моята командировка през 1997 година! Но не всичкото ново и високо строителство ни допадна. Особено около „Нови Арбат“ и срещу хотел „Украйна“ покрай Москва река. Градът се беше разраснал неимоверно! Все пак ние посетихме наши си любими места, както и района на моята академия „Жуковски“. Тя отдавна е преместена извън Москва, а „Петровския дворец“ – някогашен щаб на академията беше приватизиран и превърнат в развлекателен център. Тъжно! Лятото на 2010 година се оказа много горещо, поради което за пореден път горяха и димяха торфените райони в Подмосковието. Това не ни позволи да изпълним предвидената си програма и на 11-я ден отлетяхме за София. Просто в цялата южна част на Москва не можеше да се диша, а там се намират и посолството ни, и хотелския комплекс към него. Не можахме да посетим някои от новите забележителности на града. Но, както се казва – нека остане нещо и за следващо посещение…

През 2017 година в качеството ми на председател на Асоциация на военните разузнавачи /АВР/ получих покана от нашите колеги от Република Беларус да посетя Минск за честване на 73-годишнината от освобождението на републиката от фашистките нашественици. Тъй като никой от колегите ми от Управителния съвет на АВР нямаше възможност да пътува, а и за да не натоварвам финансите на организацията, реших да пътувам на собствени разноски. Колегите от Минск казаха, че в такъв случай мога да пътувам със съпругата си. В Беларус бяхме посрещнати много радушно. С колегите ни от Русия и Сърбия ни разведоха из страната – посетихме места на бойната слава, присъствахме на погребения на новооткрити останки на бойци от Съветската армия, срещнахме се с представители на местната общественост и с делегация на руската Ивановска област, които присъстваха на тържествата. Тогава узнах-

ме, че българинът Добрин Добрев Димитров /генерал-лейтенант от Българската народна армия, бивш командващ ВВС и представител на БНА към Варшавския договор/ е бил избран за почетен гражданин на град Витебск. Причината е, че по време на Великата отечествена война той е бил партизанин в Беларус и командир на партизански отряд. Присъствахме на тържественото събрание по повод освобождението на страната в Двореца на културата в Минск. Емоционално слово произнесе президентът Лукашенко. Последва прекрасен концерт главно с национални мотиви. В Минск колегите ме свързаха и успях да се срещна с моя приятел Женя, на сватбата на когото с Росица присъствахме на 7 ноември 1969 година. При тази ни среща разбрах, че е воювал в Афганистан.

Бях посещавал Англия и Лондон няколко пъти, но исках да заведа там и Росица. И така през октомври 2018 година пристигнахме със самолет в Лондон. Бях избрал това време от съображения за ненатоварени хотели и слаб туристически поток. Настанихме се в бивш хотел „Етап“ в източната част на Лондон, на около 10 минути с автобус от близкото метро. Времето беше благосклонно към нас – почти не ползвахме чадъри. От опита си при предишни пътувания и посещения на големи европейски градове всеки ден планирахме по около 4 часа разглеждане на града и неговите забележителности преди обяд, обядване на топла храна и отново около 4 часа из града. Показах на Росица повечето забележителности на Лондон – Парламента, паметника на писателката Агата Кристи, „Тауър бридж“ и крепостта до него, колоната на адмирал Нелсън, площад „Пикадили“, известния баровски универсален магазин „Харродс“ собственост на семейството на приятеля на принцеса Даяна Додо ал Файед, музея на Мадам Тюсо, музея в Гринуич, двореца „Кенсингтън“, който е бил резиденция на принцеса Даяна, Уиндзорския дворец и смяната на караула от шотландски войници с черните високи от меча кожа калпаци, известните ни от играта „Монополи“ търговски улици… Снимах се пред статуята на „колегата“ Шерлок Холмс. Опитах се да намеря известната ми от предишни посещения на Лондон бирария „The Corner” /“Ъгълът“/, която се намираше в центъра близо до старата сграда на операта, но за мое учудване никой не можа да ме упъти. Даже не бяха чували за нея!

Където и да сме пътували с Росица имаме навика да обядваме винаги топла храна и непременно супа. Е, в Лондон се озорихме! Успяхме да открием, при това след много питане, само един ресторант, в който ежедневно се сервираше супа. Та всеки ден се стараехме маршрутът да ни отведе до него към 13,00 часа. И още, в този ресторант можехме да пребиваваме по-дълго време и да си почи-

нем от продължителното ходене. При това ни пътуване ползвахме услугите на ниско-тарифна авио-компания. А що се отнася до хотела, то добре, че го бях резервирал месеци по-рано, защото по време на нашето пребиваване там поради две културни събития в града цената за стая се утрои. Да, така е – търсенето води до повишаване на цената!

Глава 16.
Отново в МВнР – Нигерия, Абуджа

В края на 2007 година, след няколко месеца без работа, посетих своя колега в МВнР Георги Пейчинов, който заемаше отговорна позиция. Споделих му, че не се живее без работа. Обеща да помогне. След 1-2 месеца ми се обади и ме повика в министерството на среща. И като в приказките ми предложи да си избера едно от четирите места за консул, за където нямало желаещи. „В Кабул не ти предлагам, защото там е без семейството“ – започна той. Другите три места бяха във Виетнам /висока влажност/, Тайланд /с посланик един от т.н. демократични – Камен Величков/ и Абуджа. Попитах за последното къде се намира, каза в Западна Африка. Откъде да знам, че от Лагос столицата на Нигерия още преди 20-25 години са я преместили в Абуджа – в централната част на страната. Веднага приех за Абуджа. Малко притеснен ми каза, че в Абуджа вероятно ще бъда сам – и консул, и временно управляващ, но имало финансист. Приех без уговорки. След месец-два се включих в едномесечен опреснителен курс по консулска дипломация към Дипломатическата академия на МВнР. От края на 70-те години на XX век доста неща се бяха променили в консулската работа.

Малко преди да заминем за Нигерия, дни след като бях отишъл да се видя с майка си, тя се спомина. Бях успял да й кажа, че заминавам на работа в Африка. Тя се беше залежала след счупване на тазобедрена става, но умът й беше бистър. Месеци преди това беше навършила 87 години. Наистина немалко. Но, ако се има предвид тежкия й живот като партизанка, съпруга на професионален военен, проболедувала туберкулоза след моето раждане, това са много преживени лета! Светла й памет! Мир на праха й!...

И така, на 30 юни 2008 година с Росица отлетяхме за Нигерия. И двамата току-що бяхме навършили 60 години, а 40-годишнината от нашата сватба щяхме да посрещнем вече в Абуджа. Някой ще попита защо на тези години сме заминали на работа в Нигерия, при тежките климатични условия на екваториална Африка?! Причината беше само една – пенсиите и на двама ни бяха ниски, тъй като се бяхме пенсионирали по приетия от всички партии през 1990 годи-

на пенсионен закон, според който работилите в условията на първа категория труд ни пенсионираха съгласно изискванията за трета категория. Така аз на 45 години при 23 години офицерски по първа категория се пенсионирах с 42 години трудов стаж трета категория, но с два пъти по-ниска от заслужената пенсия!...

В Нигерия не беше останало нито едно от нашите многобройни до преди промените у нас през 1989 г. външнотърговски представителства. Обаче повечето от работилите някога в тях служители и работници бяха останали да работят в различни нигерийски и чужди фирми. Заплащането за тях беше добро. Та тези живеещи и работещи в Нигерия вече десетилетия българи до един се бяха „демократизирали“. При запознанство с тях те предизвикателно се представяха като сини или тъмно сини. Без да ги питам. Скоро разбрах причината за такова поведение. Финансистът още преди моето пристигане разпространил слуха, че пристига един бивш полковник от Държавна сигурност!!! Не беше сбъркал в званието, но защо пък от ДС?! Явно за да подсили негативното отношение на хората към мене. Още при първата ми среща „на маса“ с голяма група наши работници и инженери в една нигерийска фирма /бяхме поканени със съпругата ми/ аз поправих лъжливия слух, като казах, че съм бивш армейски офицер. Още не ми беше излязло името като офицер от военното разузнаване. Един от тях, демонстративно извади телефона си и с думите „сега ще разберем кой си“ започна да звъни на някого. Явно не получи информация.

Заминаващият си временно управляващ не си мръдна пръста да ме запознае с обстановката в Абуджа, в Нигерия. Не ме заведе на нито една опознавателна среща. Само веднъж ме заведе и ме представи в МВнР. Толкоз! Освен това, апартаментът, в който щяхме да живеем, беше в състояние „издухала го тропическа буря“ – нямаше пералня, нямаше съдове за ядене или готвене, както и прибори за хранене, нямаше никакви пердета по прозорците, никакво спално бельо. На практика започнахме от нула. По-късно разбрах, че по нареждане на „колегата“ всичко е било подарено на прислугата или преместено в апартамента за гости. Единственото нещо, което не беше отнесено беше старият, но все пак цветен телевизор. Не че имаше интересни програми. Все пак го ползвахме когато си монтирахме сателитна чиния за да гледаме две руски програми.

С течение на времето се сдобихме с всичко необходимо за живеене. Отново пропих водка – шишетата ги ползвахме да събираме в тях филтрирана и след това преварена 25-30 минути вода за пиене. За да не хванем някоя тропическа болест. Поне имахме два фризера, та можеше да пазаруваме по-рядко. Всъщност единият

фризер го ползвахме само за да складираме в него пакетирани или не насипни хранителни продукти – за да измрат в тях буболечките. Всички плодове и зеленчуци следваше да бъдат измивани с разреден с вода калиев перманганат, а след това подсушавани. Постепенно научихме местоположението на няколкото големи европейски хранителни магазини.

След заминаването на предишния временно управляващ започнах да търся и провеждам срещи с колеги от други посолства, преди всичко с такива от страни-членки на ЕС. При посещението на различни приеми и коктейли се запознах с посланиците на Русия, Украйна, Сърбия, Унгария, Чехия, Словакия, Румъния… С някои от тях установих добри колегиални отношения. Ръководителите на мисии на страните от ЕС ежемесечно се събирахме в представителството на ЕК за обмяна на информация и запознаване с текущи въпроси от развитието на ЕС.

На приемите съпругата ми се запознаваше със съпругите на колеги от други страни, с някои от тях установи нормални женски отношения. Мога смело да кажа, че тя беше търсена от съпруги на колеги – научи ги как да квасят кисело мляко, даде им рецепти за обикновена българска баница и някои български гозби. Сред съпругите изпъкваше жената на посланика на ФРГ – оперна певица, сопрано. Много дейна жена – за годините на пребиваване в Нигерия тя успя да изгради един стойностен хор от местни певци /главно от храмове и катедрали/ и дори да постави първата в историята на Нигерия опера само с местни певци! Сред тях изпъкваше един млад мъж с глас на контра-тенор.

С военния аташе на САЩ полковник Питър …. установих добри колегиални отношения. Запознахме се на първия прием, на който той присъства с очарователната си съпруга Джоан – майка на пет деца! Аз бързо го забелязах, защото знаех, че се очаква неговото пристигане. Приближих се и се представих. И двамата грейнаха с усмивка като чуха „България“. Оказа се, че преди Нигерия Питър е бил военен аташе в София и в Москва. На американците изглежда е забранено да гостуват в домовете на дипломати от бившите соцстрани. Но пък Питър и Джоан често ни канеха на коктейли в дома си, където петте им деца обслужваха гостите и на бара, и с хапки. В един момент получавам грама от София, че в Габон е задържан наш кораб с 15-20 български моряци, от които няма известие – за какво са задържани. Беше ми поставена задачата да потърся съдействието на представители на страни-членки на ЕС за изясняване на въпроса и оказване на помощ. За съжаление, нямахме пари за да бъда командирован до Габон и да изясня нещата на място! Бързо

установих, че в Габон няма представителство на страна-членка на ЕС. Обадих се на Питър и му обясних ситуацията. За моя изненада Питър каза, че в Габон имат неголям военен контингент и ще се опита чрез неговия командир да изясни нещата. Още на следващия ден Питър ми се обади и ми съобщи получената от него информация. А тя беше пълна и достатъчна за нашето МВнР. Минаха 1-2 седмици, вече бях забравил за този случай, когато получавам грама от нашето външно министерство с указания да изпратя нота до посолството на САЩ, в която да благодаря за оказаното съдействие. Наистина, това е нормална практика. Но! Пропуснах преди да изпратя благодарствената нота да се обадя на Питър и да го информирам за това. Какво стана. Американската посланичка, която ходеше на приеми и коктейли по домашному - по чехли и с пола и тениска, явно не е била уведомена за намесата на своя военен аташе и Питър след приключването на мандата му в Нигерия беше пенсиониран. А беше ми казал, че очаква да получи още един мандат!... Така, без да искам, направих „мечешка услуга“ на Питър…

Ежегодно в Абуджа се провеждаха няколко културно-развлекателни мероприятия с участието на дипломатическия корпус. На едно от тези мероприятия всяко посолство имаше щанд, където можеха да се демонстрират различни национални ястия. На едно от тях се получи доста комична история – своите национални ястия - сърми с лозов лист демонстрирахме едновременно България, Гърция, Турция, Сърбия. Всичко представено се продаваше срещу предварително изготвени от организаторите купони, а парите отиваха за благотворителни цели.

В Нигерия рядко пътувахме из страната. Причината беше високото ниво на престъпност – не можехме да си позволим въоръжена охрана, която струваше много пари. За пример – през последната година от пребиваването ни в Нигерия протоколните пари на посолството за годината бяха около 1000 евро. Нищо! Дори един нормален коктейл за 3-ти март не може да се организира. Аз служебно пътувах до Лагос със самолет с голям страх – вътрешните африкански линии са известни с чести аварии… Само няколко пъти с Росица пътувахме из страната – един път с българи до известни внушителни водопади на север от Абуджа, един път с приятелите от посолствата на Русия и Украйна в джунглата на 300 км. източно от столицата и един път в същия състав с 5 джипа до известния планински курорт Обудо в близост до камерунската граница на около 700 км. от Абуджа. На връщане от пътуването до Обудо още в началото джипа на украинския посланик нещо запецна – движеше се само със скорост до 70-80 км/час. Едва след завръщането ни в Абу-

джа се изясни, че този модел „Тойота-Круизер“ имал ограничение на скоростта при прегряване на спирачните дискове, ама откъде да знаем. Поради това вече в тъмното навлезнахме в едно неголямо, но доста дълго населено място – голямо движение, хора, мотори, коли… И тук местните КРО „си показаха рогата“! Карахме в най-лявата лента. Аз карах последен, пред мен е джипа на руския посланик Александър, който се вози със съпругата си Марина и малката им дъщеря Мария. Шофьорът е млад, но явно опитен водач. Другите коли са напред. В един момент един черен минибус „Мерцедес“, явно на КРО, застана пред джипа на руснаците и започна да забавя ход, за да ни откъсне от останалата група. А те отпред не виждат това. Реагирах бързо – изнесох се отдясно и с „мръсна газ“ изпреварих микробуса на КРО, застанах пред него и намалих скоростта. Водачът на руския джип съобрази и направи същата маневра, като застана пред мен и така се съединихме с останалите коли. Вече при влизането в Абуджа този микробус демонстративно ни изпревари с „мръсна газ“, а седящият отпред в дясно филер ни изгледа кръвнишки . Това беше единствения случай на такова грубо поведение от страна на КРО по време на пътуване. А иначе, още в началото на нашето пребиваване в Нигерия при едно пътуване с Росица във вечерно време към обект с български работници на един светофар в Абуджа спряхме на жълта светлина, и до нас спря с колата си дипломат от друга държава. Изведнъж от тъмното изскочиха няколко цивилни с автомати и започнаха да искат да слезем от колата – били сме спрели не където и както трябва!!! Правеха се, че не виждат дипломатическите номера на колите. И двамата с колегата от другото посолство си показахме удостоверенията без да слизаме от колите. Това си беше чиста проба опит за сплашване, според мен. Но от какво и защо?!?

За да поясня каква беше криминогенната обстановка в Нигерия ще разкажа за един от най ужасяващите случаи на разбойническо нападение срещу дипломат. Това се случи на помощника на военния аташе на Русия в Лагос „Алексей“ /апарата на военния аташе на Русия се намираше в Лагос/. Посред нощ военният се събужда от някакъв шум в коридора. В спалнята спят двамата със съпругата му, а дъщеря им - в съседната стая. Скача от кревата и при отварянето на вратата срещу него застава местен жител, като светкавично го пробожда с нож в областта на сърцето. Алексей мигновено измъква ножа от гърдите си, като извиква: „Парите са на масата в хола!“. Трима бандити /толкова са били!/ едновременно се хвърлят към хола и започват да се боричкат за парите. В това време Алексей демонстративно къса златния си синджир от врата, отваря

входната врата на апартамента и с думите „ето още злато“ я хвърля навън. И тримата се хвърлят да „делят“ златото. През това време Алексей дава сигнал за тревога, но бандитите успяват да избягат. Алексей оживя след голяма загуба на кръв…

Знае се от СМИ, че в Нигерия често биват отвличани чужденци, предимно европейци, за откуп. Така, един ден в една от южните провинции беше отвлечен български гражданин – инженер в местна фирма. Още на втория ден похитителите се обадили за искания откуп. От руския посланик /руснаци биваха отвличани често/ знаех, че писането на ноти до МВнР и да се надяваш нещо да се случи е все едно „да очакваш от умрял писмо“. Разбира се, това беше направено. По съвет на руския посланик, както и на втория съветник във френското посолство, с когото поддържахме и колегиални, и семейни добри отношения, чрез собственика на нигерийската фирма поисках среща с директора на нигерийското „SSS“ – нещо като нашето ДАНС. Прие ме заместник-директорът. Накратко му разказах, че съм бил началник на сигурността на МВнР. Човекът разбра, че говори с колега. Предложи да делегират за преговарящ с похитителите техен опитен колега, който да работи заедно с началника на сигурността на нигерийската фирма. Изведнъж започнах да получавам на служебния си GSM заплашителни писма от похитителите – бяха взели номера на телефона ми от някъде. И така няколко дни. За късмет собственикът на мобилната мрежа, по която се водеше „кореспонденцията“, се оказа близък приятел на собственика на фирмата. Кръгът започна да се затяга около похитителите. На 18-ият ден те бяха заловени, а българинът – освободен. По-късно узнах, че никое посолство не е освобождавало свои граждани – заложници по-рано от 45-60 дни, при това чрез заплащане на откуп.

В Нигерия българското посолство беше единственото сред страните-членки на ЕС, което наемаше сграда и не разполагаше със специално оборудвано помещение за приемане документи на граждани, както и за получаване на техните биометрични данни при подаване на молба за виза. За удостоверяване истинността на подаваните документи и на твърденията на хората можех да разчитам само на своя усет и изясняване на истината по време на беседа. Последната се провеждаше в едно голямо помещение. И така, един ден при мен идва човек от Лагос, като носи освен своя и още пет паспорта за подаване на молби за визи. Обясних му, че подаването на молба за виза става при самоличното явяване на кандидата. Започна да „кърши ръце“ – това били важни личности, които не можели току-така да пътуват?! След като разбра, че „няма лабаво“ напусна. След половин-един час същият ми се явява заедно с още

петима – „те ти на важни личности“!!! Разбрах, че има нещо много нередно в тази история, но реших да приема документите, като проведох формални беседи с „важните личности“. Та нали си платиха! След минути при мен запъхтян влиза старшият на местната ни охрана „сержант“ Ейбрахъм – той и единствен от охраната със средно образование и доста сносен английски език. На един дъх ми изприказва следното: „Господине, този хвана петимата от съседния строеж „за стотинки“! Лъже!“. Успокоих го. Само го помолих да ме уведоми предварително, когато „важните“ особи дойдат да си получават паспортите. След това се свързах по телефона с началника на местния полицейски участък, с когото поддържах служебни отношения. Прие ме веднага. Разказах му за случая, като му предадох паспортите на „важните личности“. Договорихме се да го информирам, когато те дойдат да си получат паспортите. А тогава се разигра следната комедия – влизат всичките юнаци в двора на посолството, изскачат няколко полицаи и започват да се боричкат с тях за да им сложат белезниците. Ама юнаците се оказаха много пъргави и се разбягаха на разни страни – нали дворът е голям, ама оградата на двора е почти 3 метра висока. Е, изловиха ги.

Следва да споделя, че от работата си в Нигерия се убедих колко комбинативни и измамни са конкретно нигерийците. Ще приведа само няколко примера. По електронната поща ми пише българка, която е била измамена от нигериец. Няколко жени шиели и рекламирали за продажба гоблени. Този нигериец им предложил добра цена, но първо да изпратят гоблените. После поискал 600 щ. д. за освобождаване на пратката от митницата. Нашите жени платили и „пили по една студена вода“. Та тази жена молеше за съдействие посолството да им върне парите и гоблените. Е, как?!?

Друг подобен случай. Млад мъж иска да му върнем лаптопа, който той доброволно изпратил да бъде „оценен“ в Нигерия. Плюс това заплатил няколкостотин долара за освобождаване от митницата. Та този човек има нахалството да ме заплашва с брат си, който е „голяма фигура в една политическа партия“, ако не му възстановя парите и лаптопа…

Що се отнася до опитите за измама при подаване на молба за виза от страна на местни граждани, то те са многобройни и не мога да ги изредя. А имаше и случай на агресивно проникване на територията на посолството от страна на един местен „крал“, т.е. вожд на племе. Беше малко преди моето окончателно отпътуване. Охраната пропуска една голяма луксозна кола в двора на посолството, въпреки че не е имала такова нареждане. „Гостите“ се представили на охраната като „министър и неговата свита, които идват на по-

сещение при посланика по договорена среща. Излизам на двора и един абсолютно непознат господин се втурна да ме прегръща! Боже мой, щях да припадна! Отбягнах прегръдката му и поисках обяснения. Около 10-на минути и той, и неговата „свита“ не обясняват нищо смислено. Моля ги да напуснат района на посолството, но напразно. Видите ли те се били договорили лично с „господин посланика“ за среща за получаване на визи. Това си беше лъжа! Когато разбраха, че номерът им няма да мине, започнаха със заплахи. Помолих охраната „да повика полиция по екстрената връзка“, каквато ние, разбира се, нямахме. Това ги отрезви и напуснаха. По-късно, явно намерили връзки в МВнР, те на няколко пъти изпращаха „жалби“ и до нигерийското МВнР, и до българското. Та в тази връзка следва да споделя, че често ми се налагаше да пиша обяснителни докладни до моето МВнР, което си беше чиста загуба на време. Новите колеги в МВнР не пожелаха „да влезнат в крак“ с нигерийската действителност. Най-лесно им беше да искат обяснения.

А един младеж, успял да влезе в България нелегално, след като беше получил отказ за виза, успял да се ожени за една кадъна в Родопите /венчани от кмета!/ и се започна една сага вече постфактум да получи така желаната виза за постоянно пребиваване в България. От нашето МВнР му обяснили, че такава виза се издава от посолството в неговата страна. Та той беше се завърнал и отново кандидатства за виза. Тук вече МВнР ме подкрепи и даде отказ. Това беше хубавото при мен – аз не можех да разрешавам или не издаването на виза. Това ставаше само с изричното разрешение на МВнР. Та това ме и спасяваше „от преследване“! Защото не само този младеж се опитваше /разбирай – заплашваше/ да ме съди. По неговия случай една частна телевизия предостави ефирно време на съпругата му с бебето на ръце да плаче и разказва колко нечовечен и жесток е Борачев. Е, някак си го преживях!...

Следва да спомена следния случай. В един момент в списъците на т.н. Комисия по досиетата излиза и моето име като бивш кадрови офицер от РУ-ГЩ. Решавам, че не е нужно да чакам представителите на другите държави-членки на ЕС да получат по своите канали тази информация и да започнат да ме гледат подозрително. На поредното съвещание, което се проведе в представителството на ЕС, вземам думата и уведомявам колегите си за моята принадлежност към военното разузнаване на България, като накратко ги информирам и що е то Закон за досиетата и Комисия по досиетата. Реакцията на повечето от тях наистина ме изненада – след края на съвещанието се приближаваха към мене и ми стискаха ръката, като по този начин изразяваха своето уважение към българския военен

разузнавач, добре известен в света преди годините на т.н. демокрация със своите успехи в сложната и отговорна работа по осигуряването националната сигурност на България. Убеден съм, че това не беше признание към моята персона, а към българския военен разузнавач! Останах много изненадан и от реакцията на иначе сухия и високомерен посланик на Нидерландия – той ми каза само няколко думи: „Вие сте работили за страната си!“. По-късно един от тях в конфиденциален разговор ми сподели, че неговият баща е бил последният ръководител на военното разузнаване в неговата дружествена на България страна до т.н. демократични промени и първият – след това... Привеждам този пример, за да покажа с какво уважение се отнасят в т.н. бели страни към служителите от разузнаването. За разлика от българската действителност!...

Последният коктейл, на който присъствахме с Росица на 29 юни 2011 година, беше даден от посланичката на Бразилия по повод смяната на военния аташе. И старият, и новият военен аташе бяха от силите за специални операции на своята армия, парашутисти. Това и беше причината със стария военен аташе да се сближим – та нали и аз бях парашутист, макар и не военен. При срещите ни си обменяхме интересуваща ни информация. Тогава президент на Бразилия беше жената от български произход Дилма Русеф, което даваше допълнителен стимул за добрите колегиални отношения с този военен аташе.

Искам да споделя, че нашето приятелство със семейството на Александър и Марина от Абуджа, Нигерия продължи и след нашето завръщане в България. Продължихме да поддържаме връзка по Скайпа, по телефона. Поканихме ги и те ни гостуваха в България през юни-юли 2018 година. С гордост им показахме много от красотите и забележителностите на България – София, Рилския манастир, Мелник, музея на Баба Ванга, Плевен, Велико Търново, Габрово – Етъра, Шипка, Руската църква до с. Шипка, Пловдив, Батак… Радваме се, че те отнесоха в сърцата си красотите на България!

Глава 17.
АВР – Асоциация на военните разузнавачи

И така, на 30 юни 2011 година със съпругата ми кацнахме в София, с което приключи моето житие-битие на държавен служител. От 1 юли 2011 г. бях вече пълноправен пенсионер „от семейно значение“! Последното го казвам във връзка с един виц от времето на Съветския Съюз. Тогава пенсионерите в СССР се деляха на такива от всесъюзно значение, от републиканско значение, от областно…,

от районно… Та обикновените пенсионери си казваха, че са от семейно значение.

След завръщането ни в България имахме нужда да си починем и да се погрижим за своето здраве, доста разклатено от климатичните условия и нервната работа в Абуджа. Постепенно „влезнах в релси“.

През 2014 година колегите ме избраха за председател на Клуб „Военни разузнавачи - ветерани“. Нека да разкажа накратко за одисеята по създаването на тази първа организация на бивши служители в сферата на националната сигурност. През 1991-1994 година от РУ-ГЩ бяха пенсионирани или принудени да напуснат стотици, предимно офицери, в т.н. зряла възраст. Хора с професионален опит, изучени, знаещи, но ненужни на т.н. демократи! Почувства се необходимостта от създаването на условия за общуване между тези хора. Така съзря идеята за създаването на „Клуб на военните разузнавачи – ветерани“ към Съюза на офицерите и сержантите от запаса – СОСЗ /нещо като клуб по интереси – тогава се възприе това понятие/. Това стана през ноември 1994 година. С цел издигане авторитета на тази млада организация и нейната самостоятелност беше решено Клубът да бъде регистриран в Съда. Да, ама не! Не така са мислили тогава някои „демократи“. А го мислят и досега! И двата опита да се регистрира в съда организацията завършват с неуспех. Главната причина за това и аз, и много мои колеги виждаме в негативното отношение към нас от страна на специалната служба, наречена ВКР – военно контраразузнаване. Но, това е отделна тема. И така, в края на 90-те години бях избран за секретар на ръководството на Клуба, а през 2013 година – за заместник-председател. През декември 2014 година бях избран за председател на клубното ръководство. Точно тогава – през декември 2014 г. „демократичният“ министър на отбраната провъзгласи, че на т.н. Комисия по досиетата следва да бъдат предадени и делата /досиетата/ на агентите на българското военно разузнаване – чужди граждани. Ние веднага реагирахме: че т.н. Закон за досиетата не се отнася за чужди граждани, че с това ще се накърнят интересите и на България, и на тези агенти и техните семейства, че това ще бъде драстично нарушаване на договора между РУ-ГЩ, като представител на България, и чуждите граждани, което на практика е писменото съгласие на агента за сътрудничество, за неразгласяване на това сътрудничество… Никой не ни обърна внимание. През януари 2015 година в БНТ ме покани в своето предаване известния на всички ни журналист Димитър Цонев /Светла му памет!/. В хода на нашия разговор той изведнъж спонтанно и искрено ме попита: „Добре, нещо не разбирам.

Вие какво сте – ВКР ли сте, някакъв клуб към Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва ли сте или какво? Имате ли регистрация в съда?“. Оказах се в неловко положение. Веднага след този случай повдигнах пред колегите от ръководството на Клуба въпроса за регистрация в съда и необходимостта от създаването на Асоциация. Та нашите колеги от външното разузнаване и от сектор „Сигурност“ бяха се регистрирали в съда още през 1995 г. Някои колеги ме подкрепиха, други – не. Постепенно идеята се избистри, проучихме подробности и необходими действия за създаването на такава нова организация и нейната регистрация в съда. И на 17 март 2015 година 53-ма бивши колеги от РУ-ГЩ – офицери, сержанти и волнонаемни служители проведохме учредително събрание, с което беше създадена Асоциация на военните разузнавачи / АВР/. За председател на Управителния съвет на АВР колегите избраха мен. След като представихме всички необходими документи Първи районен съд ни регистрира през юни 2015 година.

На 3 юни 2015 година изпратихме становище-декларация до председателя на парламента и до всички парламентарни групи относно намерението на министъра на отбраната да назначи за ръководител на военното разузнаване цивилно лице. Ние разбирахме, че неговата единствена задача ще бъде предоставянето на досиетата на агентите на военното разузнаване-чужди граждани на т.н. Комисия по досиетата. Тогава имах кратка среща с един от съветниците на военния министър, който в прав текст ми каза: „Ама, господин Борачев, как може да се противите на предаването на техните досиета. Та нали някои от тях, които вие сте предали на руснаците, сега още може да работят за тях!“. Та, това е била целта на министъра – да се докара пред Вашингтон… Така и стана – само шест месеца начело на Службата стоя цивилното лице Бакалов, но през това време успя да предаде личните и работните дела на нашите агенти-чужди граждани вече разсекретени на Комисията. Е, какво тогава по-късно се жалваше и лееше крокодилски сълзи премиера Борисов, че нямало желаещи да станат агенти на службите!?! Разбира се, кой иска да си пъхне главата в торбата!..

Създаването на Асоциацията повиши авторитета на военните разузнавачи–ветерани и на Службата, като цяло. Вече можехме като самостоятелна и регистрирана в съда организация да се противопоставяме на безскрупулните нападки на разни мерзавци срещу нас. Така за периода 2015-2017 година изпратихме няколко жалби до всички висши държавни органи и техните ръководители, до главния прокурор, да парламентарните групи на представените в парламента партии. Някои от тези жалби са поместени в края на

книгата. На 31 май 2015 година изпратих открито писмо до премиера Борисов със заглавие „Царят е гол, господин Борисов!“, в което разобличавах истината за предаване досиетата на агентите на военното разузнаване-чужди граждани, като предателство и посегателство върху националната сигурност с далечни последици. Писмото беше публикувано във вестниците „Земя“ и „Дума“. Отговор не последва. Тъй като знаех, че премиерът няма да ме приеме, се възползвах от присъствието му на едно мероприятие в НДК и в присъствието на вицепрезидента Маргарита Попова с няколко изречения му разказах съдържанието на писмото. Отговори ми: „Да, зная, зная!“. И толкова… Следва да кажа, че на нашите жалби единствено „отговаряше“ деловодството на парламента с дежурната фраза: „Вашата жалба е предадена за разглеждане от комисията по …“.

С помощта на покойния вече генерал Стоян Топалов /Светла му памет!/ – тогава председател на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва /СОСЗР/ успяхме да установим дружески отношения и да подпишем договори за сътрудничество с представители на сродни организации от Сърбия, Русия и Беларус. Наши делегации посетиха Белград, Москва и Минск. Делегациите на сродните организации се ръководеха от своите председатели. Делегацията на колегите-ветерани на ВР от Русия се ръководеше от председателя на Съвета на ветераните от ВР генерал-полковник Владимир Макарович Измайлов – бивш първи заместник-началник на ГРУ. Делегацията на колегите от Република Сърбия се ръководеше от генерал-майор Радослав Шкорич – бивш началник на Служба военно разузнаване. Делегацията на колегите от Република Беларус се ръководеше от полковник Александър Константинович Битус. По време на посещението ни в Москва делегациите на Беларус, България и Сърбия постоянно бяха съпровождани от генерал-лейтенант Александр Анатольевич Карпычев – президент на Съюза на ветераните от ВР, който безвременно почина преди две години / Светла му памет!/. За съжаление, когато организирахме и трябваше да посрещнем делегациите от тези приятелски за нас страни, русофобски и силно про-евроатлантически среди и специални служби / ВКР?!?/ ни попречиха това да стане…

По време на посещението ни в Москва през 2017 година бившият началник на ГРУ /Главно разузнавателно управление/ и заместник-началник на Генералния щаб на руската армия генерал-полковник Фьодор Иванович Ладыгин подари на всеки новата си току-що излязла от печат книга „Военно-стратегический базис внешней политики США“. Прочетох я, както се казва, „на един дъх“. Помолих Фьодор Иванович за неговото съгласие да преведа

книгата на български език и да бъде издадена в България. Това вече се канеха да направят нашите колеги от Сърбия. Получих съгласието на генерал Ладыгин и в началото на 2018 година книгата беше вече преведена и издадена с финансовата помощ и на двама мои колеги със заглавието „Военно-стратегически базис на външната политика на САЩ“ от издателството ИК „Земя“. Подарих книгата на почти всички висши командири от българската армия, включително на президента Румен Радев. Разпространих книгата във всички налични в България военни библиотеки, в повечето областни и регионални библиотеки, в библиотеки на институти и университети. Представих книгата на десетки събрания на воини от запаса, русофили, славянофили… Навсякъде книгата беше посрещната с огромен интерес. Защото в нея се съдържа документално представена информация за агресивната външна политика на САЩ, която не може да бъде намерена никъде в България – у нас тя е ТАБУ, наложено от управляващите… Поради големия интерес към книгата, първото издание бързо привърши и се наложи да организирам второ издание на тази интересна книга. Това, което правя за разпространението на тази книга за мен е кауза – като българофил, като русофил, като честен български патриот. За огромно съжаление на всички колеги и приятели в края на 2021 година се спомина уважавания от всички ни генерал-полковник Фьодор Иванович Ладыгин – Светла му памет!

Като председател на Асоциация на военните разузнавачи – колективен член на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва /СОСЗР/ на IX конгрес на Съюза през 2017 г. бях избран за член на неговия Централен съвет. Като такъв се противопоставих открито и принципно на опитите на някои псевдодемократи за разтурянето на тази най-стара професионална организация на запасното войнство. В крайна сметка те не успяха, но пък си създадох и доста нови врагове. Някои от тях доста настървено ме атакуваха при всеки повод, пък и без повод. В тази връзка на 3 юни 2017 година написах за в-к „Земя“ и в-к „Българско войнство“ статия, която помествам в края на книгата – „Вождизъм, нарцисизъм, клиентелизъм…“.

Ако си спомняте, на първия Консултативен съвет при президента Румен Радев на 28 май 2017 година се разискваше въпроса за закупуването на самолети за българските ВВС. Та на излизане от там премиерът Борисов каза небрежно на журналистите: „То и аз разбирам от такива неща. И аз като него /има предвид Радев!/ съм завършил такова училище…“. Гледах това по телевизията и бях потресен от нахалството и безочието на неграмотния Борисов! Седнах

и написах отворено писмо до него. За съжаление никоя медия не го публикува в оригинал, само в-к „Земя“ го преразказа почти напълно. В писмото си с факти нагледно показах на този самозабравил се човек, че не е никакъв генерал, а е станал такъв в нарушение на Закона за въоръжените сили. Че като него има и други подобни личности… Е, докарах си беля на главата. Привлякох вниманието на някои специални служби, които слугуваха на тогавашния диктатор на България… Дано да са спрели?!...

Като активен член на Българския антифашистки съюз неведнъж съм изнасял беседи и лекции по международното положение и по конкретни световни събития пред антифашисти от повечето общини на област София-област. Поместих в различни издания, най-вече в „Преса“ и в „Земя“, статии за наличието на фашизъм в България през годините 1923 – 1944 г., за опасността от настъпващият днес неофашизъм. Две от тези статии са поместени в края на книгата – „Докога?!“ и „Фашизъм“.

Глава 18.
Епилог

Приключвам своето повествование с надеждата, че съм представил описаните събития и лица непредубедено. Най-важното за мен е това, че разказвах от първо лице – без да се осланям на приказките на други хора. Дано да съм бил разбран правилно – не се оплаквам от преживяното. Напротив. Имах щастието и късмета да се срещам с много и интересни хора, да видя много страни заедно с обичаите на техните народи, да мога да представям България по достоен начин. „Да не посрамите България по света!“ - така съм запомнил думите на нашите учители Николай Рашев, Либерт Попов, Шостакова… Или пък „Гордейте се, че сте българи и сте наследници на такива борци за свобода, като Васил Левски, Христо Ботев…“, каквото ни говореха нашите любими Мерсия Макдърмот и Бартлет! Смело мога да кажа, че с много малки изключения съучениците от випуските на първа английска гимназия в София разнасяха добродетелните качества на българина по света. Немалко мои съученици от различни випуски на английската гимназия работиха в различни сфери за националната сигурност на България. Работиха скромно, без афиширане! Благодаря им за това!

Приключвайки, искам да завърша с един цитат от книгата на колегата от външното разузнаване Гънчо Гъоков „Летопис по избрания път“, казаното в който цитат споделям напълно /колегата Гънчо Гъоков почина в началото на 2022 г. – Светла му памет!/:

„… Ако ние не пишем за това какво и как сме работили, какво е за нас България, в какво сме вярвали, как сме живели и веселили – все едно, че „никога не сме били, че нищо не е имало“. В процеса на работата върху книгите … в мен се задълбочи и утвърди убеждението, че това е и един от способите за оказване влияние върху възпитанието на нашите внуци и правнуци.

Тези мои разсъждения споделях последните няколко години с голям брой мои бивши колеги от Разузнаването, от Контраразузнаването, от Военното разузнаване, патриотично настроени българи от революционни семейства, огромна част от които споделят моето становище.“

Глава 19.
Жалби, статии, интервюта през годините

ДО Президента на Република България
Росен Плевнелиев
Председателя на Народното събрание
Цецка Цачева
Председателя на Министерски съвет
Бойко Борисов
Главния прокурор на Република България
Сотир Цацаров
Председателя на Конституционния съд
Министъра на отбраната
Николай Ненчев

ДЕКЛАРАЦИЯ
на
Клуб „Военно разузнаване – ветерани” при Съюза
на офицерите и сержантите от запаса и резерва

Уважаеми госпожи и господа,

Клубът на военните разузнавачи от запаса и резерва, обединяващ в своите редове стотици офицери, сержанти и граждански лица,

Позовавайки се на Конституцията на Република България и на законите на страната,

Ръководейки се от принципите на военното строителство и на организирането и воденето на стратегическото военно разузнаване,

Вземайки предвид националната политика за сигурност и изискванията, произтичащи от срещата на върха на НАТО в Уелс, свър-

зани с издигане на ролята на разузнавачите в колективната система за отбрана и сигурност,

Съобразявайки се със състоянието на средата за сигурност и произтичащите от нея рискове и заплахи за националната и колективната отбрана и сигурност,

Обезпокоени от подетата поредна кампания за компрометиране и ликвидиране на военното разузнаване

Декларираме:

1. Ние сме за провеждане на национално отговорна политика в сферата на националната и колективната отбрана и сигурност, като непрекъснато се повишава държавната грижа за укрепване на сектора за сигурност с особено внимание на разузнаването.

2. Готови сме да предоставим на компетентните държавни органи целия експертен потенциал на военните разузнавачи от запаса и резерва за решаване на наболелите проблеми в областта на сигурността на държавата, обществото и българските граждани.

3. Категорично се обявяваме против безпочвените опити за компрометиране на военното разузнаване.

Непрофесионалните и неоснователни квалификации на министъра на отбраната, че военното разузнаване през социалистическия период от развитието на страната е работило „за чужда държава и чуждо разузнаване" уронват престижа на хората, които са служили всеотдайно на своя народ и Родина.

Призоваваме прокуратурата незабавно да се самосезира и да потърси отговорност на министъра на отбраната за набеждаване на военното разузнаване и на неговите служители, както и във връзка с неговите публични изявления, че ще предостави класифицирана информация за чужди граждани, което представлява приготовление за извършване на престъпление съгласно чл. 17, ал. 1 на НК.

Със своите действия господин Ненчев показа, че няма необходимата подготовка и качества за военен министър, поради което му искаме оставката.

4. Апелираме най-сетне да се приключи с темата за досиетата, която разделя и противопоставя българските граждани.

Отговорни фактори в държавата четат т.нар. закон за досиетата, както дяволът чете евангелието.

Ярко доказателство за това е ултимативното искане за предоставянето от Служба „Военна информация" на архивните единици, касаещи граждани на други страни, които са сътрудничели на военното разузнаване, нещо което законът категорично не изисква.

Очакваме компетентните държавни органи най-после да сезират Конституционния съд за този казус и да поискат той да излезе с тълкувателно решение дали законът за досиетата се отнася за чуждестранни граждани и следва ли съответният архив да се предаде в Комисията по досиетата.

Настояваме да започне разследване на въпросната Комисия за допуснати нарушения на Закона, след което тя да бъде закрита, поради изчерпване на дейностите, за които е създадена.

Изцяло заставаме зад позицията на ръководството на служба „Военна информация" по отношение на архива на чуждестранните сътрудници на разузнаването.

5. В условията на влошената геостратегическа среда за сигурност, внасянето на проектозакон за разформироване на двете разузнавателни служби и за създаване на нова единна държавна агенция за разузнаване е не само контрапродуктивно, но и изключително вредно за националната сигурност. Днес ние се нуждаем не от игра на реформи и лустрация на бивши разузнавачи, а от решителни мерки за укрепване и развитие на разузнаването.

Призоваваме Народното събрание да отхвърли този вреден, антибългарски проект на Закон за разузнавателната дейност и да приеме внесения пакет от четири проекто-закона в 41-ото Народно събрание.

Ние се обръщаме към българските политици, държавници и общественици с призив да проявят здрав разум и да заемат национално отговорна позиция по поставените в тази декларация въпроси.

Клуб „Военно разузнаване – ветерани" при СОСЗР
Председател: /о.з. полк. инж. Чавдар Борачев/

16.12.2014 г.
Град София

Декларацията е приета от Общото събрание на Клуба,
състояло се на 16.12. 2014 г.

ДО Вицепрезидента на Република България
Маргарита Попова

Ж А Л Б А

От членовете на Клуб „Военно разузнаване – ветерани”
при Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва

Уважаема госпожо Попова,

Клубът на военните разузнавачи от запаса и резерва, обединяващ в своите редове стотици офицери, сержанти и граждански лица,

Позовавайки се на Конституцията на Република България и на законите на страната,

Ръководейки се от принципите на военното строителство и на организирането и воденето на стратегическото военно разузнаване,

Вземайки предвид националната политика за сигурност и изискванията, произтичащи от срещата на върха на НАТО в Уелс, свързани с издигане на ролята на разузнавачите в колективната система за отбрана и сигурност,

Съобразявайки се със състоянието на средата за сигурност и произтичащите от нея рискове и заплахи за националната и колективната отбрана и сигурност,

Обезпокоени от подетата поредна кампания за компрометиране и ликвидиране на военното разузнаване,

се обръщаме към Вас с надеждата да намерим разбиране и справедливо отношение.

Причините да се обърнем към Вас са няколко:

- продължаващото десетки години издевателство над служителите на стратегическото военното разузнаване – днес Служба „Военна информация”, които чрез т.н. Закон за досиетата бяха очернени като доносници, въпреки, че те винаги са работили по закона за Въоръжените сили и са изпълнявали своя родолюбив и патриотичен дълг;

- искаме специално да обърнем Вашето внимание, че на практика т.н. Закон за досиетата е един лустрационен закон, той вменява колективна вина и създава предпоставки за лустрация на служителите на военното разузнаване; в потвърждение на последното са и опитите да бъдат обединени НРС и Служба „Военна информация”, което би означавало да бъдат уволнени всички служители, работили в тях преди 1991 година;

- напъните на определени политически сили да бъдат предоставени на т.н. Комисия по досиетата делата на чуждите граждани,

работили за военното разузнаване, което е пряко нарушение на членове от Закона за класифицираната информация и на т.н. Закон за досиетата. В последното прозира наличието и на субективни мотиви за разкриването на тези досиета;

- изказване на г-н Николай Ненчев на 29.11.2014 г. пред политически форум на ДСБ, касаещо военното разузнаване и неговите служители; цитираме извадка от приложения текст: „…не е било вършено в името на българския народ, а в името на друга държава и друго разузнаване…" отразено в медиите на 29.11.2014 г. в техните електронни издания и на 30.11.2014 г. в книжните им издания; Ние приемаме тези негови думи като набеждаване на военните разузнавачи - Приложение № 1;

- в многократни изявления след встъпването си в длъжност министър на отбраната г-н Ненчев публично изказваше своята решителност да изземе от Служба „Военна информация" на МО досиетата на чуждите граждани и да ги предаде на Комисията по досиетата. Това е не само пряко нарушение на т.н. Закон за досиетата, което е наказуемо съгласно чл. 17, ал. 1 от НК, но и влиза в конфликт с изискванията на Закона за класифицираната информация. Затова имаме основание да се съмняваме за наличието на други мотиви за разкриване на имената на тези чужди граждани, което би трябвало да е обект на прокурорско разследване. Приложение № 2.

Ние сме за провеждане на национално отговорна политика в сферата на националната и колективната отбрана и сигурност, като непрекъснато се повишава държавната грижа за укрепване на сектора за сигурност с особено внимание на разузнаването.

Категорично се обявяваме против безпочвените опити за компрометиране на военното разузнаване.

Апелираме най-сетне да се приключи с темата за досиетата, която разделя и противопоставя българските граждани. Според нас, Комисията по досиетата следва незабавно да бъде закрита, поради изчерпване на своето предназначение.

Уважаема госпожо Попова,

Считаме, че Вие, като доказал се опитен юрист, сте в състояние да предприемете необходимите действия с цел прекратяване опитите за компрометиране на военното разузнаване и неговите служители, за нарушаване законите на Р България, касаещи националната сигурност на страната. По наше виждане тези действия могат да включват: сезиране на правоимащите органи за казуса досиетата на чуждите граждани и правомерността на самия т.н. Закон за досиетата; разследване на т.н. Комисия по досиетата за вече допуснати нарушения на Закона, след което тя да бъде закрита поради изчерп-

ване на дейностите, за които е създадена. Създава се впечатлението, че Комисията търси начини да продължи своето съществуване, въпреки, че тя отдавна е изчерпала своето предназначение.

Уважаема госпожо Попова,

Оставаме с дълбоко уважение към вашия доказан професионализъм и с надеждата за справедливост.

Приложение № 1: Копие на публикация във в-к „Преса" от 30.11.2014 г.
Приложение № 2: Декларация на Клуб „Военно разузнаване-ветерани".
Приложение № 3: Жалба до Главния прокурор на Р България.

Клуб „Военно разузнаване – ветерани" при СОСЗР
Председател:…… /о.з.полк.инж. Чавдар Борачев/

22.12.2014 г.
Град София

ДО ГОСПОЖА ЦЕЦКА ЦАЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Уважаема госпожо Цачева,

По инициатива и с усилията на членовете на Клуб „Военно разузнаване – ветерани" при Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва /СОСЗР/ беше издадена книгата „Военното разузнаване под ударите на най-голямата фалшификация през последните 25 години" – Сборник от коментари, анализи и документи от военни разузнавачи, политици и журналисти.

Във връзка с предстоящото внасяне в Народното събрание на няколко закона, касаещи устройството и работата на т.н. специални служби, нашето желание е да предоставим на всеки депутат тази книга, което, надяваме се, ще им помогни по-добре да се ориентират в сложната материя на тези проектозакони.

Във връзка с горното Ви молим да съдействате за внасянето на 240 броя от книгата и предоставянето на депутатите по парламентарни групи.

Председател на Клуб „Военно разузнаване-ветерани" при СОСЗР
Полковник-инженер /о.з./ …… /Чавдар Борачев /

11 март 2015 г.

ДО МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА Р БЪЛГАРИЯ
ГОСПОДИН БОЙКО БОРИСОВ

Уважаеми господин Борисов,

Във връзка със зачестилите нападки от страна на министъра на отбраната спрямо военното разузнаване и неговите служители – бивши и настоящи, във връзка с неговите намерения да изземе агентурните досиета на чужди граждани от Служба „Военна информация", което е пряко нарушение на т.н. Закон за досиетата и във връзка с вредните последици за военното разузнаване вследствие на прилагането на т.н. Закон за досиетата и действията на т.н. Комисия по досиетата от името на военните разузнавачи от запаса и резерва Ви моля да ме приемете за разговор и обсъждане на поставените по-горе въпроси. Тези въпроси касаят пряко националната сигурност на България.

Познавайки Вашето държавническо мислене, особено когато става въпрос за националната сигурност на България, ние се надяваме на положителен отговор в най-скоро време, тъй като проблемите са назрели и не търпят отлагане.

Ползвам се от случая да Ви поздравя с настъпването на Новата 2015 година и да Ви пожелая добро здраве и успех във Вашата високоотговорна държавническа дейност!

Приложение 1: Извадка от в-к „Преса" с изказване на г-н Ненчев на 29 декември 2014 година.

Приложение 2: Извадка от електронен сайт на изказване на г-н Ненчев по BTV на 12 януари 2015 година.

Председател на Клуб „Военно разузнаване-ветерани" при СОСЗР:
О.з. полковник-инженер …….. /Чавдар Борачев /

14 януари 2015 г.

ДО ГОСПОДИН СОТИР ЦАЦАРОВ
ГЛАВЕН ПРОКУРОР НА РБ
КОПИЕ: СОФИЙСКА ГРАДСКА ПРОКУРАТУРА

Уважаеми господин Цацаров,

На 23 декември 2014 г. със свой изх. № 14388/2014 г. прокурорът от Върховната касационна прокуратура И. Кръстенякова от отдел 02 „Досъдебен" е изпратила до СГП, цитирам дословно: „по компетентност депозирана до Главния прокурор на РБ жалба от членовете на Клуб „Военно разузнаване – ветерани" при Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва /СОСЗР/ с приложени към нея Декларация и копие от публикация във в."Преса" със заглавие „Военният министър громи службите на партиен форум". Преценете налага ли се възлагане на проверка по реда на чл. 145 ЗСВ във връзка с жалбата. Уведомете жалбоподателя за предприетите действия." – край на цитата.

От подаването на жалбата изминаха два месеца и 17 дни без ние, като жалбоподатели, да сме получили някакъв отговор или пояснение във връзка с нашата жалба. Считаме, че е нарушен установения от закона срок за отговаряне на жалби на граждани.

Молим да бъдем уведомени за резултата от проверката на Софийска градска прокуратура. В противен случай ще считаме, че СГП ни възпрепятства от законното ни право на своевременен отговор, което нарушава нашите права на граждани на РБ.

Уважаеми господин Цацаров, молим за Вашата намеса щото СГП да си свърши работата и да ни даде отговор на депозираната жалба.

Председател на Клуб „Военно разузнаване-ветерани" при СОСЗР:
О.з. полковник-инженер ……. / Чавдар Борачев /

12.03.2015 г.

Асоциация на военните разузнавачи

==========

До Председателя на Народното събрание
Цецка Цачева
Председателите на парламентарните групи
в 43-ото Народно събрание
Независимите народни представители

ДЕКЛАРАЦИЯ
на
Асоциация на военните разузнавачи

Уважаема госпожо Председател,

Уважаеми народни представители,

Асоциация на военните разузнавачи като неправителствена обществена организация прави всичко, което е в нейните възможности, за отмяна на антибългарския Закон за достъп и разсекретяване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Опитваме се с факти и документи да защитим доброто име, честта и достойнството на българските разузнавачи, които години наред са подложени на всевъзможни обиди и инсинуации от страна на Комисията, създадена с този закон. Тази комисия, която е формирана на партийно квотен принцип, не е безпристрастен орган. Тя си позволява да нарушава законите и да си присвоява функции и задачи, които законът за досиетата не й е възложил. Ярко доказателство за това са неистовите усилия да получи досиетата на чужди граждани, сътрудници на българското разузнаване. С поредицата документални сборници, които издаде Комисията, се цели не да се каже истината за дейността на специалните служби, а да се манипулира общественото мнение и да се дадат нови свидетелства колко лоши и вредни за страната са били ДС и военното разузнаване.

В документите, предоставени на Комисията, има хиляди примери и факти за достойни дела и героични прояви на служители на ДС и военното разузнаване в интерес на отбраната и сигурността на страната, но за тях в тези документални сборници няма написан нито един ред.

Заради всичко това, ние посрещаме със задоволство внесения в 43-ото Народно събрание от независимия депутат Велизар Енчев проектозакон за закриване на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към

Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Във връзка с внесения законопроект

ДЕКЛАРИРАМЕ:

1. Асоциацията на военните разузнавачи застава зад проектозакона, внесен от независимия депутат Велизар Енчев, за закриване на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

2. Изцяло подкрепяме и текста от Преходните и Заключителни разпоредби на проектозакона, предвиждащи отмяна на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

3. Настояваме срочно, без отлагане във времето, да се задвижи процедурата за обсъждане и приемане на проектозакона в съответните парламентарни комисии и в пленарна зала.

4. Предлагаме в закона да се заложи текст, който да предвижда документите, предоставяни от Комисията по досиетата, които могат да се използват във вреда на националната сигурност, да се върнат обратно в съответните служби, а останалият архив – да се предостави на Държавния архив за съхранение и ползване.

Ние, членовете на Асоциацията на военните разузнавачи, се обръщаме към парламентарно- представените политически сили и към народните представители с апел да проявят достойнство, здрав разум и политическа воля за приемането на този закон, което неизбежно ще се отрази положително на националната сигурност, на преодоляването на конфронтацията в обществото и на единението на българската нация в името на просперитета на скъпото ни Отечество – Република България.

Асоциация на военните разузнавачи
Председател:……../Чавдар Борачев/

05. 05. 2015 г.

Декларацията е приета на Общо събрание на Асоциацията на военните разузнавачи, състояло се на 05.05. 2015 г.

Открито писмо до премиера Бойко Борисов
/гротеска/

ЦАРЯТ Е ГОЛ, ГОСПОДИН БОРИСОВ!

На проведена през последната седмица на месец май 2015 година добре манипулирана пресконференция във военното ведомство на територията, наречена Република България /за по-кратко нататък само Територията/, бяха изречени куп лъжи, неистини, инсинуации. **Лъжа е**, че не се предават досиета на агенти на военното разузнаване-чужди граждани! **Лъжа е**, че няма опасност за живота и сигурността на тези чужди граждани, за сигурността на техните семейства, бизнес, обществено положение! **Лъжа е**, че няма опасност от изтичането на информация от Комисията! **Лъжа е**, че това действие няма да нанесе вреда на националната сигурност на Територията /доколкото тук все още има нация, а не просто група от „мирно съжителстващи" етноси/! **Истината е**, че ще бъдат предадени изключително работните дела на агентите на военното разузнаване – чужди граждани! **Истината е**, че има опасност за сигурността на чуждите граждани – агентите и техните семейства! **Истината е**, че Комисията не е място за пазене на тайни – тя не работи с класифицирана информация. **Истината е**, че с това действие се нанася сериозен удар по сигурността на Територията, защото не можем да очакваме през следващите десетилетия някой чужденец да се съгласи да работи за нея /ако я има все още!/, като се знае какви ги върши тя! Като хвърли прах в очите на обществеността т.н. министър изпълни своето предизборно обещание /пред кого ли?!/ да предаде досиетата на агентите на военното разузнаване – чужди граждани на т.н. Комисия по досиетата, с което беше извършено поредното национално предателство. Не че в Територията има национални предатели, не! Пълно е с по-малки и по-големи кукли на конци, а кукловода е добре известен – Големият брат! Да не се питаме защо в Територията нямаме политици – ами защото нямаме и мъже! Вие го доказахте със своите назначения на отговорни за Територията постове на т.н. нежни половинки. Нищо, че едната предаде енергийната ни сигурност без някой да е искал това / поне официално/! Още със своето създаване т.н. Закон за досиетата подпечата извършваните последователно във времето национални предателства, към които са съпричастни всички кукли, гласували за този закон, всички последващи изпълнители на неговите клаузи. И всички днешни управляващи кукли. И това продължава да се случва под Вашия благосклонен поглед, господин Борисов, вече шеста година! Но нека припомня думите на световно признатия трибун на

работническото движение, изречени във фашисткия съд с белезници на ръцете: „Господа съдии, колелото на историята се върти и ще продължава да се върти…”. Хората ни го казват простичко: „Има Видовден!”.

Забележка: Авторът изразява само своята гражданска позиция и не ангажира мнението на други хора и/или организации.

О.з. полковник-инженер Чавдар Борачев

29 май 2015 г.

Визитка на автора: Завършил съм две военни академии, владея три чужди езика, работил съм повече от 20 години за националната сигурност на България.

Ето каква независима телевизия е БТВ

/ За едно неизлъчено интервю /

На 28 май 2015 г. бях потърсен за интервю от журналистката на телевизия БТВ Теодора Енчева. Поводът – състоялата се предишния ден в МО пресконференция, отнасяща се до заповедта за предаването на т.н. досиета на агентите на военното разузнаване – чужди граждани. Съгласих се, при условие, че бъда оставен да изкажа своята позиция и цялото интервю бъде излъчено без манипулиране. Моето условие беше прието. И така, интервюто продължи 45 минути. По време на „интервюто” операторът кръстосваше из малката стаичка, все търсеше нови или интересни ракурси за да ме снима. Към края от казаното от г-жа Енчева стана ясно, че нейният мозък е тотално промит – тя изрази становище, приравняващо военното разузнаване на поделение на Държавна сигурност /ДС/!?! Започна да ме убеждава, че агентите на ДС /разбирай военното разузнаване, според нея/ са били двойни и тройни агенти! За пример ми даде досието на Ахмед Доган, което трябвало да го прочета, за да съм бил наясно с нещата! В крайна сметка, вечерта на същия ден в новините от 19,00 ч. беше излъчен един кратък момент от „интервюто” – около 10-15 секунди, който въобще не представяше моите становища!

В интервюто говорих, че на въпросната пресконференция в МО са били казани куп лъжи, неистини, манипулации. Твърдях, че са лъжи твърденията, че не се предават досиетата на агентите на военното разузнаване – чужди граждани, че нямало опасност за тяхната и на семействата им сигурност, че нямало опасност от изтичане

на информация от т.н. Комисия по досиетата, че това действие нямало да навреди на националната сигурност на страната. Защото ние – хората, запознати с истината, знаем, че ще бъдат предадени изключително работните дела на агентите на военното разузнаване – чужди граждани, знаем, че има опасност за тяхната и на семействата им сигурност, че Комисията не е място за пазене на тайни, т.к. тя не работи с класифицирана информация, че с това действие се нанася тежък и непоправим удар върху имиджа и на военното ни разузнаване, и на България.

Опитах се да убедя г-жа Енчева в нашата – на военните разузнавачи правота. В това, че агентите на военното разузнаване – чужди граждани никога не са работили на принципа на компромата, тъй като военното разузнаване по принцип не е ползвало и не ползва компрометиращи лицето материали и/или информация за да го принуди да работи за нас и много други неща – принципи в работата на разузнаването въобще. За съжаление, г-жа Енчева не приемаше никакви доводи. В крайна сметка не ми стана ясно за какво ме е поканила да дам интервю, освен да се подиграе с каузата на военните разузнавачи?!...

Възмутен съм от грубата манипулация, на която бях подложен от страна на представител на считащата себе си за независима телевизия БТВ.

Визитка на автора: Завършил съм две военни академии, владея три чужди езика, работил съм повече от 20 години за националната сигурност на България. Избран съм за председател на УС на Асоциацията на военните разузнавачи и защитавам техните интереси.

1 юни 2015 г.

О.з. полковник-инженер Чавдар Борачев.

На 24 февруари 1945г. Алън Дълес произнася своето прочуто слово пред американски офицери по повод образуването на ЦРУ, станало впоследствие популярно като „Планът Дълес”:

„Ще свърши войната, всичко някак си ще улегне, ще се утаи и уреди. И ние ще хвърлим всички сили, всичкото си злато, цялата материална сила за измамване и оглупяване на хората! Човешкият мозък, съзнанието са приспособени към промяна. Посявайки в СССР хаос, ние незабелязано ще заменим човешките ценности с

фалшиви, в които да вярват. Как? Ние ще намерим наши единомишленици... наши съюзници и помощници в самата Русия. Епизод след епизод ще се разиграва грандиозната по своя мащаб трагедия на гибелта на най-непокорния на Земята народ - руския, на окончателното необратимо угасване на неговото самосъзнание. От литературата и изкуството им ние например постепенно ще изтръгваме тяхната социална същност, ще отчуждим творците, ще им отнемем желанието да се занимават с изобразяване, с изследване на тези процеси, които се извършват в глъбините на народните маси. Литературата, театрите, кината, пресата - всичко ще изобразява и прославя най-низките човешки усещания, чувства и страсти. Ние по всякакъв начин ще поддържаме и издигаме така наречените творци, които ще започнат да насаждат и втълпяват в човешкото съзнание култ към секса, насилието, садизма, предателството - с една дума, всякаква безнравственост. В управлението на държавата ще създадем хаос и безпорядък. Незабелязано, но активно и постоянно ние ще съдействаме за своеволието на чиновниците, рушветчийството, безпринципност и мотаене - всичко, което води до онова, което им скимне да правят. Бюрократизмът и недобросъвестната работа ще бъдат въздигнати до добродетел...честност. Порядъчността и почтеността ще се осмиват и ще станат никому ненужни, ще се превърнат в отживелици от миналото... Простащината и наглостта, лъжата и измамата, пиянството и наркоманията, животинският страх един от друг, и нахалството, безсрамието, предателството, национализмът и враждебността между народите и най-вече враждебността и омразата към руския народ - всичко това ние ловко и незабелязано ще култивираме и всичко това ще разцъфне с кичести цветове. Сега малцина, много малко хора ще се досещат или даже ще разбират какво става... Но такива хора ние ще поставим в безпомощно положение, ще ги превърнем в посмешище, ще намерим начин да ги оклеветим и да ги обявим за измет на обществото. Ще изтръгваме духовните корени на болшевизма, ще опошляваме, ще унищожаваме корените на народната нравственост. По този начин ще разклащаме поколение след поколение, ще предизвикаме ерозия и ще отстраняваме ленинския фанатизъм. Ние ще се залавяме с хората още от детските и юношеските им години. Главният ни залог ще бъде на младежта, ще започнем да я разлагаме, развращаваме, да я лишаваме от чест. От младежите ще направим циници, вулгарни хора, простаци, космополити. Ето така ние ще направим. Всичко това ще извършим под девиза: ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ГРАЖДАНСКИТЕ МУ СВОБОДИ“.

Статия във в. „Земя“ – отговор на „Беновска пита“

Случайно попаднах на предаването на Канал 3 „Беновска пита“ от 28 януари 2018 година. На непредубедения гражданин веднага му прави впечатление тона на госпожата – говори като последна инстанция.

Та в това предаване госпожата задава два въпроса на Президента Радев. И двата – свързани със засегнати от т.н. Закон за досиетата бивши служители на ДС и РУ-ГЩ. **А уж този закон нямал наказателна сила!?!** „Защо наследниците на лицето Х, което много години, десетилетия преди България да стане член на ЕС и НАТО е работило в служба за сигурност на българската държава, и което т.н. Закон за досиетата е обявил за престъпник, все още дишат, живеят и дори работят?!?“. И прави откритието – **тогава** те са работили срещу НАТО и ЕС!!! А **днес** тези организации са наши съюзници! Госпожата явно не иска да си спомни, че през онези години България беше друга, както и НАТО, и ЕС бяха други... Служителите на службите за сигурност работеха за запазването на териториалната цялост, независимостта и националната сигурност на Държавата България. Онази България, която провеждаше много по-независима политика, отговаряща на националните интереси на страната, отколкото днешните слуги на Брюксел и Вашингтон... Все едно днес журналистите в някои северно-европейски страни да питат своите правителства защо работилите **навремето** срещу Литва, Латвия и Естония служители на тайните служби не са отстранени от работа – и те, и техните наследници – та нали те са работили срещу **днешните** съюзници Литва, Латвия и Естония?!? Елементарно, Уотсън! Хората там имат мозък в главите си, както и в Германия... И още нещо. Госпожата би трябвало да внимава с четенето на новините, след като се изявява като „последна инстанция“! Защото не Президентът Радев, а министърът на отбраната Каракачанов награди с „Почетна грамота“ бившия служител на РУ-ГЩ полковник Христо Христов - за дългогодишна служба за осигуряване националната сигурност на Държавата България.

28.01.2018 г.

Полковник /о.з./- инженер Чавдар Борачев

Статия във в.“Земя“ и в.“Българско войнство“

Вождизъм, нарцисизъм, клиентелизъм...

От доста време разни самозвани глашатаи на единството на българското запасно войнство предлагат планове, програми, непременни условия и т.н. за обединяване на всички регистрирани в съда т.н. военно-патриотични организации /ВПО/. Подчертавам – **всички регистрирани в съда.** Който разбира, знае, че за регистрацията на една организация в съда са нужни „един файтон хора“. Та думата ми е колко от тези регистрирани в съда организации имат повече от 1-2 файтона членове? И как така някои от тях получават държавни субсидии?!

Ще се спра на няколко важни, според мен, момента от цялата тази шумотевица.

Първо. Кога започна т.н. разединение на запасното войнство? До началото на настоящото столетие в България имаше 4 добре известни и познати организации на запасните воини: Съюзът на офицерите и сержантите от запаса и резерва-СОСЗР /най-масовата и авторитетна/, Съюзът на ветераните от войните на България, Съюзът на военноинвалидите и военнопострадалите и Съюзът на завършилите на Негово величество.... Други просто нямаше. През 2001 година СОСЗР направи първи стъпки за приемането му в Международната конфедерация на офицерите от резерва-СИОР, за което, съгласно устава на СИОР, се изискваше той да бъде национално представен и да получи съгласието на съществуващите тогава останали съсловни организации да ги представлява. Така, СОСЗР получи необходимия сертификат от Министерство на отбраната и писмените съгласия на останалите организации. С това СОСЗР отговори на изискванията и на конгреса в Рим през 2003 година стана пълноправен член на СИОР. **Но**, това събитие съвпадна с началото на **проекта „послушковци“**. Названието на проекта е условно, а смисълът е следният: проект за еднолично управление на държавата с помощта на послушковци, който беше успешно изпълнен през следващите години и днес ние можем да му се радваме... Беше прозряно, че **единно запасното войнство е сериозна електорална сила,** поради което започна създаването на нови ВПО-та. На принципа „колкото повече – толкова по-добре“. И така те се разроиха до няколко десетки. А сега, от позицията на своята „многобройност“, те всичките искат да седнат на масата за преговори като равноправни със СОСЗР. Да, ама не! Защото те не се ръководят от нищо друго, освен от своя **вождизъм, нарцисизъм и клиентелизъм.** Защото те са се поставили в услуга **не** на интересите на запасното войн-

ство. Тъкмо в потвърждение на това беше и тяхното неприсъствие на инициираната от новото ръководство на СОСЗР през месец ноември 2017 година среща, която следваше да постави началото на така „жадуваното“ от тях единение на запасното войнство. Дойдоха представители на не повече от 1/3 от тях. Останалите гузно отсъстваха. Най-вероятно защото нямаха кого да представляват...

Второ. Всичките тези вождисти, нарцисисти и криентелисти нямат какво да предложат като алтернатива на съществуващия СОСЗР. Едни предлагат да се засили идеята на атлантизма /като че ли можем да станем по-силни и по-активни членове на НАТО, отколкото сме сега!?/, други предлагат да бъдем надпартийни /какъвто на практика е Съюзът!/, а те самите сключват с политически сили предизборни съглашения, трети пък направо искат СОСЗР да се саморазпусне/!?!/, като предлагат някакви принципи и програми, които, по същество, се покриват с положенията в Устава на СОСЗР. Видите ли СОСЗР бил изживял своето време, бил „казионна“ организация и т.н. Но всичките те са единни в едно – в своята омраза към СОСЗР – организация със 110-годишна история, преживяла много сътресения. Те са единни и в желанието си всеки един от тях да бъде по-верният клиентелист и слуга.

Трето. Те са и йезуити, и лъжци, и просто нечестни хора. Ще се спра само на трима от тях.

Първият, с инициали Л.М., опитвайки се да ме привлече за своята „кауза“, повече от 1 час не отговаряше на моя конкретен въпрос: „Каква е неговата връзка с армията?“. Най-накрая успях да измъкна признанието му, че тя е никаква – дори не е служил! И този човек искаше да обединява и да поведе запасното войнство!?!

Вторият, на едно мероприятие призоваваше присъстващите да се записват в ръководената от него организация с гръмкото наименование КООСО /Конфедерация на обществените организации за съдействие на отбраната/, която била член на СИОР! Веднага реагирах и го разобличих, че последното не е вярно. Йезуитът се отметна, ама не съвсем – били асоцииран член на СИОР. Казах, че и това не е вярно, защото СИОР приема и за асоцииран, и за редовен член само по една организация от една държава. **След малко този самозванец се изниза като мокра връв...**

Третият, с инициали С.С., е най-мазният, но и най-коварният. Той е от хората, които те гледат в очите и те лъжат. Надали и той помни колко политически окраски смени преди да се върже за днес управляващите. Той прави декларации от името на организации, които не са го упълномощили за това. Например, че Асоциация на военните разузнавачи била готова да се присъедини към КООСО

– **лъжа**, заради която моите колеги бяха готови „да ми отрежат главата“. Той изтъква, че е представител на една много рискова и уважавана професия – тази на военния разузнавач, **а никога не е бил такъв.** Преди време той участва в създаването на един проект, наречен „Брод за България“, с което успя да подмами доста хора. На практика този проект беше „план Б“ за управляващите, може би... Но С.С. добре си е направил сметката – при предстоящото създаване на някакъв съвет за работа с неправителствени организации той очаква да му стане председател. Е, това не е ли слугинаж и клиентелизъм в действие?! /**Добавено днес: Та този С.С. на едно мероприятие има нахалството и наглостта да ми шепне на ухото / те мръсниците и лъжците така правят – само насаме, да няма свидетели!/: „Ей, аланколу, ти срещу кого си тръгнал, бе?! На мене такива командири като баща ти са ми рапортували!“ и изчезна. Добре, че го направи, иначе щях да го цапардосам този наглец – да се сравнява с баща ми?!? Мижитурка, такава!**/.

И на срещата през месец ноември, и на заседанието на Централния съвет на СОСЗР на 16 декември м.г. казах следното:

„С такива хора на маса за преговори не се сяда! На тях не може да се вярва. Те не мислят и не действат в интерес на обществото, на запасното войнство, а само и единствено в свой интерес“.

И накрая. Когато хората се водят от вождистки или нарцисистки подбуди – това просто не е за уважение. Но, когато хората действат от позициите на слугинажа и на клиентелизма – тогава това става опасно за обществото. И ние трябва да реагираме на такова поведение. Трябва ясно и категорично да кажем своето „НЕ“.

Статия във в. „Земя“ по повод кървав атентат във Франция

Европа скърби. Светът поднася съболезнования. Хората са изтръпнали в очакване. На какво?!? Къде?!? Кога?!? Защо?!?

Д О К О Г А ?!? Докога тези, които създадоха, обучиха, въоръжиха, финансираха международния тероризъм в лицето на талибаните, на „Ал-Кайда“, на т.н. Ислямска държава ще продължават да леят крокодилски сълзи по жертвите?!? Вас питам, господа ръководители на САЩ!!! Вие от десетилетия изнасяте тероризъм по света, вие отделяте за своите т.н. разузнавателни структури, а на практика - работодатели на международния тероризъм, средства, които се равняват на годишния бюджет за отбрана на такава велика страна, като Русия – 85 млрд. щ.д.!!!

Вие сте свикнали да решавате всички проблеми с аргументите на силата, а не със силата на аргументите. Вие имате нахалството и цинизма да предизвиквате конфликти по целия свят и след това да „търсите пътища за тяхното мирно разрешаване“!!!

Вие имате нахалството и цинизма да се опитвате да сринете, да унищожите най-силната държава, която може да ви противостои – Русия. Вие говорите за обединени усилия срещу създадения от вас международен тероризъм и в същото време налагате санкции срещу Русия за да я отслабите, за да я унищожите. Много бързо забравихте кой ви предостави разузнавателна информация за Афганистан и за талибаните по времето, когато вие за пореден път щяхте да затънете в тресавището на войната там! Много ви се искаше същото да се случи и с Русия в Сирия, но забравяте, че срещу себе си имате един интелигентен, разумен, прагматичен и честен държавен ръководител, който е свикнал да държи на думата си.

Докога, многоНЕуважаеми американски ръководители, ще продължавате с този свой цинизъм в международните дела?!? Вече омръзнахте на хората по света да леете крокодилските си сълзи за предизвиканите от вас самите жертви. На хората вече са им добре познати вашето двуличие, цинизъм, гангстрески подход в отношенията си с другите.

Полковник-инженер /о.з./ Чавдар Борачев,
Експерт по национална и международна сигурност

Статия във в. „Земя“ по повод Деня на антифашиста

Ф А Ш И З Ъ М

Има дати и събития в човешката история, които нямат преходно значение, които оставят неизмерими следи със своето общочовешко значение. Такъв е денят 11 април 1945 година. На този ден нелегалната антифашистка организация във фашисткия концентрационен лагер „Бухенвалд“ начело със съветските офицери Назаров, Смирнов, Симашко и немския комунист Либих се вдигат на въстание, щурмуват с безумна смелост фашистката охрана и излизат на свобода с цената на много жертви. Част от тези хора загиват по пътищата на военна Германия, но останалите живи свидетелстват за онова, което са преживели – ужаса на фашисткия концлагер „Бухенвалд“! Поради това този ден на саможертва и храброст, на несломимия човешки дух и на порива за живот и свобода се превърна в ден на политзатворниците, концлагеристите и пострадалите от войната и фашизма.

Статистика на големите концентрационни лагери във фашистка Германия показва, че в лагера „Освиенцим“ са унищожени над 4 милиона души, а от десетките хиляди съветски военнопленници при освобождаването на лагера живи са останали само 97. Всеки ден в газовите камери на този лагер да били умъртвявани по около 7 хиляди души. В лагера „Треблинка“ са унищожени над 3 милиона, а в лагера „Майданек“ – около 1 милион и 400 души.

През войната в хитлерова Германия и в окупираните от нея страни са създадени 8640 концентрационни, военнопленнически и трудови лагери, през които са преминали над 13 милиона затворници от всички националности. В тези лагери смъртта си намират над 11 милиона души... Няма здрав човешки разум, който да приеме и да остане равнодушен към издевателствата на фашистките зверове с хората в „лагерите на смъртта“!...

Днес отново и отново се обръщаме към миналото за да си припомним поуките от него, които са нужни не само на нас, но най-вече на младите хора – да знаят и помнят, че фашизмът е една жестока, чудовищна реалност, с която трябва винаги и навсякъде да се борим! Расизмът, антисемитизмът, антикомунизмът, погазването на демокрацията и свободите на хората – това бяха, а и днес са знамената, под които се събират и сплотяват привържениците на фашизма. Човечеството вярваше, че на 9 май 1945 година „кафявата чума“ на XX век – фашизмът завинаги е победена. За съжаление и днес – 72 години след края на Втората световна война фашизмът продължава да трови съзнанието на много млади хора...

След 10 ноември 1989 година в една изключително тежка и тягостна политическа и социално-икономическа обстановка на разделение и противопоставяне в българското общество наследниците на монархофашистите у нас с особена злоба и настървение натрапват на обществото тезата, че в България не е имало фашизъм, че не е водена антифашистка борба, а участниците в борбата срещу монархофашизма са обругавани и охулвани. В Европа България остана единствената страна, в която борците срещу монархофашизма не са признати за участници във Втората световна война, в разгрома на фашистка Германия!!! Това е срам и позор за България и за народа ни!

Имаше ли фашизъм в България?! ДА!!! Фашизмът у нас се установи още на 9 юни 1923 година, когато беше свалено законното правителство на земеделския трибун Александър Стамболийски и продължи до 9 септември 1944 година. Българският народ е един от първите, който изпита на гърба си жестокостта на фашистката диктатура. Повече от 20 години народът ни под ръководството на кому-

нистическата партия и антифашистките сили води борба срещу монархофашизма, давайки многобройни свидни жертви. От 1923 до 1944 година през полицейските участъци, концлагерите и затворите са преминали над 1 милион души. Лагерите „Гонда вода“, „Св. Никола“, Рибарица“, „Еникьой“ и други ни напомнят за онова жестоко време. За времето от януари 1942 година до септември 1944 година през ада на фашистките полицейски участъци преминават 64 345 борци за свобода и социална справедливост, а 31 540 души преминават през концлагерите. От 22 юни 1941 година до 9 септември 1944 година са убити 9480 антифашисти и над 2000 ятаци и помагачи, изгорени са 2139 къщи на партизани и ятаци. Монархофашистките правителства не жалеха средства за да поощряват наемните убийци – само за 8 месеца на 1944 година те раздадоха над 26 милиона лева на главорезите!

Ето такива са фактите, такава е историята на България и никой няма право да я отрича, още по-малко да я пренаписва!...

Имаше ли фашизъм в България преди 9.9.1944 г.?! ДА!!! Деветоюнският фашистки преврат, чиито организатор беше Борис III Кобургготски с главен изпълнител кръволока проф. Александър Цанков – преди това социалдемократ. Първата голяма жертва беше водачът на БЗНС, народният трибун Александър Стамболийски. И се заредиха такива светли борци, разстреляни посред бял ден на улицата, като червеният трибун Димитър Страшимиров, народните трибуни единофронтовци - сдружени земеделци Петко Д. Петков, Николай Петрини…

Под ръководството на Г. Димитров и В. Коларов комунисти и сдружени земеделци – работници, селяни и интелигенти се вдигнаха на въоръжено народно въстание в Мъглиж, в Нова Загора начело с червения генерал Петко Енев, в Северозападна България, предвождани от Гаврил Генов, Георги Дамянов, Христо Михайлов, Иван Михайлов, Замфир Попов… Тридесет хиляди жертви даде нашия народ – фашистките зверове на площадите сред селата избиваха млади и стари, жени и деца… „Кърваво хоро” написа Антон Страшимиров. В това число зверски беше застрелян на улицата кметът на Варненската комуна Димитър Кондов. Много хиляди бяха избити през априлските дни на 1925 година. Фашистките зверове живи хвърлиха в горящата пещ на Дирекцията на полицията народните поети Гео Милев, Христо Ясенов, певеца на селото Сергей Румянцев, народната героиня Ана Маймункова, Владимир Благоев, Ламби Кандев, Тодор Димитров… Хиляди бяха избити в цялата страна – Коста Янков, Фридман, Асен Халачев… Хиляди бяха осъдени на смърт или на дългогодишен затвор. При убийствените

условия на фашистките затвори много от народните герои прекарваха в подземията, в единочките, в карцерите с тежък туберкулозен процес… При постоянни жестоки побоища, гладни, най-често лишени от връзки с роднини и другари.

А Цанковият, Ляпчевият сговор … 1931 г. дойде на власт народният блок начело с демократа Никола Мушанов! Гергиновата полиция!! – полицията на демократа Александър Гергинов биеше де когото срещне, кости се трошаха в полицейските участъци, нокти се изтръгваха, убиваха… На улицата бяха разстреляни народни представители – секретарят на Работническата партия Петко Напетов, Христо Трайков… Фашистките царедворски сили продължаваха своите пъклени дела срещу комунистите, срещу непокорилия се наш героичен народ.

През 1933 г. бяха скалъпени военни процеси в Шумен, София, Пловдив и в други гарнизони – бяха издадени около 80 смъртни присъди. Стотици синове на народа бяха най-жестоко инквизирани в Гергиновата полиция и от палачи-офицери в казармите... На 19 март 1933 г. в местността „Гьошковете" над Шумен бяха арестувани и през нощта удушени с въжета на „Илчова баир" студентите Димо Пенчев, Цвята Кънчева, Мара Балева и войникът Христо Капитанов. Палачите - полковник Тодоров, майор Долгиев, капитан Читкушев и капитан Теофилов цинично се хвалели, че след като са удушили жертвите с въжета и Цвята е проявила признаци на живот са я доудушили с ръце. След 9.9.1944 г. поради давност палачите не бяха осъдени на смърт.

По този провал бяха арестувани повече от 100 войници и цивилни. Това бяха месеци на най-жестоки инквизиции. Нима могат да се забравят зверствата на майор Кубадинов, поручик Митов, подпоручик Кирков и двама подофицери – добруджанци. Биеха с дървета по главата, по всички части на тялото. С токата на офицерски колан биеха по корема. Изтръгваха ноктите на краката. Стягаха главата с железен обръч-менгеме. Пъхаха в устата солена риба, като не даваха вода. Бият, бият докато припаднеш, заливат те с вода, свестяват те и пак започват… Двамата подофицери - добруджанци газеха по голия гръб с подковените си ботуши, като търкаха напред – назад. На подобни инквизиции са били подложени почти всички арестувани. Много от инквизираните развиват туберкулозен процес.

През периода на въоръжената борба 1941 – 1944 г. фашистките съдилища издадоха около 5000 смъртни присъди. Затворите бяха претъпкани с антифашисти. В полицейските участъци и в Дирекция на полицията специално подготвени палачи от рода на Ферещанов чупеха ръце, крака, вадеха очи, режеха езиците на жертвите

си. Така беше убит младежкият герой Адалберт Антонов. Така в Добрич славната героиня Вида Димитрова беше инквизирана най-жестоко в продължение на месеци. На 17-18-годишния куриер на командването на X ВОЗ – Варна ремсиста Христо Гайдаров – Павлин от с. Кипра изтръгват ноктите на ръцете и краката, счупват му пръстите на ръцете, счупват му двете ръце, двата крака, смачкват му гръдния кош! И последните думи на младия герой към другарите са: „Нищо не признах! Нищо не признавайте!". И тогава палачите му отрязват езика!!.. Когато пред бункера в гората над с. Кипра на 24 май 1944 г. палачите изправят на разстрел секретаря на районния комитет на партията Георги Василев и стария комунист Ламбо Манолов, Георги, който знае, че партизаните са наблизо, извиква: „Другари, предателство!" и загива, разкъсан от гранати, хвърлени от палача поручик Мишляков. 18 герои-антифашисти начело със секретаря на Провадийския околийски партиен комитет Тодор Илиев бяха разстреляни също без съд край самото с. Ганчево. Сред тях бяха ятаците Мита и Гено Порязови, безстрашният Али Ямурлов, членовете на околийския комитет на партията Киро Радев, Димитър Чивгънов, Петко Шидеров… Палачите посред бял ден живи или полуживи са заровили мнозина от разстреляните. И селските кучета са разнасяли части от телата на недозаровените герои!

Нашият народ помни отрязаните, набити на колове глави на антифашисти! Той никога не ще забрави Ястребино и кладата край Антоново, на която бяха изгорени жени, деца, старци! Той помни хвърления жив в запалената му къща сдружен земеделец Трифон Милушев от с. Дюлино, Варненско, когото на два пъти фашистките изверги хвърлят в пламъците, а той успява да се измъкне обгорен и третия път го захвърлят силно в огнената стихия… Да, имаше фашизъм в България! Кръвожаден фашизъм!!!...

Ето такива са фактите, такава е историята на България и никой няма право да я отрича, още по-малко да я пренаписва!...

11 април 2017 г.

Полк.-инж. /о.з./ Чавдар Борачев

Глава 20.
Използвана литература

1. „Летопис по избрания път“ – Трето допълнено издание, Издателство „Захари Стоянов“, Автор Гьончо Гьоков, 2021 г.

2. “Сред природните стихии“ – автор Кирил Воденичаров, 2002г.

3. „Небесни рицари“ – /Под купола на парашута/ – Издателство „Фабер“, Автор Николай Драганов, 2006 г.

4. „Небесни рицари“ - /Жени с криле/ - Издателство „Фебер“, автор Николай Драганов, 2007 г.

5. „Пилотите на България“ – Шесто преработено и допълнено издание, Издателство „Фабер“, автор Николай Драганов, 2018 г.

Глава 21.
Фотоалбум

Крайният вляво е дядо ми Димитър на 18 год.; с пушката е прадядо ми Демир на 45 год.; седнал е пра-пра-дядо ми Димо на 70 год.; момчето до него е по-малкия брат на дядо ми – Никола на 5 год.; малкото момченце е най-малкия брат на дядо ми – Стойко на 2 год.

1944 г. – веднага след 9 септември – Паунка и Демир Борачеви

Есента на 1945 г. – Паунка и Демир Борачеви

1949 г. над Сливен – баба ми Баласка с двете внучета, майка ми, баща ми и чичо ми Йордан – най-малкия брат на баща ми

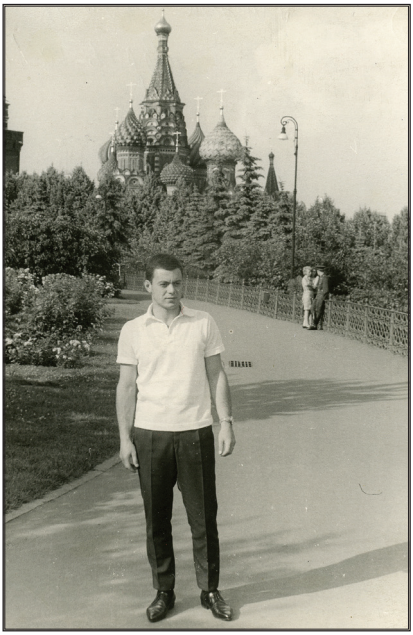

1966 г. – Москва, Кремъл – тук съм на 18 години

1967 г. – 11-а клас на 1-ва английска гимназия – абитуриенти

7-ми ноември 1969 г. – на парада в Минск, Беларус

Август 1970 г. – младото семейство с първородния син Владимир

Август 1970 г. – ние с Росица и Владко, родителите ми, сестра ми Кипра и съпруга й Роман

1977 г. – на празника в службата на Росица

1982 г. – Ирак, в древния град Хатра

1982 г. – по време на отпуск пред НДК в София

1996 г. – командировка във Виена за преговори по линия на ОБСЕ

2000 г. – след успешен лов за диви прасета

Враждебна – на празника на ВВС с приятеля и колега от Москва полк.-инж. доцент Светлозар Асенов – главен инженер на ВВС

Испания, с кмета на Мадрид и колегата Ениманев на гала-концерта след завършване на летния конгрес на СИОР

2002 г. – на разходка с Дядо Неофит и приятели под Белмекен

2009 г. – някъде из джунглите на Нигерия… с руските и украински приятели

2009 г. – Абуджа, Нигерия – вдясно е посланика на РФ Александър, до него е украинския посланик Валери

Абуджа, Нигерия – на гости на военния аташе на САЩ Питър и очарователната му съпруга Джоан – майка на 5 деца

29 юни 2011 г. – Абуджа – на коктейла в бразилското посолство по повод пристигането на новия военен аташе – ден преди нашето окончателно заминаване от Нигерия

2016 г. – делегациите на ветераните на военното разузнаване от България, Русия и Сърбия при директора на военното разузнаване на Сърбия

2017 г. – с делегация на АВР в Москва, на параход по Москва река

2017 г. – членовете на делегациите на ВР от България, Беларус и Сърбия на параход по Москва река

2017 г. – Москва, на среща в Съвета на ветераните от ВР на РФ – от ляво-надясно: ръководителите на делегации Чавдар Борачев, генерал-майор Радослав Шкорич / Сърбия/, генерал-полковник Владимир Извайлов /РФ/, генерал-полковник Фьодор Иванович Ладыгин /бивш началник на ГРУ – РФ/, полковник Александър Битус /Беларус/

Участвам в похода на Безсмъртния полк с портретите на моите родители и този на бащата на Росица Петко Канчев – участници във Великата Отечествена война на съветските народи

Юли 2017 г. – Минск, Беларус – с Росица сме на тържественото събрание, посветено на 73-та годишнина от освобождението на републиката от фашистките нашественици

Юли 2017 г. – делегациите на България, Сърбия и Беларус след тържественото събрание

Юли 2017 г. – Беларус – с Росица пред мемориала на избитите от фашистите жени, деца и старци в Хатин

Юли 2017 г. – Минск – на покрива на Националната библиотека – отляво е Владимир – „ковчежникът“ на беларуската организация, отдясно е Андрей – председател на Минската организация – и двамата са ветерани от Афганистан

12 февруари – на празника на българското военно разузнаване с директора на Службата

2018 г. – на тържественото събрание в ЦВК за честване на 110 години на българското военно разузнаване, чета доклада от името на УС на АВР

С по-малките внуци Никол и Стефан

2018 г. – с Росица на екскурзия в Лондон

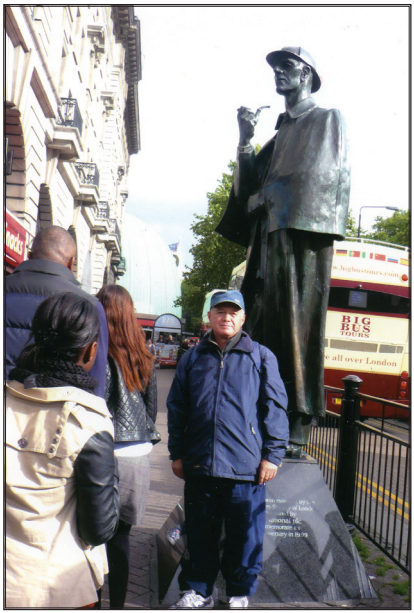

2018 г. – Лондон, пред „колегата“ Шерлок Холмс

2018 г. – Лондон, пред паметника на Юрий Гагарин на Гринуич

2018 г. – цялата фамилия /без Никол/ на честването на нашия с Росица 70-годишен юбилей – в ръцете на внучка ни Розина е пра-внучка ни Калина

Чавдар Борачев

СПОМЕНИ И РАЗМИСЛИ НА ВОЕННИЯ РАЗУЗНАВАЧ, ДИПЛОМАТ... И ЧОВЕК

Българска
Второ издание

Формат: 64/90/16
Печатни коли: 12 коли
Тираж: 250 бр.

Автор и редакция: Чавдар Борачев
Предпечат и печат: "Джамбо Принт" ООД
София 2022 г.